OBSERVATORIUMRAPPORT
2008

1. VOORWOORD 7

2. METHODOLOGIE 9

3. WIJKWERKING 11

3.1. Resultaten burgers en overheden 11

3.2. Resultaten medewerkers 13

3.3. Sleutelprestaties 14

4. RECHERCHE 15

5. GENEGOTIEERD BEHEER VAN DE PUBLIEKE RUIMTE 17

5.1. Voetbalwedstrijden 17

5.1.1. Resultaten samenleving 17

5.1.2. Resultaten overheden 17

5.1.3. Resultaten burgers 18

5.1.4. Resultaten medewerkers 18

5.1.5. Sleutelprestaties 18

5.2. Grootschalige gebeurtenissen 19

5.2.1. Resultaten samenleving 19

5.2.2. Resultaten burgers en overheden 22

5.2.3. Resultaten medewerkers 23

5.2.4. Sleutelprestaties 24

5.3. Vergaring en exploitatie van informatie van bestuurlijke politie 26

5.3.1. Resultaten samenleving 26

5.3.2. Resultaten overheden 27

5.3.3. Sleutelprestaties 28

5.3.4. Resultaten medewerkers 30

6. ONTHAAL 33

6.1. Resultaten samenleving en sleutelprestaties 33

6.2. Resultaten burgers en overheden 33

6.3. Resultaten medewerkers 33

7. INTERVENTIE – NOODHULP 35

7.1. Resultaten burgers en overheden 35

7.2. Resultaten medewerkers 38

7.3. Sleutelprestaties en resultaten samenleving 40

8. INTERNE KLACHTENAFHANDELING 43

8.1. Resultaten samenleving, burgers en overheden 43

8.2. Resultaten medewerkers 43

8.3. Sleutelprestaties 44

9. INFORMATIEHUISHOUDING 45

9.1. Sleutelprestaties ANG 45

9.2. Resultaten medewerkers 47

9.3. Middelen ---- 47

10. GEÏNTEGREERDE WERKING EN STEUN ____ 49

10.1. Werking van de CIC's en ASTRID ---- 49

10.1.1. Operationalisering van de CIC's ... 49
10.1.2. CIC Luik ... 50
10.1.3. CIC Antwerpen ... 52
10.1.4. CIC Henegouwen ... 53
10.1.5. Brusselse dispatchings (en de verhouding met het CIC Brussel) ... 53
10.1.6. ASTRID ... 55

10.2. Arrondissementele informatiekruispunten (AIK) ---- 56

10.3. Inzet van honden door de politiediensten ---- 56

10.3.1. Sleutelprestaties en resultaten overheden ... 56
10.3.2. Resultaten medewerkers ... 57
10.3.3. Processen en beleid en strategie ... 57
10.3.4. Partnerschappen ... 57
10.3.5. Medewerkers en middelen ... 58

10.4. Geïntegreerde werking Douane - federale politie ---- 58

10.4.1. Met betrekking tot de steun die de WPR aan de Douane heeft geleverd ... 58
10.4.2. Met betrekking tot het beheer van de bestuurder ... 59
10.4.3. Met betrekking tot het beheer van de passagiers ... 59
10.4.4. Inbeslagname van de bestelwagen ... 60
10.4.5. Afwezigheid van protocolakkoord Douane – federale politie ... 60
10.4.6. Gebrek aan structurele coördinatie ... 60
10.4.7. Betwisting van de bevoegdheid van het Comité P ... 61

11. INTERNE WERKING POLITIEDIENSTEN ____ 63

11.1. Opleiding ---- 63

11.1.1. Vorming en training geweldsbeheersing ... 63
11.1.2. Fouilleringen en arrestaties ... 64
11.1.3. Diversiteitsopleidingen en diversiteitsbeleid ... 64
11.1.4. Milieu- en antecedentenonderzoek ... 66
11.1.5. De (lange) weg naar Bologna ... 66

11.2. Politiezone Des Trieux ---- 69

11.2.1. Resultaten medewerkers ... 69
11.2.2. Processen en beleid en strategie ... 69
11.2.3. Leiderschap ... 69

11.3. Politiezone Charleroi ---- 69

11.3.1. Sleutelprestaties, resultaten samenleving en overheden ... 70
11.3.2. Leiderschap ... 70

11.4. Politiezone Voeren ---- 70

11.4.1. Sleutelprestaties, resultaten samenleving en overheden ... 70
11.4.2. Resultaten medewerkers ... 71
11.4.3. Processen en beleid en strategie ... 71
11.4.4. Partnerschappen ... 72
11.4.5. Medewerkers en middelen ... 72

11.4.6. Leiderschap ... 72
11.5. Federale gerechtelijke politie Neufchâteau ... 73
11.5.1. Sleutelprestaties en resultaten overheden ... 73
11.5.2. Resultaten medewerkers ... 73
11.5.3. Processen en beleid en strategie ... 74
11.5.4. Partnerschappen ... 74
11.5.5. Medewerkers en middelen ... 74
11.5.6. Leiderschap ... 74
11.6. Orde en tucht ... 75
12. VEILIGHEIDSDIENSTEN IN HET OPENBAAR VERVOER ... 77
13. INTEGRITEIT ... 79
14. DEMOCRATISCHE WERKING ... 81
14.1. Resultaten samenleving ... 81
14.2. Resultaten burgers en overheden ... 81
14.3. Resultaten medewerkers ... 86
15. AANGEMELDE KLACHTEN EN AARD VAN DE FEITEN ... 87
15.1. Cijferanalyse ... 87
15.2. Analyse van de geregistreerde feiten gekoppeld aan de klachten gemeld bij het Vast Comité P ... 90
15.3. Analyse van de geregistreerde inbreuken gekoppeld aan de gerechtelijke onderzoeken lastens politie-ambtenaren gevoerd door de Dienst Enquêtes van het Comité P ... 92
15.4. Bespreking ... 92
16. VONNISSEN EN ARRESTEN ... 95
16.1. Cijfers ... 95
16.2. Bespreking ... 97
16.2.1. Algemeen ... 97
16.2.2. Geweldgebruik ... 97
16.2.3. Jeugdige leeftijd/gebrek aan ervaring ... 98
16.2.4. Opstellen van processen-verbaal – valsheden ... 98
16.2.5. Drugsgebruik ... 98
17. CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN ... 99
17.1. Wijkwerking ... 99
17.2. Genegotieerd beheer van de publieke ruimte ... 101
17.3. Onthaal ... 103
17.4. Interventie – noodhulp ... 104
17.5. Interne klachtenafhandeling ... 105
17.6. Informatiehuishouding ... 106
17.7. Geïntegreerde werking en steun ... 108
17.7.1. CIC ... 108
17.7.2. ASTRID ... 109
17.7.3. AIK ... 109
17.7.4. Inzet van honden door de politiediensten ... 109
17.7.5. Geïntegreerde werking Douane – federale politie ... 110

17.8. Aspecten van interne werking ---------- 110
17.8.1. Rekrutering, selectie en opleiding 111
17.8.2. Orde en tucht 111
17.9. Integriteit ---------- 111
17.10. Democratische werking ---------- 112
17.10.1. Doorgangscellen en opsluitingsplaatsen 112
17.10.2. *Cell boxes* gebruikt door de federale politie 112
17.10.3. Opleiding en training inzake geweldsbeheersing 113
17.10.4. Gebruik van geweld 113
17.11. Naar meer *accountability* en transparantie van het politieapparaat ---------- 113

1. VOORWOORD

Het activiteitenverslag 2007-2008 betreffende de periode 2007 en de eerste helft van 2008 is op 4 maart 2009 door het Vast Comité van Toezicht op de politiediensten voorgesteld aan de bevoegde commissie van de Kamer van volksvertegenwoordigers.
Toen werd beslist om het activiteitenverslag voortaan opnieuw per kalenderjaar op te stellen.
Dit verslag gaat dan ook over de periode 2008, met uitzondering van de specifieke elementen die in het rapport 2007-2008 reeds aan bod kwamen.
Wat de toekomst betreft, is het de bedoeling om het jaarverslag 2009 uit te brengen vóór juli 2010, zodat niet enkel de synchronisatiebeweging per kalenderjaar wordt hersteld, maar er ook vlugger op de bal wordt gespeeld.

Een tweede wijziging aan de periodieke rapportering houdt verband met de vorm van het verslag. Vanaf nu zal het onderscheid worden gemaakt tussen het activiteitenverslag, in de enge zin van het woord, en het observatoriumrapport waarin het Vast Comité P meedeelt welke vaststellingen het deed over de politiewerking vanuit de observatoriumfunctie die het bekleedt.

Het activiteitenverslag geeft verantwoording over de wijze waarop het Comité P zijn opdrachten vervult, rekening houdend met de middelen waarover het beschikt.

Het observatoriumrapport met de inhoudelijke weergave van de onderzoeksbevindingen van het Comité P moet bijdragen tot een beter inzicht in het functioneren van de politie.

Deze tweeledige structuur van activiteitenverslag en observatoriumrapport vormt samen het jaarverslag.

Het activiteitenverslag wordt gericht aan de voorzitter van de Kamer van volksvertegenwoordigers, de voorzitter van de Senaat alsook aan de leden van de vaste commissies respectievelijk van de Kamer van volksvertegenwoordigers belast met de begeleiding van het Vast Comité P en van de Senaat belast met de begeleiding van het Vast Comité I. Dat verslag wordt tevens gericht aan een aantal andere overheden die rechtstreeks in verband staan met de politie.

Het observatoriumrapport wordt gericht aan de voorzitter van de Kamer van volksvertegenwoordigers, de voorzitter van de Senaat, de leden van de vaste commissies van de Kamer van volksvertegenwoordigers belast met de begeleiding van het Vast Comité P en van de Senaat belast met de begeleiding van het Vast Comité I, de vertegenwoordigers van de uitvoerende en de rechterlijke macht, de politiechefs van de lokale en de federale politie en de diensten met politionele bevoegdheid.

Beide documenten kunnen, naast de volledige verslagen van bijzondere onderzoeken, worden geraadpleegd op de website van het Comité P: www.comitep.be.

De resultaten die politiediensten behalen ten behoeve van maatschappij en burger bepalen of de politie al dan niet 'goed' functioneert. Zoals reeds werd benadrukt in het voorwoord van het activiteiten-verslag 2007-2008, blijft het daarom de bedoeling van het Vast Comité P om vanuit zijn observatorium-functie in de eerste plaats te focussen op deze resultaten.

Bovendien besteedt het Vast Comité P voortdurend aandacht, niet enkel aan de vraag of de politie doeltreffend werkt, maar ook of haar optreden legitiem is, integer en conform aan de normen en gerechtvaardigde verwachtingen van een Rechtstaat in een democratische samenleving.

In dit verband kan worden vastgesteld dat, ofschoon het Vast Comité P geen 'eerstelijnsklachtenbureau' is, het aantal klachten die rechtstreeks bij zijn diensten werden aangemeld in 2008 opnieuw is gestegen.

Nadat in 2006 het aantal klachten die rechtstreeks bij het Vast Comité P werden aangemeld, voor het eerst sinds 2003 daalde, werd deze daling van 5,2 % in 2007 tenietgedaan. In 2008 is er opnieuw een stijging in het aantal meldingen bij het Vast Comité P, ditmaal met 5,4 %, waardoor het hoogste cijfer sinds 2003 wordt gehaald.

Van de aangemelde schendingen die het Vast Comité P registreerde bij de klachten die het rechtstreeks ontving, had 8,1 % betrekking op onjuiste vaststellingen of onbevoegdheid van de politieambtenaar. Deze problematiek kent in vergelijking met 2007 een forse toename met ruim een derde. Het niet akteren, klantonvriendelijkheid en agressieve houding zijn elk goed voor iets meer dan 5 %. De agressieve houding van de politieambtenaar vertoont in 2008 een stijging met bijna een vierde en het aandeel van deze

schendingen in het totaal aantal geregistreerde schendingen is sinds 2006 verdubbeld van 2,6 % naar 5,3 %.

Per 100 klachten die het Vast Comité P in de loop van 2008 behandelde en waarover het zich uitsprak, zijn er 15,7 gegrond verklaard tegenover 84,3 zonder grond, zonder voorwerp of niet bewezen.

In 2008 werden 499 klachten die rechtstreeks bij het Vast Comité P werden aangemeld voor autonome afhandeling aan de politiediensten overgemaakt. Dat is 4,6 % minder dan in 2007. Deze dalende trend kan worden toegeschreven aan de werking van de klachtencel, operationeel sinds 1 april 2007, waardoor het proces van de klachtenbehandeling werd verbeterd en er sneller beslissingen konden worden genomen en minder onderzoeken naar de zones dienden te worden gestuurd.

In de periode 2004-2006 werd in ongeveer 72 % van de klachten het lopende kalenderjaar zelf nog een beslissing genomen. In 2007 steeg dit percentage tot 77 % en in 2008 werd 79 % van de klachten hetzelfde kalenderjaar nog afgesloten.

Een aantal aspecten van de werking van het Vast Comité P en enkele bijzondere dossiers die werden behandeld in 2008, kwamen reeds aan bod in het voorwoord van het activiteitenverslag 2007-2008. Het is niet nodig om daarop nogmaals terug te komen.

Wel willen we hier, opnieuw, even stilstaan bij de grote en voortdurende inzet van alle medewerkers van het Comité P, zowel van de administratie als van de Dienst Enquêtes P. Zij zijn het die in de eerste plaats onze werking mogelijk maken, in vaak moeilijke omstandigheden, en zij verdienen hiervoor onze bijzondere erkentelijkheid en dank.

Bart Van Lijsebeth
Voorzitter

Guy Cumps
Ondervoorzitter

Walter Peeters
Raadsheer - Vast Lid

Gil. L. Bourdoux
Raadsheer - Vast Lid

2. METHODOLOGIE

Zoals de afgelopen jaren, blijft het Vast Comité P zijn controle en toezicht richten op de structurele disfuncties binnen de organisatie en werking van de politie en niet zozeer op de controle of inspectie van de individuele politiemens of persoon met politiebevoegdheden. Het is vanuit deze benadering dat het Comité P meent de Kamer van volksvertegenwoordigers, de Senaat en verschillende politionele overheden een globaal overzicht te kunnen bieden van de politiewerking. Vanuit zijn functie als observatorium van de globale en geïntegreerde politiefunctie spreekt het Comité P zich aldus uit over de kwaliteit van de politiezorg op basis van onderzoeken naar klachten over de politie, maar ook en vooral op basis van de bevindingen uit bredere toezichtsonderzoeken over bepaalde thema's of componenten van de geïntegreerde politiedienst.

Het Vast Comité P is van mening dat **toezicht en controle moeten bijdragen tot een verbeterde werking van de politie**. Een betere politie is in de eerste plaats een politie die betere resultaten kan voorleggen op het gebied van veiligheid voor de burger en deze resultaten bereikt op een integere, democratische en gemeenschapsgerichte wijze. Deze drie laatste benaderingen zijn immers essentieel voor de legitimiteit van de politie in de samenleving.

Bijgevolg focust het Comité P bij voorkeur op politionele processen zoals de basisfunctionaliteiten (onthaal, politionele slachtofferbejegening, handhaving van de openbare orde, recherche, interventie en wijkwerking) alsook de noodhulp en de verkeersveiligheid met (een min of meer directe) impact op burger en samenleving. Het proces van interne klachtenafhandeling en intern toezicht vormt eveneens een belangrijk onderwerp omdat het een grote impact heeft op de tevredenheid en het vertrouwen van de burger die met mogelijke klachten of opmerkingen bij 'zijn' politie aanklopt. Louter interne activiteiten en processen, zoals vorming of het inzetten van middelen, worden in die zin eerder onderzocht en beoordeeld in functie van hun bijdrage tot het bereiken van resultaten in voormelde functionaliteiten. Om de gegevens die inzake de functionaliteiten worden verzameld over geleverde prestaties en diensten te kunnen ordenen en interpreteren, wordt gebruik gemaakt van het EFQM-model[1].
Gezien het belang ervan, wordt ook opnieuw stilgestaan bij de wijze waarop de 'geïntegreerde politiedienst, gestructureerd op twee niveaus' de geïntegreerde werking verder realiseert.

Daar het Comité P jaarlijks prioriteiten bepaalt in zijn onderzoeken, komen niet alle aspecten elk jaar systematisch aan bod. De observatoriumrapporten van het Comité P maken immers deel uit van een groter geheel en moeten over de jaren heen in een continuüm worden gelezen. Alle jaarrapporten samen verschaffen het globale beeld over de wijze waarop men aan de politiefunctie invulling geeft.
Onderhavig jaarverslag is, net als elk ander (onderzoeks)verslag, een momentopname en beschrijft bijgevolg een situatie die niet noodzakelijk overeenstemt met de situatie op het tijdstip van het verschijnen van dit verslag. Immers, in sommige gevallen namen politiediensten intussen maatregelen om aan vastgestelde tekortkomingen tegemoet te komen.

De onderzoeksbevindingen van 2008 hebben betrekking op de functionaliteiten:

- wijkwerking;
- recherche;
- genegotieerd beheer van de publieke ruimte;
- onthaal;
- interventie – noodhulp;
- interne klachtenafhandeling.

Verder wordt aandacht besteed aan bepaalde aspecten van **geïntegreerde werking, steun en interne werking van de politiediensten**. Over de **veiligheidsdiensten in het openbaar vervoer** vielen enkele bijzonderheden te noteren en ten slotte komen **de integriteit en de democratische werking** binnen de politiediensten aan bod.

Voor meer details over de onderzoeksbevindingen en toelichting bij de methodologie die werd gebruikt in een aantal onderzoeken die aan de basis liggen van dit observatoriumrapport, wordt verwezen naar de rapporten op onze website www.comitep.be.

3. WIJKWERKING

De voorbije jaren deden verscheidene instanties vaststellingen, uitspraken en aanbevelingen betreffende de wijkwerking. Er is de Commissie ter begeleiding van de politiehervorming op lokaal niveau, hierna de **Commissie-De Ruyver** genaamd, die in haar evaluatieverslag van **juni 2007** een aantal **aanbevelingen** formuleerde. Ook de Algemene inspectie van de federale politie en van de lokale politie (AIG) deed meer recent enkele aanbevelingen ter zake en volgt deze nu op. Het Rekenhof stelde in 2004 een verslag op betreffende de minimale dienstverlening inzake de basispolitiezorg. In de Veiligheidsmonitor 2006 werden, zoals steeds, de buurtproblemen en de kennis van de wijkagent aangekaart. En op **6 juni 2007** stelde de **toenmalige eerste minister** in zijn openingstoespraak voor het internationaal symposium van de geïntegreerde politie: *"(...) wordt het belang van de gemeenschapsgerichte politiezorg steeds duidelijker. We hebben meer en meer nood aan politie die probleemvoorkomend werkt en aanwezig is in de straten en de wijken. Een politie die nog meer dan vandaag aanspreekbaar is voor de burger. Daarom moeten we de komende jaren de basispolitiezorg versterken. Door bijvoorbeeld de promotie van de wijkagent door de steden en gemeenten of door een verdere ontlasting van oneigenlijke taken, die de wijkagent vaak krijgt van het parket"*[2]. Hij pleitte tevens voor *"een versterkt uitgebouwde wijkpolitie. Dit impliceert meer middelen voor de wijkwerking. Maar ook een gelijkstelling van de verloning van de buurtinspecteurs met de andere politiemensen"*[3]. Ook in het **Nationaal Veiligheidsplan 2008-2011** wordt de functionaliteit wijkwerking naar voor geschoven. Hierin zijn overigens de aanbevelingen opgenomen die de Commissie-De Ruyver had geformuleerd.

Het Comité P onderschrijft in dezelfde zin het belang van de functionaliteit wijkwerking, o.m. als hoeksteen van de gemeenschapsgerichte politiezorg, die de leidraad moet zijn van de geïntegreerde politie. Het stond dan ook in zijn jaarverslag 2006-2007 en andere publicaties al uitgebreid stil bij de wijze waarop de politiediensten invulling geven aan deze functionaliteit. Ook in de loop van 2007 en 2008 voerde het Comité P onderzoek naar de wijkwerking in een aantal politiezones, met in het bijzonder een *casestudy* van een district in de politiezone Brussel-Elsene en van de zone Mons-Quévy. Verder werden daaraan gelinkte thematieken onderzocht, zoals de bijstand aan gerechtsdeurwaarders en de controles van de woonplaatsen.

3.1. RESULTATEN BURGERS EN OVERHEDEN

Dat er hoe dan ook nog werk aan de winkel is, maken de resultaten van de **enquête 'police 2007' gehouden door de Union des Villes et Communes de Wallonie (UVCW)** duidelijk. De UVCW laat zich kritisch uit en is misnoegd over de nabijheidspolitie:

> *"hoewel de hervorming in heel wat domeinen van het politiewerk geslaagd is, zijn bijna alle burgemeesters het erover eens dat de grote zwakte van de huidige geïntegreerde politie schuilt in een fundamenteel aspect van de politiewerking dat precies één van de hoofddoelstellingen van de hervorming was, nl. de nabijheidspolitie. 61 % van de Waalse burgemeesters is ontevreden over de politionele dienstverlening in hun gemeente. Deze ontevredenheid heeft voornamelijk te maken met de wijkwerking die in 64 % van de gevallen als "slecht" tot "middelmatig" wordt bestempeld*[4]*. Deze cijfers staan in schril contrast met de scores die werden toegekend aan de andere functionaliteiten, zijnde tussen 63 en 80 % van de respondenten beoordeelde deze functionaliteiten positief, terwijl slechts 36,7 % de wijkwerking positief bevond"*[5].

Nadat de burgers in 2007 beduidend meer hun ontevredenheid over de wijkwerking lieten horen, met 138 bij het Comité P aangemelde dossiers, zijnde een toename van 40 dossiers ten opzichte van het vorige jaar, kan **in 2008 een daling van 18 % in het aantal klachten en meldingen met betrekking tot de functionaliteit wijkwerking** worden vastgesteld. 28,3 % van deze dossiers heeft betrekking op Waalse politiediensten, 56,7 % op Vlaamse en 15 % op diensten uit het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. In 2007 en 2008 wordt in bijna een derde van de dossiers een lakse of negatieve houding van de politieambtenaar tijdens de uitoefening van zijn dienst aangeklaagd. In 2006 bedroeg het aandeel van deze aangeklaagde feiten nog de helft van de dossiers. Andere vaak genoteerde klachten hebben te maken met het verzuimen tussen te komen (12 gevallen in 2008), weigering te akteren (14 keer), machtsmisbruik (13 keer) of een gebrek aan neutraliteit of onpartijdigheid (34 keer). Net als in 2007 maakt twee vijfden van de dossiers (46 op 113) die in 2008 betrekking hebben op de functionaliteit wijkwerking melding van een gebrek aan respect voor de opgelegde procedures. Bij het leeuwendeel van de dossiers die een gebrek aan respect voor de regels vermelden, gebeurde dit in het raam van de controle van de **woonplaats (zie *infra*)**.

Verder blijkt dat in bijna een derde van de klachtendossiers uit 2008 die betrekking hebben op de functionaliteit wijkwerking, een gebrek aan neutraliteit of onpartijdigheid werd verweten aan de optredende politieambtenaar. In het raam van interventies in burenruzies bijvoorbeeld is het voor de politieambtenaar vaak niet mogelijk tot een oplossing te komen bij ontstentenis van consensus tussen de diverse betrokken partijen. Neemt hij stelling, dan volgt vaak een klacht van een in het ongelijk gestelde partij bij het Comité P. Neemt hij daarentegen geen positie in, dan wordt dit door sommige burgers als onaanvaardbaar ervaren en kan ook hiervoor een klacht bij het Comité P worden neergelegd. In vergelijking met 2006 kan een nuance worden aangebracht, in die zin dat een aantal klachten vermeden had kunnen worden indien de betrokken agent beter rekenschap had afgelegd bij de verschillende partijen nopens zijn optreden en hen tevens had ingelicht over het verdere gevolg dat aan hun zaak zou worden gegeven. Dit laatste veronderstelt evenwel dat de agent zelf deze informatie kreeg of ernaar op zoek ging.

Controle van de woonplaats

De wijze waarop in de politiezone de **controle van de woonplaats** wordt gevoerd, was in 2008 ook voorwerp van onderzoek, meer bepaald in vier politiezones van het gerechtelijk arrondissement Charleroi. Hieruit bleek dat het beleid van enkele gemeentelijke overheden doorheen de tijd soms beduidend wijzigde. Zo werd in één van de bezochte politiezones aangegeven dat er vanwege de gemeentelijke overheden een zekere inschikkelijkheid bestond ten aanzien van fictieve woonadressen, en dit omdat het overschrijden van een bepaald aantal inwoners voordelen oplevert. Deze houding zou nu wel veranderd zijn. In de rurale zones werden de relaties met de gemeentelijke overheden door de politiemedewerkers als uitstekend beschouwd. Dit is van belang omdat deze goede betrekkingen leiden tot een vlottere informatiestroom en bijgevolg tot het vermijden van uitwassen in zulke fictieve adressen. We wijzen hier tevens op het belang van de betrokkenheid van het parket bij het verhinderen van deze problemen, waarbij bijvoorbeeld in het gerechtelijk arrondissement Charleroi een referentiemagistraat een specifieke bijkomende opleiding in de materie van de controle van de woonplaats verzorgt. Een politiezone heeft, mede op aangeven van het parket, een actieplan ter zake opgesteld. Een andere zone heeft een meer globale benadering ontwikkeld waarbij de problematiek van fictieve adressen werd gelijkgesteld met sociale overlast en heeft dit fenomeen als prioriteit in het zonaal veiligheidsplan 2009-2012 ingeschreven.

Politiezone Brussel-Elsene

Ook in de **politiezone Brussel-Elsene, meer bepaald in het 3de district**, werd de wijkwerking onderzocht. In de tweede divisie van dit district wordt gesteld dat bij de planning van de wijkinspecteurs rekening gehouden wordt met de desiderata van de bevolking, maar het is het Comité P onduidelijk op welke wijze deze verwachtingen in kaart worden gebracht. Met betrekking tot deze divisie wordt gerapporteerd dat een wijk meerdere dagen zonder wijkagent kan komen te zitten als de verantwoordelijke onbeschikbaar is, tenzij een vervanger werd aangewezen. Deze vervanging is echter niet structureel ingebed en hangt af van de *goodwill* van de vervanger, alsook van zijn affiniteit met de wijkwerking.
Halen we hier tevens de Veiligheidsmonitor 2006 aan, waarbij 61 % van de bevraagde inwoners van Brussel (402 respondenten) en 68 % van de bevraagde inwoners van Elsene (348 respondenten) stelt zijn wijkagent niet te kennen. Voor de 979 bevraagde inwoners van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest bedraagt dit 67,5 %. In de andere grote steden van België geeft 57,6 % van de respondenten aan zijn wijkagent niet te kennen. In hoeverre de wijkagent de bewoners van zijn wijk kent, is, hoewel misschien belangrijker, vooralsnog een open vraag.

Bijstand aan gerechtsdeurwaarders

Deze problematiek wordt onder de functionaliteit 'wijkwerking' besproken, maar dit wil in geen geval zeggen dat het Vast Comité P enige stelling inneemt of deze taken nu door de wijkagent, een gespecialiseerde afdeling/dienst of een interventieploeg dienen te worden uitgevoerd. Voor een gedetailleerde beschrijving van het takenpakket wordt verwezen naar vroegere publicaties ter zake.
Verscheidene jaren al vestigt het Comité P de aandacht op de problemen die de **politionele bijstand aan gerechtsdeurwaarders** oplevert. Deze bijstand schept een conflict tussen, enerzijds, het respect voor zijn deontologische code vanwege de gerechtsdeurwaarder en, anderzijds, het respect voor de eigen deontologische code vanwege de bijstandverlenende politieambtenaar. De gerechtsdeurwaarder is er immers, volgens een Koninklijk besluit[6], toe gehouden de optredende politieambtenaar daarvoor te betalen, terwijl de deontologie van de politieambtenaar, evenals de wet op de geïntegreerde politie, aanvaarding van dergelijke vergoeding verbieden. Het Comité P blijft, evenals de Vaste Commissie van de

lokale politie (VCLP), aandringen op een wetswijziging om uit de impasse van dit belangenconflict te raken. De deurwaarders zien het arrondissementele overleg doorgaans als sleutel om de problemen te bespreken en op te lossen, wat over het algemeen ook blijkt te lukken. Ondanks deze positieve signalen beschouwt de VCLP deze arrondissementele oplossingen als minder positief. Algemeen bestaat de indruk dat de door ons in het verleden vastgestelde knelpunten door dit overleg gedeeltelijk zijn opgelost. Enkel de gevallen van dringende bijstand blijken op sommige plaatsen nog voor problemen te zorgen.
Er is thans een wetgevend initiatief ingediend met de bedoeling om de politie te ontlasten inzake strafzaken wat de betekening van deurwaardersexploten en gerechtsbrieven betreft. Dit regelgevend initiatief kan, in het bijzonder voor de wijkagent, zorgen voor een verlichting van de taken. Er duikt evenwel een nieuwe problematiek op door de bijstand die de politie dient te leveren aan de gerechtsdeurwaarder. Dit is het geval bij een nieuwe procedure, als gevolg van het nieuwe artikel 387*ter* van het Burgerlijk Wetboek, voor de gedwongen tenuitvoerlegging van een gerechtelijke beslissing inzake de huisvesting van het kind van wie de ouders gescheiden zijn. Het verlenen van de sterke arm in dergelijk geval zou problematisch kunnen zijn indien het gedwongen afnemen van het kind door de politie uitgevoerd zou dienen te worden. Toekomstige rechtspraak zal de juiste draagwijdte van de invulling van de opdracht verder vorm geven.

3.2. RESULTATEN MEDEWERKERS

Op de 113 dossiers die betrekking hebben op de functionaliteit **wijkwerking** en waarvan het Vast Comité P in 2008 kennis kreeg, hebben vier dossiers geleid tot de vaststelling van een individuele fout en in één dossier kon een organisatorische disfunctie worden aangetoond. Deze cijfers liggen opvallend lager dan voor de dossiers aangemeld in 2007, waarbij 16 individuele fouten en 9 organisatorische disfuncties werden vastgesteld. Dit verschil is echter wellicht gedeeltelijk toe te schrijven aan het feit dat een aantal dossiers daterend van 2008 nog in behandeling is en er daarover dus nog geen uitspraken kunnen worden gedaan nopens de gegrondheid en eventuele fouten.

In de **politiezone Mons-Quévy**, waar het Comité P in de loop van 2008 eveneens een onderzoek naar de wijkwerking deed, kan eveneens het uitblijven van een doordachte invulling van deze functionaliteit worden betreurd. De 'afwezigheid' van de korpschef in de wijkcommissariaten is hierbij veelzeggend. De werkmethodes van toepassing in de verschillende wijkcommissariaten zijn afhankelijk van de leidende officier die, mits enkele beperkingen, autonoom kan handelen. Sommige verantwoordelijken lijken een rigoureuzer beheer te voeren; controle van medewerkers lijkt evenwel niet systematisch te zijn, in die mate dat er geregeld op schriftelijke wijze aan richtlijnen herinnerd dient te worden. Deze werkmethodes worden overigens niet in vraag gesteld en er lijkt een routine in de uitvoering te worden vastgesteld die niet echt motiverend is voor de medewerkers. Een aantal door het Comité P bevraagde medewerkers klaagt wel over een tekort aan werkoverleg en wenst meer contacten te hebben met collegae intern de dienst, alsook met verantwoordelijken van andere diensten. Sommigen maken ook gewag van een gebrek aan middelen en personeel maar er zijn geen metingen gebeurd om deze beweringen te staven of te ontkrachten.

Het onderzoek naar de controle van de **woonplaatsen in het gerechtelijk arrondissement Charleroi** toont aan dat het leeuwendeel van het wijkpersoneel de ad-hocopleiding gedoceerd aan de politieschool heeft gevolgd. Deze opleiding werd overigens aangevuld met een specifieke informatiesessie verzorgd door de referentiemagistraat van het parket.

Ten slotte werden **in 2008 bijkomende middelen** gevonden **voor de wijkwerking**. Onder meer op aangeven van de Commissie-De Ruyver, alsook van het Comité P, werden aanvullende middelen vrijgemaakt, teneinde statutaire wijzigingen te kunnen doorvoeren met het oog op het verbeteren van de minimale dienstverlening aan de bevolking, alsook om enkele pecuniaire verschillen voor de medewerkers ten aanzien van collega's werkzaam in andere functionaliteiten af te vlakken. De bijkomende middelen die aan de functionaliteit wijkwerking worden toegekend, dienen ook te worden aangewend om te voorzien in een bepaald aantal uren te presteren tijdens weekeinden en op feestdagen.

3.3. SLEUTELPRESTATIES

Uit het onderzoek, gevoerd door het Comité P, naar de **controle van fictieve woonplaatsen in het gerechtelijk arrondissement Charleroi** bleek dat geen enkele van de vier bezochte politiezones een precies zicht heeft op de omvang van deze problematiek. Wel beschikken de meeste zones over, zij het onvolledige, cijfergegevens over de werklast die de onderzoeken naar de woonplaats met zich brengen. Hoewel geen enkele zone over pertinente statistieken over de fictieve adressen blijkt te beschikken, kunnen twee zones meedelen dat 11 à 12 % van de weigeringen tot inschrijving door de gemeentelijke overheid is ingeleid door negatieve verslagen die de politiediensten opstelden. Geven we hierbij wel aan dat de bron voor deze gegevens zeer fragmentair is. Tot slot stelde het Comité P vast dat in bepaalde gevallen de politieambtenaar geen daadwerkelijke vaststelling van het werkelijke verblijf deed, maar zich per telefoon van deze taak kweet of de betrokken burgers naar het politiecommissariaat liet komen.

In het onderzoek naar de wijkwerking in het **3de district van de politiezone Brussel-Elsene** werd vastgesteld dat de vier divisies binnen dit district elk de norm halen van één wijkagent per 4 000 inwoners. De indruk bestaat echter dat deze norm als een doelstelling op zich wordt gezien en dat de functionaliteit wijkwerking een coherent inhoudelijke invulling ontbeert. Er is binnen het district geen reflectie geweest met betrekking tot deze functionaliteit en de verschillende divisies hebben een grote mate van autonomie in de organisatie van hun eigenlijke taakinvulling. Ook de wijkverdeling is niet gebaseerd op een denkoefening met specifieke evaluatiecriteria en lijkt eerder 'historisch' te zijn gegroeid vanuit de territoriale verdeling zoals die was voor de politiehervorming. Verder ontbreekt een coherent personeels-beleid inzake wijkwerking voor het district. Aldus wordt in één divisie van de medewerkers verwacht dat ze zich exclusief toeleggen op het takenpakket dat behoort tot de wijkwerking, zoals het opvolgen van de bevolking en de adreswijzigingen, de opvolging van de kantschriften, etc., terwijl in een andere divisie specialisatie van tel is. Daarnaast wordt in de ene divisie van elke wijkagent verwacht dat hij op het ganse grondgebied van de divisie actief is, terwijl deze elders zijn specifieke wijk krijgt toegewezen. De ene keer is dat dan om de functionaliteit wijkwerking uit te voeren, de andere keer om, tijdens de pauzes van de interventiedienst waar hij is ingeschakeld, administratieve taken te verrichten. De derde divisie beschikt over een pool referentiewijkagenten die uit vijf personen bestaat en zichzelf op autonome wijze reguleert. De personen die in deze pool werken, zijn vrijwilligers maar er werd bij de selectie ook rekening gehouden met persoonlijke criteria behorend tot de privésfeer van de politieambtenaar. Dit alles betekent dat er onvoldoende garanties zijn dat de bevolking in deze politiezone overal een gelijkwaardige dienstverlening krijgt aangeboden.

4. RECHERCHE

Informantenwerking

Het Vast Comité P heeft een toezichtsonderzoek gevoerd naar de informantenwerking in 2007-2008. In 2008 heeft het Comité meer bepaald een aantal zaken nagekeken en van gedachten gewisseld met verschillende belanghebbende partijen, actoren en intervenanten uit de politiewereld. De onderzoeks-resultaten zijn vrij interessant en eerder positief wat de rol van de politiediensten en -ambtenaren en hun inzet in dit erg gevoelige en delicate domein betreft. Het Comité P heeft de resultaten van zijn onderzoek meegedeeld aan de diverse overheden en hiërarchische verantwoordelijken en heeft hierover met hen constructieve gesprekken gehad.
Het Comité P zal deze thematiek de komende jaren blijven opvolgen.

5. GENEGOTIEERD BEHEER VAN DE PUBLIEKE RUIMTE

Het ideaaltypische concept binnen het openbare ordedomein van de politiewerking omschrijft men sinds het laatste decennium als een 'genegotieerd beheer van de publieke ruimte'. Deze notie vertrekt vanuit een aantal uitgangspunten waarbij automatisch een grote rol is weggelegd voor de eerbiediging van eenieders rechten en vrijheden en voor het principe van de politie die regulerend optreedt op basis van een vertrouwensrelatie met de bevolking. De politie wordt daarbij aanzien als geïntegreerd, met andere woorden goed 'ingebed' bij de bevolking. Concreet houdt dit bij de aanzet van de organisatie van een massabijeenkomst eigenlijk een totaal ander tactisch en operationeel procedé van politiewerking in als voorheen, zowel op sturend als op uitvoerend vlak. De verschillende veiligheidspartners[7] staan binnen dit concept 'in onderlinge samenwerking' in voor het garanderen van de veiligheid. De politie, van haar kant, is binnen deze context van een genegotieerd beheer van gebeurtenissen preventief aanwezig ter begeleiding en ter regulering. Ze treedt probleemoplossend op en bovendien wordt ze verondersteld klaar te zijn om gepast tussen te komen op momenten dat conflicten escaleren. Dit houdt in dat men van bij de prille voorbereiding en verder permanent tijdens en na het verloop van een gebeurtenis oog moet hebben voor de evolutie van een toestand en dat men zich daarop goed moet voorbereiden.

In het hiernavolgende onderdeel wordt in het bijzonder ingegaan op een aantal aspecten die in 2008 specifieke aandacht kregen doorheen de onderzoeken. Het betreft met name de inzet van politionele middelen naar aanleiding van **voetbalwedstrijden** en **grootschalige gebeurtenissen**.

5.1. VOETBALWEDSTRIJDEN

5.1.1. Resultaten samenleving

De afgelopen jaren blijkt een **aantal positieve trends** zich verder af te tekenen. Door de Voetbalcel van de FOD Binnenlandse Zaken wordt vastgesteld dat het aantal **toeschouwers** de drie voorbije voetbalseizoenen een **stijgende trend van 20 %** kent, dat er een stelselmatige **daling** is van het **aantal geweldsincidenten** in en rond de voetbalstadions en dat de kans op incidenten met welbepaalde supportersgroepen is afgenomen. In 47 % van de wedstrijden van het seizoen 2007-2008 waren er wel nog incidenten.

Wat de bestrijding van het racisme betreft, wordt vastgesteld dat het groepsracisme (type 'oerwoudgeluiden') is afgenomen, doch dat er wel nog individueel racisme heerst in en rond de stadions. Verder is er ook een verschuiving merkbaar van hooliganisme naar antisociaal gedrag en verbaal geweld.

5.1.2. Resultaten overheden

De Voetbalcel van de FOD Binnenlandse Zaken nam de voorbije jaren enkele initiatieven om **de kwaliteit van de processen-verbaal** te optimaliseren, waarbij kan worden verwezen naar: (1) de specifieke opleiding; (2) het toelichten van praktijkervaringen en het verstrekken van adviezen tijdens diverse bijeenkomsten en (3) het ter beschikking stellen van informatie en beeldmateriaal dat door de voetbalcellen werd verzameld tijdens hun aanwezigheid op het terrein. Voormelde ondersteuningsvormen worden echter niet door alle politiezones evengoed begrepen en sommige zones menen hierin zelfs een vorm van "federale bemoeienis" te moeten detecteren. Gevolg is dat, aldus de Voetbalcel, deze "hardleerse" zones vaak: (1) ondermaatse processen-verbaal afleveren waarin nietszeggende slagzinnen worden verwerkt en waarin op geen enkele manier wordt beschreven wat er zich in werkelijkheid op het terrein heeft voorgedaan en (2) geen of zeer laattijdig gevolg geven aan specifieke vragen, voortvloeiende uit de behandeling van de ontvangen aanvankelijke processen-verbaal door de Voetbalcel FOD Binnenlandse Zaken, met als gevolg dat er geen vervolging kan worden ingesteld of dat er in beroep een logische vrijspraak volgt. Een zeer beperkt aantal zones weigert processen-verbaal op te stellen op verplaatsing of kan bij incidenten waarin 'hun' risicosupporters betrokken zijn nooit overgaan tot identificatie van de relschoppers.

Daar waar er in het verleden door de **bewijsteams van de federale politie** goede processen-verbaal werden afgeleverd, gekoppeld aan concreet bruikbaar beeldmateriaal, moet de Voetbalcel FOD Binnenlandse Zaken vandaag vaststellen dat deze dienst ontegensprekelijk aan kwaliteit heeft ingeboet.

Tevredenheid is er dan wel weer over het feit dat een aantal politiediensten een **participatieve en consequente houding** aanneemt in de strijd tegen de voetbalgerelateerde criminaliteit. Ze laten de processen-verbaal opstellen door de politieambtenaren die daadwerkelijk de vaststellingen op het terrein hebben gedaan en hierin, zoals het trouwens ook hoort, objectief, chronologisch en gedetailleerd de feiten beschrijven.

Ten slotte wordt vastgesteld dat haast **geen enkele veiligheidsovereenkomst een dynamische risico-analyse noch een taakverdeling bevat** die gekoppeld is aan de evidente verantwoordelijkheden van de diverse partners. Er wordt tevens vastgesteld dat niet alle politiezones dit document overmaken aan het federale niveau.

5.1.3. Resultaten burgers

De invulling van de kwalitatieve steun[8], met name **het begeleiden en het omkaderen van de eigen supporters** op weg naar het voetbalstadion, tijdens de wedstrijd en bij de terugkeer van de supporters, kende in de loop der jaren een positieve evolutie. De *knowhow* en de ervaring van politieambtenaren die frequent met 'hun' supporters omgaan, betekent een duidelijke meerwaarde in een proactief concept. Bij de Voetbalcel van de FOD Binnenlandse Zaken en bij de Cel Integrale Voetbalveiligheid van de federale politie (hierna cel IVV) leeft de perceptie dat de politiezones ook achter deze filosofie staan. Een verbeterpunt blijft weliswaar het maken van (nog) concretere afspraken inzake de tolerantiegrenzen en het daaraan gekoppelde verbaliseringsbeleid tussen, enerzijds, de commandant ordedienst en zijn spotters en, anderzijds, tussen spotters en de leiding van de kwalitatieve steun. De afwezigheid van concrete afspraken zorgt er immers voor dat de burgers op verschillende manieren worden geverbaliseerd naargelang van de politieman of plaats.
Ten slotte leeft ook de idee om het niveau van het verplicht te leveren engagement voor welbepaalde ploegen af te bouwen, omdat deze ondersteuningsvorm met de jaren geprofessionaliseerd is en de kans op incidenten met welbepaalde supportersgroepen afgenomen is.

5.1.4. Resultaten medewerkers

Inzake de **kennis van de voetbalwetgeving**[9] kan er spijtig genoeg niet algemeen worden vastgesteld dat alle ingezette politieambtenaren naar aanleiding van het begeleiden en het beheren van een voetbal-wedstrijd ook effectief de voetbalwetgeving kennen. Dit probleem, zoals vele andere trouwens die het voorwerp uitmaken van deze verslaggeving, werd in het verleden al meermaals besproken in publicaties van het Vast Comité P. Het is dan ook bijzonder schrijnend te moeten aanhoren dat, in een bepaalde politiezone, politieambtenaren die worden ingezet in een "gerechtelijke ploeg" zelf te kennen geven dat ze niet weten hoe ze met een bepaalde problematiek moeten omgaan, omdat ze nog nooit een proces-verbaal "voetbalwet" hebben opgesteld.

Ook blijkt dat de rondzendbrief OOP 40[10] nog altijd niet of onvoldoende gekend is door de politiemensen op het terrein.

De dossierbeheerders en de spotters hebben de nodige opleidingen genoten, maar de overdracht van de kennis naar de andere politiemensen op het terrein zou beter kunnen.

5.1.5. Sleutelprestaties

Wat het **gebruik van beeldmateriaal** betreft, wijst de praktijk jammer genoeg uit dat slechts een kleine minderheid van de vaststellingen effectief wordt ondersteund door geregistreerde beelden. Dit heeft te maken met het feit dat er maar in een beperkt aantal politiezones een (aanzet tot) verbaliseringsbeleid is. Het gegeven dat er maar weinig beroep wordt aangetekend tegen de beslissingen genomen door de Voetbalcel FOD Binnenlandse Zaken in dossiers waar er beeldmateriaal voorhanden is, vormt ontegensprekelijk het bewijs dat deze werkwijze ook effectief zijn vruchten afwerpt.

Globaal gezien, is de **informatieflux** verbeterd, maar er is op dit vlak nog flink wat progressie mogelijk. Een eerste pijnpunt betreft de uniformiteit van de registratie: wat zone X registreert als incident, komt in zone Y dan weer niet voor op het RAR-formulier[11]. Op het vlak van de volledigheid van de registratie worden eveneens fundamentele verschillen vastgesteld: bepaalde zones benutten de mogelijkheden van het RAR-formulier optimaal en vullen een maximum aan gegevens in, zowel voor als na de wedstrijd, daar waar andere zones dit zeer rudimentair doen en dan nog in bepaalde gevallen op expliciet verzoek van de

cel IVV. Er worden echter zelden of nooit leer- of verbeterpunten opgenomen in dit document.
Andere vaststelling is dat bepaalde informatie te lang blijft "hangen" op het niveau van sommige arrondissementele informatiekruispunten, waardoor de rol van de cel IVV sterk wordt gehypothekeerd. Deze handelwijze is niet in overeenstemming met de richtlijnen vervat in de MFO-6[12], waar uit het punt 3.4. van deze rondzendbrief naar voor komt dat *"er tussen de DirCo, de DirJu en de korpschefs van de lokale politie afspraken moeten gemaakt worden die een permanente toegang tot de informatie en de dringende verwerking ervan garanderen"*.

De **bewijs- en arrestatieteams** worden niet altijd ingezet volgens de noden, zoals het aan actieve bewijsgaring doen op aangeven van de commandant ordedienst of de spotters met als finaliteit de risico-supporters te identificeren. Het blijft markant te moeten vaststellen dat deze teams op bepaalde plaatsen weinig tot niet worden gevraagd.

Enkele resultaten die op dit vlak nog konden worden opgetekend: een trend van een vrij sterke daling van de **politie-inzet** vanaf het voetbalseizoen 2003-2004, met weliswaar een lichte stijging tijdens het seizoen 2007-2008, en een sterke stijging van het aantal opgestelde **processen-verbaal**, met ook hier voor het seizoen 2007-2008 een afwijking ten opzichte van de tendens in de vorm van een lichte daling.

Aanvullend wenst het Comité P te verwijzen naar deel één van het Nationaal Veiligheidsplan 2008-2011 waarin een aantal fundamentele doelstellingen en aandachtspunten zijn opgenomen die het algemene kader vormen voor het te voeren politiebeleid. De meeste van deze krijtlijnen zijn volgens het Vast Comité P vrijwel direct implementeerbaar in de aanpak van de voetbalgerelateerde criminaliteit, juist omdat er reeds verschillende jaren kan worden vastgesteld dat heel wat randvoorwaarden ingevuld of in (volle) evolutie zijn en dat er tevens een zeer sterk engagement uitgaat van de federale overheid.

Enkele assen die bijgevolg een **(nog) meer praktische invulling** verdienen, zijn:

- het verder optimaliseren van de **samenwerking tussen de lokale en de federale politie**, waarbij de expertise van beide niveaus maximaal moet worden benut;
- het uitbouwen van een hecht **partnerschap** met alle actoren in de **veiligheidsketen** teneinde een concrete invulling te geven aan een integrale en geïntegreerde aanpak met oog voor de noodzakelijke preventieve, reactieve en nazorgsmaatregelen;
- het vertalen van voormelde principes gekoppeld aan een **transparant en meetbaar beleid** in de veiligheidsovereenkomsten;
- het geven van een maximale **invulling aan de beleidslijnen** afkomstig van de FOD Binnenlandse Zaken, die naar aanleiding van diverse fora naar voor worden gebracht, teneinde te komen tot een nog meer samenhangende aanpak van het fenomeen.

5.2. GROOTSCHALIGE GEBEURTENISSEN

Gebeurtenissen met een grote volkstoeloop hebben een belangrijke impact op onze samenleving en betekenen, uit het oogpunt van een integrale aanpak, dus zowel een grote uitdaging voor de politie-diensten als voor andere diensten en partners. Het accent ligt bij dergelijke evenementen evengoed op het beheer van drukte (veel mensen op een kleine oppervlakte), het beheer van mobiliteit, transport en toegankelijkheid (reizen, rijden, parkeren en stappen), het beheer van gezondheid (problemen door warmte, kwetsuren, gebruik van alcohol, drugs, etc.), het beheer van de veiligheid van gebouwen, installaties (rondliggend puin, glas, onveilige installaties, etc.) en signalisatie, etc. Naast politie, worden stads- of gemeentediensten, brandweer en ook hulpdiensten hierbij betrokken en aangestuurd via de bestuurlijke overheid.

5.2.1. Resultaten samenleving

Het genegotieerd beheer van de publieke ruimte is in principe een evenwichtsoefening tussen het maximaal toelaten van het samenkomen van grote groepen mensen (*c.q.* collectieve protestmanifestaties) en het maximaal garanderen van de veiligheid en het inperken van de overlast rond dit gebeuren.

In de praktijk opteert men er meestal voor om dezelfde politiemensen in te zetten voor taken van **onthaal, toezicht, regulering en interventie**. De **omschakeling** van de ene toestand naar de andere is **niet altijd evident** voor de politiemensen zelf, net zoals deze omschakeling evengoed problematisch kan

zijn voor de bevolking. De politie treedt in dergelijke gevallen permanent op in interactie met de menigte, waarbij de gedaanteverwisseling naar interveniërende politie plots een rechtstreekse, dwingende positionering ten aanzien van de menigte inhoudt. De politie blijft of wordt dan voor sommigen wel 'beschermer', maar voor een ander deel van de menigte wordt ze eerder 'opponent'.
Binnen die vertaling van de ideaaltypische politieaanpak veronderstelt men ook dat dezelfde politiemensen permanent en gewillig in alle omstandigheden omschakelen van een toestand van integratie, onthaal en bescherming naar een toestand van desintegratie met een kordaat en vooral (eenzijdig) dwingend optreden, om dan terug te keren naar een toestand van relatieve integratie. Zoals we hebben ervaren, wordt die omschakeling echter niet noodzakelijk gevolgd door alle politiemensen binnen een optredende interventieformatie en zeker niet door alle partijen of aanwezige personen of groepen binnen de conflictueuze toestand. De burger evolueert daarbij eerder naar een opponent van de politie dan dat hij gewoon en rustig de dwingende rechtzetting van de politie aanneemt.

Ofschoon men het in de orders of draaiboeken wel heeft over de inzet van een 'publieksvriendelijke en aanspreekbare politie', vinden we die eigenlijk in de realiteit niet echt terug. Niet dat de aanwezige politiemensen per definitie onvriendelijk zijn, integendeel. Ze zijn en ogen bij aanvang en in die functie vriendelijk, maar ze staan: (1) helemaal niet kort bij de menigte, maar er expliciet en volledig buiten en (2) vooral niet open voor communicatie. Zolang de openbare orde niet bedreigd wordt, heeft men ook nauwelijks oog voor het gebeuren rondom zich. Men houdt 'toezicht' in de ware zin van het woord. Communiceren met omstanders, deelnemers, toevallige passanten, etc. blijkt overwegend voorbehouden aan die politiemensen die ofwel duidelijk de leiding hebben of aan zij die zich alleen, of maximaal met een tweede collega, kort bij of tussen de menigte bevinden en bovendien in burger of in regulier uniform gekleed zijn.

Toezichthoudende en interveniërende politie

Binnen de toepassing van het concept van een genegotieerd beheer van de publieke ruimte maakt men vooral een onderscheid tussen de functies 'onthaal of toezicht' en 'interventie'. In de realiteit vloeien deze verschillende functies meestal ineen tot een wat mildere vorm van 'terreinbezetting' door de politie. We spreken op dat moment eigenlijk over een soort 'toezichthoudende politie, klaar om te interveniëren'.

Indien de wisselwerking effectief vertaald wordt in twee soorten politiemensen, dan zou men op het terrein een duidelijk verschil in kledij en werking en in hun al of niet zichtbare opstelling moeten zien. In principe, is het verschil als volgt:

De **toezichthoudende politie**: (1) bevindt zich niet in formatie, maar alleen of per twee; (2) draagt een gewoon uniform met eventueel een fluorescerende jas of hesje erboven; (3) staat op de voorgrond en is duidelijk zichtbaar aanwezig; (4) treedt individueel, probleemoplossend op; (5) stelt zich open, onthalend, dienstverlenend, communicerend, regulerend, etc. op.

De **interveniërende politie**: (1) bevindt zich in openbare ordekledij, met al of niet zichtbare beschermingsstukken of wapens kortbij; (2) bevindt zich op de achtergrond en het liefst uit beeld zolang ze geen order krijgt om effectief tussen te komen; (3) treedt op in formatie en uitsluitend in collectief; (4) treedt ferm, kordaat, doch steeds correct en blijvend communicerend op.

Bij vele waarnemingen werd een duidelijke wisselwerking geobserveerd tussen een toezichthoudende politie aan de ene kant en een interveniërende politie aan de andere kant. Die vaststelling wordt natuurlijk mee gekleurd door het feit dat er maar in weinig gevallen echt sprake is van een eigenlijke opsplitsing van twee soorten politiefuncties in 'twee soorten politiemensen'. Vaak ziet men de politiemensen overwegend gekleed in een al of niet volledig openbare ordetenue, meestal met fluorescerend hesje erboven gedragen, waarbij het bij momenten stoort dat men politiemensen waarneemt in een onthaal- of toezichtfunctie, met alle beschermingsstukken en individuele bewapening bovenop hun kledij – in wat men in jargontaal omschrijft als de 'Robocop-versie' – onder dat fluorescerende vestje. Dit doet onwillekeurig de vraag rijzen of deze politiemensen wel volgens het juiste concept worden ingezet, voldoende worden gebrieft en of ze wel in de juiste zin op het terrein worden aangestuurd.
Soms is er ook een fel contrast tussen feestende, dansende mensen die zich door de straten bewegen en prominent in het zicht geplaatste ordehandhavers. Telkens wanneer er zich een probleem voordoet, zien we ook een onmiddellijke, totale en niet-trapsgewijze opbouw tot een bezettingsconcept dat niet meer wordt afgebouwd. Op korte tijd staat de interventiepolitie volledig in formatie opgesteld met helmen, schilden en matrak in de hand. Het gaat telkens onmiddellijk om een relatief nadrukkelijk machtsvertoon

met collectieve geweldsmiddelen, zoals sproeiwagens, honden en paarden. Er is achteraf ook zelden sprake van een bepaalde vorm van de-escalatie of van de stelselmatige afbouw van interventie-eenheden.

In de vooropgestelde, geïntegreerde aanpak die, in principe, zou moeten steunen op een permanente en in de tijd durende informatiestroom ziet men dat de aanwezige informatie aangeleverd via infoploegen, camera's of helikopter, niet altijd in reële tijd aangewend wordt en ook niet op ogenblikken dat er zich plots weer problemen voordoen. Men leest of hoort soms dat er zich na afloop van de gebeurtenis problemen hebben voorgedaan en dat er hardhandig moest worden opgetreden. Het gaat dan doorgaans om al dan niet toevallige ontmoetingen tussen confronterende groepen supporters, betogers of om ontstane ruzies tussen amokmakers in publieke plaatsen of op parkings. **Ondanks de werking van informatieploegen en spotters heeft de politie soms blijkbaar te weinig zicht op dergelijke intenties**. We zien bij dergelijke tussenkomsten dat er vaak meerdere aanhoudingen gebeuren. Uit een dergelijke nasleep van een gebeurtenis blijkt duidelijk dat men zich niet meer bevindt binnen de contouren van de genegotieerde aanpak of het probleemoplossend en regulerend optreden in het domein van de openbare orde. Men brengt deze situaties ook niet vaak terug in verband met voorvallen, frustraties of conflicten die zich eerder op de dag voordeden.

Versperren, kanaliseren en escorteren

De uitvoering van preventieve politionele opdrachten zoals het kanaliseren, escorteren en eventueel versperren van deelnemers blijkt vanwege het publiek weinig problemen op te leveren. Uit de analyse van de waarnemingen komt naar voor dat men niet vaak 'zomaar' negatief reageert. Zolang de politie zich in het zicht of bij aankomst van het publiek niet omtovert tot een 'gevechtspolitie', worden versperringen, kanalisaties en escortes als politiemaatregel bijzonder goed geduld. Versperringen zijn voor de betoger of supporter een terugkerend en vertrouwd beeld. Wanneer de betoger geen bijzondere intentie heeft om de reisweg te verlaten, dan doen zich ter hoogte van de afsluitingen en versperringen ook geen noemenswaardige problemen voor. Noch de betogers, noch de politie schenken immers veel aandacht aan elkaar. Bij voetbalwedstrijden ziet men nu en dan wel een politieman, ter hoogte van de toegangen of afsluitingen, aangesproken worden en hoort men soms een of andere ludieke opmerking vanwege een deelnemer. Maar in weinig gevallen is er van bij aanvang sprake van een negatieve, agressieve houding ten aanzien van preventieve politiemaatregelen bij het publiek. Wanneer de aanwezigheid van de politie, naar aanleiding van het nemen van dergelijke politiemaatregelen, echter te nadrukkelijk is in houding en kledij en voornamelijk het dwingend karakter van de genomen maatregel te fel benadrukt, dan hoort en ziet men onmiddellijk negatieve reacties. Op het einde van een gebeurtenis ziet men dit vaak. Wanneer er een te groot contrast bestaat tussen de 'te dwingende en nadrukkelijke aanwezigheid' van de politie bij het nemen van dergelijke maatregelen, aan de ene kant, en het positief, uitgelaten publiek bij het einde van een betoging of na het behalen van winst in voetbal, aan de andere kant, lokt dit vaak hevige reacties uit. De sfeer bij (een deel van) het publiek kan dan plots van het ene moment op het andere bruusk overslaan in protest, in provocatie, in het gooien van projectielen, etc.

Bij een aantal waarnemingen was het **confronterend vast te stellen hoe de politie zelf de menigte provoceert**, misschien niet altijd even bewust, op het ogenblik dat de 'go' gegeven wordt en zij zich in plaats stelt tegenover een 'uitgelaten' groep betogers of supporters die scandeert of scheldt, met als doel onmiddellijk op te treden bij elke verdere provocatie of onrust in de groep. De provocatie gebeurt niet alleen door het in plaats stellen van volledig opgeschaalde politiemensen, maar vooral ook door degenen die zich in een zekere 'beschermde' positie bevinden, zoals in een voertuig, in een sproeiwagen, naast een hond of op een paard. Ze dagen soms uit door in te rijden op een menigte, *per se* door een menigte te willen manoeuvreren, herhaaldelijk kleine stootjes met de waterstraal te geven, de hond zonder muilband naar voor te duwen, etc.

Genegotieerd beheer in samenwerking met verschillende veiligheidspartners

Het is duidelijk dat het probleemoplossend en regulerend optreden niet aanvangt van bij de start van een gebeurtenis. Bovendien kan de politie hier niet alleen voor instaan. Op het moment van de politietussenkomst is het meestal al te laat om nog preventief in te spelen op problemen die zich punctueel stellen. Het is voornamelijk op het gebied van deze werking dat een gebrek aan partnerschap kon worden vastgesteld. Er zijn grote plaatselijke verschillen vast te stellen in de voorzieningen, signalisatie en communicatie vooraf. Op het moment dat de geüniformeerde politie dan moet tussenkomen, is het optreden noodgedwongen repressief.
In de praktijk stemmen de verschillende veiligheidspartners hun inzet en middelen wel af op basis van wat

de politie aanziet als risico, maar op het terrein zouden ze nog beter kunnen samenwerken. Meestal voeren ze elk hun eigen opdrachten uit. En al is dit **gebrek aan reëel partnerschap overduidelijk**, het blijft binnen de totale veiligheidswerking rond een gebeurtenis onopgemerkt voor de beleidsmakers. Er wordt immers te weinig evaluatie van de werking gemaakt. Vooral op ogenblikken dat er zich daadwerkelijk provocaties, uitingen van agressie en gewelddaden voordoen, ziet men deze hiaten binnen het geïntegreerde veiligheidsbeleid naar boven komen. Men houdt te weinig rekening met ieders sterkte en meerwaarde binnen dit geheel. Nochtans zou men vanuit de nieuwe aanpak van een genegotieerd beheer van de publieke ruimte eerder verwachten dat de politie fungeert als een soort *'last resort'*.

Bovendien is het voor de burger niet gemakkelijk om, behoudens wanneer de politie zich in formatie bevindt, te weten met wie men te maken heeft. Het **uiterlijk van 'de' veiligheidsmensen is immers fel gelijkend op dat van de politie** en leidt op het eerste gezicht tot verwarring. De 'veiligheidsambtenaar' is doorgaans gekleed in een donkerblauw uniform, draagt al of niet een pet en draagt een zichtbaar fluorescerend hesje over de donkere kledij. Die veiligheidspartners benaderen hiermee op het eerste gezicht opvallend het beeld van de politie.

5.2.2. Resultaten burgers en overheden

In de eerste plaats vertrekt de politionele organisatie, althans bij haar voorbereiding, vanuit een bepaalde mate van **overleg tussen de autoriteiten, de veiligheidspartners en de organisatoren** van een betoging. We zien de politie hierbij doorgaans in meer dan een adviesrol. Bovendien moet de organisator telkens een meer dan 'kwalitatieve', voornamelijk 'informatieverstrekkende', aanvraag tot organisatie van een gebeurtenis opstellen. Dit vormt dan de start van een aantal geijkte voorbereidingen en vergaderingen waarop onderlinge afspraken worden gemaakt en wederzijdse verwachtingen worden uitgesproken. Meer concreet behoren afspraken over de reisroute, de tolerantiegrenzen, de verantwoordelijkheden en de uitwisseling van informatie over deelnemers, mobiliteit, intenties, etc. tot het programma. Het overleg is vooral nuttig voor de politie met het oog op het verwerven van zo veel mogelijk informatie over het gebeuren. Op die manier wordt de veiligheidszorg meer een zaak van iedereen en wordt de organisator medeverantwoordelijk gesteld voor de veiligheid. Het overleg en de samenwerking worden verder geconcretiseerd in de installatie van een informatienetwerk, in aanspreekpunten op het terrein en in de inzet, door de organisator, van een eigen veiligheidsdienst. Echter, **zelden ziet men het 'overleg' voortduren tijdens en na afloop van de gebeurtenis**.
In elk geval heeft dit nieuwe concept in openbare orde als gevolg gehad dat de voorbereidingsstructuren en vooral de verantwoordelijkheden beter werden gedefinieerd. Het overleg en partnerschap beperken zich daarbij vooral tot de voorbereiding van de punctuele gebeurtenis op zich.
Bij een aantal van de geobserveerde gebeurtenissen werd evenwel 'de' **cruciale rol van de terreinofficier** tijdens de gebeurtenis waargenomen, ongeacht de aard ervan en de al of niet verhoogde veiligheidsrisico's. Deze leidinggevende politieofficier stond permanent kort bij en tussen de menigte. Hij had duidelijk de leiding. Men ziet deze officier communiceren met de deelnemers, zijn verwachtingen kenbaar maken, openstaan voor verzuchtingen, inspelen op kleine frustraties, etc. Volgens de waarnemingen heeft dit bij de betrokkenen telkens een positief effect teweeggebracht. Bovendien ziet men ook, door toedoen van de terreinofficier, de voordien zichtbaar in plaats gestelde politie, op basis van een beoordeling van de situatie en de sfeer, uit het zicht verdwijnen vooraleer de menigte er aankomt. Een aantal keer is duidelijk gebleken dat de menigte, die zich in een uitermate rustige, ludieke en positieve sfeer bevindt, zich toch onmiddellijk vragen stelt wanneer plots machtsmiddelen in het straatbeeld opduiken, zoals een sproeiwagen die ineens voorbijrijdt.
Het tonen van machtsmiddelen, ongeacht of dit de bedoeling is, wordt door de deelnemers duidelijk als een provocatie gezien. Men merkt in die gevallen de rol van de terreinverantwoordelijke die zich kortbij en aanspreekbaar opstelt en telkens positief inspeelt op kritische stemmen hieromtrent.

Transparantie

Transparant zijn in het kader van gebeurtenissen is in de eerste plaats tolereren dat iedereen die het wenst, mag en kan toekijken, weliswaar vanuit het gegeven dat de veiligheid in elk geval gegarandeerd moet blijven. In de praktijk kwam het echter regelmatig voor dat de politie niet zo opgezet was met het 'toekijken' op haar werking. In een extreem geval werden mensen van het Comité P zelfs expliciet geweerd toen ze vaststellingen van gebruik van excessief geweld wilden doen en in minstens twee gevallen nam men een fototoestel af van een burger die foto's maakte van politiemensen in formatie.

Nemen van dwangmaatregelen

Bij de **dwangmaatregelen** die politiediensten in dit verband hanteren, moet een onderscheid worden gemaakt tussen de dwangmaatregelen genomen tegenover individuen en deze tegenover meerdere personen. Wanneer de politie moet ingrijpen tegenover een groep personen, geeft ze luid en duidelijk de nodige **waarschuwingen vooraleer te interveniëren** om het provoceren, het gooien van projectielen, het gebruik van geweld en het vernielen te doen ophouden. We zien echter dat de politiemensen daarna zelf weinig tot niet communiceren wanneer ze dwang en/of geweld tegenover individuen moeten gebruiken. De politiemensen handelen op dat moment individueel en geven aan de individuele burger geen toelichting bij de reden voor de gebruikte dwang of het aangewende geweld. Op verschillende tijdstippen hoort men aangehouden personen of hun kennissen vragen waarom ze aangehouden worden, waar ze naartoe worden gebracht of wat hen verder te wachten staat. We observeerden een paar gevallen waarin de politie massaal overging tot het nemen van dwangmaatregelen, soms met geweld. In geen van de gevallen was er sprake van enige communicatie vanwege de politie.

Doorgaans neemt men in de politieorders wel een item op over rekenschap afleggen bij elk gebruik van geweld. Het komt de leidinggevende toe om in dat geval verslag uit te brengen. Vermits het gebruik van geweld automatisch gekoppeld wordt aan een incident, gebeurt de verslaggeving binnen het geheel van de feiten waarvoor de politie is moeten optreden. Nergens wordt daarentegen uitleg gevraagd over eventueel foutieve uitvoeringen van een opdracht.

De **schendingen van de mensenrechten** worden soms afgeschermd intern de politie. We hebben meermaals vastgesteld dat politiemensen zich soms tijdens hun interventie met bivakmuts en helm uitrustten of, bij incidenten, in politievoertuigen onderling van plaats wisselden. Verder is er de 'praktijk' van het achteraf wissen van beelden. Ten slotte is er het order van de leidinggevende, die het voertuig onmiddellijk doet vertrekken, zodat er geen vaststellingen kunnen gebeuren. Het is een vaststaand feit dat zowel medewerkers als leidinggevenden in dit domein van de politiewerking te vaak blind blijven voor fouten en storende individuele acties en zelfs hun ogen sluiten voor het gebruik van excessief geweld door individuele politiemensen onder hun leiding.

5.2.3. Resultaten medewerkers

De **betrokkenheid** van de individuele politiefunctionaris bij het verzekeren van de veiligheid in het kader van grootschalige gebeurtenissen mag niet onderschat worden. In de politieorders hamert men vaak op de verwachte open en vriendelijke attitude, op de niet-provocerende houding en vooral op cohesie bij het optreden en laakt men bij tussenkomsten in formatie elke individuele actie. Waarnemingen leren ons dat het juist de individuele gedragingen en optredens zijn die enerzijds het vaakst hebben geleid tot de de-escalatie van conflicten, maar anderzijds, meer bepaald in formatie, meermaals hebben geleid tot escalatie. Dit laatste is opmerkelijk omdat het blijkbaar kan gebeuren zonder enige bijsturing of terechtwijzing. De **provocerende handelingen door individuele politiemensen** doen zich voor binnen de formaties, meestal bij de inplaatsstelling ervan of bij de tussenkomst zelf. Die individuele handelingen leiden vrijwel steeds tot de escalatie van frustraties en geweld bij het publiek. De meeste van de door het Comité P geobserveerde incidenten zijn zo ontstaan. Die provocaties blijven onopgemerkt voor het beleid en bovendien grijpt noch de leidinggevende noch de groep in. De politietussenkomst op de menigte verloopt daarna meestal hardhandig en heeft verschillende aanhoudingen tot gevolg.

De **individuele handelingen binnen een de-escalatiestrategie** gaan doorgaans uit van de politiefunctionaris in burger, dewelke zich kort bij en tussen de menigte bevindt. Een aantal keer zag men op het terrein individuele politiemensen (spotters, infoleden, etc.), maar ook andere veiligheidswerkers, op een gemoedelijke en communicatieve manier de aanwezige frustraties en dreigende conflicten oplossen. Men zag ze vriendelijk doch kordaat tussenkomen wanneer groepsleden anderen provoceerden of dreigden in te gaan op de provocaties van anderen. Telkens merkte men zichtbaar het positieve effect van een dergelijke tussenkomst. Echter veel te weinig komen politie- of veiligheidsmensen op die manier tussen. Soms staan ze afzijdig, komt niemand tussen en laten ze begaan. Het maakt het verschil tussen degenen die betrokken en gericht zijn en degenen die eerder in groepjes aanwezig zijn aan de zijkant of verderop. De betrokkenheid van de individuele veiligheidswerker is net zo bepalend binnen een globale aanpak. Het uitschrijven van die rol vinden we echter vrijwel nooit terug in de draaiboeken of politieorders.

Voor politiemensen is het belangrijk om niet in te gaan op provocaties en beledigingen van deelnemers of van gecontroleerde personen. **Volgens de waarnemingen worden politiemensen vrij frequent**

geprovoceerd. Deze provocaties gaan van subtiele en ludieke opmerkingen tot regelrechte beledigingen van het politieambt. Negatief geladen reacties en provocaties komen vooral voor ten aanzien van opgeschaalde formaties en zeker wanneer geweldsmiddelen, zoals de sproeiwagen, blaffende honden, etc. zichtbaar zijn. Politiemensen in 'Robocop'-uitrusting worden het vaakst overladen met giftige uitspraken zoals 'Gestapo', 'Playmobiel', etc. Politiemensen tonen zich hiervoor doorgaans immuun. Men ziet echter de gemoedstoestand van de manifestanten werkelijk veranderen, zelfs vertroebelen, op momenten dat ze bij hun vertrek 'spitsroeden moeten lopen' doorheen een cordon volledig uitgeruste politiemensen. Men krijgt onmiddellijk dezelfde negatieve wijziging in houding wanneer de politie in de rug mee begint te duwen om het publiek zo vlug mogelijk te doen vertrekken. Dezelfde duw, maar dan gegeven door de meegereisde stewards, wordt zichtbaar veel beter getolereerd. Het al dan niet **communiceren maakt** hierbij **het grote verschil**. De 'bekwame' betrokkenheid van de politiemensen bij het verzekeren van de veiligheid is met andere woorden eveneens enorm afhankelijk van hoe sterk het fenomeen 'wij/zij' op een bepaald moment ten aanzien van de deelnemers speelt. Het maakt het verschil tussen integratie en bekwame betrokkenheid of desintegratie en zich op een afstand in groep afzonderen. We zien vooral een zwaar gebrek aan bekwame betrokkenheid wanneer individuele politiemensen, op momenten dat de politie tegenover de menigte komt te staan, **misplaatste handelingen** stellen. Zo zagen de observatoren een politievoertuig inrijden op een aanwezige mensenmassa om hen te doen wijken, men zag een politievoertuig de massa met de grootlichten uitdagen, men zag de sproeiwagen de mensenmassa provoceren door herhaalde waterstootjes te geven en men zag zelfs ongemuilkorfde honden door hun geleiders in de richting van mensen worden gestuurd. Dit gedrag wordt blijkbaar gesteld door individuele politieambtenaren die vaak zelf vanuit een 'beveiligde' positie handelen. Deze politiemensen werden totaal niet aangesproken noch verwijderd door de aanwezige leidinggevende. De voorvallen zijn blijkbaar ook nooit het voorwerp geweest van een debriefing of een rapportering in de marge van deze gebeurtenissen.

Leiding geven en coördineren zijn pas waarneembaar op het ogenblik dat men duidelijk ziet wie verantwoordelijk is en leiding geeft door zijn voorkomen, zijn attitude en de effectieve sturing bij het uitvoeren van de taken op het terrein. Slechts bij uitzondering ziet men een sectiechef door zijn handelingen en houding leiding geven aan zijn mensen bij de uitvoering van een controle of fouillering. Zolang er echter geen specifieke uitvoering in formatieverband gebeurt, merkt men op het vlak van leiding en sturing bitter weinig op. Het gebrek aan sturing wordt pas echt duidelijk op het ogenblik dat een eenheid of ondereenheid deelneemt aan een offensieve tussenkomst. Er wordt namelijk heel weinig leiding gegeven en er wordt zeker niet bijgestuurd. Men ziet foute en storende individuele acties en handelingen tot stand komen zonder tussenkomst van een hiërarchische meerdere. Het tegengestelde vinden we dan terug bij degenen die bekwaam betrokken zijn, bijvoorbeeld wanneer de terreinverantwoordelijke wel nadrukkelijk aanwezig is en zelf duidelijk communiceert en beveelt in functie van de evoluerende situatie.

5.2.4. Sleutelprestaties

Accurate en actuele informatie is van **cruciaal belang** voor het genegotieerd beheer van de publieke ruimte. Het inwinnen van informatie vangt in beginsel aan vanaf de vorige gebeurtenis, georganiseerd binnen eenzelfde context, en eindigt bij de evaluatie ervan achteraf en niet bij het eindsignaal van de punctueel in beheer genomen gebeurtenis. Over het algemeen heeft men voorafgaandelijk een relatief goed zicht op het 'te verwachten verloop' van een gebeurtenis, maar weinig zicht op eventuele individuele intenties tijdens of na afloop ervan. Uit de waarnemingen blijkt nochtans dat er tijdens het verloop van een gebeurtenis heel wat inspanningen worden geleverd om zo veel mogelijk nieuwe inlichtingen te verzamelen en de bestaande risicoanalyses te actualiseren. Verschillende mensen in burger staan hier voor in, net zoals de politie te paard. Doorgaans wordt er op een permanente manier beeldmateriaal verzameld via handcamera's, vaste camera's in de stadions, camera's geïnstalleerd op sproeiwagens of worden beelden opgevangen via de politiehelikopter. Men stelt op het terrein vast dat men onophoudelijk informatie uitwisselt via radio of via andere kanalen zoals gsm's.

Essentiële elementen van informatie

In het kader van een welbepaalde gebeurtenis werd de informatiecyclus van bij het begin onjuist weergegeven omdat: (1) niet alle gekende informatie werd meegedeeld, (2) er enigszins gewijzigde informatie werd opgenomen en (3) de vraag om essentiële elementen van informatie (EEI) niet gericht genoeg was, zelfs indien de Directie operaties van de bestuurlijke politie (DAO), terecht, de zaken ietwat had bijgesteld.
Bovendien lijkt, afgaande op de duidelijke verschillen tussen hetgeen aangekondigd was en hetgeen er zich heeft voorgedaan, de informatievergaring doelmatig noch doeltreffend te zijn aangepakt en was het vervolginformatierapport inzake opdrachten van bestuurlijke politie (RAR) allesbehalve nauwkeurig. Wat de inzameling van de essentiële elementen van informatie betreft, wordt van de diensten op het terrein verwacht dat ze enkel antwoorden indien er daadwerkelijk informatie voorhanden is. Indien de verzoekende politiedienst geen antwoord krijgt, kan dit dus zijn omdat de inlichtingen niet beschikbaar zijn, maar net zo goed omdat er geen opzoekingen zijn verricht door de diverse diensten.
Voorts zakten naar heel wat manifestaties deelnemers uit het buitenland af. Het inzamelen van informatie over de deelnemers kreeg aldus een internationale dimensie met alle problemen van dien. Over het algemeen vergemakkelijkt de veelheid van kanalen op internationaal vlak, die soms zelfs een informeel karakter hebben, de taak van het vergaren van informatie van bestuurlijke politie niet, althans niet wanneer het gaat om protestbewegingen met een socio-economische inslag. De werkelijke creatie van nationale contactpunten, in het verlengde van het Verdrag van Prüm[13], lijkt hierop een passend antwoord te kunnen bieden, ook al verloopt de informatie-uitwisseling in sommige domeinen al zeer goed (bv. hooliganisme en terrorisme).

Bij een externe evaluatie is het duidelijk dat de **inzet en opstelling van de politie niet altijd strookt met de logica van een realiteitsgebonden risicoanalyse**. De organisatoren overschatten veelal het verwachte deelnemersveld. De politie schuift, op basis van de verzamelde informatie, een veel realistischer deelnamegetal naar voor. Behoudens de expliciete kennis van het aantal verkochte tickets, is er vrijwel steeds sprake van een kleine overschatting van het deelnemersaantal.
Blijft de vraag in welke mate het samenwerken met andere partners, zoals de mensen van de interne veiligheid naar aanleiding van betogingen, de stewards in het kader van voetbal, etc., de afname van de inzet van politionele mensen en middelen tot gevolg heeft gehad. Door het gebrek aan evaluatie blijft dit echter alleen zichtbaar in de praktijk van de gebeurtenissen en hun organisatie. Het is wel duidelijk dat de politie in amper 2 % van het totaal aantal waargenomen gebeurtenissen effectief heeft moeten optreden met haar interventiepolitie. We zien dat de politie-inzet soms neigt tot om en bij de 50 à 60 % van het aanwezige publiek in de gevallen waarin het geheel wordt onderbouwd vanuit een concept van genegotieerd beheer van de publieke ruimte.
De totale inzet varieert bij alle geobserveerde betogingen, bij een aanwezigheid van maximum 750 deelnemers, gemiddeld rond de 20 à 25 % van de te verwachten menigte, wat in feite 30 à 40 % van het werkelijk aanwezige publiek inhoudt. Wanneer men enkele duizenden tot tienduizenden deelnemers verwacht, blijkt de totale politie-inzet rond de 10 % te schommelen. In dat laatste geval betekent dit wel een terreinbezetting van om en bij de 700 à 800 politiemensen, vele sproeiwagens, aanhoudingswagens, etc. en een bijkomende oriëntatie van bijzondere politie-eenheden.

Tijdens de waargenomen gebeurtenissen werden **collectieve middelen, zoals sproeiwagens, honden of paarden**, niet vaak effectief bij de interventie ingezet. Uit de waarnemingen blijkt dat de sproeiwagen bij een voorbereiding tot interventie onmiddellijk kort bij en achter de in plaats gestelde formatie wordt gebracht, maar dat hij pas effectief wordt ingezet op het allerlaatste ogenblik wanneer de toestand in die mate geëscaleerd is dat de menigte zich met geweld richt op de politie of op anderen.
Bij grootschalige gebeurtenissen worden ruiters over het algemeen ingezet vanuit de patrouillerende en informatieve meerwaarde die ze kunnen bieden. Men ziet hen vaak in groepjes per 2 of per 4 rustig door de straten patrouilleren. Ze houden zich ook op ter hoogte van buitentoegangen, parkings of grote toegangswegen, wat weinig tot geen reactie uitlokt bij de passerende burger. Meestal zijn opmerkingen ludiek en niet-provocatief. Ruiters worden daarnaast ook als onderdeel van de interventiemacht ingezet. Dit kon een paar keer worden waargenomen. Niet altijd leek hun optreden in die gevallen gestuurd en evenmin bleek het altijd opportuun.
De inzet van honden is vooral gebruikelijk bij risicovoetbalwedstrijden. We zien echter een enorm onderscheid in de werking met honden op het terrein. De inzet gebeurt ogenschijnlijk in het kader van defensieve operaties en patrouilles. Echter in niet minder dan twee van de zes omgevingen waar de geobserveerde wedstrijden plaatsgrepen, heeft men de inzet van politiehonden zonder muilkorf

vastgesteld in het kader van een escorte én bij offensieve operaties. In beide gevallen werkten de hondengeleiders met hun blaffende honden, zonder enig beschermingsstuk, kort bij en ten aanzien van het aanwezige publiek. Soms worden ze ingezet rondom een menigte, om deze in bedwang te houden vooraleer er verdere maatregelen – meestal collectieve aanhoudingen – worden genomen. Naar aanleiding van een offensieve operatie werden personen gebeten door honden. De inzet van de hond in het domein van de grootschalige gebeurtenissen blijkt op geen enkel moment van de waarnemingen opportuun te zijn geweest, wel integendeel. Bovendien zag men nooit enige sturing van de hondengeleiders zelf. Op bepaalde aspecten hiervan wordt teruggekomen in het onderdeel over de geïntegreerde werking.

5.3. VERGARING EN EXPLOITATIE VAN INFORMATIE VAN BESTUURLIJKE POLITIE

Reeds eerder werd aangegeven welke impact correcte informatie heeft op het politioneel optreden. Het onderscheid dat inzake informatie van bestuurlijke politie gewoonlijk wordt gemaakt, is dat tussen: (1) de gebeurtenis (fiche B01); (2) de groepering (fiche B02); (3) de persoon (fiche B03); (4) de plaats (fiche B04). Inzake groeperingen wordt er een bijkomend onderscheid gemaakt tussen de gewone drukkingsgroepen en de groeperingen met een bijzonder belang voor de openbare orde. In het laatste geval worden er verschillende types van groeperingen onderscheiden: (1) de subversieve groeperingen; (2) de schadelijke sektarische organisaties; (3) de terroristische groeperingen; (4) de groeperingen die bedreigingen uiten inzake de openbare orde in uitzonderlijke situaties. De groeperingen die in het kader van de openbare orde moeten worden opgevolgd, moeten uitdrukkelijk aangewezen zijn door de minister van Binnenlandse Zaken. Voor meer informatie verwijzen wij naar de ministeriële richtlijn MFO-3[14] (Beginselen van de – bestuurlijke – informatieverwerking). Deze omzendbrief handelt onder meer over de principes en regels inzake de recherche van informatie van bestuurlijke politie (fiche A01) maar ook over de verwerking van deze informatie van bestuurlijke politie.

In een concreet geval rees de vraag of de politie wel de noodzakelijke informatie(huishouding) had opdat tijdig de (reeds aanwezige?) 'onrust' in de wijk kon worden onderkend. Was de relatie politie-(allochtone)bevolking goed en duurzaam genoeg opdat zulke informatie kon worden bekomen? En ten slotte, kon en werd deze informatie voldoende op het terrein benut of opgepikt om een adequate, de-escalerende aanpak van zulke incidenten toe te laten? Hieruit groeide de idee om punctueel en steekproefsgewijze bij de lokale of federale politionele diensten (CSD, AIK, DAO) na te gaan in hoeverre 'onrust' of onbehagen in de (in dit geval migranten)gemeenschap wordt gedetecteerd en doorgegeven. Uit deze problematiek groeide bijgevolg de vraag of (bestuurlijk) informatiebeheer (als vorm van 'proventie') momenteel bijdraagt tot de-escalatie en preventie van conflicten tussen de politie en de (allochtone) gemeenschap.

5.3.1. Resultaten samenleving

Recentelijk werden verschillende **internationale teksten aangenomen** met het oog op een betere samenwerking tussen de politiediensten, meer bepaald op het vlak van de uitwisseling van informatie van bestuurlijke politie. In twee specifieke thema's kon er vooruitgang worden geboekt op het vlak van deze samenwerking: enerzijds de voetbalcompetities en anderzijds het terrorisme.
Dankzij de integratie van deze internationale dimensie in de werking van onze geïntegreerde politie kon België onder meer steun leveren aan andere Staten in het kader van het beheer van grootschalige gebeurtenissen. Ze gebeurden bij toepassing van het Verdrag van Prüm: (1) de overmaking door België aan Duitsland van de lijst van alle Belgische risicosupporters in het kader van het wereldkampioenschap voetbal. Deze supporterslijst werd tijdelijk geïntegreerd in een Duitse gegevensbank waardoor de supporters *in real time* op het terrein konden worden gecontroleerd. Na afloop van het kampioenschap hebben de Duitse diensten formeel bevestigd dat ze deze namen uit hun gegevensbank hadden verwijderd; (2) de mededeling door België, in het kader van een top van de G8, van te volgen personen in verband met eerder gevoerde acties tijdens een bijeenkomst van de G8 en de integratie van deze namen in de buitenlandse gegevensbank.

Voor een aantal aspecten zijn bepaalde randvoorwaarden evenwel nog niet vervuld.

De **Europese regelgeving, bedoeld om alle burgers over de Europese grenzen op gelijke voet te behandelen, is inzake voetbal nog niet conform vertaald in de Belgische regelgeving**. De Belgische definitie over wat onder 'risicosupporter' moet worden begrepen, verschilt namelijk van de Europese, in die zin dat de overgrote meerderheid van de geregistreerde Belgische risicosupporters bestaat uit "personen die gesanctioneerd werden in het raam van de voetbalwet", daar waar het eigenlijk op Europees niveau de bedoeling is om de "fysieke geweldplegers" in kaart te brengen. De definities van 'risicosupporter' en 'niet-risicosupporter' die door de Raad van Europa werden goedgekeurd, zijn nog altijd niet geofficialiseerd in de MFO-3, met als gevolg dat er nog steeds geen basis bestaat om deze gegevens als dusdanig te registreren.

5.3.2. Resultaten overheden

De belangrijkste 'afnemers' van de diensten van de politie in dit verband zijn de bestuurlijke overheden. Vandaar het belang van de al dan niet tevredenheid van deze overheden in dit verband.

De **Algemene Directie Crisiscentrum** (ADCC) stelt vast dat de informatiecellen openbare orde, die aanwezig waren op het niveau van de arrondissementen, in de FGP's werden opgenomen en dat ze ter ondersteuning gespecialiseerde opdrachten van bestuurlijke politie uitvoeren. In dat verband denkt de ADCC dat het nuttig zou zijn na te gaan of de investering ten bate van de bestuurlijke overheden de afgelopen jaren op hetzelfde niveau is gebleven, dan wel of dit niveau gestegen of gedaald is, en in het verlengde daarvan de eventuele gevolgen op de informatiepositie van de bestuurlijke overheden te bekijken.

Begin 2007 heeft de **werkgroep 44** de laatste hand gelegd aan het ontwerp van Koninklijk besluit "houdende de regels voor de verwerking van persoonsgebonden gegevens en informatie van de geïntegreerde politie, gestructureerd op twee niveaus in het kader van de Algemene nationale gegevensbank". Sommige diensten wijzen op het gebrek aan een correct referentiesysteem dat uiteenlopende interpretaties tussen de diensten zo veel mogelijk zou kunnen vermijden. Meer bepaald wordt hier gedacht aan het Koninklijk besluit ter uitvoering van het artikel 44 van de wet op het politieambt maar ook aan de fiches van bestuurlijke politie, bijgewerkt in de MFO-3, die de principes, vervat in dat Koninklijk besluit, omzetten in politionele en procedurele termen. Voor de ADCC is dit Koninklijk besluit van groot belang, zowel voor zijn eigenlijke inhoud, met name een rechtsgrond geven voor de te volgen groeperingen, als voor de mogelijkheid die aan de minister van Binnenlandse Zaken zal worden geboden om voort te gaan met de **actualisering van de fiches van de MFO-3**, maar ook om te komen tot de invoering van een ANG luik bestuurlijke politie.
Tijdens een onderhoud benadrukte de ADCC enkele belangrijke punten, die geconcretiseerd zullen kunnen worden zodra dit Koninklijk besluit is aangenomen: (1) het concept 'projecten van bestuurlijke politie', dat de creatie van een categorie 'te volgen persoon' mogelijk maakt, zonder dat deze persoon lid is van een te volgen groepering, terwijl zijn activiteiten wel een vatting in de ANG bestuurlijke politie vereisen; (2) het belang voor de entiteit 'plaats van bestuurlijke politie' en meer in het bijzonder één van de plaatscategorieën beschreven in artikel 24 van dit ontwerp van Koninklijk besluit, met name de 'plaats die het voorwerp uitmaakt of kan uitmaken van een nood- of interventieplan of van een aandachts- of beschermingsmaatregel'.

In het kader van het **Nationaal Veiligheidsplan 2008-2011** heeft de regering als kritieke succesfactor precies de toepassing van het artikel 44 WPA genoemd als *"een wettelijk en reglementair kader, dat een legitiem en doeltreffend politieoptreden mogelijk maakt. Dit impliceert noodzakelijke wetgevende initiatieven (bv. verdere uitwerking van de wettelijke basis van de informatie-uitwisseling, voorzien in de artikelen 44/1 tot 44/11 van de wet op het politieambt)"*.

Naar aanleiding van een vergadering van de **Commissie ter begeleiding van de politiehervorming op lokaal niveau**, heeft de ADCC de gelegenheid gehad om haar standpunt te geven in het kader van het beheer van de informatie van bestuurlijke politie. Wij kunnen de hierbij naar voor geschoven elementen als volgt samenvatten[15]: (1) het beheer van de politionele informatie in het algemeen en de uitbouw van de ANG in het bijzonder is en blijft één van de voornaamste doelstellingen van de politiehervorming. Op het vlak van de bestuurlijke politie heeft men te kampen met een historische achterstand in termen van de ontwikkeling van de geautomatiseerde toepassingen, wat de gedeconcentreerde coördinatie- en steundiensten (CSD) en arrondissementele informatiekruispunten (AIK) ertoe noopt hun werk zo te organiseren dat enerzijds de uitwisseling van de informatie van bestuurlijke politie en anderzijds de geïntegreerde werking verzekerd zijn; (2) de informatie die elektronisch wordt beheerd binnen de Directie

operaties van de bestuurlijke politie (DAO), ingevolge een vatting in een specifiek systeem (BCRM – Nemesys), kan niet rechtstreeks worden geraadpleegd door de CSD's en de AIK's en nog minder door de politiezones. Er is dus onvoldoende feedback naar degenen die de gegevensbanken voeden.

Tijdens het onderhoud dat we hebben gehad met de ADCC heeft deze algemene directie ons herinnerd aan het pleidooi dat ze had gehouden naar aanleiding van haar nota, die werd neergelegd tijdens de onderhandelingen voor de vorming van een regering in 2007, maar ook bij de opstelling van het ontwerp van nieuwe kadernota integrale veiligheid 2008-2011, met name voor het opstellen van een "BAM"-wet (bijzondere administratieve methoden). Daartoe zouden verschillende mogelijkheden moeten worden overwogen: het gebruik van een valse identiteit door politiemensen op internet (inschrijving op een chat of een forum onder een valse naam), een beroep doen op informanten/tipgevers inzake bestuurlijke politie (meer bepaald in het kader van de veiligheid bij voetbalwedstrijden), de bestuurlijke observatie al dan niet met de inzet van technische middelen (camera's) in het kader van te volgen groeperingen, de infiltratie in sommige privévergaderingen en het toezicht op bepaalde privéplaatsen (andere dan woningen). De vraag rijst in welke mate de toepassing van een dergelijke bestuurlijke wetgeving verenigbaar kan zijn met de beoogde doelstellingen.

5.3.3. Sleutelprestaties

Informatieverzameling

Uit een *casestudy* van enkele politiezones met betrekking tot **informatieverzameling over onrust in de wijk**, bleek dat informatierapporten in alle settings werden opgesteld en dit zowel door de lokale als door de federale politie. Verhoudingsgewijs blijken lokale korpsen meer RAR's groeperingen te maken en federale gedeconcentreerde diensten meer RAR's personen. Hoe groter de lokale zone hoe minder RAR's er volgens de bevraagde bestuurlijke directeurs-coördinators (DirCo's) worden doorgespeeld naar het AIK. De schaalgrootte van de zone blijkt omgekeerd evenredig met het aantal doorgezonden informatierapporten. Als gevolg hiervan kan het AIK (zoals bleek in een bepaalde onderzoekssetting) ook minder informatie terug- en doorspelen naar de lokale korpsen.
Bijkomende opmerking betrof volgens de bevraagde DirCo's het vrij reactieve en incidentgestuurde karakter van de lokale informatie-inzameling.

Anderzijds viel in een andere setting de **toevloed aan RIR's** op vanuit het lokale niveau en dit in het kader van **terrorisme**. Deze toevloed bleek een resultaat van sensibilisering en vorming van wijkagenten door de federale dienst terrorisme en sekten. Volgens onze gesprekspartners resulteerde dit als samenlevingsresultaat ten tijde van de brandstichtingen in Parijs tot het voorkomen en verijdelen van gelijkaardige *'copy-cat'*-feiten in de politiezone. Zoals al gezegd, leidde een betere technische vaardigheid bij de lokale politie omtrent het opstellen van de RAR's en het verwerken van deze procedure in een duidelijk 'receptenboek' tot meer sleutelprestaties in de vorm van aantallen doorgezonden RAR's. Ook sensibilisering op de zonale veiligheidsraad (ZVR), overigens conform de ministeriële omzendbrief PLP 37[16] (titel IV), resulteert in meer sleutelprestaties in de vorm van informatie van de lokale naar de federale diensten.

In een nog andere setting bleek het bestaan van goede **informele contacten tussen DirCo en de chefs van de lokale politiezone** een positieve impact te hebben op het aantal doorgegeven informatierapporten. Hier benadert de informatie uit de lokale zones toch de hoeveelheid informatie opgesteld door de eigen FGP. Deze laatste overtreft de lokale zones enkel in absolute aantallen RAR's personen.

Het aantal RAR's groeperingen die **DAO** over een periode van vier jaar (2004-2007) heeft ontvangen, wijst duidelijk op een stijgende tendens voor de jaren 2004 tot 2006 en neemt daarentegen sterk af in 2007; 5 arrondissementen hebben meer dan 68 % (816/1 194) van die RAR's doorgestuurd: Brussel (329), Dendermonde (157), Gent (124), Antwerpen (116) en Asse (90).
De vierde component van de informatie van bestuurlijke politie, betreffende de plaatsen (RAR bijlage 4), lijkt in deze thematiek het zwakke broertje te zijn. Veel politiezones en arrondissementele diensten geven toe dat ze ter zake niet over enige gestructureerde informatie beschikken. Tegelijkertijd zeggen de zones die wel over documentatie beschikken dat zij niet meer systematisch up-to-date worden gehouden. Wanneer deze informatie bestaat, wordt ze manueel gearchiveerd en niet met behulp van de informatica-toepassing Module 14. Deze dossiers 'plaatsen' zouden hoofdzakelijk bestaan voor de gevangenissen, Sevesobedrijven, etc.

De vergaring van informatie van bestuurlijke politie in het kader van een **gebeurtenis** (staking, betoging, etc.) in een industriezone **die zich uitstrekte over verschillende politiezones** en hoofdzakelijk betrekking had op één enkele industriële actor stelde volgens een DirCo een probleem. Hoewel in principe de contacten met de gewone drukkingsgroepen tot de bevoegdheid van de lokale politie behoren, zou kunnen worden overwogen om in een dergelijk geval federale steun te leveren, in het kader van de informatievergaring, om te vermijden dat verschillende politiezones stappen ondernemen ten aanzien van dezelfde leden van dezelfde vakbonden. Men zou kunnen aanvoeren dat een specifiek opsporingsprogramma, dat het optreden van de politiediensten coördineert, tevens een passende oplossing is.
Ook voor sommige **supralokale gebeurtenissen** die zich uitstrekken over verschillende arrondissementen rijzen er problemen, omdat er geen 'pilooteenheid' wordt aangeduid. Net als in het kader van de wielerwedstrijden, waarvoor er geregeld een piloot-DirCo wordt aangesteld, benadrukte de DirCo die het probleem onder onze aandacht bracht dat deze werkwijze niet alle problemen oploste, omdat de door de centrale directie aangestelde piloot-DirCo geen wettelijke bevoegdheid had over de andere arrondissementen waar de gebeurtenis zich voordeed.
Voor **gebeurtenissen met een regionaal karakter** zou volgens een DirCo de centrale dienst DAO ook (meer) rekening moeten houden met de regionale specificiteiten. Een DirCo wees erop dat de regionale dimensie soms onderschat of miskend werd wanneer een conflict of een protestbeweging slechts betrekking had op een deel van het land. De volgende voorbeelden werden aangehaald: de vakbondsacties bij de TEC of de Waalse regionale luchthavens. In dit verband betreurde de DirCo in kwestie dat DAO ter zake geen initiatief nam om een opsporingsprogramma uit te werken en/of de informatie te centraliseren. In hetzelfde verband stelde deze DirCo vast dat er bij de regionale instellingen geen verbindingsofficier was die een faciliterende rol zou kunnen spelen in de informatievergaring.

Capaciteitsbesteding

Inzake de capaciteit die voor de informatievergaring wordt ingezet, waren er, volgens de Algemene directie van de gerechtelijke politie (DGJ), in november 2006, 214 personeelsleden binnen de FGP's actief voor de opdrachten van gerechtelijke en van bestuurlijke politie inzake terrorisme en extremistische groepen.
Op onze vraag deelde DGJ ons ook de uren mee die door FGP's gepresteerd waren in 2004, 2005 en 2006 (gegevens uit ISLP/ADMIN/PPP) voor de vergaring van informatie van bestuurlijke politie. Het is evenwel niet mogelijk om in deze gegevens een onderscheid te maken tussen, enerzijds, de capaciteit besteed aan de gespecialiseerde politietaken ten bate van de DirCo en, anderzijds, de capaciteit besteed aan de informatievergaring, om een zicht te krijgen op de personen en groeperingen die in staat zijn om gerechtelijke inbreuken te plegen. Al dan niet gewild, begrenst deze coderingsbeperking *de facto* elke mogelijkheid om grondiger na te gaan welke capaciteit de FGP's daadwerkelijk hebben besteed aan gespecialiseerde politietaken ten bate van de DirCo.
Wij kunnen de volgende tendensen onder de aandacht brengen:

- de capaciteit besteed aan de gespecialiseerde opdrachten van bestuurlijke politie is opgenomen in de subpost 'bestuurlijke politie' van de post '*intelligence* en verwerking van informatie';
- de arrondissementen die aan deze materie een groter uurvolume wijden, zijn Brussel, Gent, Doornik, Luik en Bergen;
- het is niet mogelijk richtlijnen uit te vaardigen voor alle FGP's in termen van relevante tendensen (ontwikkelingen in de laatste drie jaar). Voor de referteperiode van 2004 tot 2006 kunnen we toch bepaalde arrondissementen aanhalen die steeds minder zijn gaan investeren in deze materie: Aarlen, Neufchâteau, Kortrijk, Luik, Dinant en Doornik;
- het jaar 2006 wordt gekenmerkt door een aanzienlijke vermindering van het uurvolume gewijd aan dit type van opdrachten (in vergelijking met 2005), zelfs indien het niveau vergelijkbaar is met dat van 2004.

De **samenwerking ter zake tussen de DirCo en de DirJud** verloopt niet optimaal in alle bezochte arrondissementen en de terbeschikkingstelling van personeel van de FGP voor de uitvoering van gespecialiseerde opdrachten van bestuurlijke politie blijkt soms niet zo vanzelfsprekend. Dat leidt bovendien tot wrijvingen tussen de twee mandaathouders. Dit gaat zo ver dat een DirCo overwoog binnen zijn dienst personeelsleden aan te duiden die meer in het bijzonder belast zouden zijn met deze infogaring. De structurele lokalisatie van de diensten belast met de gespecialiseerde opdrachten van bestuurlijke

politie binnen de FGP's zou de tendens naar 'vergerechtelijking' van de informatie van bestuurlijke politie versterken (focus op terrorisme, gerechtelijke procedures hebben de overhand, werken onder embargo, etc.). *A contrario* werd de samenwerking in andere arrondissementen, zowel door de DirCo als door de DirJud, als uitstekend beoordeeld en werden de personeelsleden zonder onnodig formalisme ter beschikking gesteld, op basis van een dagelijks rechtstreeks contact waarbij de leden van de FGP rechtstreeks bereikbaar zijn voor de DirCo.

Essentiële elementen van informatie

Tot slot brachten sommige gesprekspartners ons onder de aandacht dat het soms lang duurt vooraleer er wordt geantwoord op een vraag om essentiële elementen van informatie (EEI), maar ook dat sommige vragen om EEI's uitgaande van (centrale en/of gedeconcentreerde) federale diensten worden verstuurd via een gewone nota en niet in de vorm van een RAR. Hoewel anekdotisch, wordt deze praktijk door sommige gesprekspartners gezien als het bewijs van een systeem van "twee maten en twee gewichten", meer bepaald op het vlak van de verplichting voor de politiezones om het RAR-formulier te gebruiken.

Gebruik Module 14 - toepassing Argos

In de loop van de maand juni 2007 werd een nieuwe versie van *"Pol Office Module 014"* ter beschikking gesteld van de politiediensten. Met deze geïntegreerde toepassing binnen Pol Office kunnen de politiediensten: (1) de gebeurtenissen beheren die de inzet van politietroepen vergen voor de omkadering van deze gebeurtenissen; (2) gegevens uitwisselen tussen de verschillende betrokken politionele instanties; (3) basisdocumenten voorleggen met betrekking tot het beheer van de opdrachten van bestuurlijke politie en (4) de ANG voeden met statistische gegevens.
Wanneer we de evolutie van het aantal gevatte gebeurtenissen in de toepassing Argos (Pol Office Module 14 geworden) over de afgelopen 4 jaar meer in detail bekijken, stellen we een aanzienlijke stijging vast. Dit zou logischerwijze kunnen worden verklaard, niet door een toename van het aantal gebeurtenissen, maar wel door een vermeerdering in het aantal vattingen.
Module 14 wordt onderbenut op het niveau van de diensten van de federale politie, waar men blijkbaar liever informatie overmaakt via mail. Hieraan zijn echter twee risico's verbonden: verlies van informatie (wat met het opslaan van de informatie?) en exploitatiemoeilijkheden (hoe kruisopzoekingen doen? *quid* in geval van multicriteria-opzoekingen? etc.). De toekomstige toepassingen die DAO heeft laten ontwikkelen, zouden ontegensprekelijk een meerwaarde moeten bieden en uitzicht geven op de verdere ontwikkeling van een globale visie met betrekking tot de informatie van bestuurlijke politie. Tot slot moet worden onderstreept dat de gegevens op het niveau van DAO/BIO goed worden bijgehouden en dat die dienst snel reageert.

5.3.4. Resultaten medewerkers

Expertise in de zones

Naar aanleiding van ons onderzoek hebben wij systematisch de lokale politiezones bevraagd over de kennis en de toepassing van de **omzendbrief PLP 37**. Algemeen gesproken, hebben wij kunnen vaststellen dat aan deze omzendbrief in de meeste bezochte zones geen gevolg werd gegeven en dat de kennis over de brief gebrekkig of soms zelfs onbestaande was.

Bij de politiezones die deze omzendbrief in praktijk brachten en/of de potentiële gebruiksmogelijkheden bestudeerden, is er een algemene constante merkbaar, namelijk de bijzondere aandacht die wordt besteed aan de centrale rol van de wijkagent. Het hoofddoel is de wijkagent te sensibiliseren voor de gedragingen, handelingen, etc. die zijn aandacht zouden moeten trekken en hem in te lichten over de mogelijkheden die hem worden geboden om de informatie door te spelen aan de juiste diensten. Sommige politiezones geven bijvoorbeeld een opleiding aan hun wijkagenten met betrekking tot de problematiek van het terrorisme en het belang van hun rol om in dit verband informatie te vergaren. Soms werd deze sensibilisering gekoppeld aan een opfrissing van de vreemdelingenwet[17] en een informatieverstrekking over de "zeden en gewoonten" van bepaalde gemeenschappen.

Er dient echter opgemerkt dat verschillende directeurs-coördinators de politiezones hebben gewezen op hun verplichtingen ter zake. Deze sensibilisering nam verschillende vormen aan: (1) de omzendbrief werd becommentarieerd naar aanleiding van een platform "bestuurlijke politie"; (2) de verplichtingen van de omzendbrief werden in herinnering gebracht naar aanleiding van de voorstelling van het plan radicalisme, waarbij de nadruk werd gelegd op het feit dat een goede algemene informatievergaring (overeenkomstig

de PLP 37) het, in voorkomend geval, mogelijk zou moeten maken te achterhalen of andere groepen zich als radicaal manifesteren; (3) de organisatie van informatiesessies voor een specifieke doelgroep (wijkofficieren, leidinggevende officieren, officieren van de dienst interventie en recherche) binnen de politiezones, waarop verschillende thema's werden besproken (PLP 37, de verwachte medewerking van de lokale politie in de strijd tegen het terrorisme, de staat van de terreurdreiging, etc.).

Voor de medewerkers is het ook niet altijd duidelijk wat onder het begrip 'gespecialiseerde opdrachten van bestuurlijke politie' moet worden verstaan. Tijdens onze gesprekken hebben sommige DirCo's en korpschefs, ondanks alles, gesteld dat ze dit nogmaals verduidelijkt wensen te zien.

Van de politiezones die wij hebben bezocht in het kader van ons onderzoek, beschikken verschillende over een cel die meer in het bijzonder belast is met de vergaring en exploitatie van informatie van bestuurlijke politie. In de andere zones is deze taak niet specifiek toebedeeld aan een entiteit en wordt ze vaak gecoördineerd door de directie operaties in functie van punctuele vragen (vragen EEI).
In de zones die beschikken over een specifieke cel (o.m. Charleroi, Luik, Moeskroen, Seraing, etc.), kunnen wij vaststellen dat deze functionaliteit zowel de problematiek 'voetbal' als de informatievergaring bij gewone drukkingsgroepen omvat. Deze cellen lijken te beschikken over een netwerk van contact-personen uit verschillende sectoren en/of gemeenschappen, wat hen in staat stelt bruikbare informatie in te winnen in functie van punctuele behoeften. Aangezien de werklast van de gespecialiseerde eenheden inzake de vergaring van informatie van bestuurlijke politie niet overdreven groot is, houden de personeels-leden zich doorgaans ook bezig met andere problemen zoals schijnhuwelijken, nacht- en belwinkels, etc. Fors inzetten op en voortdurend investeren in informatie-inwinning lijkt niet voor alle politiezones een prioriteit te zijn, temeer daar ze heel wat andere prioriteiten hebben en de '*return on investment*' niet altijd waarneembaar en/of kwantificeerbaar is op korte termijn.

Expertise in de FGP

Er is een duidelijke evolutie van de expertise merkbaar binnen de FGP's. Waar die voorheen verworven was in het domein van de bestuurlijke politie, verschoof dit naar het terrorisme. Ook de capaciteit van de FGP's wordt toegespitst op de problematiek van het terrorisme, ten nadele van de openbare orde in het algemeen. Zonder evenwel ter zake algemeenheden te kunnen verkondigen, wijzen verschillende gesprekspartners verder op de hoge gemiddelde leeftijd van deze gespecialiseerde personeelsleden. In dit verband leggen de DirCo's de nadruk op een verwacht en/of reëel verlies van expertise op zeer korte termijn, als gevolg van de pensionering van de voormalige BOB-leden die zich voor de hervorming meer specifiek bezighielden met deze materie.

Er werd ons ook gemeld dat de DirCo (of een vertegenwoordiger van de gedeconcentreerde coördinatie- en steundienst) niet altijd betrokken werd bij de selectie van de personeelsleden die te werk zouden worden gesteld binnen de cellen van de FGP's belast met gespecialiseerde opdrachten van bestuurlijke politie. De vraag kan worden gesteld of de betrokkenheid van de DirCo bij de selectie van FGP-personeelsleden wenselijk is.

Opleidingen

Verschillende gesprekspartners wijzen geregeld op het gebrek aan specifieke opleiding in verband met de doorstroming van informatie van bestuurlijke politie. Dit domein maakt geen deel uit van het opleidings-aanbod (met uitzondering van de opleidingen gericht op het gebruik van de informaticatool Module 14).

Sommige informatiesessies worden daarentegen effectief georganiseerd, maar beogen hoofdzakelijk materies die ook worden behandeld door de gerechtelijke pijler (motorbendes, extremisme, etc.). Bovendien, indien bepaalde informatiesessies worden georganiseerd, is het voor de lokale politie-ambtenaren niet altijd evident om weet te hebben van het bestaan van die sessies of van de contact-personen voor sommige thematieken[18].
In dat verband zou een mechanisme voor de uitwisseling van *good practices* wenselijk zijn. Een van de intervenanten stelde voor FAQ's te maken, die bijvoorbeeld kunnen worden geraadpleegd via Portal, aan de hand waarvan alle betrokken diensten kennis kunnen nemen van punctuele vragen gesteld door derdendiensten.

Sommige AIK's betreuren dat er geen vergadering AIK/bestuurlijke politie op centraal niveau is, zoals voorheen het geval was voor de AIK's/gerechtelijke politie, onder beschermheerschap van het Nationaal informatiekruispunt (NIK). Dit type van vergadering wordt beschouwd als een opportuniteit (informatie-

uitwisseling, *good practices*, etc.) en hier zou een rol kunnen zijn weggelegd voor de Directie van de operationele politionele informatie (CGO) en/of DAO.

Verder verwijzen wij de lezer naar de evaluatie van het plan radicalisme waarin de opleidingsproblematiek in de volgende termen werd geschetst: (1) verschillende opleidingen werden georganiseerd in het kader van het plan radicalisme; niettemin kunnen er in dit verband bijkomende inspanningen worden geleverd; (2) de onderwerpen van deze opleidingen zijn vrij verschillend, er is geen rode draad en er is geen einddoel inzake minimale kennis die nodig is om efficiënte informatie te kunnen verzamelen.

Pol Office Module 14

Het zou niet altijd gemakkelijk zijn om zich in te schrijven voor een opleidingssessie over de toepassing Module 14. Sommige politiezones onderstrepen dat dit probleem zich herhaaldelijk voordoet en hekelen de vermeende vervelende gewoonte om informaticatoepassingen ter beschikking te stellen zonder de personeelsleden die ze zullen moeten gebruiken de mogelijkheid te geven vooraf een opleiding te volgen. Er dient evenwel opgemerkt dat sommige AIK-oversten initiatieven hebben genomen om de diensten binnen hun arrondissement in te lichten over het gebruik van Module 14.

6. ONTHAAL

De tevredenheid over een klantgerichte politiezorg wordt in grote mate bepaald door de kwaliteit van het onthaal en de dienstverlening hierbij vanwege de personeelsleden van de verschillende diensten van de geïntegreerde politie. Het onthaal beperkt zich niet tot fysiek loket maar wordt ingevuld door iedere politiefunctionaris in interactie met de bevolking.

Het Comité P deed in 2008 o.a. onderzoek naar het onthaal in strikte zin, als fysiek loket, in het derde district van de zone Brussel-Elsene alsook naar de bijzondere aspecten van de onthaalfunctie bij openbare orde en de attitude van politieambtenaren op straat.

6.1. RESULTATEN SAMENLEVING EN SLEUTELPRESTATIES

In 2008 besteedde het Comité P aandacht aan diverse functionaliteiten van het **3de district van de politiezone Brussel-Elsene**, waaronder het onthaal. Dit 3de district komt *grosso modo* overeen met het grondgebied van de gemeente Elsene. Het onthaal als 'centraal aanspreekpunt' wordt in deze zone trapsgewijs georganiseerd. Op het niveau van elk district is er conform de PLP 10[19] een gedeconcentreerd centraal onthaalpunt, dat 24 uur per dag en 7 dagen op 7 bereikbaar is. In de drie districten van de zone wordt deze taak verder ingevuld door de wachtdienst, die instaat voor het fysieke en telefonische onthaal, de behandeling van de klachten en het opstellen van de processen-verbaal van de interventiediensten[20]. De vier divisies van het 3de district organiseren elk een onthaal van 7 tot 22 uur, 7 dagen op 7. Op het echelon van de antennes wordt er niet altijd een onthaal verzekerd.

Het leeuwendeel van de capaciteit besteed aan onthaal in het 3de district is voor rekening van de wachtdienst (83 600 manuren/jaar) die in 2007 10 984 processen-verbaal opstelde[21]. De divisies van het 3de district besteedden samen 21 485 uur aan onthaal.

6.2. RESULTATEN BURGERS EN OVERHEDEN

Het **onthaal van het 3de district Brussel-Elsene** wordt door de omgeving **soms als hartelijk**, zoals het onthaal in de 1ste divisie, **soms als problematisch** omschreven. Het gebeurt niet zelden dat een slachtoffer bij het onthaal wordt afgeraden klacht neer te leggen, dat men aan de telefoon meldt dat een ander commissariaat bevoegd is of dat men meedeelt dat men de 101-centrale moet contacteren.
De Veiligheidsmonitor 2006 geeft aan dat de bevolking van de gemeente Elsene met 83,45 % het meest tevreden is over de bereikbaarheid van het onthaal. Hiermee scoort de gemeente beter in vergelijking met de tevredenheid voor het volledige grondgebied van de zone Brussel-Elsene, alsook vergeleken met de naburige zones. Over de telefonische bereikbaarheid is 63,59 % van de inwoners van Elsene tevreden. Slechts de helft van hen is tevreden over het contact met de politieambtenaar, een derde is (heel) ontevreden. Ook wat de tevredenheid over het gedrag en de houding van de politieambtenaren betreft, zijn de inwoners van Elsene minder tevreden dan de inwoners van de overige bevraagde politiezones.

Niet enkel in de gemeente Elsene ligt dit punt gevoelig. Dat de bevolking in het algemeen **gedrag, houding en voorkomen belangrijk** vindt, blijkt uit de vele meldingen hieromtrent in de pers, op het internet e.a. Ook het Comité P ontving in 2008 weerom foto's van politievoertuigen die de verkeersregels overtreden, die verkeerd geparkeerd staan, door het rode licht rijden, een enkele richting inrijden e.a. Wat dit voorkomen betreft, blijkt ook het **uniform** van de politie nog niet geïntegreerd te zijn. Er werd onder meer vastgesteld dat bij samengestelde diensten van federale en lokale politiediensten de eenvormigheid in het dragen van het uniform afwezig is. De observaties van de gezamenlijke acties van de spoorwegpolitie (SPC) met andere politiediensten in het hoofdstuk democratische werking bevestigen dit. Om nog maar te zwijgen van het vaak onvolledige of verkeerd samengestelde uniform dat wordt gedragen. Bovendien werd vastgesteld dat nog steeds uitrusting of uniformstukken van voor de politiehervorming worden gebruikt, zoals oude insignes of voertuigen met oude stripings.

6.3. RESULTATEN MEDEWERKERS

Terugkerend naar het onderzoek in de **zone Brussel-Elsene** blijkt dat de medewerkers de wachtdienst van het **3de district** als het beste centrale onthaal van de zone beschouwen, onder meer door de 'lichtere' werklast. Hierdoor beschikt men over voldoende kandidaten om deze functie in te vullen. Dit staat in contrast met de bestaande wrijvingen tussen de wachtdienst en het onthaal van de divisies. Volgens

bepaalde medewerkers komt dit nog steeds door een ongelukkige taakverdeling tussen beide diensten, waarbij de leden van de wachtdienst eerder het gevoel hebben als "de vuilbak" te worden behandeld.

Verschillende bevindingen wezen op een **motivatieprobleem** bij sommige medewerkers van het 3de district. Zo bleek dat een deel van de oudgedienden een verbitterd betoog voert over de politiewerking en de politiehervorming slecht heeft verteerd. Hierbij wordt een weerstand tot verandering aangevoeld. Dit weerspiegelt zich in het onthaal, daar men zich eerder beschouwt als de politie van de gemeente Elsene dan van de politiezone Brussel-Elsene. De personeelsleden die wel wensen te veranderen, hebben dan weer het gevoel dat er niet naar hen wordt geluisterd.

Er werd vastgesteld dat de absenteïsmegraad voor alle personeelsleden van het 3de district in 2008 was gestegen tot een achtste van de totale capaciteit. Dit aandeel ligt hoger dan in de overige twee districten van de politiezone.

7. INTERVENTIE – NOODHULP

Een snelle en adequate beantwoording van een noodoproep maakt deel uit van een performante functionaliteit interventie. Ook in 2008 volgde het Comité P dit op aan de hand van de analyse van de klachten over interventietermijnen en deze over schuldig verzuim in hoofde van de politieambtenaren. Een *casestudy* betreffende drie functionaliteiten, waaronder de interventie in een district uit de politiezone Brussel-Elsene, werpt verder licht op de werking ervan. Voorts doen we verslag van een onderzoek naar een interventie in de politiezone Charleroi die volgde op een noodoproep naar aanleiding van een incident dat uiteindelijk een dodelijke afloop kende. Gezien de onlangs geformuleerde kritieken brengen we ook de interventie van de politie bij zelfmoord en pogingen daartoe onder de aandacht. Een aantal onderzoeks-bevindingen van een schietincident te Lot, waarbij een politie-inspecteur overleed en een andere zwaargewond raakte, komt aan bod. En ten slotte wordt gerapporteerd over het politieoptreden naar aanleiding van een incident in een Sevesobedrijf[22] in de politiezone Les Collines.

7.1. RESULTATEN BURGERS EN OVERHEDEN

Uit een klachtenstudie omtrent **schuldig verzuim** voor de periode 2003-2008 blijkt dat de helft van de klachten kan worden teruggebracht tot de functionaliteit interventie.

De top 7 van **klachten voor schuldig verzuim** handelt over:

- het weigeren, niet of laattijdig verlenen van medische hulp;
- de kwaliteit van de interventie;
- het niet ter plaatse komen na een vraag tot interventie[23];
- het ter plaatse komen maar niet optreden, *ex aequo* met;
- verwondingen door politiemensen;
- het laattijdig ter plaatse komen;
- het niet registreren van gegevens, niet opstellen van een proces-verbaal (PV) of het plegen van valsheid in geschrifte.

De trend van de klachten onder de noemer schuldig verzuim is stijgende van 2001 tot 2006, maar nam in 2007 en 2008 terug af. Het relatieve aandeel van de klachten over de kwaliteit van interventie blijft stijgen, om in 2008 licht te stabiliseren.

Het laattijdig ter plaatse komen blijft constant en het niet registreren van gegevens schommelt over de jaren maar kent het afgelopen jaar wel een daling. Het **probleem met de medische hulpverlening** (o.m. bij opsluiting in cellen, zie ook democratische werking) blijft al bij al het **grootste struikelblok**, maar het aandeel ervan schommelt sterk. Daarbij dient nog opgemerkt dat, indien klachten tot een veroordeling leiden, zulke gebrekkige medische hulpverlening steeds mee aan de basis ligt van de klacht, wat erop wijst dat ook justitie deze problematiek als een ernstige tekortkoming percipieert.

Het aantal klachten over de interventietermijnen schommelde de voorbije drie jaar (2006-2008) rond de 60 klachten per jaar en blijft daarmee wel duidelijk onder de piek van 2004, met bijna 80 klachten (zie ook vorig jaarverslag). 2008 kende ten opzichte van 2007 ook een daling van 11 %.

In 2008 vallen er ten opzichte van 2007 een aantal evoluties op te tekenen. Het te laat sturen van een ploeg blijft de belangrijkste reden om klacht in te dienen, maar valt terug van bijna 4 op 10 naar 1 op 4 klachten. *Ex aequo* komt daardoor het laattijdig opmaken – versturen – behandelen van een PV, of niet behandelen van een PV, of het laten liggen van dossiers en seiningen. Het absolute aantal ervan blijft evenwel gelijk.

Uit onderzoek blijkt tevens dat de ontevredenheid zich in meer dan 4 op de 5 gevallen situeert in het politionele gerechtelijke domein zoals inbraak en diefstal en dat de rest het domein verkeer behelst, zoals verkeersongevallen en -overtredingen. In tegenstelling tot de voorgaande jaren, is er niet echt één bepaalde politiezone of federale dienst die opvalt qua aantal klachten.

De redenen voor de geregistreerde ontevredenheid en de evoluties erin, kunnen **in verband worden gebracht met de inplaatsstelling van de communicatie- en informatiecentra (CIC)** over het grond-gebied en het daaruit voortvloeiende interventiebeleid dat de politiezone opstelde ten behoeve van het CIC. We denken daarbij bijvoorbeeld aan de gevallen wanneer een oproeper volgens de beleidslijnen van

de politiezone door het CIC dient doorverwezen naar het politieonthaal. Dit brengt een hiërarchie aan in de oproepen, standaardiseert en beperkt de respons(mogelijkheden) van de dispatcher. Deze beleidsopties beantwoorden evenwel niet steeds aan de verwachtingen van de burger, waardoor deze dit kan ervaren als onwil of als het minimaliseren van zijn (hulp)vraag. Evenwel dient opgemerkt dat op 2 jaar (2007-2008) slechts 8 klachten werden geregistreerd over het onthaal bij dit CIC.

Mogelijke verschillen in interventiebeleid roepen onwillekeurig vragen op naar de politionele gelijkwaardige dienstverlening. Gemeenschapsgerichte politiezorg veronderstelt evenwel werk op maat van bepaalde groepen, wijken of fenomenen, op voorwaarde dat de noden en behoeften hieromtrent breed gedragen worden door de bevolking en eraan werden afgetoetst. Dit veronderstelt dat de verwachtingen, in de wijk bijvoorbeeld, bij de meeste betrokkenen dezelfde zijn, en dat hoeft niet noodzakelijk steeds zo te zijn. Hierbij wordt het consensuele karakter van de *community policing*-filosofie op de proef gesteld. Om eventuele ontevredenheid hieromtrent bij te sturen, dient opgemerkt dat het CIC per politiezone statistieken bijhoudt over de aanrij- en afhandelingstijden, waardoor de politiezone de mogelijkheid krijgt haar beleid bij te sturen.

In het **3de district van de politiezone Brussel-Elsene** blijkt, volgens de afgenomen Veiligheids-monitor 2006, dat in het domein interventie in de gemeente Elsene (die bijna, doch niet helemaal samenvalt met het 3de district) bijna 60 % van de respondenten tevreden tot zeer tevreden is over de snelheid van interventie. Wat de zichtbaarheid op straat betreft, is minder dan de helft van de Elsense bevolking (zeer) tevreden. Deze vaststelling geldt tevens voor de globale tevredenheid over de dienst-verlening in de eigen gemeente. De gemeente situeert zich zelfs met iets meer dan 1/4 van de respondenten in eerste positie qua (grote) ontevredenheid over deze dienstverlening. Wat houding en gedrag betreft, zijn de inwoners van Elsene, met 6 op 10, tevreden tot zeer tevreden over de eigen politie. Voor alle bevraagde onderwerpen zijn de resultaten voor Brussel en de politiezone Brussel-Elsene beter dan de resultaten van de gemeente Elsene. De overige bevraagde politiezones scoren slechter dan Elsene wat de tevredenheid over de interventiesnelheid betreft[24].
Mogelijk heeft dit alles o.m. te maken met een comfortabele en financieel interessante dienstregeling in het 3de district (cf. gemeente Elsene), die tot oververtegenwoordiging leidt van personeel in weekends en op feestdagen, maar dit ten koste van een doorheen de ganse week gegarandeerde en voldoende inzet en dienstverlening aan het publiek.

In het domein **verkeershandhaving** viel nog het aantal **betwistingen op met betrekking tot takelen van voertuigen**. Op een totaal van 584 takelingen in Elsene (van 1 januari 2008 tot 17 december 2008) werd na intern onderzoek in niet minder dan 255 gevallen overgegaan tot terugbetaling van de takelkosten. Brussel-stad kende in dezelfde periode 437 betwistingen, maar het aantal terugbetalingen is niet bekend. Mogelijke verklaringen voor deze vele betwistingen zijn de tegengestelde visies van lokaal bestuur en politie in Elsene op het gewenste verkeershandhavingsbeleid. Het beleid van het bestuur wordt als (te) chaotisch ervaren, dat van de politie als zijnde met (te) weinig onderscheidingsvermogen. De impact van zulke tegenstrijdige visies laat zich alleszins voelen in het politiewerk en in de wijze waarop dit wordt gewaardeerd door de burger.

Zoals vorig jaar gesteld naar aanleiding van een enigszins vergelijkbare case in de **politiezone Charleroi**, blijft de tevredenheid over een geleverde service, en in het bijzonder de waardering over hoe snel wordt opgetreden, een subjectief gegeven. De huidige onderzochte casus begon met een bezorgde oproep van een man (op dat moment uithuizig) wiens vrouw alleen in de woning was en zich bedreigd voelde door een indringer, waarvan nadien bleek dat deze mogelijk geestelijke gezondheidsproblemen had. Nadat de oproep door de operator was geverifieerd bij de vrouw in kwestie, stuurde de dispatcher onmiddellijk een ploeg ter plaatse. Deze laatste vertrok niet direct en deed uiteindelijk, na aankomst en bij het binnengaan van de woning, de sinistere ontdekking dat het slachtoffer was vermoord. Buurtbewoners waren nadien erg aangedaan en vrij ontevreden over het optreden van de interventieploeg die, volgens hen, bij aankomst te talmend optrad. Volgens deze getuigen kwamen de inspecteurs aan zonder zwaailicht, haastten ze zich niet en achtten ze, alvorens de woning binnen te gaan, het nog nodig na te gaan wie had opgeroepen.

Wanneer politiediensten **gevallen van zelfmoord of poging tot zelfmoord** dienen af te handelen, worden de persoonlijke bezittingen van de overledene gewoonlijk aan de familie overhandigd, terwijl de voorwerpen waarmee de daad werd gepleegd, in beslag worden genomen en ter griffie worden neergelegd. Voor de afscheidsbrief is er geen algemene regel: soms wordt de brief aan de familie overhandigd, soms wordt hij bij een proces-verbaal gevoegd. In beide gevallen is het niet zeker dat eventuele bijkomende

onderzoeksdaden (vingerafdrukken, grafologisch onderzoek, etc.), die worden gesteld wanneer het onderzoek een andere wending neemt, resultaat zullen opleveren.
Bij het Comité P werden zes klachtendossiers[25] geopend die verband houden met de afstapping van een politiedienst naar aanleiding van een zelfmoord. In twee dossiers is gebleken dat het nuttig ware geweest indien men gespecialiseerde diensten ter plaatse had gestuurd. Voor het overige is uit het onderzoek gebleken dat twee pogingen tot zelfmoord[26] die zich hebben voorgedaan in de cellen van een politiezone niet aan het Vast Comité P waren gemeld.
Tot slot blijkt dat de definitie die in de omzendbrief GPI 58[27] wordt gegeven van een slachtoffer niet van toepassing is op gevallen van zelfmoord of poging tot zelfmoord, omdat er geen sprake is van een strafrechtelijke inbreuk. Bijgevolg is de opvang van de suïcidale persoon en zijn naasten niet voorzien, hoewel er in de praktijk wel slachtofferzorg wordt geboden. In dit verband is het trouwens goed om weten dat in het rechtsgebied van het hof van beroep te Luik de procureur-generaal de mogelijkheid heeft voorzien om de plaats waar een moord of een bloederige zelfmoord heeft plaatsgevonden op kosten van de Staat te laten schoonmaken. Hij baseert zich hiervoor op artikel 66 van het Algemeen reglement op de gerechtskosten in strafzaken, dat hem toelaat buitengewone en onvoorziene uitgaven te doen[28].

Te **Lot** werden **politie-inspecteurs beschoten** door de daders van een *homejacking*. Een inspecteur raakte zwaargewond, een tweede overleed ter plaatse en een burger raakte eveneens zwaargewond. De eerste bekommernis van de inspecteurs was de situatie ter plaatse onder controle te krijgen. Er diende te worden gewaakt over de fysieke veiligheid van de omgeving die, op basis van de beschikbare informatie, als vuurwapengevaarlijk diende te worden beschouwd door de mogelijke aanwezigheid van gewapende daders. Tegelijk diende de verkeersveiligheid te worden gewaarborgd, er dienden perimeters te worden afgebakend en alle noodzakelijke maatregelen te worden genomen met het oog op het vrijwaren van sporen en afdrukken. Tevens was het belangrijk zo snel mogelijk inlichtingen in te zamelen, teneinde de daders te kunnen opsporen en aanhouden. Er werden door de eerste ploegen ter plaatse ook onmiddellijk foto's gemaakt van de plaatstoestand.
Het onderzoek wees uit dat er nagenoeg onmiddellijk contact is geweest tussen de inspecteurs en de burgerslachtoffers en er reeds één minuut na aankomst een inspecteur met de slachtoffers heeft gepraat. Tot de aankomst van de hulpdiensten werd nagenoeg constant aandacht besteed aan het echtpaar en zijn kinderen.
Uit de reactie van de burgerslachtoffers in de pers blijkt dat hun perceptie van de gebeurtenissen, die zij bestempelen als *"onprofessioneel, arrogant en nalatig"*[29], niet overeenstemt met de objectiveerbare, uitmuntende prestatie van de inspecteurs. Het is begrijpelijk dat de drukke activiteiten, die worden ontplooid de eerste minuten na dergelijk incident, kunnen overkomen als chaotisch, daar waar er eigenlijk op een heel beheerste en gestructureerde manier een grote hoeveelheid taken wordt afgehandeld. Ook de analyse van de radiocommunicatie getuigt van een hoge mate van zelfbeheersing. Zo had een jonge inspecteur net na aankomst de tegenwoordigheid van geest om verkeerde adresgegevens, die via het ASTRID-netwerk werden doorgegeven, onmiddellijk te corrigeren.
De samenwerking tussen de verschillende geledingen van de politiestructuur blijkt zeer goed te zijn verlopen. Ondanks het feit dat er geen politiealarm werd afgekondigd, werden door de inspecteurs spontaan alle maatregelen genomen die zich in die context opdringen. Het niet afkondigen van het politiealarm werd gemotiveerd door de snelheid waarmee de grenzen van verschillende arrondissementen werden overschreden en het feit dat er vooralsnog geen uniforme plannen bestaan in de verschillende ambtsgebieden.

Uit het onderzoek naar het politieoptreden bij een incident op de site van een **Sevesobedrijf in de gemeente Frasnes-Lez-Anvaing** bleek dat de betrokken diensten en overheden tevreden waren over de werking van het ASTRID-netwerk, de coördinatie en de spontane en vanzelfsprekende samenwerking tussen de interventiediensten. Ook de doeltreffendheid en het professionalisme van het CIC werden algemeen erkend, al zijn er wat het CIC betreft wel een aantal recurrente problemen, zoals de afwezigheid van de mogelijkheid tot logging.
Ontevredenheid was er over het feit dat er onvoldoende politie-effectieven voorhanden waren. Terwijl het toeval wil dat er op het moment van de catastrofe, met name in de ochtend, net een maximum aantal politiemensen aanwezig was in de zone en er gebruik kon worden gemaakt van een Hycap-peloton dat op dat moment in opleiding was. Het tekort aan effectieven wordt als een recurrent probleem ervaren, evenals de wijze waarop de effectieven zijn verdeeld binnen de politiezone.

7.2. RESULTATEN MEDEWERKERS

Motivatie, deskundigheid en integriteit

Uit de klachtencijfers over **schuldig verzuim** en over de **interventietermijnen** blijkt dat de **attitude** en in het bijzonder de **motivatie** van de medewerkers in het merendeel van de gevallen door de burgers op de korrel wordt genomen.

Ook uit de *casestudy* van het **3de district van de politiezone Brussel-Elsene** blijkt, volgens een aantal verantwoordelijken van de politiezone zelf, dat **de bevolking een eerder afwijzende houding zou aannemen ten aanzien van de politie** en dit wegens de lage tolerantie van jonge rekruten op het terrein. Het feit dat de nachtploegen in openbare ordekledij optreden, zou de indruk van een repressieve(re) instelling versterken. Bovendien zou het personeel moeite hebben met het gebruik van het ISLP-systeem (*Integrated System for Local Police*) en het opstellen van PV's of andere infofiches hierin, mogelijk te wijten aan een zwakke initiële basisopleiding en *dito* interne vorming achteraf. Betrokkenheid en deskundigheid worden op langere termijn beperkt door de relatief hoge *'turn-over'* van personeel komende van buiten de regio Brussel dat na 5 jaar mobiliteit kan aanvragen. Volgens sommige officieren doet er zich daardoor een verlies aan terreinkennis voor. Dit wordt versterkt door een als het ware 'parochiale' patrouilleringswijze, waarbij (behoudens de oproepen) bij voorkeur vooral in de eigen divisie wordt gepatrouilleerd. Anderzijds zou bij jonge rekruten de verleiding bestaan om naar het centrum van Brussel-stad te trekken, *"gezien daar steeds wat te beleven valt"*. Deze opmerkingen zouden in het bijzonder gelden voor het optreden van de gecentraliseerde interventiediensten na 22 uur. Een gebrek aan tweetaligheid zou bovendien de communicatie met de burger niet ten goede komen. Ter mogelijke verklaring merken we ten slotte op dat in deze politiezone ten aanzien van de functionaliteit interventie, zoals voor de andere onderzochte functionaliteiten onthaal en wijkwerking, geen enkele inhoudelijke richtlijn werd teruggevonden, behoudens een algemene interne nota over de structuur en opdrachten van de divisies en directies.

Keren we terug naar de casus te **Charleroi**. Een van de inspecteurs uit de ploeg die in dit voorval de oproep diende te beantwoorden, moest zijn individuele uitrusting nog gaan ophalen. In principe dienen de ploegen paraat te zijn, maar door gebrek aan beschikbare voertuigen in 2008 kon slechts een beperkt aantal ploegen uitrukken en werden de andere medewerkers binnen 'in redactie' gezet om hun stukken verder af te werken. Dit roept vragen op bij de paraatheid, beschikbaarheid en uiteindelijk wellicht ook bij de motivatie van de medewerkers van de interventiedienst van de politiezone Charleroi. Op het moment van de oproep waren er voor de 7 equipes bovendien slechts 4 voertuigen beschikbaar. Daarnaast was er één ploeg met wagen ter beschikking gesteld van leden van het middenkader voor het uitvoeren van dringende parketopdrachten. Dat verder een ploeg van binnen diende gestuurd in plaats van een (beveiligings)ploeg die al op het terrein was, kwam omdat de dispatcher op deze laatste ploeg geen zicht had. Deze ploeg kreeg (doorgaans) zijn opdracht, buiten medeweten van de dispatcher om, van een middenkader. Ook hierdoor ging tijd verloren. Dat onderweg niet met zwaailicht of sirene werd gereden, was een gevolg van de (interpretatie van de) regel dat dit niet meer werd gedaan, tenzij strikt noodzakelijk. Deze regel werd *in casu* ingevoerd om het aantal ongelukken met politievoertuigen te doen dalen. Alvorens ter plaatse te arriveren, had de ploeg geen nadere informatie van de dispatcher verkregen over de aard van de oproep. Anderzijds kon de dispatcher niet weten wanneer de ploeg arriveerde, omdat dit door de ploeg doorgaans niet aan de dispatching werd doorgegeven. De moeilijkheden die zich soms kunnen voordoen in de communicatie tussen de dispatching en de ploegen op het terrein, komen verder nog aan bod in het onderdeel over de geïntegreerde werking.

Het onderzoek naar het incident werd tevens bemoeilijkt omdat de ***fleetlogger***[30] in het interventievoertuig niet functioneerde. Bleek dat het geheugen ervan vol zat, omdat de data niet bijtijds waren overgezet. Gezien het gebrek aan patrouillewagens was daar, volgens het personeel, bij het binnenrijden ook geen tijd voor. Dat het gebruik van de *fleetlogger* door een deel van het personeel werd ervaren als een controlemiddel, zal echter ook hebben bijgedragen tot dit manco.

Na controle door onze diensten bleek dat de **helft van de totale tijd van 22 tot 23 minuten** tussen de oproep en het ter plaatse arriveren van de patrouille opging aan het opnemen en dispatchen van de oproep en het **zich klaarmaken voor vertrek**. Dit incident komt nauwelijks een jaar na een even dramatisch voorval in Gosselies, dat eveneens door het Comité P werd onderzocht en als dusdanig aan bod kwam in ons vorig jaarverslag. Hoewel beide voorvallen niet representatief zijn voor de politiewerking in Charleroi, zijn ze wel vrij illustratief voor de **onvoldoende betrokkenheid bij sommige medewerkers**

van zowel interventie als dispatching. Het gebrek aan uitrusting en voertuigen droeg daartoe bij, maar rechtvaardigt dit niet volledig. Ook de wijze waarop de leiding de dienst organiseerde, roept vragen op. Waar ten slotte uit dit nieuwe incident andermaal een gebrek bleek aan voldoende patrouilles om de noodoproepen in Charleroi in 2008 adequaat te kunnen beantwoorden, kon, althans wat de centrale interventiedienst betreft, al helemaal geen sprake meer zijn van het uitvoeren van preventieve patrouilles op het terrein. Hoe door de korpsleiding op deze toestand werd gereageerd, wordt onder de hoofding interne werking verder besproken.

Om dit euvel van laattijdige interventies in de toekomst te verhelpen, werd onder leiding van de FOD Binnenlandse Zaken een **werkgroep** opgericht die onder andere zal nagaan of het opportuun is om al dan niet wettelijke **interventietermijnen** op te leggen. Daar werd beslist om vooreerst de terminologie van de gehanteerde begrippen, zoals aanrijtijd, goed uit te klaren en eenvormig te maken. Bovendien gaf de minister van Binnenlandse zaken aan de Algemene inspectie van de federale politie en van de lokale politie (AIG) opdracht om een *status quaestionis* te maken van het bestaande interventiebeleid en daarbij na te gaan of herschikkingen hiervan een impact kunnen hebben op de interventietermijnen. Alleszins zou een verdere operationalisering van de CIC's en de daaraan gekoppelde opleidingen en werkingsprocedures in de toekomst de prestaties verder moeten doen verbeteren en het (nu al lage) aantal klachten doen dalen.

Met betrekking tot de **deskundigheid en de motivatie** van de medewerkers die **gevallen van zelfmoord of poging tot zelfmoord** moeten afhandelen, bleek in twee zones dat zij soms ondoordacht handelden. Hoewel twijfel geen optie was, leek meer nauwkeurigheid (zorgvuldig onderzoek van de plaats en het lichaam, bevraging van personen, etc.) toch ten zeerste aangewezen wanneer derden (hulpdiensten en/of naasten), voor de komst van de politie, wezenlijke veranderingen hadden aangebracht aan de 'plaats delict' (lichaam, positie, plaats, etc.). In verschillende, door ons bezochte, zones wordt er nog te zelden een gerechtelijke uitsluitingsperimeter ingesteld. Er wordt niet systematisch een fotodossier aangelegd, terwijl dit een meerwaarde biedt. Er wordt evenmin systematisch een beroep gedaan op het laboratorium voor technische en wetenschappelijke politie (TWP) van de gerechtelijke politie, noch op de wetsdokter. Of zij al dan niet ter plaatse komen, hangt over het algemeen af van de beslissing van de magistraat met dienst[31]. Soms lijkt de interventietermijn van het laboratorium te lang. Bovendien schijnen de leden van één laboratorium in het bijzonder[32] de lichamen niet altijd met evenveel tact te hebben behandeld[33]. In het arrondissement Luik gaat de wetsdokter in geval van een zelfmoord systematisch ter plaatse. Indien de zelfmoord werd gepleegd met een vuurwapen, wordt er ook een beroep gedaan op een ballistisch expert. Er wordt niet stelselmatig een officier van (gerechtelijke) politie naar de plaats van een zelfmoord gestuurd, terwijl dit nochtans een wettelijke verplichting is[34]. Wat de inbeslagnames *sensu lato* betreft, is er niet echt een algemeen gangbare praktijk. In dat verband verwijzen wij nogmaals naar de **Interventie-gids terrein (IGT)** en naar de vaststelling dat die gids onvolledig en niet *up-to-date* is, meer bepaald de rubriek slachtofferbejegening. Er wordt onvoldoende de nadruk gelegd op de verplichte aanwezigheid van een officier van gerechtelijke politie (OGP) in geval van een zelfmoord, op de noodzaak om het touw door te snijden indien de dood niet vaststaat en in de items gewijd aan de afstapping wordt er te weinig aandacht besteed aan het slachtoffer.
Tevens op het vlak van de deskundigheid van de medewerkers, blijkt de **pedagogische en didactische cd-dvd CRIMIS** niet het verhoopte succes te zijn geworden. Volgens sommige opleiders hield deze cd-dvd geen rekening met de aspecten die verband houden met interventietechnieken en -tactieken en was dat ook de reden waarom ze dit instrument niet gebruikten. De Directie van de opleiding heeft hierop in 2005 gereageerd en heeft getracht het gebruik van CRIMIS aan te moedigen. Vandaag de dag, hoewel sommigen staande houden dat deze cd-dvd wel degelijk gebruikt wordt binnen de basisopleidingen, dient te worden vastgesteld dat de bestaande erkenningsdossiers deze bewering enigszins ontkrachten. Dit gezegd zijnde, lijken de meeste politiescholen een middenweg te hebben gevonden: de cd-dvd wordt getoond binnen een pedagogische omkadering, zodat er onmiddellijk kan worden ingegaan op de geuite bezwaren. Idealiter zou deze gang van zaken moeten worden gekaderd in een formele nota uitgaande van de Directie van de opleiding.

De **samenwerking met de hulpdiensten** is goed tot zeer goed. Over het algemeen zijn zij als eerste ter plaatse. Wanneer dit niet het geval is, zoals in Gent of Luik soms voorkomt, kunnen de lokale politieambtenaren de eerste zorgen verstrekken. Het antwoord op de vraag waarom de hulpdiensten wachten tot de politie er is alvorens ze, om welke reden ook, een privéwoning betreden, is terug te vinden in de wetgeving[35], die stelt dat de intervenanten, niettegenstaande ze de plicht hebben om hulp te bieden, dit moeten kunnen doen zonder ernstig gevaar voor zichzelf of voor anderen. Dit is een beschermings-mechanisme (fysieke integriteit/mensenleven) inherent aan bepaalde feitelijke omstandigheden.

Bij het **schietincident te Lot** bleken de politie-inspecteurs tijdens de controle van het verdachte voertuig op een zeer professionele en voorzichtige wijze te hebben gehandeld. Ook de inspecteurs die na de schietpartij ter plaatse kwamen, hebben getuigd van een opmerkelijk inschattingsvermogen en zin voor initiatief. Zo werd reeds 13 minuten na de feiten bijstand gevraagd van het stressteam, dat een belangrijke rol heeft gespeeld bij de begeleiding van alle betrokken personen, politie en burgers. Verder namen de inspecteurs het initiatief om de gevoelige communicatie met het CIC via de telefoon in plaats van over de radio te voeren. De prestaties van de pas afgestudeerde inspecteurs tonen aan dat zij op de hoogte waren van de maatregelen die moesten worden getroffen en die taken zeer goed hebben uitgevoerd. Zij hebben evenwel een lacune ervaren op het vlak van kennis inzake medische bijstand bij schotwonden. Uit het getuigenis van de burgerslachtoffers en hun uitlatingen in de pers blijkt dat zij vanwege de politie ook medische bijstand verwachtten, tijdens de aanrijtijd van de hulpdiensten.
De hoge graad van professionaliteit in het optreden van de inspecteurs werd tevens benadrukt door een aantal officieren die instonden voor de verdere sturing en coördinatie van de acties. De geleverde prestaties zijn opmerkelijk, rekening houdend met het gegeven dat twee van de zes inspecteurs slechts drie maanden afgestudeerd waren en drie andere minder dan twee jaar in dienst waren.

Uit het onderzoek naar het **politieoptreden naar aanleiding van een incident op de site van een Sevesobedrijf in de gemeente Frasnes-Lez-Anvaing** bleek dat de ondervraagde personen niet wisten of er een urgentieplan opgesteld was noch wie de coördinatie van de politiediensten moest verzekeren. Daartegenover staat dat er vanuit het ambt van de DirCo van Doornik in het verleden wel initiatieven werden genomen, zoals het opstellen van een protocol voor politieoptredens in crisissituaties en het ter beschikking houden van een crisiscentrum.
De bijzondere beschermingsuitrusting voor de interventiediensten van de politie was wel voorhanden, maar het personeel miste de opleiding om ze te kunnen gebruiken.
Verder blijken er vanuit technisch oogpunt geen beschermingsmaskers te bestaan die voor alle situaties dienstig zijn. De federale steun vanuit de Directie van de algemene reserve (DAR), die twee uur na de aanvraag ter plaatse is gekomen, heeft deze termijn nodig gehad omdat ze met name moest verifiëren welke beschermingsmaskers nodig waren.

Uit het onderzoek is ook gebleken dat het politieoptreden hoofdzakelijk was gebaseerd op initiatieven van individuen en minder op basis van duidelijke procedures en plannen. Er bleek eveneens dat de coördinatie door een politieofficier kon worden verzekerd omdat die het bedrijf in het verleden had bezocht, hetgeen niet het geval was voor de andere leidinggevenden en leden van het korps die hierin moesten optreden. Ook het personeel van de directie van de zone bleek het terrein van het Sevesobedrijf niet te kennen.

7.3. SLEUTELPRESTATIES EN RESULTATEN SAMENLEVING

Het **3de district van de politiezone Brussel-Elsene** stelt doorgaans 7/7, tussen 7 en 22 uur, divisie-ploegen ter beschikking van de zonale dispatching. In de praktijk zijn dit 3 ploegen. Deze interveniëren zo veel mogelijk op het grondgebied Elsene. Na 22 uur nemen de gecentraliseerde nachtploegen op niveau van de divisie de dienst over. Sommige officieren spraken daarbij niet enkel over een verlies aan terreinkennis (*supra*, medewerkers) maar eveneens over het niet bezetten van het terrein daarbij. Een nachtpatrouille uit een bepaald district zou er bijvoorbeeld om 2 uur mee ophouden. Daarnaast levert de lokale recherche 24/24, 7/7, 3 anti-agressieploegen ('BAA'-ploegen) die, elk in een district, risico-opdrachten vervullen. Resten er nog 1 of 2 secties 'operationele steun (OS)' die zich, in burger en in anonieme voertuigen, over het gehele grondgebied van de politiezone richten op de aanpak van recente fenomenen. Per trimester leveren de districten nog medewerking aan verkeersacties, zoals gepland in het zonaal veiligheidsplan (ZVP). Tijdens het schooljaar worden op werkdagen 'vaste posten' geleverd ten behoeve van de mobiliteitscontracten. In het algemeen wordt personeel geleverd om gedurende anderhalf uur 's morgens en 2 à 3 uur 's middags het verkeer op de kruispunten te regelen.

Waar de **interventietermijnen** niet konden worden vastgesteld, beschikken we wel over het aantal geleverde interventies in het onderzochte district. Bij de verdeling per divisie blijkt zowel het aantal interventies per jaar en per dag het hoogste in de 1ste divisie. Anderzijds blijkt de geleverde bijstand over de voorbije 2 jaar (2007-2008) vanwege de lokale recherche het hoogst in de 3de divisie, gevolgd door de 1ste divisie en op ruimere afstand de 2de en 4de divisie. Dezelfde verdeling tussen de divisies wordt voor 2007-2008 (tot november) aangehouden betreffende een selectie van geregistreerde criminaliteit, bestaande uit gauwdiefstallen, diefstallen van en in voertuigen, inbraken, diefstallen met geweld, vandalisme en slagen en verwondingen. Tendensen vallen hier op basis van deze onvolledige cijfers

moeilijk op te tekenen, behalve voor de voertuigdiefstallen en de diefstallen met geweld die op het niveau van het 3de district ook al tegen eind november 2008 in vergelijking met 2007 een stijging kenden. In het gedeelte 'interne werking' wordt op de prestaties van deze onderscheiden divisies binnen het 3de district teruggekomen, in het licht van andere gegevens per divisie, zoals personeelscapaciteit en absenteïsme.

Met betrekking tot de **wijze waarop politiediensten gevallen van zelfmoord of poging tot zelfmoord afhandelen**, kan het volgende worden opgemerkt. In België worden over het algemeen jaarlijks zowat 2 000 zelfmoorden geregistreerd. In 2006 werden er 1 938 zelfmoorden opgetekend en 3 347 pogingen tot zelfmoord. Om een evenwichtig beeld te krijgen van hoe de politie oproepen omtrent zelfmoorden en pogingen afhandelt, werd een staal van diensten samengesteld bestaande uit lokale diensten en één federale dienst die opdrachten van basispolitiezorg vervullen, op basis van criteria gebonden aan de geografie (vertegenwoordiging van de drie gewesten), de omvang van de zone (klein, middelgroot en groot) en de structuur (eengemeentezone/meergemeentezone). Gezien het belangrijke aantal zelfmoorden dat werd gepleegd op de treinsporen, werd daarbij ook de aanpak van de spoorwegpolitie (SPC) onderzocht. Het onderzoek is gestoeld op de analyse van de ontvangen of vergaarde informatie, het wettelijk kader en de gesprekken gevoerd met interne en externe sleutelfiguren. De volgende aspecten zijn bestudeerd: de afstapping ter plaatse, soortgelijke feiten, de samenwerking tussen hulp- en politiediensten en de redenen waarom de hulpdiensten al dan niet een privéwoning betreden voordat de politie ter plaatse is.
De interventietermijnen schommelen tussen 8 en 20 minuten en lopen, in het geval van de SPC-ploegen, vooral 's nachts, soms op tot 1 uur. Dit kan mede verklaard worden doordat er slechts één ploeg beschikbaar is voor verschillende arrondissementen. *In se* heeft deze termijn nooit echt problemen opgeleverd omdat, volgens het operationeel concept[36] (DB CAD - CIC), een ploeg van de lokale politie met die opdracht belast is. Over het algemeen is de politie-interventie conform de algemene principes van de afstapping ter plaatse (atypische toegangsweg nemen, sporen niet bezoedelen, etc.) en in de regel wordt het slachtoffer automatisch als prioritair beschouwd. Wanneer de zelfmoord zich heeft voorgedaan op het spoorwegnet, is de procedure specifieker omdat er ook niet-politionele diensten bij betrokken zijn (Securail, Infrabel, etc.), die een of meer perimeters aanleggen, de sporen vrijwaren[37], de veiligheid van de politieambtenaren verzekeren, etc. Toch mengen ze zich niet in de gerechtelijke daden die moeten worden gesteld. De samenwerking heeft tot doel het treinverkeer te handhaven of snel weer op gang te brengen, mits het akkoord van een magistraat. Op politioneel vlak dient een aantal handelingen te worden gesteld zoals het in beslag nemen van de zwarte doos van de trein, het uitschrijven van de gegevens vervat in die doos, het verhoor van de treinbestuurder en de treinbegeleider, evenals het onderzoek van de afstand tussen de plaats waar het slachtoffer door de trein is geraakt en de plaats waar de lichaamsdelen zijn teruggevonden. Uiteraard worden ook de plaats van impact en de trein aan een nauwkeurig onderzoek onderworpen.

8. INTERNE KLACHTENAFHANDELING

Het Comité P heeft verscheidene marginale controles verricht in 2008, onder meer van de dienst intern toezicht (DIT) van de politiezone Mons-Quévy, van de politiezone Antwerpen en van de federale politie. Vooreerst werd er gepeild naar de resultaten die deze diensten hebben behaald. Werd er naar de klager geluisterd en welk gevolg werd aan zijn klacht voorbehouden? Deze zaken zijn belangrijker dan nagaan of de controlemechanismen die de DIT in staat moeten stellen zijn doelstellingen te behalen, werden geïmplementeerd. Wat de hiernavolgende opmerkingen inzake de politiezone Antwerpen betreft, moet wel worden genoteerd dat de korpschef een nieuwe verantwoordelijke voor zijn dienst intern toezicht heeft aangesteld, met als opdracht oplossingen te vinden voor de hierna vermelde onvolkomenheden. Bovendien moet worden onderstreept dat de aangehaalde probleempunten zich ongetwijfeld voordoen in de meeste politiezones.

8.1. RESULTATEN SAMENLEVING, BURGERS EN OVERHEDEN

Diensten intern toezicht mogen bij de klachtenafhandeling **niet enkel oog hebben voor de individuele disfuncties** die aanleiding geven tot de klachten. Ook organisatorische disfuncties die ten grondslag (kunnen) liggen aan klachten, dienen te worden geïdentificeerd en aanbevelingen om ze te verhelpen, moeten worden gedaan. In de **politiezone Antwerpen**, waar klachten zowel kunnen worden onderzocht onder regie van ofwel de DIT ofwel de dienst klantenmanagement, bleken tot eind 2008 de maatregelen die eerstgenoemde dienst naar aanleiding van de klachtenonderzoeken nam, zich exclusief op het individuele niveau te situeren. Eveneens werd er vastgesteld dat de DIT te Antwerpen vaak snel en zonder overleg met de tuchtmagistraat overgaat tot het opstellen van een proces-verbaal naar aanleiding van een klacht. Wanneer de klacht dan werd geseponeerd, werd deze parketbeslissing vaak aangevoerd om het dossier ook intern het korps te klasseren, waardoor de klacht finaal geen gevolg kreeg.

In de **politiezone Mons-Quévy** hebben we opgemerkt dat de opdrachten en de positionering van de dienst binnen het korps nog altijd niet beschreven zijn in een interne richtlijn. De benaming "Audit" van de dienst stemt amper overeen met zijn reële werking omdat de dienst de tijd noch de middelen heeft om audits te verrichten. Zijn kerntaken zijn de behandeling van klachten en aangiften – zowel gerechtelijk als niet-gerechtelijk – gericht tegen leden van het politiekorps, het openen en afronden van de tucht-procedures lastens deze leden en sporadische controles van de personeelsleden.

Bij de **federale politie** bleef tot eind 2008 de DIT in de uitvoering exclusief een HRM-onderdeel hoofdzakelijk georiënteerd op tucht. Een proactieve werking is nog niet aan de orde en de klachten die rechtstreeks van de burger worden ontvangen, beperken zich blijkbaar tot een verwaarloosbaar klein aantal. De DIT heeft ook onvoldoende zicht op de klachten die, verspreid over het land, op de verschillende diensten (centraal en gedeconcentreerd) aldaar rechtstreeks worden ontvangen en behandeld. Een en ander heeft te maken met de autonome afhandeling ervan door die diensten. Ook wordt naar de gerechtelijke overheden, de AIG of het Comité P gekeken, als men denkt aan het onderzoeken van de klachten.

De **klachtenafhandeling** op zich **blijft eerder beperkt** tot het **onderzoeken van de individuele 'schuldvraag' en een afhandeling via de tuchtprocedure**, waarbij andere aspecten die niet zozeer in aanmerking komen voor tucht of structurele disfuncties minder aandacht krijgen.

8.2. RESULTATEN MEDEWERKERS

In de **politiezone Mons-Quévy** heeft de DIT een aantal disfuncties binnen het korps vastgesteld, waarover de korpschef werd ingelicht. De leden van de dienst zouden willen dat de korpschef meer rekening houdt met hun suggesties in het belang van de organisatie. Volgens hen zouden alle dienst-hoofden – die zich bij aanvang terughoudend opstelden tegenover veranderingen – nu hun mening delen en zou er een zekere positieve evolutie merkbaar zijn, maar op het terrein is hier nog niets concreets van te merken.

Wat de **federale politie** betreft, met de vernieuwde taakstelling van de toenmalige Directie van de mobiliteit en het loopbaanbeheer (DPMD) in 2003 tot 'dienst intern toezicht', kon worden verwacht dat de activiteiten zich breder zouden uitstrekken dan het administratief ondersteunen van de tuchtonderzoeken ten voordele van de tuchtrechtelijke overheden. Niets is minder waar. Sinds 2003 laten de nodige

materiële en personele middelen, de noodzakelijke opleidingen of het uitwerken van nieuwe procedures en richtlijnen, aangepast aan de nieuwe taakstelling, op zich wachten.

8.3. SLEUTELPRESTATIES

In het standaardrapport waarmee resultaten van een onderzoek door de DIT van de **politiezone Antwerpen** aan de korpschef worden gerapporteerd, het zogenaamde 'onderzoeksverslag', is voor de rubriek disfuncties enkel voorzien in individuele disfuncties, waardoor eventuele organisatorische of structurele disfuncties aan de aandacht ontsnappen. Dit blijkt eveneens uit het jaarverslag. De aanbevelingen in het jaarverslag omvatten één bladzijde, zijn heel algemeen van aard en gericht op het individuele initiatief van de medewerker en zijn hiërarchische overste(n). Het gaat eerder om vanzelfsprekendheden of om de herhaling van bestaande richtlijnen, waardoor ze hun relevantie voor een jaarverslag intern toezicht verliezen. Concrete aan structuur en/of organisatie gerelateerde verbeter-voorstellen worden niet gegeven.
Het werkingsverslag van de dienst klantenmanagement besteedt – naast de onontbeerlijke kwantitatieve informatie – wel de nodige aandacht aan verbetervoorstellen. Deze worden in het verslag echter niet altijd even concreet weergegeven, noch kon worden vastgesteld of ze al dan niet werden geïmplementeerd. Doorheen dit laatste verslag blijkt wel een bezorgdheid tot verbetering van de dienstverlening, door het zoeken naar (organisatorische) oplossingen. We kunnen hoe dan ook niet om de vaststelling heen dat klachten die de grootste impact hebben op de individuele medewerker, omdat ze leiden tot tuchtrechtelijke en/of strafrechtelijke maatregelen, niet of onvoldoende worden aangewend om organisatorische lessen te trekken.

Met uitzondering van enkele controles op het terrein, naar aanleiding van grote ordediensten, zijn de activiteiten van de DIT van de **politiezone Mons-Quévy** bijna uitsluitend reactief. Tuchtzaken slorpen een groot deel van zijn tijd op. Indien men van plan is de tuchtprocedures enkel en alleen aan de DIT te blijven toevertrouwen, dient het personeelsbestand van die dienst te worden herzien, zodat men er zich ook kan toeleggen op de andere taken die van een DIT mogen worden verwacht: ondersteuning van de leiding, audit, thematische studies op basis van individuele gevallen, etc. Van de ondersteuning van de korpsleiding is nauwelijks iets merkbaar, ook al formuleert de dienst intern toezicht in zijn verslagen aan de korpschef bepaalde aanbevelingen.
Volgens de gegevens die deze dienst ons voor 2007 heeft meegedeeld, werden er 218 individuele dossiers behandeld; zijn er 24 tuchtprocedures afgerond (14 waarschuwingen, 8 keer een blaam en 2 maal een inhouding van wedde); werden er 3 voorlopige schorsingen uitgesproken. Met de software die de DIT gebruikt, is het niet mogelijk om snel een globaal overzicht te hebben van zijn activiteiten. Zo kon er bijvoorbeeld niet snel achterhaald worden hoeveel van de 605 in 2007 geregistreerde brieven zijn uitgemond in een klachtendossier. De dossiers kunnen evenmin per thema of per functionaliteit worden geklasseerd. Er zijn wel plannen om het informaticasysteem aan te passen.

Bij de **federale politie** zorgde de afwezigheid van richtlijnen voor interne meningsverschillen over de invulling van de opdrachten verbonden aan de tucht, de functie intern toezicht en het al of niet voeren of opstarten van gerechtelijke onderzoeken. Taken die een volwaardige dienst intern toezicht op zich zou kunnen nemen. Sommige personeelsleden van de dienst waren van mening dat ze een steunfunctie hadden naar de lokale politie. Anderen meenden dat ze een functie hadden die eerder exclusief intern de federale politie moest blijven. Eind 2008 kwam de federale politie ook zelf tot de vaststelling dat ze in deze functionaliteit nog een gemeenschappelijke visie diende te ontwikkelen.

9. INFORMATIEHUISHOUDING

Informatiehuishouding is een intern proces dat dient bij te dragen tot het leveren van operationele prestaties en resultaten en kan in die zin als een scharnierpunt worden beschouwd voor de geïntegreerde werking. Daarom volgt het Comité P de nieuwe initiatieven, actieplannen e.a. betreffende de infohuishouding verder op, alsook neemt het bepaalde thema's of probleemgebieden hieromtrent extra onder de loep.

9.1. SLEUTELPRESTATIES ANG

Tabel 1: Aantal geregistreerde entiteiten in de ANG

ANG	Eind 2006	Eind 2007	Eind 2008
Feiten	11.165.819	12.475.889	13.755.436
Personen	1.644.435	1.745.208	1.744.975
Voertuigen	1.824.630	2.077.099	2.312.184
Plaatsen	15.877	22.124	25.678
Onderzoeken	31.684	49.533	78.244
Organisaties	11.547	18.886	24.027
Nummers	72.923	108.507	140.320
Voorwerpen	15.390.444	17.464.197	19.526.741

De belangrijkste vaststelling is een stagnatie van het aantal opgenomen personen in de databank ANG. Dit komt vooral omdat men een duidelijke inspanning geleverd heeft om een reeks persoonsgegevens te verwijderen die niet langer geregistreerd dienden te worden (ventilatie *one-shot*). In deze beweging werden 212 550 personen geschrapt. In de toekomst zal een verdere kwaliteitsverbetering mogelijk moeten zijn bij het realiseren van de toepassing 'fusie personen'. Hierdoor zouden de dubbele entiteiten kunnen worden samengevoegd.

Kwaliteit van de gegevens

We herhalen dat de federale politie een andere invulling geeft aan het begrip 'kwaliteit', met name het streven naar het optimale verloop van de informatiestroom en/of de voeding van de databanken. Kwaliteit in de gegevensstroom betekent voor haar dan ook vooral de kwantiteit van voeding naar volledigheid, zonder specifiek over de 'waarde' van de inhoud te oordelen. De waarde van de inhoud, onder meer of de gegevens wel met de werkelijke feiten op het terrein overeenstemmen, of ze (juridisch) correct werden ingevoerd, is een problematiek die pas in tweede instantie aan bod zou komen. Tot nu toe werd daar nog geen aanvang mee genomen. Dit baart ons zorgen, temeer daar deze conclusies reeds opgenomen werden in het jaarverslag 2006.

De boordtabel die werd opgesteld voor de lokale korpschef om de kwaliteit van wat hij doorstuurt naar de ANG te controleren, geeft op nationaal vlak volgende resultaten (Bron = CGO).

Tabel 2: Evolutie van de gegevens in de ANG

2008					
	Jan - Maa	Apr - Jun	Jul - Sep	Okt - Dec	TOTAAL
Volledigheid ANG	98,65 %	98,31 %	97,11 %	94,92 %	97,24 %
Snelheid aanlevering ANG	29,65	30,66	27,97	25,10	28,34

Legende:
Volledigheid: het percentage aanvankelijke PV's in ISLP dat in de ANG zit.
Snelheid: het aantal dagen dat de PV's die in de ANG zitten nodig gehad hebben om er te raken.

Hier stellen we vast dat de volledigheid rond hoge percentages blijft hangen. De snelheid gaat er nog steeds (langzaam) op vooruit.

De federale politie (CGO) is ook zelf controles gaan uitvoeren op de gegevens in de ANG. De inspanningen van 2007 werden voortgezet op het vlak van identiteitskaarten, paspoorten, intrafamiliaal geweld, seiningen van ontsnapte gevangenen, minderjarigen onder 14 jaar en personen met een verkeerde (te oude) geboortedatum. Een nieuwe inspanning werd in 2008 wel verricht rond de codering van de AFIS-identificatie in de ANG (databank met vingerafdrukken), de kwaliteitscontrole van de gegevens die in de EUROPOL-databank werden opgenomen en de diefstallen gewapenderhand. Helaas beperkt dit zich nog steeds tot de techniciteit van de velden of van het elektronisch doorsturen van de informatie.
We verwijzen verder ook naar de beschrijvingen, conclusies en aanbevelingen van het jaarverslag 2007, waar we melding maakten van de problematische gerechtelijke identificatie van personen in de ANG. Het betrof hier een onderzoek van het Controleorgaan op de politionele informatieverwerking dat focuste op de 'drieledige identificatie' (foto, vingerafdrukken en individuele beschrijving). We stellen vast dat hier een inspanning werd geleverd om dit te verbeteren. Er werd een overleg georganiseerd met het College van procureurs-generaal en één van de beslissingen die hieruit voortkwam, is dat ISLP en FEEDIS dienen te worden aangepast. Op het eerste blad van een PV zal dan worden aangegeven of deze drieledige identificatie werd uitgevoerd. In FEEDIS werd dit reeds uitgevoerd, ISLP moet volgen in de loop van 2009. Voor de verwijdering van gegevens werden al stappen gezet (ventilatie *one-shot*), maar er is nog steeds geen concrete uitvoering gestart rond de automatisering van het proces (zoals reeds gemeld sinds 2004). We kunnen alleen maar betreuren dat er nog steeds geen duidelijke reglementaire basis bestaat inzake deze regels.

Verbeterinitiatieven

Als grootste evolutie stellen we hier vast dat men **op gerechtelijk vlak** eindelijk de terreintesten kan aanvangen van de module 'beheer onderzoek', wat moet toelaten om, naast een betere praktisch-operationele opvolging van de onderzoeksgegevens, ook een belangrijke insteek te geven aan het recherchemanagement ten voordele van de geïntegreerde politie. Op het vlak van de bestuurlijke politie werden de principebeslissingen genomen betreffende de verdere ontwikkeling van o.a. het concept op lange termijn en dit zal vanaf 2009 uitvoering krijgen. Op het vlak van verkeer is het opmerkelijk vast te stellen dat ervoor gekozen is om de ontwikkelingen binnen FEEDIS te verlaten en volledig over te stappen naar het ISLP-platform. Intussen werd ook een eerste gegevensverwerkingscentrum voor de verwerking van de vaststellingen met onbemande camera's in Vlaanderen in plaats gesteld.

Een specifieke inspanning wordt gedaan om het **nieuwe centrale wapenregister** uit te werken. De realisatie is gepland voor 2009. Positief is de evolutie dat steeds meer informatie beschikbaar is binnen de 'Portal-omgeving', waardoor het geïntegreerd zoeken doorheen de verschillende databanken er enkel op vooruitgaat. Zoals hierboven reeds aangehaald, moeten we nogmaals vaststellen dat er heel wat capaciteit en geld verloren blijft gaan, omdat bepaalde nieuwe modules tweemaal moeten worden ontwikkeld. Eenmaal om met ISLP te kunnen werken en eenmaal om met FEEDIS te kunnen werken.

9.2. RESULTATEN MEDEWERKERS

Vorming

De vragen blijven hier in grote lijnen dezelfde als vorig jaar: (1) hoe komt het dat men in de basisopleiding nog steeds lesgeeft over **ISLP**, daar waar **FEEDIS** de standaardtoepassing is binnen de federale politie? Het basisprobleem blijft hier het achterwege blijven van eenzelfde systeem om processen-verbaal op te stellen voor de lokale en de federale politie. Daarbij gaat nog steeds een belangrijke vormingscapaciteit verloren bij de omscholing in de ene of de andere richting bij mobiliteit tussen lokale en federale politie; (2) *quid* met de opvolging en ondersteuning van de verschillende **lesgevers inzake informatiebeheer**? Deze is nog steeds onbestaande (cf. aanbevelingen jaarverslag 2006) en elkeen doceert zijn eigen cursus.

Integere medewerkers

We blijven vaststellen dat het **gebruik van politionele gegevens door sommige politiemensen problematisch** blijft. Op het terrein stellen we vast dat verschillende korpschefs rond deze problematiek al maatregelen hebben genomen en preventieve controles uitvoeren, maar helaas is dit nog niet in alle korpsen het geval. Ook CGO voert nu maandelijks dergelijke (preventieve) controles uit op basis van steekproeven. We blijven deze problematiek ook verder opvolgen en pleiten daarom voor het streng optreden (op straf- en/of tuchtrechtelijk vlak) tegen leden van de politie die opvragingen doen zonder naleving van het finaliteitsbeginsel en dus buiten het kader van hun opdrachten van gerechtelijke en bestuurlijke politie of administratieve taken.

9.3. MIDDELEN

Budgetten

Inzake middelen (budgetten) bestonden in grote lijnen dezelfde problemen als aangehaald in vorig jaarverslag. Voor de analyse en ontwikkeling van informaticaprojecten zou echter toch moeten kunnen worden gerekend op een zekere stabiliteit in de meerjarenplanning. Wat de budgetplanningen betreft, kunnen we vaststellen dat het budget voor de operationele informatie (POI) werd hernomen in 2008 en dit zonder de in het vorige jaarverslag aangekondigde problemen. Wat het virtuele loket (*Police on web*) betreft, werd een budget voorzien in 2008 dat in 2009 niet zal worden hernomen. Bovendien werd een beroep gedaan op de Europese Commissie, waardoor 3 projecten tot een goed einde zouden moeten worden gebracht, met name: (1) Visa Information System: moet toelaten om de Europese visastickers aan de grens te controleren; (2) TARAP: het elektronisch doorsturen van de rapporten die opgesteld worden bij de interceptie op het Belgische grondgebied en waarbij DVZ een beslissing dient te nemen; (3) BVS: project om elektronische gegevens van gestolen identiteitsdocumenten uit te wisselen tussen de politie, de FOD Buitenlandse Zaken en het Rijksregister. Bovenop deze budgetten, laat het boetefonds toe om, sinds 2007, de ANG 'verkeer' verder te ontwikkelen, waar de hoofddoelstellingen het ontwikkelen van een platform 'vaststellingen' en de module 'statistieken' zijn.

Hiernaast levert ook DGJ een grote inspanning om bepaalde gerechtelijke projecten te financieren, zoals: ARTIST (databank inzake gestolen kunstvoorwerpen), LIS (toepassing ter ondersteuning van de technische en wetenschappelijke politie), AVALON (databank inzake het beheer van informanten), PHOOBS (beheer van gegevens uit een telefonieonderzoek) en PROFID (toepassing ter ondersteuning van een straf-onderzoek o.m. om bankafschriften te analyseren). Ook naar de infrastructuur (netwerk) toe zouden de nodige garanties moeten worden ingebouwd om de middelen voor de verdere uitbouw van een performant netwerk (HILDE) op peil te houden. Hier heeft het project HILDE 4*bis* ervoor gezorgd dat de bandbreedte van het netwerk verhoogd werd tot op het niveau arrondissement en dit binnen de voorziene budgetten.

Veiligheid

Op het vlak van de veiligheid stellen we, zoals in het vorige jaarverslag, nog steeds vragen bij het idee om iedereen een extern e-mailadres en toegang tot internet te geven en dit van op hetzelfde fysieke netwerk waarop zich ook de operationele informatie bevindt. Een moderne organisatie heeft deze tools natuurlijk nodig, maar bij het uitwerken van oplossingen dient de veiligheid van het netwerk, en van de databanken in het bijzonder, absoluut te worden gegarandeerd.

We stellen ook vast dat men in sommige gevallen een (wettelijke) toegang voorziet tot de ANG voor externe diensten (directie private veiligheid, Child Focus, DVZ, etc.). Vaak krijgen zij maar toegang tot een

beperkt aantal gegevens. Helaas kan er om technische redenen niet altijd een onderscheid worden gemaakt tussen wat deze diensten mogen en kunnen zien. We pleiten dan ook voor een strikte, actieve controle op de consultatie en het gebruik van de gegevens door deze diensten en het snel zoeken naar een passende technische afscherming.

Een belangrijke realisatie is tot slot de *'single sign-on'*. Deze maakt het mogelijk om met één enkele identificatienaam en één paswoord toegang te krijgen tot alle toepassingen. Daar dit gekoppeld is aan een registratie van het werkstation, geeft dit waardevolle informatie over de verschillende activiteiten van de gebruiker. Hierdoor kan misbruik sneller worden opgespoord of preventief worden gecontroleerd.

10. GEÏNTEGREERDE WERKING EN STEUN

In dit onderdeel wordt dieper ingegaan op de werking van de CIC's, de inzet van politiehonden, de opvolging van de werking van de AIK's en de samenwerking tussen de gemotoriseerde brigades van de Douane en Accijnzen en de federale politie, naar aanleiding van een douanecontrole waarbij 20 illegalen werden ontdekt.

10.1. WERKING VAN DE CIC'S EN ASTRID

In de vorige jaarverslagen werd de oprichting en de evolutie van de communicatie- en informatiecentra (CIC) als belangrijke steunpilaar voor de geïntegreerde werking beschreven en toegelicht. Voor de dagdagelijkse werking hebben die CIC's nood aan een goed werkend communicatienetwerk. Het communicatienetwerk, ASTRID (*All-round Semi-cellular Trunking Radiocommunication Integrated Dispatchings*) genaamd, maakte ook sinds jaren het voorwerp van opvolging uit door het Comité P.
Ook in 2008 maakten zowel de CIC's als ASTRID het voorwerp uit van navolgend terreinonderzoek.

10.1.1. Operationalisering van de CIC's

Algemeen

In 2008 ontvingen de CIC's een stijgend aantal oproepen ten opzichte van de vorige jaren, met niet minder dan 2,8 miljoen oproepen tegenover 2,5 miljoen in 2007 en 2 miljoen in 2006.

Alle CIC's zijn volledig geoperationaliseerd, met uitzondering van het CIC Henegouwen, waar enkel nog de 101-centrale van de politiezone Charleroi (de telefoonzone 071) moet worden overgenomen. Deze overname is pas gepland tegen eind 2009, tijdstip waarop normaliter voldoende neutrale calltakers aanwezig moeten zijn. In afwachting van deze overname dienden enkele oplossingen te worden gevonden, om te blijven werken met de twee verouderde telefooncentrales van de politiezone Charleroi enerzijds en van Belgacom anderzijds waarmee momenteel nog steeds de 101-oproepen van de zone 071 worden afgehandeld.

Enkele CIC's (vooral Brussel en Henegouwen) kampen met een blijvend **personeelstekort** en dit dreigt dramatisch te worden in die zin dat ze beweren hierdoor de minimale dienstverlening en bijgevolg ook de veiligheid van de burger niet langer te zullen kunnen garanderen. De investeringspolitiek op het vlak van personeelsaanwerving die de federale politie momenteel voert, zal zeker het probleem niet oplossen, integendeel. De uitstroom bij de CIC's is bijgevolg momenteel groter dan de instroom. Het CIC Brussel bijvoorbeeld realiseerde de overname van de 101-centrale Brussel met een minimale bezetting van ongeveer 80 personeelsleden. Momenteel zijn er nog slechts 70 personeelsleden werkzaam op dit CIC. Het CIC Brussel beschouwt zich dan ook, evenals het CIC Henegouwen, als een CIC in crisis en oplossingen op korte termijn lijken er niet echt te komen.

In 2008 werd door de regering gevraagd het project 112 versneld te operationaliseren, met de optie van nulmigratie (technologische omschakeling) voor de dienst 100. Alle 100-centrales dienen te worden omgeschakeld naar dezelfde technologie als de 101-centrales, zonder in eerste instantie iets te wijzigen aan de wijze waarop ze werken. Daarbij moeten 100- en 101-centrales zo veel mogelijk gegroepeerd worden in dezelfde zaal, met het gebruik van de CAD-technologie[38], doch wat de 100-centrales betreft, op basis van hun eigen processen.
In 2007 ging in Oost-Vlaanderen (Gent) het eerste geïntegreerde 112-centrum van start en Vlaams-Brabant staat als volgende op de lijst. Normaal gezien, moeten tussen 2009 en 2012 ook de andere provincies volgen.

De behoefte aan het multidisiciplinair behandelen van niet-dringende hulpverlening is duidelijk aanwezig en er is sprake van een blauwe, rode, gele, … lijn, maar de noden en gedifferentieerde aanpak werden nog steeds niet grondig onderzocht of door studies onderbouwd. Vooral de politiezones vragen om deze problematiek te betrekken bij de keuze van het ideale dispatchingmodel.

De politiestandaard die de communicatie over ASTRID voor de politiediensten in samenwerking met andere disciplines regelt, wijzigt jaarlijks. De operatie is zo ingrijpend dat slechts om de twee jaar een herprogrammatie van de apparatuur zal gebeuren, voorlopig op kosten van het federale niveau.

Er werd in 2008 gestart met de levering van 24 bijkomende werkstations voor de CAD. In 2009 zullen al deze werkstations geleverd zijn.

Inzake het dienstenplan, zoals vervat in de GPI 49[39], kon worden vastgesteld dat, in tegenstelling tot eerdere principes van een operationele leiding op lokaal vlak en een vooral ondersteunende rol voor de CIC's, nu stilaan de behoefte van de lokale chefs naar boven komt om de CIC's **toch een meer sturende en directieve rol** te geven in bepaalde situaties (bijvoorbeeld zolang er geen officier van gerechtelijke politie (OGP) of officier van bestuurlijke politie (OBP) op het terrein is, wat meer en meer het geval is). Dergelijke mentaliteitswijziging en omschakeling zouden uiteraard duidelijk moeten worden vastgelegd in nationale of provinciale afspraken en dit rekening houdend met artikel 7 van de wet op het politieambt (WPA).
In datzelfde kader is nu ook nog steeds niet duidelijk wie nu de leiding neemt over een 'niet-aangekondigde gebeurtenis in beweging' (bijvoorbeeld een achtervolging) en welke tactische procedés hierbij van toepassing zijn, voor zover die al bestaan.
Voor zover ze niet bestaan, is evenmin duidelijk wie nu het voortouw moet nemen in het uitschrijven van deze tactische procedés en hoe in dergelijke materie moet worden gecoördineerd.

Over de **internationale grensoverschrijdende samenwerking** kan het volgende worden gesteld: de CIC's aan de Nederlandse grens werken op een geïntegreerde manier samen met zowel de politiezones als de meldkamers. Technisch gezien, worden hierbij de Belgische en Nederlandse netten met elkaar gekoppeld (*'combining of groups'*) via het CIC. Wat Frankrijk betreft, is men een gelijkaardig systeem aan het uitwerken, maar wat Duitsland betreft, is er enkel nog maar contact met de meldkamer van Aken. Voor een optimale grensoverschrijdende communicatie is evenwel echte *roaming* noodzakelijk. Hiervoor is de techniek nog niet in plaats gesteld, aangezien geen enkel land momenteel bereid is enige bestelling te plaatsen. In dit raam schreef de minister van Binnenlandse Zaken nogmaals een brief aan drie commissarissen van de Europese Commissie, om te vragen dat Europa hier een initiatief zou nemen onder de auspiciën van de *'Police Cooperation Working Group'* en de *'Chiefs of Police'*. Binnen deze laatste organisatie werd een expertgroep gecreëerd, teneinde een analyse te maken van de toekomst van de radionetten voor de politie met een geïntegreerd aspect *roaming* en breedband.

Hieronder gaan we meer specifiek in op de werking van een viertal CIC's, namelijk deze van Luik, Antwerpen, Henegouwen en Brussel.

10.1.2. CIC Luik

Het CIC Luik – met zijn 86 personeelsleden (76 effectieven), zijnde een derde neutrale calltakers, een derde federale politieambtenaren en een derde gedetacheerde lokale politieambtenaren – 'beheert' 32 potentiële politionele klanten, met inbegrip van de gedeconcentreerde post van de AIG. In theorie (want sommige hebben een eigen dispatching behouden) worden 16 van de 20 politiezones door het CIC gedispatcht. De politiezones Luik, Seraing, Herstal en Flémalle hebben hun eigen dispatching bewaard, die 24 uur per dag bemand is.

De chefs van een aantal politiezones betreuren een aantal tekortkomingen in de werking van het CIC Luik, zoals: (1) de weigering van het CIC om informatie via de radio mee te delen; (2) het feit dat deze informatie per fax wordt verstuurd (vijf pagina's per bericht) ongeacht de aard (bv. vraag van een burger om een telefoonnummer – fax van 5 bladzijden; vraag van een burger om uurregeling van treinen, vliegtuigen – fax van 5 bladzijden; vraag om inlichtingen uitgaande van de dispatching van een zone – fax van 5 bladzijden, etc.); (3) het feit dat sommige berichten onvermijdelijk tweemaal moeten worden gecodeerd omdat de 'CAD2ISLP'-tool[40] nog altijd niet geïnstalleerd is; (4) de verplichting om de radio af te stellen op de frequentie van het arrondissement (waardoor men alle radio's van het arrondissement beluistert); (5) de informatie afkomstig van het CIC is eenrichtingsverkeer, d.w.z. het is niet mogelijk de info te wijzigen en, erger nog, de gegevens kunnen niet worden aangevuld (bv. melding van een ongeval zonder gewonden; indien de politie vaststelt dat er wel gewonden zijn, kan de informatie niet worden gewijzigd, maar moet er een nieuw document worden aangemaakt). Sinds kort maken de vertegen-woordigers van het CIC de boodschappen over via de frequentie eigen aan de politiezone (maar de informatie wordt nog altijd bevestigd per fax); (6) sommige meldingen zijn onvolledig waardoor de dispatching verplicht is de oproeper terug te bellen; (7) er wordt ook kritiek geleverd op de kwaliteit van de boodschappen aangenomen en doorgegeven door de calltakers: de informatie die zij vergaren, is te onvolledig waardoor degene die de informatie ontvangt, vaak de oproeper moet opbellen om meer inlichtingen te verkrijgen (bv. boodschap doorgegeven "poging diefstal voertuig op dat adres"; degene die

deze melding ontvangt, moet contact opnemen met de oproeper om te vragen of het voertuig nog rijdt en zo ja, de oproeper vragen om naar het commissariaat te komen in plaats van een ploeg ter plaatse te sturen).
De calltakers, bijna allemaal Calog's, zouden geen 'politiefeeling' hebben en zouden niet altijd de juiste vragen stellen aan de oproepers. De overmaking van onvolledige informatie zou voor het personeel dat de taak dient uit te voeren, een gevaar kunnen inhouden.
Er werd nog een ander voorbeeld van disfunctie aangehaald: onlangs heeft het CIC ermee ingestemd dat de meldingen van de 101-centrale hem over de radio via de frequentie van de zone worden meegedeeld. Op zekere dag belde een inwoner de 101 om te melden dat zijn wagen was gestolen. Hij deelde het merk, de nummerplaat en de richting waarin de dief was gevlucht mee. De dispatcher van het CIC riep de zone via de radio op om deze autodiefstal te melden … de inlichtingen betreffende de wagen stuurde hij per fax op. De interventieploeg moest fel aandringen opdat het merk, de nummerplaat en de vluchtrichting hem over de radio zouden worden meegedeeld! Na bespreking binnen een ad-hoccommissie voorgezeten door de provinciegouverneur, werd in dit verband een consensus bereikt voor de politiezone Luik, namelijk de 101-oproepen lopen binnen op het CIC Luik, dat de oproep aanneemt en dan de beller doorverbindt met de dispatching van de politiezone Luik, die verder met de beller kan spreken. Toen we erop wezen dat deze werkwijze toch meer tijd in beslag neemt, werd ons verzekerd dat deze vrees, die ook door het CIC was aangekaart, snel werd weggenomen.
Integendeel, volgens de lokale verantwoordelijken kan de dispatching van de politie Luik op die manier beter reageren op de oproepen. Er zijn vier rechtstreekse telefoonlijnen. Indien al deze lijnen bezet zouden zijn – wat nog niet het geval zou zijn geweest, met uitzondering van die ene keer dat het systeem nog niet op punt stond –, zou het CIC enkel de oproep beantwoorden en de informatie langs elektronische weg meedelen aan de dispatching van de politie Luik. Dit procedé mag dan al uniek zijn in België, het is op maat gesneden van zowel de burgemeester als de korpschef. Zij wilden de mogelijkheid om met de oproepers te praten behouden om de bevolking beter te kunnen dienen. Ze vreesden namelijk dat de calltakers van de 101-centrales onvoldoende nuttige inlichtingen zouden vergaren, waardoor de oproepers opnieuw zouden moeten worden gecontacteerd en er in sommige gevallen heel wat tijd verloren zou gaan.

Andere punten van ontevredenheid zijn: de Dispatch N[41], bedoeld om boodschappen via elektronische weg over te maken, verloopt via het HILDE-netwerk dat oververzadigd is, waardoor de overdracht soms 10 tot 20 minuten duurt. Deze Dispatch N, gecreëerd door ASTRID, is niet verbonden met ISLP, terwijl de zones sinds jaren in ISLP investeren.
Sommige zones weigeren nog langer te investeren in systemen voor de elektronische overdracht van informatie, enerzijds gezien de hoge kostprijs en anderzijds gezien de vele disfuncties (bv. mobiele dataterminals (MDT) maken de overdracht niet altijd mogelijk en worden dus niet gebruikt).
Met automatische voertuiglokalisatie (AVL) wordt om de 30 seconden een boodschap naar de centrale post gestuurd met de melding van de plaats waar het voertuig zich op dat ogenblik bevindt, maar omdat de sms-kosten te hoog oplopen, wordt dit systeem niet gebruikt.
Het CIC weigert het dagrapport via *team-ware* door te sturen (waardoor de gegevens niet opnieuw zouden moeten worden gecodeerd omdat dit elektronicaprogramma compatibel is met ISLP).
Informatie doorsturen via het HILDE-netwerk gaat soms sneller dan via de glasvezel, waardoor sommigen betreuren dat ze zich van bij aanvang hebben aangesloten op het *Remote dispatching S*-systeem[42], dat (te) duur zou zijn in verhouding tot zijn prestaties.
Volgens de huidige procedure, moet het CIC de interventie doorsturen via de module Informatie, waarbij die informatie ook automatisch terechtkomt in de module Interventie van ISLP. Wanneer het CIC zijn informatie wijzigt (aanvullingen of veranderingen), worden alle gegevens die de zone intussen eventueel in de module Interventie van ISLP heeft ingegeven, automatisch overschreven. Dit betekent dat, in het beste geval, de politieambtenaar deze gegevens opnieuw moet vatten, of, in het slechtste geval, de reeds gevatte gegevens verloren zijn gegaan. Bovendien komen er in sommige zones vaak onderbrekingen van de automatische overdracht voor, waardoor de politieambtenaren de gegevens zelf moeten ingeven in de module Informatie van ISLP. Van de 19 zones in de provincie maken er nog slechts vier gebruik van de automatische overdracht, wat trouwens niet verplicht is.
Men betreurt dat de netwerkgebruikers werden opgeleid lang voordat het systeem operationeel was. Hierdoor is het merendeel zelfs de meest elementaire bewerkingen vergeten. Dit blijkt althans uit het stijgend aantal valse alarmoproepen die de draagbare radioposten uitzenden (de gebruikers op het terrein verwarren de rode knop – die aangeeft dat ze in gevaar zijn – met de knop om het toestel uit te schakelen en dit alarmsignaal komt bij het CIC toe).
Jammer is ook dat er geen voortgezette opleiding voorzien is voor de calltakers (bv. door veelvuldige

oefeningen). Het zou ook goed zijn dat de calltakers eens meelopen met de mobiele permanentieploegen, zodat ze inzien welke problemen er op het terrein opduiken.

10.1.3. CIC Antwerpen

Het CIC Antwerpen (CIC ANT) dispatcht 21 op 25 politiezones, evenals alle federale politiediensten (SPC, LPA, WPR en SPN). Vier politiezones dispatchen zichzelf: Turnhout, Geel, Mechelen en Antwerpen. Dit zijn allemaal zonale dispatchings. De politiezones Antwerpen, Geel en Turnhout beschikken reeds over een Dispatch S[43], de politiezone Mechelen zal begin 2009 over een Dispatch S beschikken.
Het CIC ANT voert zijn opdrachten uit met 99 personeelsleden (106 voorzien): 7 kaderleden, 43 leden van de federale politie, 26 leden van de lokale politie en 23 neutrale calltakers van de FOD Binnenlandse Zaken. De politiezones Geel en Turnhout weigeren personeel te leveren voor het CIC ANT, maar doen wel de calltaking.

Het CIC ANT kreeg in 2007 204 687 inkomende oproepen, waarvan er 181 903 (88 %) aangenomen werden. 10 % van de oproepen werd afgebroken en in die gevallen diende de oproeper door het CIC ANT te worden gehercontacteerd. Het aantal oproepen is sinds de overname van de telefoonzone 03 in september 2008 spectaculair gestegen. In 2008 ontving het CIC ANT in totaal 281 074 oproepen, waarvan 89,37 % onmiddellijk werd aangenomen en beantwoord. De meeste meldingen betroffen een noodsituatie met personen (49 798) of verkeersongevallen met stoffelijke schade (29 430).
In 2007 werd 73,85 % van de oproepen binnen de 10 seconden opgenomen. 87,13 % van deze oproepen werd binnen de 20 seconden opgenomen. Voor 2008 werd 67,95 % van de oproepen binnen de 10 seconden opgenomen en 82,21 % binnen de 20 seconden. De daling is te verklaren door het feit dat het CIC ANT in september 2008 het aantal oproepen zag verdubbelen, door de reeds aangehaalde overname van de 101-oproepen uit de telefoonzone 03 (die tot dan toekwamen op de meldkamer van de lokale politie van Antwerpen). Volgens de intern opgelegde norm, streven de CIC's naar het opnemen van 95 % van de oproepen binnen de 5 seconden.
De gemiddelde dispatchtijd van oproepen (tijd vanaf het 'aanvaarden' van de gebeurtenis door de calltaker tot het moment dat alle voorhanden zijnde informatie doorgegeven wordt aan de ploeg(en) op het terrein) voor de meest prioritaire interventies bedroeg in de periode januari-maart 2008 160 seconden en 131 seconden in de periode april-juni 2008. Voor het derde kwartaal bedroeg dit 160 seconden en in het laatste kwartaal was de gemiddelde dispatchtijd 128 seconden.
De GPI 49 (het dienstenplan) bepaalt dat het CIC in bepaalde omstandigheden instaat voor dringende seiningen. In 2008 werden er per maand gemiddeld 894 dringende seiningen, 7 200 controles ANG, 10 760 consultaties ANG, 20 835 opvragingen Rijksregister en 8 310 opvragingen DIV uitgevoerd door het CIC ANT.

Er zijn geen noemenswaardige problemen meer inzake radiodekking *outdoor*. Er werden immers enkele bijkomende masten geplaatst. Af en toe zijn er nog wel kleine problemen met de *indoor*dekking.

In december 2007-januari 2008 werden de 35 klanten voor de eerste keer bevraagd over hun tevredenheid over de totale dienstverlening van het CIC ANT. Deze enquête, waarop 33 klanten reageerden, werd georganiseerd door de provincie (CIC-overleg). Er was een cijfermatige en beschrijvende evaluatie. Uit deze evaluatie blijkt volgens het CIC ANT dat de opstart goed is verlopen en dat met uitzondering van de tevredenheid over de rapportering vanwege het CIC, een behoorlijke score wordt behaald over het geheel van het dienstenaanbod.

Probleempunten blijven: (1) het statuut van de neutrale calltakers[44] (statuut FOD Binnenlandse Zaken) is niet altijd verenigbaar met de operationele noodwendigheden van een CIC, met als gevolg dat de dienst hierdoor soms wordt ontregeld. Ook slaagt de FOD Binnenlandse Zaken er voorlopig niet in om tijdig voldoende neutrale calltakers ter beschikking te stellen van het CIC ANT. Er is slechts tweemaal per jaar een rekrutering en het CIC ANT had eind 2008 een tekort van 5 neutrale calltakers; (2) de detachering van hoofdinspecteurs van politie (HINP) vanuit de politiezones stelt soms problemen; (3) op het terrein wordt een tekort aan kennis vastgesteld omtrent de radioprocedure en de radiomiddelen; (4) op technisch vlak is de flux CAD2ISLP nog verre van optimaal, de verbinding ANG-CAD stelt soms problemen en Portal kent soms onderbrekingen tijdens het weekend; (5) bij de doorschakeling van de oproepen vanuit de politiezones, wegens sluiting van het onthaal aldaar, komen geen lokalisatiegegevens door op het CIC ANT (enkel het nummer van de politiezone verschijnt op het scherm bij de calltaker); (6) het opzoeken en opsporen van geregistreerde gesprekken verloopt niet optimaal; (7) de lokalisatie van de gsm-oproeper is nog steeds niet in voege, niettegenstaande de operatoren van de mobiele netwerken sinds het Koninklijk

besluit van 27 april 2007[45] dertien maanden de tijd kregen om dit te realiseren. In afwachting is er door het CIC ANT een vraag tot lokalisatie gesteld aan de operatoren, in het raam van een noodoproep.

Ondanks de moeizame start en enkele problemen op technisch en personeelsvlak, is het CIC ANT sinds zijn opstart op 1 maart 2005 sterk geëvolueerd naar een moderne meldkamer conform de ASTRID-filosofie. Bij de verdere implementatie gaat men doordacht te werk in overleg met alle partners. Het CIC ANT bewijst ook zijn meerwaarde binnen de geïntegreerde politie door het opstarten van allerhande projecten, het afsluiten van protocollen, het maken van diverse afspraken die een efficiënte en effectieve politiewerking moeten bevorderen en het aanleveren van statistische gegevens aan de klanten die het mogelijk maken om het lokale beleid aan te sturen.

10.1.4. CIC Henegouwen

Het CIC Henegouwen bestrijkt 23 politiezones, enkele federale politiediensten en drie gerechtelijke arrondissementen. 6 op 23 politiezones dispatchen zichzelf. Dit zijn allemaal zonale dispatchings. Het CIC Henegouwen is het enige in België dat nog niet de volledige calltaking verzorgt van zijn provincie.

Het CIC beschikt over 87 personeelsleden (de personeelsdotatie voorziet er 79). Er is dus meer personeel aanwezig dan voorzien, maar dit moet worden gezien in het raam van de voorbereiding van de overname van de calltaking van de zone 071 (Charleroi). Volgens de directeur CIC Henegouwen is er nood aan 138 personeelsleden om de overname van de calltaking Charleroi (zone 071) te verzekeren. Het CIC beschikt over 21 neutrale calltakers en daar komen er nog eens 30 bij, zodat dit aantal zal aangroeien tot 51, daar waar er nu maar 12 voorzien zijn. Als gevolg van een negatieve perceptie over het CIC is het soms moeilijk de plaatsen op het CIC ingevuld te krijgen.

Er komen maandelijks ongeveer 29 000 oproepen binnen op het CIC en nog eens tussen de 255 000 en 300 000 oproepen per jaar bij de politiezone Charleroi. Het aantal oproepen dat niet kan worden opgenomen, daalde sinds 2008 van gemiddeld iets boven 20 % naar gemiddeld iets onder 15 %. Dit komt in eerste instantie door het aanwerven van bijkomend personeel en anderzijds door het installeren van een automatisch antwoordapparaat met een boodschap voor wie geen aansluiting krijgt bij de calltaker.

Het CIC Henegouwen werd uitgekozen als proefproject 112 voor Wallonië. De besprekingen met betrekking tot het 112-centrum werden afgerond, doch de realisatie van het project wordt niet verwacht voor half 2010.

Volgende **probleem- en verbeterpunten** kunnen worden onthouden voor het CIC Henegouwen: (1) inzake het personeelsbeleid: bijkomend personeel is nodig voor het overnemen van de calltaking van de politiezone Charleroi, de voortgezette vorming kan niet in eigen huis worden gegeven en de normen inzake nacht- en overuren kunnen niet steeds worden gerespecteerd; (2) een duidelijk interventiebeleid ontbreekt: de aangepaste reactielijsten (IPOG-lijsten) werden nog niet allemaal overgemaakt, wat inhoudt dat het CIC niet altijd precies weet hoe het de interventieploegen van de zones moet sturen bij sommige meldingen; (3) de laatste twee jaar waren er niet minder dan 400 technische pannes aan het systeem en meer dan 730 sinds de opstart van het CIC in april 2005. De NV ASTRID vond nog steeds geen afdoend systeem om dit te remediëren; (4) het systeem 'marathon' kan niet alle oproepen registreren, aangezien er bijkomende werkstations werden geplaatst en het systeem hieraan niet werd aangepast; (5) bij gebrek aan ingediende dossiers bij het CIC, zijn er weinig rampenplannen gevat in het CAD; (6) de radiodekking veroorzaakt problemen op een tweetal plaatsen.

In vergelijking met ons bezoek in 2005 maakte het CIC Henegouwen een ganse evolutie door, maar toch blijven er nog steeds enkele belangrijke knelpunten onopgelost die een effectieve en efficiënte werking van het CIC voorlopig in de weg staan en die ervoor zorgen dat het CIC Henegouwen het enige in België is dat nog niet de volledige calltaking van zijn provincie verzorgt.

10.1.5. Brusselse dispatchings (en de verhouding met het CIC Brussel)

Het basismodel voor de CIC's voorziet in een dispatching van alle interventieploegen van de politiezones en de diensten van de federale politie. Van bij aanvang hebben de Brusselse politiezones echter geopteerd voor het behoud van hun eigen zonale dispatching. Binnen de Brusselse agglomeratie zijn er 8 grote dispatchings voor de lokale politie werkzaam, met name de zonale dispatchings van de 6 Brusselse politiezones, het commandocentrum van SPC Brussel en het CIC Brussel (CIC BRU).

De **taken uitgevoerd door de dispatchings** zijn, naast het dispatchen *sensu stricto*, zeer uiteenlopend. De voornaamste zijn: (1) het beheer van alle communicatie, interventies en operationele informatie; (2) het beheer van grote evenementen en/of operaties; (3) camerabewaking; (4) het beheer van het takelen; (5) de operationele coördinatie tussen de diensten en (6) de eerste maatregelen in geval van crisissituaties of rampen.

In 2008 waren in totaal 209 personeelsleden werkzaam op de zonale/federale dispatchings (zes Brusselse politiezones en SPC) en nog eens 77 personeelsleden op het CIC BRU dat sinds december 2007 instaat voor de volledige 101-calltaking. De personeelskost voor deze dispatchings (exclusief CIC BRU) bedraagt (bij benadering) 12 174 815 euro.

De politiezones pleiten voor een **eigen zonale dispatching** en dit om diverse redenen, waarvan de voornaamste volgens hen zijn: (1) de geïntegreerde werking van de zonale dispatching, die toelaat om korter en met meer competentie op de bal te spelen en op een juistere manier de (interventie)politiek van de zone te implementeren; (2) de mogelijkheid van een snelle informatiedoorstroming van en naar de zonale dispatching, die onder meer een interactie mogelijk maakt tussen de eerste interventie en interventies van andere diensten van het korps, al dan niet gespreid in de tijd; (3) een betere kennis van de organisatie van de zone en de interne procedures door de eigen calltakers; (4) een betere kennis van het terrein door de eigen calltakers; (5) de nabijheid van de zonale dispatching voor de korpsleiding, voor het beheer van (onaangekondigde) gebeurtenissen en (6) een mogelijkheid tot effectiever beheer van de interventieploegen.
Evenwel sluiten enkele politiezones in de toekomst de dispatching van de interventieploegen door het CIC BRU (dat naast de calltaking nu enkel de ploegen van de federale wegpolitie Brabant dispatcht) niet uit, doch achten ze dit weinig realistisch, gezien de gedane investeringen en de 'politieke ingesteldheid' van sommigen.
Ook **SPC Brussel** opteert voor een eigen commandocentrum, en dit gezien: (1) de terreinkennis van de dispatchers; (2) het aparte radionet voor SPC; (3) de aanwezigheid van de camera's op het commando-centrum; (4) de rechtstreekse transmissie tussen MIVB en SPC; (5) de rechtstreekse sturing door de verantwoordelijke OGP-OBP; (6) de nabijheid van het BCO (operationeel commandocentrum van de MIVB) en (7) het specifieke actieterrein (deels CIC BRU en deels CIC Vlaams-Brabant).

Door de bestaande variatie in interventiebeleid en het uitschrijven ervan kan er verschil ontstaan in een gelijkwaardige dienstverlening tussen de diverse politiezones en diensten. De federale dienst SPC kreeg daarbij extra middelen ter beschikking. Zo zijn 42 van de 88 metrowagons uitgerust met CCTV en beschikt deze dienst over een systeem waarmee beelden kunnen worden geregistreerd. In het commandocentrum kan men op 30 schermen de zowat 700 camera's van de MIVB visualiseren.

De *interface* tussen het CIC BRU en de zonale dispatchings verloopt goed, maar er wordt nog geklaagd over het feit dat de (reactie)fiches opgemaakt door het CIC BRU soms een beetje "te summier" worden ingevuld en zodoende te weinig of onvoldoende informatie bieden aan de dispatcher van de zonale dispatching, die dan desgevallend de oproeper dient te hercontacteren. Er zou ook nog geen technische zekerheid bestaan dat de opgemaakte fiches wel degelijk op de zonale dispatching toekomen. Dit zou een nationaal probleem betreffen waarvoor de NV ASTRID een oplossing zoekt. In afwachting werd er met het CIC BRU afgesproken dat belangrijke interventieaanvragen ook telefonisch zouden worden bevestigd.

Wat de werkomstandigheden betreft, meldde de politiezone Brussel-Elsene een hoge werklast (31,5 % van de 19 gemeenten). Men werkt daarbij in een continudienst, met een 6-ploegenstelsel. Uit de bevraging van de verschillende zonale dispatchings blijkt alleszins dat er een grote variatie bestaat wat de ploegen-stelsels betreft.

Een goed functionerende dispatching vereist goed opgeleide medewerkers. De zones laten optekenen dat hier onderling een groot verschil bestaat, gaande van alle beschikbare ASTRID-opleidingen tot de stage bij aankomst op de werkvloer.

Omtrent de betrokkenheid van de dispatchers werd bij een zone vastgesteld dat niet alle operatoren even bezorgd zijn over de recuperatie van interventiecapaciteit op het terrein. Verder blijkt dat niet alle operatoren zich aanmelden op het radionetwerk en dat sommige communicaties naar de burger toe (bv. info wachttijden) beter kunnen.

Het onderzoek toont aan dat de factoren die bijdragen tot tevreden medewerkers bij de dispatching verschillend zijn van zone tot zone, gaande van goede werkomstandigheden en infrastructuur, een link of

interface met 101 die behoorlijk functioneert, begeleiding en opvolging van het interventiepersoneel, tot concentratie op één plek van calltaking, dispatching, telepolitie en camerabewaking.

De meest terugkerende **probleem- of verbeterpunten** van de dispatchings zijn: (1) het gebrek aan (tweetalig, ervaren) personeel; (2) de infrastructuur (te kleine behuizing) en middelen (telefooncentrale, Dispatch S) die nog ontbreken; (3) het beheer van de interventies en (4) de ondersteuning door de NV ASTRID.

Het provinciaal begeleidingscomité (onder co-voorzitterschap van enerzijds de gouverneur en anderzijds de voorzitter van de Conferentie van Burgemeesters van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest) heeft het Comité operationele dispatching (COD) – bestaande uit de verantwoordelijken van de zes zonale dispatchings en een lid van de directie CIC BRU – belast met de opvolging van de overname van de calltaking door het CIC BRU. Sinds de overname op 4 december 2007 is er een wekelijkse vergadering van het COD op het CIC BRU. Nu de grootste technische problemen, waarmee de zones en het CIC geconfronteerd werden sinds de overname van de 101-centrale, opgelost zijn, is de kwaliteit van de calltaking het grootste probleem voor dit overlegforum.

10.1.6. ASTRID

De NV ASTRID is sinds 2006 overgegaan van de 'installatiefase' naar de 'servicefase'. Nog steeds is er een probleem met de onderaannemers van de NV, waardoor de technische keten niet volledig onder controle is. Ook de operationele keten lijdt hieronder.

De overdracht CAD-ISLP werd gerealiseerd inzake de meldingen, behalve voor de voorwerpen en nog enkele specifieke problemen, zoals de takelingen. Ook het bidirectionele aspect mankeert nog. Dit is technisch wel mogelijk, doch de lokale politie dient hierbij bijkomend te investeren in een pc om de gegevens te kunnen overmaken aan de CAD en in de noodzakelijke procesbegeleiding om dergelijke veranderingen te implementeren.

De **radiodekking vordert goed**. Enkel in Wallonië zijn er nog problemen. Er zijn momenteel 500 masten geplaatst en ook de bijkomende 80 masten zijn, op enkele uitzonderingen na, geplaatst. Ook werden er ondertussen een paar nieuwe behoeften gedetecteerd. Zowel *outdoor* als *indoor* zijn er plaatsen waar geen of beperkte radiocommunicatie mogelijk is. Op het terrein verwacht men soms voor de ASTRID-radioposten eenzelfde dekkingsgraad als van een gsm, maar men kan van de 580 masten van de NV ASTRID technisch niet hetzelfde verwachten als van de duizenden masten van de gsm-operatoren. Technisch gezien, zouden meer masten een grotere dekkingsgraad kunnen verzekeren, maar daarvoor is er blijkbaar geen budgettaire ruimte.
Problemen inzake de radionet(over)belasting werden gesignaleerd door de Brusselse politiezones. Deze politiezones hebben veel ordediensten en veel personeel op het terrein. Bij een aangekondigde gebeurtenis kan de mogelijke overbelasting worden opgevangen door een mobiele operationele cel (MOC) of het bijplaatsen van kaarten. Dit kan onder voorbehoud dat men niet te veel gebruikers inplant op eenzelfde gespreksgroep – want dan is er kans op een operationele overbelasting – een technisch probleem is er niet.

De **authentificatie** en de **encryptie** zijn er respectievelijk pas in 2007 en 2008 gekomen, doordat de noodzakelijke softwaretechnologie hiervoor voordien nog niet voorhanden was. Dit betekent evenwel niet dat het systeem niet beveiligd was, maar de authentificatie en de encryptie zijn extra beveiligingen.

Ook het stabiliteitsprobleem inzake de **mobiele dataterminals** (MDT) werd opgelost in 2008. Meer en meer MDT's werden in 2008 in gebruik genomen. De politiediensten willen meer toepassingen via dit systeem, doch hiervoor is een breedbandnetwerk nodig.

Sinds de start van het project in 1998 biedt ASTRID de mogelijkheid tot **automatische voertuig-lokalisatie** (AVL), waarbij het mogelijk is om de positie van voertuigen in reële tijd op een kaart weer te geven. AVL wordt in eerste instantie gebruikt om de provinciale of lokale dispatcher te ondersteunen bij zijn keuze voor de meest geschikte ploeg voor een interventieopdracht. Dat alleen al is een belangrijke meerwaarde. Vele korpsen willen echter meer. In het kader van criminaliteitsfenomenen worden bijvoorbeeld engagementen aangegaan om gerichter te gaan patrouilleren. Naderhand moet hierover gerapporteerd worden aan diverse overheden. Vandaag gebeurt dat nog vaak op basis van niet-controleerbare informatie. Veel politiezones zoeken op de markt naar oplossingen (*black box* en andere *fleetloggers*) om die behoeften te kunnen invullen. Er moeten hier echter enkele kanttekeningen worden

gemaakt, enerzijds op het vlak van de kostprijs, die een veelvoud is van de AVL-abonnementskost van ASTRID, en anderzijds op het vlak van de niet-gegarandeerde beschikbaarheid van publieke netwerken in crisissituaties. Samen met verschillende partners, namelijk het CIC West-Vlaanderen, de Dienst operaties van de Directie van de operationele politionele informatie (CGOO) en Intergraph, heeft de NV ASTRID een pilootproject opgezet in de politiezone Arro Ieper. Het pilootproject heeft intussen tot de realisatie van een concreet product, met name *CAD Analyser*, geleid. *CAD Analyser* is een softwaretool die nadere analyse mogelijk maakt van de incidenten en beleidsondersteuning kan bieden bij het optimaal sturen van de politionele capaciteit. De AVL-gegevens van de zone Ieper worden elke dag op een geautomatiseerde manier uitgelezen uit de CIC-server en ter beschikking gesteld van de zone. Op die manier kan de zone de AVL-gegevens hergebruiken om bijvoorbeeld een overzicht te maken van de ploegactiviteiten voor een bepaalde periode in het verleden, een overzicht te geven van de aanwezigheid van patrouilles rond een bepaalde locatie (bv. een inbraakgevoelige wijk of een scholenbuurt), de gereden route te reconstrueren in geval van betwistingen of klachten, etc. Naast AVL-rapportage, biedt dezelfde tool ook de mogelijkheid om strategische analyses uit te voeren. Zo kunnen bijvoorbeeld alle *hotspots* met betrekking tot inbraken of andere fenomenen heel goed gevisualiseerd worden.

10.2. ARRONDISSEMENTELE INFORMATIEKRUISPUNTEN (AIK)

Binnen de federale politie **ontbreekt nog steeds een opvolging, of zelfs maar gestructureerde ondersteuning** van de AIK's. Zoals vermeld in het vorige jaarverslag, stellen we ook nu vast dat er geen antwoord kan worden gegeven op vragen inzake de globale werking van de AIK's. Wetende dat de AIK's de achilleshiel zijn van de informatiehuishouding en van de politiehervorming, kunnen we niet anders dan ons hier grote zorgen over blijven maken. Rond dit thema wordt dan ook in 2009, op vraag van de parlementaire begeleidingscommissie, een specifiek onderzoek opgestart. Een positieve vaststelling is dat, in tegenstelling tot 2007, de Directie van de operationele politionele informatie (CGO) nu wel degelijk geneigd zou zijn om haar ondersteunende rol op te nemen naar de AIK's toe. Hiertoe werden recentelijk (2009) twee referentiepersonen aangeduid binnen CGO. Intussen organiseren de AIK's nog steeds zelf vergaderingen onderling, waaraan soms bepaalde diensten of directies van CGO, DGJ of DGA deelnemen.

10.3. INZET VAN HONDEN DOOR DE POLITIEDIENSTEN

Politiediensten, zowel lokaal als federaal, doen vaak een beroep op politiehonden. Dit bijzonder steunmiddel kan immers worden ingezet voor verschillende opdrachten, in diverse functionaliteiten. Ingevolge verschillende dossiers met betrekking tot de inzet van honden door de politie of met betrekking tot de wijze waarop sommige hondenteams van lokale politiezones of van de federale politie te werk gaan, heeft het Comité P beslist om een thematisch onderzoek te openen naar deze problematiek.

10.3.1. Sleutelprestaties en resultaten overheden

Bij de integratie van de verschillende componenten van de Belgische politie in 2001 had men te kampen met een federale Dienst hondensteun (DACH), die moest worden gereorganiseerd[46], en met lokale politiediensten, die honden hadden 'geërfd' van de voormalige rijkswacht en soms van verschillende korpsen van gemeentepolitie.
Toch moest men dit geheel doen werken en laten samenwerken met de andere componenten van het politielandschap (laterale steun, Hycap, etc.). Dit was geen eenvoudige opdracht. Samenvattend, kunnen we zeggen dat men er niet alleen **verschillende visies op na hield maar ook niet dezelfde taal sprak**. Tegen deze achtergrond is een werkgroep[47] aan de slag gegaan, met als doelstelling een zekere standaardisering te realiseren, bepaalde principes in te voeren (bv. meer polyvalente honden, selectie, etc.) en vooral opleidingen aan te bieden waarmee men tot een gemeenschappelijke kennis en 'taal' kan komen. Deze werkgroep heeft haar conclusies bekendgemaakt in een syntheseverslag, dat zou worden vertaald in richtlijnen en dat zou leiden tot de invoering van eenvormige regels voor selecties, opleidingen en nieuwe werkprincipes[48].
Uiteindelijk werden in 2008 de principes voor de aanneming en de voortgezette opleiding van politiehonden in een ministerieel besluit[49] gegoten dat verplicht van toepassing is op alle politiediensten. Dit ministerieel besluit werd verder uitgewerkt in een permanente nota van de federale politie[50].

In de marge van ons onderzoek is een bijzonder probleem opgedoken, met name dat van de **inzet van honden in een eenheid die wordt samengesteld in het raam van het genegotieerd beheer van de**

publieke ruimte. Hierover bestaan drie opvattingen. Volgens de eerste opvatting is dergelijke inzet uitgesloten, omdat hondenteams enkel mogen worden ingezet in niet-samengestelde ploegen die opdrachten vervullen zoals patrouilleren of fouilleren[51].
De twee andere sluiten deze inzet niet uit, maar hanteren wel verschillende modaliteiten, meer bepaald inzake het **gebruik van de muilkorf**. Het lijkt immers moeilijk om niet-gemuilkorfde honden in te zetten in samengestelde eenheden en daarna diezelfde honden te gebruiken als patrouillehond in teams die een heel andere handelwijze hanteren. Het gebruik van de muilkorf (zoals tijdens gewone opdrachten) en het feit dat de honden van de sectie nooit allemaal tegelijkertijd van hun muilkorf worden ontdaan, leveren blijkbaar minder problemen op. Hoe dan ook en in het verlengde van wat werd gedaan voor de andere opdrachten van de patrouillehonden, moet deze kwestie absoluut worden opgehelderd. Er werd een gemengde werkgroep federale politie/lokale politie opgericht, gecoördineerd door DACH, die ter zake voorstellen dient te formuleren.

10.3.2. Resultaten medewerkers

Twee kritieke succesfactoren hebben enerzijds te maken met de **infrastructuur** van DACH, die nu wel aangepast en performant is, en anderzijds met de **personele middelen**. De organieke tabel werd ingekrompen, terwijl het kader nog niet opgevuld was. Het huidige personeelsbestand blijkt niet te volstaan om op doeltreffende wijze tegemoet te komen aan de bestaande vragen om steun. Dat er een beroep kan worden gedaan op deze steun, wordt door alle partners eensgezind als nuttig beschouwd, maar het feit dat er op termijn geen positief gevolg kan worden gegeven aan hun vragen om steun, kan leiden tot een vermindering van het aantal aanvragen.

Met betrekking tot de **vorming**, heeft het Comité P vastgesteld dat het tekort aan beschikbare trainers een waar probleem is voor de opleidingen die door de politiescholen worden verstrekt. Als gevolg daarvan werd luik 1 van de basisopleiding vaak niet georganiseerd en werden nieuwelingen 'aangemoedigd' om een vrijstelling te behalen. Dit was schadelijk voor de coherentie van de opleiding en noopte de kandidaten er soms toe om een beroep te doen op privé-initiatieven om zich voor te bereiden. Dit tekort aan trainers zou eventueel kunnen worden verholpen door de aanwerving van trainers binnen DACH, die zouden kunnen worden gedetacheerd naar de verschillende politiescholen.
Net als voor de andere aspecten van dit vraagstuk, moet hier een onderscheid worden gemaakt tussen het begrip 'opleider', d.i. iemand die zijn kennis verwerft en op peil houdt, en het begrip 'specialist geweldbeheersing', wiens rol het louter vormende aspect overstijgt, omdat hij ook de hiërarchie en het personeel bij deze materies betrekt. Wij merken tevens op dat de scholen weinig geneigd zijn om ter zake functionele opleidingen te organiseren.
Met betrekking tot de opleiding van sommige gespecialiseerde honden, zoals drugshonden, beschikken verschillende politiescholen[52] over de nodige *knowhow* om in te staan voor de opleidingen, maar stelt DACH zich enigszins terughoudend op.

10.3.3. Processen en beleid en strategie

Ofschoon de inzet van een hond kan worden beschouwd als een 'bijzonder' middel of een dwangmiddel, hebben we geen zicht op de incidenten en klachten, terwijl dergelijk beeld wel beschikbaar is voor het gebruik van vuurwapens[53].

10.3.4. Partnerschappen

De vragen om steun worden, hoewel het proces gerationaliseerd is, niet geregistreerd per arrondissement noch per aanvrager. Dit lijkt ons nadelig want DACH was, vanuit een streven naar kwaliteitsbeheer, één van de eerste eenheden van de federale politie die haar steunaanbod bekendmaakte in de vorm van *Service Level Agreements* (SLA). Deze dienst beschikt nu niet meer over een statistisch instrument, dat ter zake een handige indicator kan zijn. Er werd een poging gedaan om de vragen om steun per arrondissement en per aanvrager onder te verdelen, maar die poging werd gestaakt omdat ze in de praktijk als een te zware administratieve last werd ervaren.
In hetzelfde streven naar kwaliteit en partnerschappen spant DACH zich ook, samen met de douane, in om honden te 'werven' en opleidingen te organiseren. Daarnaast wordt overleg gepleegd over de verdeling van hun respectieve actieterrein op de luchthavens[54]. Op het niveau van de lokale politie wordt geval per geval operationele coördinatie en laterale steun geboden, in de grensstreken soms zelfs met buitenlandse hondenteams.

Met het **leger** loopt er een samenwerkingsproject. Hier kan de samenwerking echter niet verder worden doorgedreven, omdat enerzijds het leger ter zake autonoom is en de geleverde steun factureert en anderzijds omdat de filosofie en de finaliteit van de inzet van honden door het leger sterk verschilt van die binnen de politiediensten.
Ook op internationaal niveau wordt er gestreefd naar samenwerking en laterale steun, voornamelijk met Nederland en Zwitserland. Met die landen worden zelfs bevoorrechte *benchmarking*relaties onderhouden[55].

10.3.5. Medewerkers en middelen

Eén van de voornaamste problemen van de politiediensten is **de 'werving' van goede honden**. Er werden aanvankelijk rascriteria vastgelegd, maar deze werden niet hernomen in het ministerieel besluit van 25 juni 2008. De minister opteerde voor een karakterieel profiel en medische en fysieke bijzonderheden.
De politiehond moet voortaan: (1) minimum 12 maanden oud zijn; (2) geregistreerd zijn[56]; (3) ingeënt zijn volgens de minimale voorwaarden vereist voor het gehele grondgebied van het Rijk; (4) op medisch en fysiek vlak geschikt verklaard zijn; (5) beantwoorden aan het karakterieel profiel.

Ons onderzoek heeft ook aangetoond dat de infrastructuur die ter beschikking wordt gesteld van hondengeleiders zeer verschillend is, net als hun specifieke uitrusting.

Sommige eerder **statutaire aspecten** stemmen ook tot nadenken. Dit is zo voor de eigendom van de honden. In de diensten van de federale politie is de dienst waarin de hond wordt ingezet eigenaar. In de lokale politie is de toestand meer verscheiden: vaak zijn de hondengeleiders eigenaar van hun dier. In die gevallen rijst het probleem van de maandelijkse vergoeding[57]. Bovendien is de uniformiteit ver zoek als het op diergeneeskundige zorgen aankomt. In sommige zones worden die kosten gedragen door de lokale politie en in andere niet. De aangeboden verzekeringscontracten en dekkingen verschillen ook. Bij de federale politie worden de zorgen, behalve in dringende gevallen, verstrekt door de diergeneeskundige dienst en omdat de honden eigendom zijn van de politie, zijn er geen verzekeringsproblemen bij opgelopen letsels en schade.

10.4. GEÏNTEGREERDE WERKING DOUANE - FEDERALE POLITIE

Tijdens de controle van een bestelwagen ontdekken leden van de **Administratie der Douane en Accijnzen** een twintigtal illegalen. Daarop doen ze een beroep op de wegpolitie (WPR), opdat deze eenheid van de federale politie dit dossier in zijn geheel verder zou afhandelen. Maar de politieambtenaren van de WPR weigeren op basis van de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen (Vreemdelingenwet)[58]: de douaniers zijn bevoegd voor inbreuken op deze wet en moeten dus de gevolgen die voortvloeien uit hun controle voor hun rekening nemen. De WPR biedt wel enige steun. Ze stelt namelijk voertuigen en personeel ter beschikking om de illegalen over te brengen naar het kantoor van Douane en Accijnzen in Bergen. De cel Mensenhandel van de federale gerechtelijke politie (FGP) van Bergen, die ook door de douaniers op de hoogte was gebracht van de situatie, geeft hierover kennis aan de referentiemagistraat van het parket inzake mensenhandel, die beslist de bestuurder van de bestelwagen van zijn vrijheid te beroven en die meldt dat er naar de feiten een gerechtelijk onderzoek zal worden geopend. De FGP stelt een aanvankelijk proces-verbaal op ten laste van de persoon die ervan verdacht wordt personen die geen onderdaan zijn van de Europese Unie geholpen te hebben om het land binnen te komen, er door te reizen of er te verblijven, en dit met het doel er een vermogensrechtelijk voordeel uit te halen. Daarnaast verhoort de FGP de verdachte en analyseert ze zijn gsm. De volgende ochtend wordt de verdachte voor de onderzoeksrechter voorgeleid.
De zorgen voor de clandestiene passagiers en de administratieve afhandeling worden door de Douane gedragen.

Bij de samenwerking tussen de Douane en de federale politie is een aantal verbeterpunten aan het licht gekomen.

10.4.1. Met betrekking tot de steun die de WPR aan de Douane heeft geleverd

Artikel 81 van de Vreemdelingenwet bepaalt duidelijk de bevoegdheid van de ambtenaren van Douane en Accijnzen inzake inbreuken op deze wet. Bovendien legt artikel 327 van de algemene wet inzake douane en accijnzen[59] aan de politie een algemene bijstandsplicht op tegenover douaniers. Bij omzendbrief van

20 juni 2000 gelast Douane en Accijnzen haar agenten om contact op te nemen met de geïntegreerde politie, met het oog op de verdere afhandeling van de zaak. In het verleden lijkt dit in soortgelijke omstandigheden ook het geval te zijn geweest. Het Comité P heeft vastgesteld dat, met betrekking tot de steun die de WPR Henegouwen *in casu* heeft geleverd, deze dienst lang niet zijn gewoonlijke bijstandsniveau haalde. Uit het onderzoek blijkt immers dat in andere, identieke situaties de WPR instond voor het beheer van het dossier.

10.4.2. Met betrekking tot het beheer van de bestuurder

De FGP, die een aanvankelijk proces-verbaal heeft opgesteld, verneemt van de onderzoeksrechter dat hij van plan is de verdachte vrij te laten, in tegenstelling tot het verzoek tot vrijheidsberoving uitgaande van het parket, omdat hij van mening is dat de douaniers, de eerste intervenanten in dit dossier, het aanvankelijk proces-verbaal hadden moeten opstellen en niet de FGP. Bij ontstentenis van dit document, oordeelt de onderzoeksrechter dat hij geen bevel tot aanhouding kan uitreiken lastens de betrokkene. Aangezien de termijn van 24 uur nog niet verstreken is, gaat de FGP naar de lokalen van de Douane en Accijnzen om de douaniers het aanvankelijk proces-verbaal met de omstandigheden van de aanhouding van de bestuurder te helpen opstellen. En de FGP stelt dan vast dat deze dienst niet over een geïnformatiseerd systeem beschikt om standaard- of vooraf gestructureerde processen-verbaal op te slaan, meer in het bijzonder inzake mensenhandel. Er wordt iets opgesteld in de trant van een proces-verbaal, maar de onderzoeksrechter zal dit zonder meer weigeren. Bij gebrek aan instructies of standpunten, wordt de verdachte mensenhandelaar dus vrijgelaten.

De vier douaniers die bij dit dossier betrokken zijn, verklaren dat ze geen opleiding inzake het opstellen van processen-verbaal hebben gekregen en dat ze het maar "al doende moesten leren". Ze melden ook dat ze geen weet hebben van interne richtlijnen in dit verband.

Wij merken tevens op dat de directeur-generaal van Douane en Accijnzen toegeeft dat zijn agenten niet beschikken over vooraf gestructureerde processen-verbaal, meer bepaald inzake mensenhandel, maar hij kondigt geen maatregelen aan om dit tekort te verhelpen, noch om te gaan nadenken over hoe men het fenomeen mensenhandel het best zou kunnen aanpakken binnen zijn administratie.

Het is vreemd dat de Administratie der Douane en Accijnzen niet beschikt over een adequate gerechtelijke dienst, terwijl haar gerechtelijke bevoegdheden duidelijk door de wet zijn bepaald. Er moeten ook belangrijke lacunes worden weggewerkt, zowel op materieel vlak als op het vlak van de richtlijnen of nog op het vlak van de opleiding.

De minister van Financiën erkent op zijn beurt dat *"de problemen gebonden aan de aanhouding en de inbeslagname in deze zaak inderdaad een aanwijzing vormen voor een gebrek aan voorlichting en opleiding van deze agenten in deze materie"*.

10.4.3. Met betrekking tot het beheer van de passagiers

Aangezien de WPR dit dossier weigert te behandelen, dienen de douaniers ook in te staan voor de clandestiene passagiers die ze hebben ontdekt. Ze beschikken niet over de administratieve ad-hocformulieren bestemd voor de Dienst Vreemdelingenzaken. Ze moeten die in allerijl per fax aanvragen. Aangezien Douane en Accijnzen ook niet beschikt over de nodige infrastructuur om deze mensen in onder te brengen, wordt hiervoor een leslokaal gebruikt. Dankzij de contacten met het Rode Kruis en met de kantine van de FOD Financiën, kan aan de illegalen een maaltijd worden aangeboden.
De Dienst Vreemdelingenzaken levert, op basis van de administratieve verslagen opgesteld door de diensten van de FGP en de Douane, om 20.20 uur voor 20 van de in de bestelwagen ontdekte illegalen een bevelschrift om het grondgebied te verlaten af. Deze bevelschriften worden aan de betrokkenen betekend. Douaniers vergezellen hen naar het station, indien ze dat wensen. De clandestiene minderjarige wordt onder voogdij geplaatst en moet in een open centrum worden geplaatst. Maar gezien het uur waarop deze beslissing wordt genomen, is het niet meer mogelijk om hem daarheen te brengen. Het centrum weigert namelijk na een bepaald uur nog minderjarigen op te nemen. De FGP stelt voor om 's nachts in te staan voor de minderjarige. De volgende ochtend wordt hij met een voertuig van Douane en Accijnzen overgebracht naar het open centrum.

De douaniers beschikten klaarblijkelijk niet over de documenten die, nochtans sinds vele jaren, gebruikt worden om de Dienst Vreemdelingenzaken in kennis te stellen van de ontdekking van illegaal in het land verblijvende personen. Ze wisten ook niet hoe ze die documenten moesten gebruiken.

10.4.4. Inbeslagname van de bestelwagen

Daar ze met het vervolg van het dossier belast is, vraagt de FGP enkele dagen later aan de Douane om haar het proces-verbaal van inbeslagname van het voertuig te laten geworden. Ze krijgt als antwoord dat het voertuig gewoon in bewaring werd gegeven bij een takeldienst, zonder dat er een proces-verbaal van inbeslagname was opgesteld. Volgens de Douane gebeurde dit niet omdat er ter plaatse geen OGP aanwezig was. De FGP beslist dan zelf het voertuig in beslag te nemen.

10.4.5. Afwezigheid van protocolakkoord Douane – federale politie

Tijdens de parlementaire voorbereiding in het kader van de hoorzittingen betreffende het overlijden van immigranten tijdens hun overbrenging in een container, herinnerde de minister van Financiën eraan dat de rol van de douaniers erin bestaat goederen te controleren die van buiten de grenzen van de Europese Unie komen: *"momenteel is het niet voorzien in de taakomschrijving van de douane om mensen op te sporen. Maar dit betekent niet dat de douanediensten niet zouden kunnen samenwerken met andere departementen"*[60]. In dit verband is het feit dat er naar aanleiding van deze verklaring niet wordt verwezen naar de Vreemdelingenwet tekenend voor het feit dat, in die periode en volgens de minister bevoegd voor deze materie, de opsporing van illegalen geen basistaak van de Douane is …, wat niet wegneemt dat het volgende geval zich kan voordoen: dat men clandestiene passagiers ontdekt naar aanleiding van een 'routinecontrole' is immers niet zo hypothetisch. Dat de overheid en de hiërarchie hier totaal niet op voorbereid zijn, is dan ook verbazingwekkend. Deze vaststelling is des te verontrustender daar de directeur-generaal van Douane en Accijnzen in zijn antwoordbrief van 5 februari 2008 geenszins lijkt in te zien dat het nodig is globale maatregelen te voorzien om dergelijke situaties in de toekomst beter te kunnen beheren. Binnen Douane en Accijnzen is er niets veranderd, er blijken geen lessen te zijn getrokken uit deze zaak noch uit de zaak van de clandestiene immigranten die dood werden aangetroffen in Dover. Hierover bevraagd, meldt een douanier dat hij nog altijd niet over een instrument beschikt om de bevoegdheden die hem krachtens de Vreemdelingenwet zijn toegekend, in de praktijk te brengen, noch om een proces-verbaal op te stellen trouwens. Bovendien is het zonneklaar dat er absoluut besprekingen moeten worden gevoerd over een protocolakkoord tussen de Douane en de federale politie, terwijl geen enkel initiatief mogelijk lijkt.

Gevraagd naar het bestaan van meer algemene samenwerkingsproblemen tussen de politie en de Douane, besluit de directeur-generaal van de Algemene directie van de bestuurlijke politie (DGA) zijn antwoord als volgt: *"Globaal bekeken, lijkt een protocolakkoord met de Douane, waarin een doeltreffende en vooral structurele samenwerking tussen beide diensten voorzien is, ons meer dan nodig. Door een duidelijke afbakening van de bevoegdheden en mogelijkheden van de twee diensten kunnen ook conflicten worden vermeden"*. **Het Comité P kan zich hier alleen maar bij aansluiten en hopen dat dit akkoord zo snel mogelijk wordt afgesloten**.

10.4.6. Gebrek aan structurele coördinatie

Dit dossier wijst ook op een coördinatieprobleem inzake de richtlijnen die worden gegeven met betrekking tot de bestrijding van mensenhandel. Vreemd is ook dat de Douane geen bestemmeling is van de omzendbrieven COL die hierover handelen. Het artikel 2.5 van de COL 10/2004[61], die van kracht was op het ogenblik van de feiten, voorziet dat er, ten minste om de drie maanden, per arrondissement een coördinatievergadering wordt georganiseerd waarop een hele reeks betrokken actoren wordt uitgenodigd. Hoewel haar aanwezigheid niet uitgesloten is, komt Douane en Accijnzen nog altijd niet voor op de lijst van uitgenodigde diensten. Dit lijkt paradoxaal, gezien de bevoegdheid die aan deze dienst is toegekend door de Vreemdelingenwet. Uit het onderzoek blijkt dat Douane en Accijnzen thans wordt uitgenodigd op deze coördinatievergaderingen in Bergen, op initiatief van een commissaris van de FGP. Hoewel dit een goed initiatief is, moet toch worden opgemerkt dat dit lokaal blijft en dat er geen structurele oplossingen werden aangereikt. Het probleem dat zich in Bergen heeft voorgedaan, zou nochtans in eender welk ander gerechtelijk arrondissement kunnen gebeuren.

Maar de coördinatieproblemen tussen Douane en Accijnzen en de andere diensten zijn veel groter. De Douane is immers niet onderworpen aan de MFO-3, noch aan een gelijkwaardige richtlijn: ze moet de betrokken politiediensten niet in kennis stellen van geplande controles (ACT-formulier waarop de datum, het uur, de plaats en het type controle, etc. vermeld zijn). Dit gebrek aan coördinatie is des te stuitender daar douaniers gewapend zijn en controles verrichten die een reëel veiligheidsrisico kunnen inhouden.

Tot slot wijzen wij op het gebrek aan verbinding met eender welke databank (RRN, ANG, etc.) tijdens deze controles.
Bijgevolg kunnen wij ons niet aansluiten bij de directeur-generaal van Douane en Accijnzen wanneer hij stelt dat het gebrek aan operationele samenwerking in de zaak van 8 november 2006 te wijten is aan *"het dringende en specifieke karakter van de situatie, gekoppeld aan een gebrek aan informatie bij alle intervenanten in verband met hun respectieve bevoegdheden"*. Wij kunnen ons slechts gedeeltelijk vinden in deze bewering. Volgens ons, verduidelijkt deze stelling opnieuw – voor zover dit nog nodig was – dat de hiërarchie van de Douane helemaal geen verantwoordelijkheid neemt in het proactieve beheer van dit soort van gebeurtenissen.

10.4.7. Betwisting van de bevoegdheid van het Comité P

Tot slot dient, eens te meer, opgemerkt dat de Administratie der Douane en Accijnzen de bevoegdheid van het Comité P ten aanzien van haar personeelsleden betwist, met uitzondering van de OGP's. De minister van Financiën heeft beloofd zijn standpunt te kennen te geven omtrent dit specifieke aspect van het dossier.

11. INTERNE WERKING POLITIEDIENSTEN

De onderzoeken van het Comité P hebben tot doel bij te dragen tot een verbeterde werking van de politie, in het bijzonder het boeken van resultaten in de externe functionaliteiten. Interne processen en activiteiten dienen hiertoe bij te dragen en hebben dus hun eigen relevantie. Vandaar dat het Comité P aspecten van deze interne werking onder de loep neemt.

Zoals in het vorige jaarverslag al werd benadrukt, hecht het Comité P veel belang aan de investeringen die de geïntegreerde politie levert betreffende opleiding voor het personeel. In eerste instantie geven we een overzicht van de waarnemingen die werden gedaan naar aanleiding van diverse opleidingsinitiatieven. Vervolgens lichten we de bevindingen toe rond de doorlichting van een aantal zones en van een dienst van de federale gerechtelijke politie.

11.1. OPLEIDING

Het belangrijkste kapitaal van de politie zijn haar medewerkers. Hun kennis, vaardigheden en attitudes bepalen in grote mate het al dan niet bereiken van de gewenste objectieven en resultaten voor de organisatie. Goed gerekruteerde, geselecteerde en opgeleide medewerkers zijn het resultaat van interne processen. Zulke medewerkers dragen, via het leveren van een bevolkingsgerichte, democratische en integere politiezorg, bij tot het boeken van resultaten in de externe basisfunctionaliteiten voor burger en samenleving. Rekrutering, selectie en opleiding dienen daarbij benaderd als een coherent geheel. Over deze rekrutering en selectie deed het Comité P reeds onderzoek, waarover verslag werd gedaan in aparte publicaties[62] alsook in het jaarverslag 2007. Over specifiek onderzoek naar de opleiding zal later uitgebreider worden gerapporteerd. In 2008 kon het thema van de politieopleiding desalniettemin opnieuw op belangstelling van het Comité P rekenen. In het bestek van dit jaarverslag wordt kort ingegaan op de vorming en training betreffende geweldsbeheersing, alsook op de kennis bij aspirant-inspecteurs en -commissarissen van het wettelijk kader bij de uitvoering van fouilleringen en arrestaties. Verder worden ook de diversiteitsopleidingen en -vormingen in de politiescholen besproken. Om dit laatste beter te kaderen, wordt stilgestaan bij de belangrijkste bevindingen van een onderzoek naar het diversiteitsbeleid van de federale politie. Verder wordt de problematiek van het milieu- en antecedentenonderzoek aangekaart. Ten slotte hernemen we de belangrijkste bedenkingen die het Comité P op 16 oktober 2008 maakte naar aanleiding van een internationaal seminarie getiteld *'Police Education and training in Belgium: on the Way to Bologna?'*, georganiseerd door het Centrum voor Politiestudies (in samenwerking met het Centre d'Études sur la Police). Deze opmerkingen betroffen in de eerste plaats de kwaliteitscontrole op de opleiding en vormden toen de basis voor enkele meer algemene bedenkingen met betrekking tot de toestand en de toekomst van het politieonderwijs, waarop hier verder wordt ingegaan.

11.1.1. Vorming en training geweldsbeheersing

Dit onderzoek bevatte twee aspecten, namelijk de opvolging van de werkzaamheden van het pedagogisch comité, inclusief de vijf werkgroepen die eronder ressorteren en de opvolging van de opleiding in de politiescholen met betrekking tot het gebruik van dwang, zonder en met vuurwapen.

Wat de **pedagogische comités** betreft, kon worden vastgesteld dat op dit forum, in beide landstalen, constructieve en gestructureerde discussies plaatsvonden en rekening werd gehouden met de adviezen van andere comités. Dit alles verliep in een positieve werksfeer, met voldoende motivatie en zonder onnodig hoge werkdruk. Anderzijds ervoeren de deelnemers traagheid in (beslissings)processen op het niveau van het strategisch platform. Ook de systematische afwezigheid van bepaalde politiescholen werd betreurd, ofschoon deze het gros van de kritiek op de werking voor hun rekening namen. Enkele logistieke problemen, de keuze van gebruikte foto's in de brochures en de afwezigheid van operationele eenheden in het pedagogisch comité werden als minpunten aangewezen. De besliste maatregelen hebben nochtans een dwingend karakter naar de operationele eenheden. Ook uitte men de behoefte om de samenstelling van de comités te wijzigen, met een grotere inbreng van externen, die nu slechts sporadisch worden uitgenodigd. Het gebrek aan globale methodologie en aan tweetaligheid van de deelnemers belemmerde nog de snelle voortgang van de vergaderingen. Al bij al ondervindt de Directie van de opleiding moeite om het strategisch platform en de pedagogische comités te doen draaien, maar daarbij is ze ook deels slachtoffer van haar eigen succes, aangezien er al drie extra comités dienden opgestart. Maar waar vorig jaar nog werd geklaagd over een gebrek aan resultaten na zes jaar integratie, kan momenteel worden gemeld dat al een 20-tal ondersteunende cursussen werd goedgekeurd in het platform en via Poldoc ter beschikking

gesteld. Brochures hieromtrent, ten behoeve van opleiders en politiemedewerkers, zullen tevens worden aangemaakt. Vermelden we nog dat de afspraak werd gemaakt dat vertegenwoordigers hun producten (met betrekking tot geweldsbeheersing) nog enkel op het pedagogische platform kunnen voorstellen en niet meer in alle scholen afzonderlijk. Omwille van de noodzakelijke coherentie in beleid en vooral de gewenste integriteit van de politie, onderschrijft het Comité P volmondig deze werkwijze.

Waar vorig jaar nog werd gesteld dat de **GPI 48**[63] niet viel toe te passen, blijkt uit de gesprekken met de verantwoordelijken geweldsbeheersing en in het bijzonder uit deze met de Directie van de opleiding dat wie voldoende de nodige vormingen en opleidingen geeft eigenlijk geen problemen ondervindt. De vereisten zijn overigens minder dwingend dan voorheen. Resultaten worden daarbij ook geboekt via laterale samenwerking tussen korpsen. Waar er een probleem blijft van onvoldoende schietstanden en trainingsfaciliteiten, is het niet de GPI 48 die aan de basis daarvan ligt, temeer daar de huidige voorgeschreven technieken geen dojo of speciale infrastructuur meer vereisen. Er doen zich nog wel problemen voor met kleinere infrastructuur en uitrusting zoals verfprojectielen en beschermende kledij.

11.1.2. Fouilleringen en arrestaties

Naar aanleiding van de vele, in de loop der jaren, geopende dossiers over de politionele uitvoering van fouilleringen en arrestaties richtte een onderzoek zich op de vraag hoe deze praktijk in de opleiding wordt aangeleerd en of daarbij het wettelijke instrumentarium, *i.c.* de **wet op het politieambt** (WPA) bij de aspirant-inspecteurs en -commissarissen voldoende gekend blijkt. Daartoe werd een kennistest ontwikkeld die van 2003 tot 2007 in de politiescholen bij in totaal 900 aspiranten werd afgenomen[64]. Hieruit blijkt dat de kennis van de WPA vaak onvoldoende of slechts oppervlakkig is, in het bijzonder wat betreft onderscheiden thema's zoals de soorten fouilleringen, de verschillende vormen van aanhoudingen of de identiteitscontroles en de daaraan gekoppelde specifieke wetsartikelen. Hoewel de WPA door de studenten vaak wordt aangehaald in hun antwoorden, gebeurt dit voor sommigen zonder goed te beseffen waarover deze wet eigenlijk gaat. Vandaar dat deze soms wordt omschreven als de 'wet op de fouilles' of 'wet op de identiteitskaart' (*sic*) …

Hoewel weinig aspirant-inspecteurs zich uitspraken over de gekregen opleiding, blijkt dat, volgens hen, te weinig uren werden besteed aan de juridische vorming en de wet op het politieambt in het bijzonder. Verder werd de opleiding in haar geheel ervaren als o.m. te weinig praktisch, incoherent qua discours van de verschillende docenten en te kort wat de stage betreft. De aspirant-commissarissen gaven te kennen dat ze de vorming onvoldoende professioneel en praktisch inschatten, met onvoldoende stages, en in het bijzonder te weinig gericht op de kerntaken van gerechtelijke en bestuurlijke politie en dit (in 2006) ten voordele van te veel oriëntatie op management. Men achtte zich, ondanks de verworven professionele ervaring en/of academische opleiding, door de opleiders ook onvoldoende behandeld en gevaloriseerd als volwassene. Deze opleiders werden door de aspiranten in sommige gevallen als onvoldoende gekwalificeerd beschouwd, alsook te laks en dit laatste door een gebrek aan (zelf)discipline betreffende bijvoorbeeld kledij, voorbeeldgedrag e.a. Ook de afwezigheid en niet-vervanging van afwezige docenten werd aangeklaagd. Er dient op gewezen dat ondertussen zowel een herziening werd doorgevoerd van het curriculum van de aspirant-commissaris, met o.m. een afbouw van het management ten voordele van de politionele en juridische basiskennis (maar ook ten nadele van de criminologische basiskennis), als een Koninklijk besluit[65] werd goedgekeurd dat betrekking heeft op de kwaliteits- en omkaderingsnormen van de scholen (zie *infra*). Wegens het grote belang bij de politiemensen van een goede en zelfde basiskennis van het wettelijk kader, en dit over het geheel van het grondgebied, beveelt het Comité P hiervoor een **uniform eindexamen** aan. Dit zou tevens toelaten de gegeven opleidingen in de diverse scholen verder te harmoniseren. Tevens is het Comité P de mening toegedaan dat de **opleidingen en vormingen op meer regelmatige basis dienen te worden opgevolgd**, autonoom van de Directie van de opleiding, bijvoorbeeld door de Algemene inspectie van de federale politie en van de lokale politie.

11.1.3. Diversiteitsopleidingen en diversiteitsbeleid

Diversiteit bij de politie werd onderzocht, enerzijds, via interviews met bevoorrechte getuigen omtrent de opleidingen en vormingen ter zake en, anderzijds, door de ontwikkeling van het diversiteitsbeleid voor de geïntegreerde politie onder de loep te nemen.

Diversiteitsopleidingen dienen bij te dragen tot meer deskundigheid en kennis aangaande (omgaan met) allochtonen (in het bijzonder jongeren), tot meer interculturele communicatie op het terrein en ten slotte

tot de bestrijding van discriminatie, racisme en xenofobie. Onderzocht werd of de bestaande opleidingen dit voldoende promoten. Vooreerst werd vastgesteld dat interculturele communicatie of omgaan met diversiteit op zich niet meer is inbegrepen in de basisopleiding van agent of inspecteur. Volgens enkele bevoorrechte getuigen van de opleiding, kennen en herkennen aspiranten het misdrijf racisme en discriminatie niet meer, waardoor het te pas en te onpas wordt gebruikt zonder enige differentiatie. Een adequate vorming die het louter formele overstijgt, zou moeten vertrekken vanuit het aanwezige etnocentrische denken van de aspiranten.
Vele misverstanden in interculturele contacten (dus ook verhoren) zijn immers het gevolg van bestaande stereotypen en vooroordelen, wat mede leidt tot roltoewijzing en '*ethnic profiling*'. Deze problemen komen momenteel onvoldoende aan bod binnen de vormingen en opleidingen.
Uit een rondvraag bij de scholen blijkt dat wat er wordt gegeven in het domein van diversiteit zeer uiteenlopend is qua onderwerpen, bijvoorbeeld interculturele communicatie, negationisme, wet op racisme e.a. tot en met vrouwelijke genitale mutilatie. Ook qua aantal uren en invulling van de modules zijn er grote verschillen. Deze incoherentie werkt in elk geval voor sommige betrokkenen weinig motiverend, getuige daarvan een brief die docenten van een politieschool hierover aan de directie richtten. Sommige docenten opteren ervoor om, in afwijking van het programma, toch diversiteit en interculturaliteit te behandelen. Verder worden er soms vragen gesteld bij de deskundigheid van de zogenaamde 'bronopleiders', d.w.z. opleiders die vanuit de centrale directie aan de lokale politiescholen ter beschikking worden gesteld.
Ook het inschakelen van allochtone lesgevers, hoe goed bedoeld ook, kan soms stereotypering versterken, indien deze docenten in hun lessen bestaande vooroordelen bevestigen. Hetzelfde geldt voor eveneens welwillende maar soms ondoordachte initiatieven, zoals bezoeken aan asielcentra, zeker als dit ertoe leidt dat in de beleving van de deelnemers begrippen zoals allochtoon, asielzoeker en probleemgeval aan elkaar worden gelijkgesteld.
Kortom, **voor diversiteit en interculturaliteit is er weinig ruimte in de opleiding**, en wat er al wordt gedoceerd, blijkt te veel gericht op 'kennen', hoewel ook hier sprake is van onvoldoende kennisoverdracht, en op 'kunnen' (in termen van technische competenties) maar nauwelijks op attitudeverwerving en intentionaliteit. Er lijkt dan ook dringend nood aan een coherent opleidingsonderdeel 'omgaan met diversiteit' in de basisopleiding.

Het **interne diversiteitsbeleid** dient om de kennis en vaardigheden, inclusief praktische methodes over diversiteitsbeheer, te ontwikkelen en te verspreiden en netwerking hieromtrent te ondersteunen. Momenteel gebeurt dit door de Dienst gelijkheid en diversiteit (DSID) van de federale politie en zijn Netwerk contactpersonen diversiteit (CPRD). Beide diensten organiseren in netwerkverband communicatie tussen medewerkers met interesse voor en/of ervaring in de materie. Ze brengen deskundigheid hieromtrent samen, verstrekken informatie en leveren tot slot een bijdrage aan de integratie van diversiteit in de bedrijfscultuur. Vastgesteld werd dat het netwerk aan Nederlandstalige kant 34 leden telt. Behalve een ambtenaar van het Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding (CGKR), maken 15 leden van de federale politie en 18 van de lokale politie (en dit uit 9 politiezones) deel uit van dit netwerk. Aan Franstalige zijde telt men 33 medewerkers bestaande uit een opleider van het CGKR en een vertegenwoordiger van de Vaste Commissie van de lokale politie (VCLP), alsook 17 mensen uit federale politiediensten en 14 uit de lokale politie (en dit uit 11 politiezones).
Enkele bevoorrechte getuigen, werkzaam in de opleiding met betrekking tot diversiteit en interculturaliteit, stellen dit netwerk gewoonweg niet te kennen. Er zijn bijgevolg vragen over het bereik en de representativiteit van deze vertegenwoordiging en over de motivatie van de politie tot deelname eraan. Qua realisaties kan DSID, naast de opstarting van het netwerk, de databank Mosaic voorleggen, die goede praktijken verzamelt betreffende diversiteit. Tot nu toe[66] bevat deze databank een 10-tal fiches, zoals de slechtnieuwsmelding bij allochtone Turkse families uit de politiezone Mol-Balen-Dessel en het project Herscham van de SPC met betrekking tot daklozen in de metro. Alsnog blijkt uit het bereik ervan dat dit niet het meest enthousiasmerende forum voor nieuwe initiatieven is.

Verder kwam er een 'Handvest van de Diversiteit' tot stand, maar dit werd op 12 november 2008 enkel ondertekend door de federale politie. De Vaste Commissie van de lokale politie zag hiervan af, omdat er volgens haar al een deontologische code bestaat en ze bijgevolg geen meerwaarde zag in zulk handvest. Verder biedt DSID, in samenwerking met de Brusselse vzw CEFIG, een evaluatietest aan voor kandidaten die zich willen voorbereiden op de selectieproeven voor het basiskader. Na het afleggen van zulke test kan aan de kandidaat het advies worden gegeven eerst een vooropleiding te volgen. Hoewel deze vooropleiding voor kansengroepen, en in het bijzonder allochtone kandidaten, degelijk werd uitgewerkt,

leidt ze vooralsnog niet tot de gewenste resultaten. Zulke opleidingen renderen overigens beter wanneer ze gepaard gaan met cultureel neutrale selectieprocedures. Ook cultureel gemengd samengestelde jury's kunnen hierbij helpen. Wat niet helpt, zijn cultureel en/of religieus gerichte vragen tijdens de interviews, zoals een aantal allochtone aspiranten in opleiding getuigden, die niet aan de autochtone kandidaten zouden worden gesteld.

11.1.4. Milieu- en antecedentenonderzoek

Naar aanleiding van een klacht omtrent een milieu- en antecedentenonderzoek kan worden gerapporteerd over de wijze waarop de procedure bij de Directie van de rekrutering en van de selectie (DSR) verloopt en hoe dit door een lokale politiezone wordt gewaardeerd. De politiezone in kwestie stelt dat ze, in tegenstelling tot vroeger, door DSR niet meer op de hoogte wordt gebracht van het aantal kandidatuurstellingen uit de politiezone. Uiteindelijk blijkt het aantal kandidaten voor de zone in 2008 ongeveer *status-quo* te blijven. Maar indien dit gedaald zou zijn, had de politiezone dit, naar eigen zeggen, kunnen aangrijpen om haar wervingsbeleid bij te stellen. Zo was bijvoorbeeld een heroriëntatie van de opdrachten van de vier lokale beroepenvoorlichters mogelijk geweest.

De zone stelt tevreden te zijn over de persoonlijke contacten met de medewerkers van DSR. Indien deze dienst wordt gecontacteerd, wordt men geholpen. Minder tevredenheid is er over de rol van DSR bij het **antecedentenonderzoek tijdens het selectieproces** van kandidaat-inspecteurs. Bij het antecedenten-onderzoek zoals het nu verloopt, ontstaat het gevoel dat de dienst DSR de lokale zones wenst te bevoogden, terwijl het de lokale zones zijn die nadien met deze mensen zullen moeten werken. Indien DSR met een advies van de lokale politiezone, over het al dan niet 'onberispelijke gedrag' van een kandidaat, na een antecedentenonderzoek geen rekening houdt, vraagt men zich af waarom men dan zulk advies aan de zone vraagt. Zo ontstaat in de zone het gevoel dat men zijn werk niet goed zou hebben gedaan. Deze perceptie heeft de zonechef echter nog niet getoetst bij zijn collega-korpschefs en dit punt maakte nog geen voorwerp uit van overleg.
Een mogelijke oorzaak van een verschil in interpretatie tussen politiezone(s) en DSR omtrent 'niet onberispelijk gedrag' is een gebrek aan objectieve criteria voor dat begrip. Hoewel DSR in de vernieuwde procedure verduidelijkt welke informatiebronnen moeten worden bekeken en geëvalueerd, is de wijze waarop deze evaluatie moet gebeuren niet bepaald, noch werden hiervoor normen meegegeven.
Hoelang moet een potentiële kandidaat bijvoorbeeld afgerekend worden op gerechtelijke feiten uit het verleden? Welke criteria dienen daarbij gebruikt? Bij het peilen naar het algemeen vertrouwen in een centraal rekruteringsbeleid werd door de korpschef van de betrokken politiezone de vergelijking gemaakt met de organisatie van de opleiding. De perceptie bestaat dat het centrale rekruteringsbeleid, in tegenstelling tot bijvoorbeeld de decentrale opleidingspraktijk, ver weg staat van het terrein. Dit gevoel van afstand wordt versterkt indien de uitkomst van een antecedentenonderzoek verschillend is bij de politiezones en DSR. In dergelijke gevallen is men vragende partij voor een overleg tussen de zone en DSR.
Qua medewerkersmotivatie voor dit soort onderzoeken, tekenden we bij de verantwoordelijke wijkwerking van deze politiezone op dat alle medewerkers van de politiezone die belast zijn met antecedenten-onderzoeken, dit een belangrijk gegeven vinden in de selectie van kandidaten. Deze mensen kunnen immers na de opleiding collega's worden, met wie zal moeten worden samengewerkt.
Of bovenstaande, anekdotische bevindingen kunnen worden veralgemeend, zal uit verder onderzoek moeten blijken.

11.1.5. De (lange) weg naar Bologna

Op de conferentie over het politieonderwijs van 16 oktober 2008 werd aan het Comité P gevraagd om op de bestaande praktijk van kwaliteitscontrole te reageren. In principe is kwaliteitscontrole op de politie-opleiding momenteel mogelijk zowel vanuit de inrichtende macht als vanuit de bestaande controle-instanties op de politie. **Door de huidige versnipperde structuur van het politieonderwijs (voor basis- en middenkader) is evenwel geen enkele school gelijk**. Er is het onderscheid tussen erkende en ingerichte scholen, waarbij voor de erkende scholen op provinciaal niveau ook nog eens een dualiteit bestaat tussen de autonome provinciale bedrijven, de zuiver provinciale diensten en de vzw-structuren. Binnen deze structuren kan controle plaatsvinden, bijvoorbeeld via opleidingsraad of raad van beheer. Sinds 2006 ontwikkelde de Directie van de opleiding van de federale politie daarnaast, als overkoepelende structuur, haar eigen controleorgaan voor de opleiding. De opstart hiervan liep niet van een leien dakje en opmerkingen over onvoldoende inbreng van onderuit waren daarbij niet van de lucht. Dit resulteerde in

een Koninklijk besluit van 6 april 2008 betreffende de kwaliteitsstandaarden en de pedagogische en omkaderingsnormen[67]. Artikel 9 legt uit hoe de controle wordt georganiseerd. Deze gebeurt namelijk intern, vanuit de Directie van de opleiding, en ze gebeurt door 'informatie te verzamelen' en 'scholen te bezoeken'. Bovendien zal jaarlijks een schooloverschrijdende, voor de studenten niet-bindende, test worden afgenomen, om de kwaliteit van de gegeven opleiding te evalueren.

Deze werkwijze leidt ertoe dat dezelfde directie die beleidsmatig de materiële en personele middelen beheert en verdeelt, nadien een onafhankelijke evaluatie dient te maken. Deze benadering werd bovendien (verkeerdelijk) als 'externe controle' omschreven. In het reguliere onderwijs, dat hier als inspiratiebron kan dienen, werd in tegenstelling hiermee, een interne kwaliteitszorg ontwikkeld door middel van zelfevaluatie, gevolgd door een **externe controle** door middel van visitatie. Dit werd aangevuld met een systeem van accreditering. Wanneer dit systeem zou worden toegepast op de politiescholen, krijgen deze in zulke benadering een tijdelijke accreditatie om een opleiding in te richten en worden ze periodiek geëvalueerd door middel van een onafhankelijke visitatie. In de handleiding onderwijsvisitaties voor het Nederlandstalige onderwijs van de VLIR/VLHORA wordt dit concept verder uitgewerkt. Maar om te kunnen evalueren, zijn kwaliteitsstandaarden voor de opleiding van belang.
Deze werden in het politieonderwijs vooralsnog niet bepaald, zeker niet in termen van wat iemand zou moeten kennen, kunnen en willen (attitude), zoals dat bijvoorbeeld het geval is met de 'eindtermen' in het Nederlandstalige onderwijs of de 'socles de compétences' in het Franstalige onderwijs.
De vraag blijft, met andere woorden, waarop men zich momenteel kan baseren bij de bestaande interne controle. De vraag naar de relevantie van een niet-bindende test laten we dan nog buiten beschouwing. In de 'kwaliteitsbewaking', conform het Koninklijk besluit van 6 april 2008, werd evaluatie bovendien gelijkgesteld met evaluatie van de scholen, zonder de randvoorwaarden zoals financiën, middelen en infrastructuur in ogenschouw te nemen. Verder is de noodzakelijke link en coherentie met de rekrutering en selectie afwezig. Evaluatie van de opleiding begint nochtans met evaluatie van de instroom, van de selectieprocedure en de normering hierbij.

De huidige situatie omtrent de **kwaliteitscontrole** staat deels symbool voor het overwegend intern gerichte, versnipperde en weinig coherente beleid en beheer van de opleiding waarin ambtelijke en statutaire vereisten, onder druk van de politievakbonden, vaak primeren op pedagogische, inhoudelijke doelstellingen. Dit is een oud zeer. De ambtelijke werkgroep van de toenmalige Algemene politiesteundienst (APSD) pleitte ten tijde van de politiehervorming al voor meer externe inbreng in de politieopleiding. Deze laatste werd na de hervorming echter nog interner gericht, ook in grote mate wat betreft docenten, stages, jurering e.a. We herinneren eraan dat dit te maken heeft met de (te) korte duur van de opleiding, die op zijn beurt verband houdt met het betaalde karakter ervan. Een recente studie die de basisopleidingen vergeleek van Nederland, Finland, Noorwegen, Duitsland en België, rangschikte deze landen, in deze volgorde (!), op een continuüm naar oplopende geslotenheid[68]. Verder is niet enkel de opleidingsduur elders langer, er wordt, bijvoorbeeld in Nederland, ook gewerkt met periodes van alternerend les en werk, en dit met een stapsgewijze verwerving van bevoegdheden. Een verkeerd begrepen vorm van 'modulariteit' in de vakken leidt, vooral in het hoofd van de studenten, tot veel versnippering van de leerstof. Klachten vanuit de politiezones, bijvoorbeeld over het onvoldoende kunnen opstellen van een deftig proces-verbaal, vormen hiervan een illustratie. De versnippering en het gebrek aan coherentie zijn niet alleen inhoudelijk en ruimtelijk, ze bestaan ook tussen vormingen en trainingen voor de lokale en de federale politie.

Op een internationale conferentie kondigde de directeur-generaal van de Algemene directie van de ondersteuning en het beheer (DGS) aan dat de opleiding en organisatie ervan, o.m. via het project 'politie: een lerende organisatie', zou worden herbekeken, ook in functie van een betere oriëntering en afstemming op de maatschappij en het reguliere onderwijs. Daarbij zou worden gestreefd naar diplomagelijkwaardigheid en valorisering van niet-politionele diploma's, binnen politie en andersom. Vandaar de nood aan (een proces ten behoeve van) een aanpassing van het politieonderwijs naar de Bachelor-Masterhervorming ('BaMa'), volgens de Bolognaverklaring van 19 juni 1999[69]. Zulke optie bevat volgens het Comité P potentieel, in de eerste plaats omdat ze een reflectie over het bestaande politieonderwijs in een ruimer kader mogelijk maakt en er tegelijk een perspectief aan koppelt. Het laat toe een grotere osmose te creëren tussen het politieonderwijs en de maatschappelijke omgeving waarin deze volgens de gemeenschapsgerichte politiezorg wordt verondersteld zich op af te stemmen. Verder dient, net door de voorlopige afwezigheid van concrete einddoelstellingen (*supra*), gewaarschuwd voor het al te overhaast overnemen van werkvormen uit Bologna, zoals visitaties en accreditaties, die precies gebaseerd zijn op inzicht en kennis van zulke eindobjectieven. Men mag bovendien niet vergeten dat het hier om

hervormingen in het hoger onderwijs gaat. Een niveau dat het huidige politieonderwijs, ondanks de positieve aanwezigheid van hoger opgeleiden voor en in de schoolbanken, zeker niet in alle competentie-domeinen bereikt. Stapsgewijze en goed begeleide vooruitgang (ook extern vanuit reguliere onderwijskundige hoek) lijkt hier aangewezen, in plaats van holderdebolder uitgewerkte interne opzetten waarvan de hierboven beschreven bestaande kwaliteitscontrole te veel een illustratie vormt. Het bepalen van **maatschappelijk goed ingebedde eindtermen** voor de opleiding omtrent wat gevormde medewerkers moeten kennen, kunnen en willen (attitude) om in de basisfunctionaliteiten de gewenste prestaties neer te zetten, is hierbij **primordiaal**.

Rest er nog de noodzakelijke **link met de rekrutering en selectie**. Wil men via deze hervorming ook een verhoging van niveau van het politieonderwijs bekomen, dan is bezinning geboden over welke profielen men bij de politie wil rekruteren en selecteren en hoe deze het best in de praktijk verlopen.
Het uitgevoerde onderzoek van het Comité P hierover gaf al aan dat de 'vijver' waarin diensten zoals DSR 'vissen' vrij beperkt is en ze, zonder veel sturing en reflectie hieromtrent, eerder kandidaten motiveren met vaak een technische en beroepssecundaire vorming. We merkten dat daarbij ook nogal wat kandidaten eerst een andere opleiding uitprobeerden, om dan uiteindelijk een 'latere roeping' voor het metier van politie te ontdekken. Dit ontlokte een burgemeester van een grote stad op het Bolognacongres niet toevallig de opmerking dat opleiding tot politie, wat hem betrof, nog te veel op een vorm van 'tweedekansonderwijs' leek.
In het proces van selectie stelden we in ons onderzoek effecten vast die deze vernauwing veeleer dreigen te versterken. We denken aan de dominantie van '*selecting out*'-mechanismen en **weinig aandacht voor '*selecting in*'** (van andere profielen), alsook het onvoldoende kunnen detecteren van competenties zoals klantgerichtheid, inlevingsvermogen, probleemoplossend vermogen, creativiteit e.a.
Opdat vanuit een meer coherente en eenvormige strategie kan worden gewerkt, dringt een betere integratie zich op van de ganse keten van diensten voor rekrutering, selectie en opleiding. Daarbij kan nog worden overwogen om bepaalde aspecten extern uit te besteden, bijvoorbeeld aan Selor, dat ook voor andere overheidsdiensten (bv. Douane en Accijnzen) of de private beveiliging op zeer transparante wijze selectieproeven organiseert.

Tegelijk is het net de populatie van minder hoog opgeleiden, uit bijvoorbeeld het beroepssecundair onderwijs, die lagere slaagpercentages behaalt in de selectie. Om hieraan deels tegemoet te komen, werd op basis van eerder verricht wetenschappelijk onderzoek hierover[70], in de loop van 2008, door de FOD Binnenlandse Zaken, een project uitgewerkt. Het betreft hier een **eenjarige zogenaamde 'secundair na secundair'-opleiding die voorbereidt op een brede waaier van publieke en private veiligheids-beroepen**. Wat de politie betreft, zou het slagen in deze opleiding vrijstelling bieden van een aantal selectieproeven voor inspecteur. De opleiding kan in die zin als een 'voortraject' worden beschouwd[71].
Deze opleiding zal zowel in technische als in beroepssecundaire scholen worden aangeboden.
In het schooljaar 2009-2010 zullen in totaal vijftien eerste proefprojecten, verdeeld over het Franstalige en het Nederlandstalige onderwijs, van start gaan. De vraag rijst daarbij of dit het niveau van politie-kandidaten niet verder onder druk zal zetten en zodoende tot discrepantie kan leiden met de aangekondigde kwaliteitsverhoging van de opleiding en aanpassing aan Bologna. De **praktische uitwerking** ervan **stuit** voor het Comité P alleszins nog **op vele vragen**, niet in het minst wat betreft de docenten uit de politiewereld die hiervoor zouden worden aangetrokken en hoe de (externe) controle hierop kan gebeuren. Hetzelfde geldt voor de selectieproeven die in de scholen zullen worden georganiseerd. Meer in het algemeen stellen we ons de vraag of de 'vermenging' van deze specifieke populatie met interesse voor een loopbaan bij de politie met kandidaten voor andere functies, zoals stads-wachten, voetbalstewards en in het bijzonder de private veiligheidssector, de beste manier inhoudt voor meer professionalisering en de creatie van meer 'maatschappelijke oriëntatie en betrokkenheid'.
Dit klinkt nobel, maar wordt er rekening mee gehouden dat dit juist meer politiedominantie op de ganse veiligheidssector kan genereren, met meer politiegestuurde visies op de aanpak van maatschappelijke problemen als gevolg? Neemt daardoor bovendien de kans op '*moonlighting*' of vermenging van private en publieke politiezorg niet verder toe? Met andere woorden, zal deze aanpak leiden tot, enerzijds, een vermaatschappelijking van politie en, anderzijds, een verhoging van het niveau van de kandidaten? Het Comité P zal vanuit zijn bekommernis over een democratische, integere en gemeenschapsgerichte politiezorg en vanuit zijn overtuiging dat de opleiding dient te worden geprofessionaliseerd, deze ontwikkelingen dan ook verder opvolgen.

11.2. POLITIEZONE DES TRIEUX

In het jaarverslag 2007 rapporteerden we al over de werking van de **interventiedienst** van de politiezone Des Trieux. De procureur-generaal had toen al zijn ongerustheid geuit over de werking van de zone naar aanleiding van verschillende dossiers ten laste van personeelsleden in deze dienst. Het Comité P heeft, naar aanleiding van deze onderzoeksbevindingen, beslist om de werking van deze dienst in 2008 verder op te volgen. Hierbij werden volgende vaststellingen gedaan.

11.2.1. Resultaten medewerkers

Aan het 'alcoholprobleem' werd een halt toegeroepen. Nu wordt een zerotolerantie gehanteerd, dit betekent dat personeelsleden die in dienst zijn of hun dienst zullen aanvangen geen alcoholische dranken meer mogen gebruiken.

11.2.2. Processen en beleid en strategie

Om het algemeen verval tegen te gaan dat was vastgesteld op het vlak van het beheer van de dienst, werden met betrekking tot een aantal primaire processen operationele doelstellingen geformuleerd (opstellen van dienstbulletins, opmaak van processen-verbaal, wegwerken van vertraging in de opmaak van documenten, etc.).

Voorheen was het niet duidelijk of er een coherente visie of missie was over de verwachte gedragingen van de medewerkers. Het onderzoek heeft aangetoond dat heden ten dage de prestaties van het personeel op regelmatige basis worden opgevolgd en dat de dienstplanningen volledig geïnformatiseerd zijn. De klachten en de negatieve bevindingen ten aanzien van de personeelsleden van de dienst eerstelijns-interventiedienst (SIPL) worden systematisch behandeld en niet meer reactief zoals vroeger. De opvolging en beoordeling van de personeelsleden is bovendien een bijzonder aandachtspunt.

Op het vlak van interne communicatie[72] wordt er binnen SIPL elke ochtend een vergadering gehouden die wordt bijgewoond door een vertegenwoordiger per interventieteam, het diensthoofd of zijn adjunct en de onderofficier van de dag. Na afloop van deze vergaderingen wordt er systematisch een verslag opgesteld. Dit verslag wordt aan de korpschef bezorgd en kan door het personeel geraadpleegd worden via het intranet.

De dienst SIPL zetelt ook in een werkgroep die een betere taakverdeling tussen de verschillende diensten van het politiekorps tracht uit te werken[73].

11.2.3. Leiderschap

Ter afsluiting kunnen we melden dat er een nieuw leiderschap is binnengewaaid in de dienst. Dit leiderschap wordt gekenmerkt door een goede reactie op opgedoken problemen, door de dienst-verantwoordelijke die al dan niet onverwachts op het terrein aanwezig is en de touwtjes stevig in handen neemt indien dit nodig is om de toestand te herstellen, waarbij zijn strakke leiding in evenwicht wordt gehouden doordat hij goed naar de personeelsleden luistert.

SIPL werd geherstructureerd. Nu bestaat de dienst uit vier ploegen van zes tot zeven personen met twee middenkaders per ploeg. Er zijn plannen om naast de eigenlijke SIPL een dienst onthaal, klachten en milieu (SAPE) op te richten.

Het verantwoordelijkheidsgevoel van de middenkaders van de dienst nam concrete vorm aan door de bepaling van een taakverdeling. Deze responsabilisering heeft hoofdzakelijk betrekking op de operationele coördinatie en streeft naar een daadwerkelijk beheer van de situaties op het terrein door de middenkaders, die zich in de juiste omstandigheden bevinden om de ploegen onder hun verantwoordelijkheid beter op te volgen.

11.3. POLITIEZONE CHARLEROI

Naar aanleiding van de incidenten in de functionaliteit interventie, die in het vorige en in het huidige jaarverslag zijn besproken, heeft het Comité P een onderzoek gevoerd naar het functioneren van het **communicatiecentrum**, de **dienst interventie** en de **samenwerking met de wijkposten** te Charleroi. Het betreft hier de actualisering van een langer lopend onderzoek dat reeds in 2002 startte.

11.3.1. Sleutelprestaties, resultaten samenleving en overheden

In december 2007 heeft het Comité P zich gebogen over de, intussen gereorganiseerde, werking van het communicatiecentrum en de dienst interventie. Hiervoor werd het verloop van een interventie van de politie van Charleroi naar aanleiding van een dramatisch incident onder de loep genomen, met name een moord gevolgd door de zelfmoord van de dader in een woning in Gosselies, waar op het ogenblik van de feiten verschillende jonge kinderen aanwezig waren. Uit het onderzoek is duidelijk naar voor gekomen dat de politiezone Charleroi over onvoldoende capaciteit beschikte om op oproepen te reageren bij de wissel van de ploegen en dan vooral wanneer de ochtendploeg de nachtploeg afloste.

In september 2008 beroerde een nieuwe misdaad, nl. een moord gepleegd in een woning in Mont-Sur-Marchienne de bevolking en de lokale overheden. Weer was er kritiek op de lange interventietermijn van de politie Charleroi. De bestuurlijke overheid stelde zich vragen bij de organisatie van de politiezone en de doeltreffendheid ervan en wendde zich tot het Comité P. Uit ons onderzoek blijkt dat de tijd tussen het einde van de eerste oproep, uitgaande van de echtgenoot van het slachtoffer, en het tijdstip waarop een eerste interventieploeg ter plaatse aankwam, ongeveer twintig minuten bedroeg. Deze termijn, die lang is voor een stedelijke agglomeratie, is niet het gevolg van een specifieke individuele tekortkoming. Hij is evenmin enkel en alleen te wijten aan het tekort aan voertuigen bij de dienst interventie, zoals nogal wat personeelsleden binnen de dienst interventie van de politiezone Charleroi ons meldden.

Tijdens een gestructureerd gesprek met de waarnemend korpschef werden hem de voornaamste vaststellingen uit ons onderzoek uiteengezet. In de functionaliteit interventie van dit verslag worden deze bevindingen uitgebreid behandeld. De waarnemend korpschef, van zijn kant, heeft ons een aantal nieuwe maatregelen meegedeeld die sinds september 2008 zijn genomen ingevolge dit tragische incident. Hieronder gaan we verder in op deze maatregelen.

11.3.2. Leiderschap

Er werd een officier aan het hoofd van de dienst interventie geplaatst die erop moet toezien dat de voorziene ploegen dagelijks op het terrein kunnen worden ingezet en dat de personeelsleden van bij aanvang van hun dienst de juiste kleding en uitrusting dragen. Het is de bedoeling de officieren nauwer te betrekken bij de dienst interventie. Naast de interventieploegen (9/12/10 bij wissel 1, 2 en 3), worden er drie eerstelijnsploegen ingezet.

Om het personeel beter te motiveren, werd geïnvesteerd in de middelen. Het wagenpark van de dienst interventie werd aanzienlijk uitgebreid. Hiervoor werd een leasingcontract afgesloten. Het *fleetlogger*-systeem werd bijgestuurd, zodat informatieoverdracht op afstand mogelijk is en de dienst die instaat voor het wagenpark zorgt voor de planning van de voertuigen. Men plant de aankoop van een nieuw lokalisatie-systeem van de ploegen dat werkt met de ASTRID-technologie, ingeschreven op de begroting 2009; de overname van de calltaking van de 101-centrale door het CIC in 2009; de aankoop van twee *CAD-viewers* (zonaal onthaal en bureau van de inspecteurs van de dienst interventie), ook ingeschreven op de begroting 2009; de oprichting van een nieuwe dispatching, ingeschreven op de begroting 2009.
Op het vlak van de coördinatie tussen de dispatcher en de middenkaders van de interventie is er nog geen vooruitgang geboekt. Maar dit probleem zou deels moeten worden opgelost door de aankoop van een *CAD-viewer* voor het bureau van de middenkaders.

11.4. POLITIEZONE VOEREN

Op grond van een onderzoek naar mogelijke disfuncties in de politiezone Voeren kon een algemeen beeld worden gevormd van de werking en werd bijzondere aandacht besteed aan de wijze waarop de politiezone inspeelt op de lokale behoeften.

11.4.1. Sleutelprestaties, resultaten samenleving en overheden

Over de laatste drie jaar is er een duidelijk stijgende trend van het aantal meldingen en interventies, die tussen 2005 en 2007 meer dan verdubbelden. Het aantal kantschriften verdubbelde ruimschoots tussen 2000 en 2002 en volgt sindsdien een licht dalende trend. De looptijd van het merendeel van de onderzoeken van de recherche bedraagt minder dan één maand of ligt tussen één en drie maanden. Voor de periode waarin deze cijfergegevens beschikbaar zijn (2006 en 2007), overschreed geen enkel onderzoek een looptijd van één jaar. De Verkeersveiligheidsbarometer toont aan dat het stijgend aantal

letselongevallen, dodelijke ongevallen en het aantal geregistreerde gewonden in de gemeente Voeren sinds oktober 2006 is omgebogen tot een significant dalende trend. Voor het referentiejaar 2007 kende de zone 1 handtasdiefstal met geweld, 18 woninginbraken, 7 autodiefstallen, 4 inbraken in auto's, 1 fietsdiefstal, 5 inbraken in bedrijven, winkels of kantoren, 38 daden van vandalisme, 1 brandstichting en 474 drugsdelicten. Deze laatste dienen gezien te worden in de context van het drugstoerisme naar Maastricht.

Uit de tevredenheidsenquête van 2003 blijkt dat de burger over het algemeen een positief beeld heeft van de werking van de politie, met als drie meest positieve uitschieters de bereikbaarheid, de klantvriendelijkheid en de aanspreekbaarheid van de leden van het korps. De drie minst goed scorende rubrieken waren de afhandelingssnelheid, de professionele aanpak van een vraag of probleem en de houding van de politieambtenaar, die dus als **verbeterpunten** kunnen worden beschouwd.

Uit de interviews met de procureur des Konings, de gerechtelijk directeur en de directeur-coördinator bijkt dat de lokale politie van Voeren de verwachtingen van deze overheden voldoende inlost (kwantiteit en kwaliteit van het geleverde werk) en op sommige vlakken zelfs overtreft (beschikbaarheid en vrijwillige inzet van capaciteit).

11.4.2. Resultaten medewerkers

De zone voerde in 2003 bij de medewerkers een tevredenheidsonderzoek uit en herhaalde dat in 2008, weliswaar met een gedaalde respons. Meer dan 80 % van de respondenten antwoordde in 2003 met positief tot zeer positief. Ook tijdens onze interviews in 2008 werd de sfeer in het korps door zowel middenkader als basiskader als goed geëvalueerd, met een gemiddelde score van 8 op 10. Er blijkt ook een grote mate van tevredenheid over de materiële middelen en het wagenpark. Beide kenden een zeer positieve trend sinds de politiehervorming. Daarentegen blijkt dat de staat van het gebouw in het bijzonder voor wrevel zorgt, waaromtrent het personeel een merkbaar resultaat op korte termijn verwacht. Het meest opvallende aantal negatieve scores bij het medewerkerstevredenheidsonderzoek (MTO) betreffen de doorgroeimogelijkheden in de loopbaan, wat logisch is gezien de morfologie van dit korps. Een ander opvallend negatief onderdeel van het MTO is het gevoel van waardering door de burger. Meer dan de helft van de respondenten op het MTO heeft niet geantwoord op de vraag of er voldoende informatie beschikbaar is over de toekomstplannen van het korps. Er zou onder het personeel ook veel onderling wantrouwen bestaan, een gevolg van interne klachten in het verleden (onderzoek van het Comité P in 2000), die vooral de oude generatie moeilijk achter zich kan laten. Wat de betrokkenheid van de medewerkers betreft, delen de meeste inspecteurs, ondanks het gevoel weinig betrokken te worden bij de beleidsvorming, de mening dat de leiding rekening houdt met hun inbreng om de werking van de dienst te verbeteren. Er blijkt wel een grote betrokkenheid te bestaan met betrekking tot de aankopen van materiaal en voertuigen.
Al meer dan vijf jaar is er een uitmuntende prestatie wat betreft het zeer lage ziektecijfer[74] en het feit dat door het personeel sinds 2005 geen baaldagen werden opgenomen. Er kan een zeer lage graad van mobiliteit worden vastgesteld.
Wat opgeleide medewerkers betreft, is er geen bewijs dat het personeel de visie, missie en waarden, die nochtans in het zonaal veiligheidsplan staan vermeld, kent. Er is slechts anekdotisch bewijs dat het personeel op de hoogte is van het bestaan van geformaliseerde functieprofielen en functionaliteitgerichte doelstellingen en de meeste personeelsleden kennen slechts enkele van de talrijke actieplannen in de zone.

Er bestaat een goed bewijs dat het personeel vlot de kans krijgt om opleidingen te volgen. Personeelsleden die een opleiding volgden, dienen de opgedane kennis over te dragen aan hun collega's. Er werd een vormingsverantwoordelijke, een interne preventieadviseur en een vertrouwenspersoon aangesteld. Er is slechts anekdotisch bewijs van interne opleidingen. Het positieve initiatief om mensen die cursus hebben gevolgd een interne nota te laten opstellen of een briefing te laten geven, wordt verzwakt door het gebrek aan opkomst op de maandelijkse personeelsvergadering.

11.4.3. Processen en beleid en strategie

Het zonaal veiligheidsplan 2005-2008 vermeldt een visie, missie en waarden. Uit de bevraging blijkt dat deze door de korpschef werden opgesteld, zonder participatie van midden- en basiskader. Het zonaal veiligheidsplan vermeldt verder per functie de daaraan gekoppelde visie, doelstellingen en strategie. Deze

werden meer gedetailleerd geformaliseerd in een document getiteld 'interne werkingsregels', dat laatst werd bijgewerkt in april 2004 en dus aan herziening en actualisatie toe is.
Er bestaat geen systematische meting en evaluatie van resultaten. Er is slechts anekdotisch bewijs dat er beleidsmatig gebruik wordt gemaakt van cijfergegevens, die bovendien enkel worden weergegeven in het jaaroverzicht.

Uit de interviews blijkt dat er aandacht wordt besteed aan arbeidspreventie, in het bijzonder inzake het gebruik van de dienstvoertuigen en het dragen van kogelwerende vesten. De meningen zijn evenwel verdeeld met betrekking tot de graad van opvolging daarvan.

De procedure van klachtenafhandeling wordt formeel geregeld in een dienstnota.

11.4.4. Partnerschappen

Er bestaat een goed bewijs dat er partnerschappen werden afgesloten met zowel andere politiediensten als externe organisaties, die passen in de visie en de strategie van dit politiekorps. De korpschef vergadert regelmatig met externe belanghebbenden (procureur des Konings, korpschefs van aangrenzende politiezones, gouverneur, arrondissementscommissaris, CGL, Duitse en Nederlandse politiediensten, Euregionaal overleg e.a.).

11.4.5. Medewerkers en middelen

Het capaciteitsprobleem in de politiezone Voeren werd opgevangen door de meeste medewerkers, naast de interventieopdrachten, ook te belasten met het uitvoeren van de basisfunctionaliteiten. Hierbij kreeg iedereen de kans zich in een bepaalde materie te specialiseren en kunnen de collega's vlot op elkaar een beroep doen. Deze onderlinge bijstand vangt het gebrek aan formeel uitgeschreven procedures op. De functieprofielen (taakbeschrijving, personeel, kader en graad) werden summier beschreven voor de verschillende functionaliteiten en ondersteunende functies. Daarbij werden ook normen geformaliseerd voor de dienstplanning van de verschillende functionaliteiten, evenals de gezagsambten en de toewijzing van bijzondere taken.

Behoudens de zomerperiode, wordt maandelijks een personeelsvergadering georganiseerd voor het hele korps, aangevuld met meerdere vergaderingen met het middenkader. Meestal wordt dan ook via het intranet de mening gevraagd van het basiskader.

Een intranet en het feit dat bijna elk personeelslid over een eigen pc kan beschikken, bevorderen de professionele informatiedoorstroming in de organisatie. Voldoende internettoegangen garanderen een vlotte toegang tot zowel professionele als algemene informatie en documentatie. De nodige software werd aangekocht om de informaticasystemen optimaal te gebruiken. Het korps beschikt over een zeer goed uitgerust wagenpark, gediversifieerd en afgestemd op de specifieke behoeften van een landelijke omgeving, met niettemin belangrijke verbindingswegen en regelmatig uit te voeren controles en toezichtpatrouilles inzake verkeer en drugs. Er bestaat een manifeste bekommernis om middelen terdege te beheren. Daartoe werden een systeembeheerder en een logistiek verantwoordelijke aangeduid en worden cursussen gevolgd of ingericht in de werking en het gebruik van aangekocht materiaal. Alle middelen om optimaal als politiedienst te werken, zijn aanwezig (vergaderruimte, verhoorruimte met spiegelglas, parkeerplaats, kleedkamer, cafetaria, lokalen voor persoonlijke uitrusting, etc.). Er zijn evenwel nog enkele tekortkomingen. Zo is het gebouw verouderd en dienen enkele noodzakelijke verbeteringen te worden aangebracht, onder meer wat de fysieke beveiliging betreft. Ook een wettelijke wapenkamer ontbreekt. Er is een plaatsgebrek dat nog niet kan worden ondervangen doordat de overname van het gebouw door de gemeente nog in een onderhandelingsfase verkeert en er ook externe diensten in ondergebracht zijn.

11.4.6. Leiderschap

Het staat vast dat de leiding het beleid afstemt op de specifieke noden van de omgeving, rekening houdend met de beperkte capaciteit. De organisatie van het korps, het personeelsbeleid en de middelen, die in de opstartfase van deze politiezone onvoldoende aanwezig waren, zijn afgestemd op een optimale aanwending van de aanwezige capaciteit, zodat er gesteld kan worden dat er ook een goed bewijs is van ontplooiing ervan.

11.5. FEDERALE GERECHTELIJKE POLITIE NEUFCHÂTEAU

Waar in vorig jaarverslag de federale gerechtelijke politie van Namen en die van Aarlen en in een verder verleden die van Nijvel aan bod kwamen, bespreken we dit jaar de werking van deze dienst te Neufchâteau.

11.5.1. Sleutelprestaties en resultaten overheden

We stellen vast dat in 2008 85,6 % van de capaciteit van de FGP wordt besteed aan de prioritaire fenomenen uit het Nationaal Veiligheidsplan. Respectievelijk 79,2 %, 83 % en 96,1 % van de capaciteit van de secties 'Mensenhandel – Drugs', 'Middelen' en 'Financiën' gaat hieraan op.

De prestaties van het laboratorium en de Regional Computer Crime Unit (RCCU)[75] zijn goed voor 19,5 % van de nettocapaciteit. Zowat 70 % van het werk van de RCCU is bestemd voor de lokale politiediensten en de rest voor het federale niveau, de helft voor de FGP Aarlen en de helft voor de FGP Neufchâteau. Het laboratorium besteedt 80 tot 90 % van zijn beschikbare capaciteit aan de politiezones. De grote steun die het laboratorium en de RCCU aan de belanghebbende partijen van de FGP bieden, verklaart waarschijnlijk waarom deze diensten bij hen zo 'populair' zijn[76].

Op het ogenblik van het toezichtsonderzoek was de **beschikbare onderzoekscapaciteit vrij gering**. Dit heeft uiteraard gevolgen: (1) de FGP is vast en zeker afhankelijk van de gerechtelijke actualiteit en kan het zich niet veroorloven om veel onvoorziene taken te vervullen zonder dat dit budgettaire gevolgen heeft; (2) aangezien het al zo moeilijk is om snel in te spelen op de reactieve werklast, kan er slechts weinig capaciteit worden vrijgemaakt om proactieve acties te ontwikkelen om de verbintenissen vastgelegd in het NVP na te komen[77]; (3) de FGP lijkt niet in staat te zijn om alle gerechtelijke onderzoeken te voeren die haar normaliter zouden moeten worden toevertrouwd door de gerechtelijke overheid en het is niet altijd mogelijk om de omzendbrief COL 2/2002[78] toe te passen[79].
Men is erg tevreden over het individueel werk van de onderzoekers. Nadelige elementen zijn daarentegen het gebrek aan beschikbare capaciteit, een geringere soepelheid in de inzet en mobilisatie van capaciteit en het feit dat het soms moeilijk is om grootschalige of langdurige onderzoeken voort te zetten. Door deze negatieve signalen zijn sommige magistraten eerder geneigd zich tot de lokale recherchedienst (LRD) van de politiezone te wenden dan tot de FGP zelf, zelfs wanneer het onderzoek eigenlijk aan deze dienst zou moeten worden toebedeeld.

De **kwaliteit van het gerechtelijk werk** van de enquêteurs wordt **door de gerechtelijke overheid positief beoordeeld**. Het merendeel van hen wordt als deskundig beschouwd, meer bepaald in zeer technische domeinen als de bijzondere opsporingsmethoden. De interventies van sommige gespecialiseerde diensten, zoals het laboratorium TWP of de RCCU, worden door de politiezones uiterst goed beoordeeld, zelfs indien de behandeling van de dossiers (RCCU) soms heel wat vertraging oploopt (2 jaar voor niet-dringende dossiers) door de beperkte middelen (laboratorium) of door een overbelasting van de dienst.
In de ogen van sommige magistraten, wordt het algemeen imago van de werking van de FGP vooral bezoedeld door een kwantitatief capaciteitsprobleem. Zij vinden dat de beschikbare capaciteit voor het onderzoek te veel wordt ingeperkt door het recuperatieverlof van het personeel. In dit verband is een uurrooster van 38 uur per week volgens sommigen een te strak keurslijf, dat met gemak wordt overschreden tijdens de cruciale fases van een onderzoek (aanvang, tenuitvoerlegging van dwangmaatregelen, etc.). De vraag is dus of het geldende voorgeschreven systeem wel aangepast is aan de realiteit van het gerechtelijk werk[80].

11.5.2. Resultaten medewerkers

Uit het medewerkerstevredenheidsonderzoek komt naar voren dat de punten die te maken hebben met externe relaties, interne communicatie in het algemeen, middelen en medewerkerstevredenheid als bijzonder positief worden ervaren. De belangrijkste punten waarop lager dan het algemeen gemiddelde (van het gehanteerde referentiesysteem) wordt gescoord, hebben betrekking op de procedures, het beleid, het vermogen tot verandering en de leiding. Tijdens het onderzoek kwam ook de 'slechte sfeer' aan het licht, maar dit probleem heeft klaarblijkelijk geen invloed op de operationele inzet van de personeelsleden, want er wordt geen rekening gehouden met potentiële moeilijkheden en geschillen.

11.5.3. Processen en beleid en strategie

Hoewel de FGP een eigen missie en visie heeft bepaald, wat lovenswaardig is, blijven de concepten die in dit verband werden geformuleerd zeer theoretisch en vormen ze niet de leidraad voor het optreden van de FGP in de dagdagelijkse realiteit. De personeelsleden focussen duidelijk en hoofdzakelijk op het klassieke gerechtelijk onderzoek. Hierdoor zien ze niet altijd het nut in van operationele actieplannen of plannen en projecten ontwikkeld in het kader van de interne werking.
De belangrijke en permanente procedures zijn geformaliseerd en indien nodig aangepast.
In 2008 werd een opvolgingssysteem ingevoerd door de Algemene directie van de gerechtelijke politie. Dit systeem is gericht op maximale automatisering, op de resultaten van de FGP en de inzet van haar capaciteit in de bestrijding van verschillende fenomenen[81].
De implementatie van het concept *intelligence led policing* komt onder andere tot uiting in een bewustmaking van het personeel, door dit concept als doel te stellen voor de sectiehoofden van de FGP, in de oprichting van de sectie criminele informatie (SCI) en door dit concept in aanmerking te nemen bij de evaluatie van sommige personeelsleden.

11.5.4. Partnerschappen

Er werden verschillende akkoorden en protocollen afgesloten, alsook initiatieven ontplooid om het partnerschap met de politiezones te versterken. Toch stellen we vast dat lokale en federale politiediensten soms hun opdrachten naast elkaar vervullen en betrekkingen aanknopen die hoofdzakelijk zijn ingegeven door de omstandigheden en de reglementering, zonder dat ze overtuigd zijn van de meerwaarde van de samenwerking.
Dit is des te opvallender omdat sommige politionele verantwoordelijken op lokaal niveau duidelijk een aarzelende houding aannemen om op het vlak van het gerechtelijk onderzoek autonoom te werken, geheel in strijd met de gemaakte afspraken. Deze situatie is uiteraard niet enkel toe te schrijven aan de FGP, ook de politiezones dragen hierin, in gelijke mate, een verantwoordelijkheid.

11.5.5. Medewerkers en middelen

Gezien het kleine personeelsbestand, is polyvalentie één van de sterkten van het personeel van de FGP. Polyvalent zijn, lijkt een nagenoeg absolute verplichting voor een klein korps, omdat het personeel zich moet kunnen aanpassen aan de soms moeilijke omstandigheden waarmee de FGP te maken krijgt. De leiding besteedt bijgevolg veel aandacht aan het beheer, de opvolging en het goed gebruik van de vrij beperkte financiële middelen.
Hoewel de behoeften aan vorming in overeenstemming worden gebracht met het beschikbare opleidingsaanbod, bestaat er geen eigenlijk opleidingsplan.

11.5.6. Leiderschap

Onlangs werd een specifiek *'mission statement'* ontwikkeld, dat in ruime mate gebaseerd is op dat van de federale gerechtelijke politie. Daarnaast streeft de leiding naar excellentie en spant ze zich in om te bepalen welke veranderingen er nodig zijn, enerzijds om te komen tot een goede werking van de FGP en anderzijds om het personeel te betrekken bij de verbeteringsprojecten.

De structuur van de FGP werd voor het laatst herzien in 2004 toen op centraal niveau werd beslist om het organiek kader van de FGP te verminderen met vier onderzoekers, een maatregel waarvan de gevolgen zich geleidelijk aan hebben laten voelen[82]. In 2004, eveneens ingevolge de beslissing van de minister van Justitie, werd het personeelsbestand van het laboratorium uitgebreid. In 2005 werd er ook een interne herstructurering doorgevoerd in de FGP om het personeelsbestand tussen de secties weer in evenwicht te brengen.
Wegens een reeks specifieke factoren, waaronder de gezondheidsproblemen waarmee sommige personeelsleden kampen, rijst de vraag of de structurele organisatie niet zou moeten worden aangepast om meer soepelheid in de werking aan de dag te kunnen leggen en om schaalvergroting mogelijk te maken.

11.6. ORDE EN TUCHT

De mate waarin in de schoot van de politiediensten tucht- en ordemaatregelen worden getroffen ten aanzien van de personeelsleden maakt deel uit van het HRM-beleid van de politiediensten. Het Comité P ging het aantal overgemaakte meldingen inzake orde en tucht voor de periode 2003-2008 na.

Het aantal overmakingen inzake orde en tucht neemt af, met uitzondering van de ordemaatregel 'functioneringsnota'. Het aantal 'andere maatregelen' neemt daarentegen toe, zoals daar zijn: de persoonlijke bijsturing, terechtwijzing, vermaning en berisping. We kunnen ons de vraag stellen in welke mate deze **verschuiving naar andere maatregelen** ingegeven is door de impact van tucht- en ordemaatregelen op het persoonlijk dossier van betrokkene.

Tucht- en ordemaatregelen worden doorgaans getroffen als er sprake is van alcohol- en/of drugsgebruik in dienst, een fout of slechte uitvoering van de dienst, handelingen in of buiten de dienst die het imago van de dienst aantasten en interne functioneringsproblemen.
Bij de dossiers waarin een andere maatregel werd getroffen, is er eerder sprake van slechte uitvoering van de taak, klantonvriendelijkheid, niet akteren of het hebben van een lakse houding.
Een eerste voorzichtige analyse wijst erop dat 'houdingen niet conform de interne procedures, reglementen en hun uitvoering' eerder worden gesanctioneerd door tuchtmaatregelen. Dit in tegenstelling tot de tekortkomingen naar externen toe, waarvoor andere maatregelen worden getroffen.

12. VEILIGHEIDSDIENSTEN IN HET OPENBAAR VERVOER

In zijn jaarverslag 2007 besteedde het Comité P al aandacht aan de werking van de bijzondere inspectiediensten en de perceptie door de burger van deze diensten. In het kader van de opvolging van dit thema behandelen we een aantal klachten geuit tegen respectievelijk de inspectiediensten van de MIVB en De Lijn in 2008.

De klachten tegen de **MIVB** hadden betrekking op de controle van een vervoerstitel, op de afhandeling van een geval van agressie en op de werking van de Dienst veiligheid en controle. In het eerste geval werd de gegrondheid van de vaststellingen betwist, maar aangezien de klager zich hiervoor ook al tot de vrederechter wendde, verklaarde het Comité P zich onbevoegd.
In het tweede geval was de klager getuige van een aanranding in de Brusselse metro waarvoor hij de politie opriep. Toen zowel de spoorwegpolitie als een ploeg van de Dienst veiligheid en controle van de MIVB ter plaatse kwamen, escaleerde de communicatie tussen deze ploeg en de klager. Hoewel de veiligheidsdienst van de MIVB correct optrad, roept het opstellen van een proces-verbaal wegens ordeverstoring toch vragen op betreffende de opportuniteit van deze handeling.
De laatste klacht ging uit van een ontslagen werknemer van de Dienst veiligheid en controle die deze dienst beschuldigde van het vervormen of het uitstellen van de overmaking van informatie opdat een interventie zou worden toegewezen aan een andere dienst dan wettelijk voorzien, *in casu* de politie in plaats van de veiligheidsdienst van de MIVB. Dit werd door klager tevens, ten onrechte, beschouwd als een teken dat er zich binnen de organisatie een private militie zou ontwikkelen. Na onderzoek bleek dat de directie zich bewust is van problemen betreffende de informatiehuishouding en -doorstroming, maar dat dit ook te maken had met andere betrokken geledingen in het openbaar vervoer, in het bijzonder de drie transportmodi, waarmee afspraken dienen te worden gemaakt, wat de nodige tijd vereist.

Bij **De Lijn** hadden twee klachten betrekking op de klantonvriendelijke controle van de vervoersbewijzen. In het eerste geval werd de klager gedwongen op de tram te blijven toen een controle plaatsvond en zou de controleur aanvankelijk geweigerd hebben zich te legitimeren en ongepaste taal hebben gebruikt. Bij de tweede klacht (h)erkenden de controleurs het vervoersbewijs niet en verplichtten ze de echtgenote en de drie kinderen van de klager uit te stappen voor de administratieve afhandeling van de controle.
In beide gevallen weken de controleurs af van de procedure die stelt dat de controle dient plaats te vinden op het rijdend voertuig, tenzij de reiziger laat verstaan zijn bestemming te hebben bereikt. In het eerste geval legde De Lijn geen administratieve geldboete op, nadat bleek dat de klager wel over een geldig abonnement beschikte. In het tweede geval werd, nadat de klager in beroep was gegaan, binnen anderhalve maand het volledige bedrag van de boete teruggestort, wat tegemoet leek te komen aan zijn vraag om tot een aanvaardbare oplossing te komen.

De klachten over beide diensten wijzen erop dat, naast het inhoudelijk aspect, de houding van de controleurs door de klagers als ongepast tot intimiderend of agressief werd ervaren. Klantvriendelijke communicatie, ook bij eventuele kritiek of verbale agressie van de reiziger, is ongetwijfeld een aandachtspunt.

13. INTEGRITEIT

Tijdens het jaar 2008, meer in het bijzonder in de loop van het tweede semester, heeft het Vast Comité P de Commissie van de Kamer van volksvertegenwoordigers belast met de begeleiding van het Vast Comité P toelichting verschaft bij feiten die verband hielden met de volgende vijf dossiers:

- "toekenning van weddeschalen aan Calog-personeelsleden niveau A van de AIG en de aanwerving en herplaatsing van een niveau A bij de AIG"[83];
- "bevordering van twee medewerksters bij de diensten van de commissaris-generaal"[84];
- "mailverkeer tussen personen extern de selectiecommissie voor het mandaat van korpschef van de politiezone Brussel-Hoofdstad/Elsene met betrekking tot de motivering van het voorstel van deze commissie"[85];
- "verloop van de selectiecommissie van de korpschef van de politiezone Zuid van 24 september 2008 en de betekening van de voorlopige schorsing bij ordemaatregel aan de Inspecteur-generaal"[86];
- "vermeende verdwijning/achterhouding van processen-verbaal van de Algemene inspectie van de federale politie en van de lokale politie (AIG) – aangeklaagde disfuncties"[87].

Drie van deze dossiers werden uitvoerig besproken in de pers, niet alleen wegens de hoge rang die de betrokkenen bekleden binnen de politiehiërarchie, maar ongetwijfeld ook wegens de bijzondere omstandigheden waarin sommige feiten kaderen. Aan de twee andere dossiers werd in de media minder ruchtbaarheid gegeven.

Gezien de mediahype rond deze dossiers acht het Comité P het onnodig en inopportuun terug te komen op de feiten die aanleiding hebben gegeven tot de verslagen die unaniem door de leden van het Comité werden goedgekeurd. Hetzelfde geldt voor de conclusies en de aanbevelingen die werden geformuleerd en die het Comité integraal meent te moeten handhaven bij de goedkeuring van dit jaarverslag.

Gesterkt door de algemene lessen die werden getrokken uit de feiten in de dossiers en ondanks een zekere terughoudendheid die het heeft gemerkt tijdens zijn onderzoeken, zal het Comité zijn opdracht in deze en soortgelijke dossiers blijven vervullen in de grootste discretie en zich ook in de toekomst enkel uitspreken voor de bevoegde Kamercommissie, die achter gesloten deuren vergadert. De normvervaging bij sommige leidinggevenden van politie die verondersteld worden een voorbeeld te zijn voor de politieambtenaren die ze leiden, kan inmiddels enkel betreurd worden.

14. DEMOCRATISCHE WERKING

Mensenrechten en het beschermen van de fundamentele vrijheden maken voor de Raad van Europa in zijn 'verklaring over de politie' (1979) een essentieel onderdeel uit van de professionele politionele ethiek[88]. In het vorige jaarverslag van het Comité P operationaliseerden we de principes die in deze verklaring worden vooropgesteld tot de actieve rechtsbescherming[89] van alle burgers, niet enkel voor slachtoffers, maar ook voor verdachten en daders. Voor de politie betekent dit naast het actief toepassen van principes als onpartijdigheid en integriteit en het tegengaan van maatschappelijke uitsluiting, ook het zo weinig mogelijk gebruiken van dwang en geweld.

In het hiernavolgende geschetste beeld over de democratische werking van de politie wordt vooral ingegaan op de wijze waarop mensen worden geïdentificeerd, aangehouden en opgesloten. Daarnaast wordt kort ingegaan op de werking van een specifieke dienst en wordt een aantal relevante statistische gegevens besproken met betrekking tot racisme, belaging, pesterijen en geweld. Vaststellingen over het democratisch functioneren in het raam van de hoger besproken thema's komen hier eveneens aan bod.

14.1. RESULTATEN SAMENLEVING

Het Comité P onderzocht in 2008 69 politiecommissariaten in verband met de uitvoering van de artikelen 33*bis* tot 33*septies* van de **wet op het politieambt** (WPA), alsook van het nieuwe **Koninklijk besluit op de celinfrastructuur**[90]. De ingevoegde artikelen in de WPA hebben betrekking op de inkennisstelling van de vrijheidsberoving aan de arrestant, het correct invullen van het register van vrijheidsberovingen, het verwittigen van vertrouwenspersonen en het recht op medische bijstand en voldoende eten en drinken. Het Koninklijk besluit op de celinfrastructuur definieert de verschillende soorten cellen, legt de minimumnormen vast voor de afmetingen en inrichting van cellen (inclusief verluchting, verwarming, privacy), zowel voor meerder- als voor minderjarigen. Hierbij geldt een ruime overgangsperiode tot 2010 betreffende de minimaal te voorziene infrastructuur en tot 2027 voor de volledige inordestelling.
Deze vrij lange overgangsduur draagt wellicht bij tot de vaststelling dat, hoewel de meeste bezochte cellen voldoende ruim waren, weinig bestaande celinfrastructuur ondertussen werd aangepast. Wat in het bijzonder de bezochte cellen betreft van de federale wegpolitie te Antwerpen, reageerde de leiding positief op onze vaststellingen en maakte ze een beeld op van de toestand bij al haar onderafdelingen met het oog op eventuele aanpassingswerken.

Minderjarigen worden op de meeste plaatsen, behalve in de politiezone Brussel-Elsene, vastgehouden in de burelen of in ingerichte lokalen die niet op een cel lijken. In de politiezone Brussel-Elsene worden minderjarigen opgesloten in drie aparte cellen, maar die verschillen eigenlijk niet van de gewone cellen die er zich net naast bevinden. Ook in het gerechtelijk arrondissement Antwerpen blijken er amper toezichtslokalen te zijn voor minderjarigen en bovendien voldoen deze lokalen niet aan de nieuwe normen. Dit is overigens het geval voor de meeste bezochte politiezones. In 14 van de 20 specifiek voor het vasthouden van minderjarigen bezochte cellencomplexen stelt men aanpassingswerken ter conformering aan het Koninklijk besluit in het vooruitzicht. Ook de wachtcellen in het nieuwe gerechtsgebouw te Antwerpen zouden moeten worden aangepast, wil men er personen langer dan drie uur in opsluiten, alsook minderjarigen correct in bewaring houden. Het Comité P moedigt de lokale politiezones en de federale diensten aan zich bij de bouw van nieuwe cellen te conformeren aan de nieuwe regelgeving.

14.2. RESULTATEN BURGERS EN OVERHEDEN

In die gevallen waar er opgeslotenen werden aangetroffen die ons ook te woord konden staan, waren deze **personen gekleed, vertoonden ze geen sporen van verwondingen en beklaagden ze zich niet over de omstandigheden van hun opsluiting**. De doorgangscellen in kleinere politiezones worden overigens 's nachts zelden gebruikt en de arrestanten worden overgebracht naar naburige, grotere zones. Schriftelijke en/of mondelinge protocolakkoorden regelen daarbij de voorwaarden bij de overbrenging van aangehouden personen naar politiezones en diensten die 's nachts over bewaakte cellen beschikken. De lokale politiezones in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (BHG) vangen door de federale politie aangehouden personen kosteloos op. Ook in alle Waalse politiezones is dit gratis, behalve in Luik, waarbij hiervoor prestaties worden teruggevraagd in de vorm van andere dienstverleningen. In Vlaanderen rekent men de diensten door aan de andere politiezones in de vorm van financiële vergoedingen of eveneens in

de vorm van tegenprestaties, zoals bijstand bij ordediensten.
Over het algemeen waren de (meestal voldoende ruime) cellen, de matrassen en de dekens bij ons bezoek in goede staat. Wel kon worden vastgesteld dat de dekens zelden werden gereinigd. Voor sommige bezochte afdelingen, zoals bij de federale wegpolitie, was de toestand evenwel wisselend. Bij de scheepvaartpolitie (SPN) werd naar aanleiding van onze signalen over slecht onderhouden cellen en vuil bedlinnen, de toestand ondertussen verholpen. Soms was de wand van een aantal bezochte cellen te ruw, met risico op verwondingen en in één geval werd bloed aangetroffen op muur en grond, o.m. in de vorm van muurtekeningen.
Niet alle cellen beschikten over een toilet, waardoor telkens een politieambtenaar moest worden geroepen om iemand naar het toilet te begeleiden. In 27 van de 69 bezochte cellen filmden camera's de binnenkant van de cel en/of de gang naar de cel. Niet in alle gevallen werd daarbij een dode hoek in acht genomen voor het toiletgedeelte. Verder is er grote variatie in het ter kennis brengen van de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer omtrent het gebruik van camera's in de cel alsook in de (duur van de) opslag van de beelden.

Opvallend is dat de **nieuwe bepalingen in de WPA niet overal goed gekend zijn, of voldoende opgenomen of aangepast werden in de richtlijnen, en bijgevolg ook niet overal nageleefd worden**. Merken we daarbij op dat vooral in de Waalse politiezones en in meerdere zones van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, de registers van vrijheidsberovingen zelden aan de meest recente richtlijnen werden aangepast. De SPC en FGP te Antwerpen kunnen hier als goede voorbeelden gelden, in het bijzonder voor het goed invullen van het register en het verstrekken van correcte richtlijnen aan de aangehoudenen. Andere diensten van de federale politie, en in het bijzonder de wegpolitie scoorden minder goed wat betreft deze (kennis van de) richtlijnen en het invullen van het register. De leiding van de Algemene directie van de bestuurlijke politie (DGA) reageerde hier al op met een nota omtrent de vrijheidsberovingen en fouilleringen, alsook met fiches op het intranet in vele talen (33!) met uitleg over de rechten van de arrestant die aan betrokkene kunnen worden gegeven. Bij de lokale politiezones viel op dat de aanhoudingen niet steeds werden nagezien en getekend door de officieren van bestuurlijke, respectievelijk gerechtelijke politie. Voorschriften voor controlerondes langs de cellen werden ook niet steeds aangetroffen en varieerden sterk. Problemen met richtlijnen blijven tevens opduiken voor het verstrekken van eten en drank en bovenal het verlenen van medische bijstand en de verrekening van de kosten hieromtrent. Wat het eten betreft, staan (via het OCMW) gewoonlijk boterhammen op het menu. In het Brusselse beperkt men zich tot een wafel. Wie soms langer in de cel dient te verblijven, krijgt een warme maaltijd (die doorgaans koud wordt geserveerd) uit het ziekenhuis. In sommige politiezones krijgt men een bereide maaltijd, ter plaatse opgewarmd in de microgolfoven.

Over het algemeen wordt een onderscheid gemaakt tussen **dokterskosten** bij gerechtelijk en bestuurlijk aangehoudenen. In het eerste geval wordt het honorarium doorgaans bij de kostenstaat voor het parket gevoegd. In het tweede geval worden de kosten gewoonlijk meteen of later aan betrokkene gefactureerd. In de regio Brussel is het daarentegen gebruikelijk om, vóór hun opsluiting, de aangehouden personen naar het hospitaal over te brengen. Enkel de politiezone Brussel-West neemt deze kosten op zich. In de andere gevallen dient de dokter door betrokkene betaald, of indien insolvabel, door het OCMW. Gezien de blijvende variaties en onduidelijkheden hierin, bevelen we andermaal en dringend een definitieve regeling in dit verband aan, zoals overigens al lang wordt aangekondigd door de uitvoerende macht. Eveneens hieromtrent bevelen we een volgehouden en regelmatige inspectie van de cellen aan door de AIG.

Ten slotte komen we nog eens terug op een specifieke problematiek gelieerd aan de opsluiting, die in de vorige (jaar)verslagen van het Comité P al meermaals aan bod kwam. Het betreft het **systematisch** doen **uitkleden van aangehouden personen voor de uitvoering van de fouillering voor opsluiting** en dit zonder geldige reden. Bovendien blijkt dit, bijvoorbeeld bij drugsgebruikers, al dan niet gepaard te gaan met het laten uitvoeren van kniebuigingen. De database van het Comité P bevat voor de periode 2004-2008 28 klachtendossiers over 29 diensten (1 dossier ging over een lokale politiezone én een federale dienst) waarvan 21 bij de lokale politie en 8 bij de federale politie. Van de 21 lokale politiezones waren er 9 behorende tot het BHG. Voor de federale politie waren dit er 3. Bij de federale politie behoorden 6 tot DGA waarvan 4 SPC, 1 SPN en 1 LPA Zaventem. De trend voor klachten over zulke handelingen bij alle politiekorpsen samen, alsook voor de lokale politie afzonderlijk, is schommelend. Maar voor de federale politie, hoewel de absolute cijfers hier veel lager liggen, is deze stijgend.
Gezien de redelijk sterke vertegenwoordiging van korpsen of diensten uit de Brusselse regio, besliste het Comité P vervolgens om de korpschefs van de 6 Brusselse politiezones en de directie DGA aan te schrijven, om hen ertoe aan te zetten de gewenste maatregelen te nemen en in het bijzonder hun

medewerkers te herinneren aan de principes van legaliteit en proportionaliteit bij het fouilleren van personen. Het doen uitkleden van personen naar aanleiding van de fouillering voor opsluiting kan in sommige omstandigheden aangewezen zijn, maar rechtvaardigt geenszins een systematische ontkleding van alle opgeslotenen. Het Comité P zal niet nalaten deze problematiek verder op te volgen.

Wat de **interactie politie-burger in de spoorwegstations** betreft, kan het volgende worden gesteld. In het jaarverslag 2007 werd, via een klachtenanalyse, vooral kwalitatief ingegaan op problemen bij de interactie politie-burger in de spoorwegstations. In reactie hierop liet de commissaris-generaal weten dat een aantal oplossingen op komst was voor de aangekaarte problemen. Het vervolgonderzoek van het Comité P bij de SPC geeft, door middel van een aantal cijfergegevens, een beter inzicht in de evolutie van deze klachten over de voorbije drie jaar. Het betreft hier 59 klachten waarvan 32 gerechtelijk en 27 in toezicht werden behandeld.
Tussen 2006 en 2008 stellen we daarbij een **daling** vast van het **totaal aantal klachten**. Van de gerechtelijke dossiers gaat het grootste gedeelte over geweldmisdrijven tegen personen en eigendommen. Over de voorbije drie jaar daalde deze categorie echter zowel in absolute aantallen als in het relatief aandeel ervan in het totaal aantal klachten, om in 2008 op minder dan 1 op 3 te eindigen. Tweede belangrijkste reden voor een gerechtelijke klacht betreft racisme en xenofobie. Het relatief aandeel ervan schommelde de voorbije drie jaar en bedroeg voor 2008 1 op 10.
In toezicht gaat meer dan de helft van de klachten over de houding en het gedrag van de politie-ambtenaar. Hoewel het aandeel van dergelijke klachten de laatste jaren daalde, was 2008 een uitschieter met 4 op 5 klachten die de houding en het gedrag van de politieambtenaar aan de kaak stelden. De categorie met deze schendingen wordt gevolgd door professionele tekortkomingen, tekortkomingen die de waardigheid van het ambt aantasten en door willekeurig gedrag. Het blijkt hierbij over het algemeen te gaan om communicatieproblemen en de houding daarbij van politiemensen. Globaal genomen, zet deze daling zich ook door voor elk van de SPC-secties afzonderlijk, inbegrepen de sectie Brussel. Ofschoon de sectie SPC-Brussel de helft van het personeelsbestand uitmaakt, vertegenwoordigt het aandeel klachten dat aan deze dienst is toe te schrijven (gerechtelijk en toezicht samen) in de jaren 2006-2007 driekwart en in 2008 zelfs 4 op de 5 van het totaal aantal geuite klachten. Deze cijfers dienen evenwel gerelateerd met andere gegevens, zoals het aantal interventies, het aantal reizigers en diensten in de stations e.a.

Ter illustratie van deze **attitudeproblemen** verwijzen we kort naar enkele vaststellingen naar aanleiding van de observatie van een geplande actie in het NMBS-station Bockstael op 16 mei 2008. Hoewel het probleem van de veiligheid daar een zaak is van de federale politie en in het bijzonder van de SPC, werd vastgesteld dat op 10 interveniërende functionarissen er slechts 4 leden van de federale politie waren, waarvan 2 van de SPC. De andere 6 functionarissen behoorden tot de lokale politie. De politiemensen ter versterking geroepen vanuit het interventiekorps (CIK) werden noch gebrieft noch onthaald en we mogen veronderstellen dat dit eveneens het geval was voor hun collegae van de lokale politie. Iedereen droeg dezelfde kledij, behalve de leden van de SPC. Slechts 2 lokale politiemensen droegen daarbij hun hoofd-deksel, toch niet onbelangrijk wil men, in het kader van een actie ter bestrijding van het onveiligheids-gevoel in de stations en de verhoging van de zichtbaarheid van politie, tussen een massa reizigers voldoende worden opgemerkt.
Verder is er het profiel van de klachten over het politieoptreden van de SPC. In 2006 en 2007 werden bijna 7 op 10 van de klachten die gerechtelijk of in toezicht werden behandeld, geuit door vreemdelingen of Belgen met een naam van buitenlandse origine. In 2008 daarentegen werden 3 van de 4 gerechtelijke klachten, en alle klachten behandeld in toezicht, ingediend door mensen met een naam van Belgische of vermoedelijk 'westerse' origine. Aangezien er geen gelijkaardige gegevens beschikbaar zijn over de verdeling van nationaliteit of naam van de populatie waarmee de SPC in het algemeen in contact komt of die in de stations passeert, kan daaruit nochtans niet worden afgeleid dat de ene of de andere groep meer het voorwerp van controle of interactie zou uitmaken. De volgende jaren zal moeten blijken of deze dalende trend in aantal klachten en in wisseling in origine zich voortzet. De vraag rijst bovendien of een dalende trend qua aantallen eveneens een daling qua ernst van de feiten inhoudt.
Afgesloten kan worden met de vaststelling dat vooralsnog geen enkele gerechtelijke klacht tegen SPC leidde tot strafrechtelijke sancties. Afgesloten dossiers betreffen bijna allemaal klasseringen zonder gevolg, en dan vooral door onvoldoende bewijzen of doordat de verdachte persoon onbekend blijkt te zijn. In toezicht vallen er drie categorieën beslissingen te onderscheiden: klassering zonder gevolg, nog in behandeling en vastgestelde tekortkomingen. Van belang is op te merken dat deze laatste categorie een dalende trend vertoont.

Discriminatie, xenofobie en racisme

In de periode 2005-2008 nam het Comité P kennis van 453 dossiers betreffende discriminatie, xenofobie en racisme vanwege de politie. Per jaar schommelt hun aantal tussen 100 en 120 dossiers. Deze dossiers vertegenwoordigen op jaarbasis 1,7 à 1,8 % van het totale aantal dossiers dat het Comité P ontvangt en dit aandeel is sinds 2003 constant. 118 van deze 453 dossiers zijn momenteel nog lopend, 335 werden afgesloten. Van deze 335 afgesloten dossiers zijn er 27 die gegrond werden verklaard en waarop 'straf' voor de betrokken politieambtenaar volgde, gaande van een opmerking tot vermaning en blaam tot de vraag aan de hiërarchie om de feiten op tuchtrechtelijk vlak te onderzoeken. Van de 119 andere dossiers, die werden overgemaakt aan de procureur des Konings, werden er 55 door het parket geseponeerd. Van de overige 64 dossiers heeft het Comité P vooralsnog geen bericht ontvangen omtrent het gevolg dat eraan werd gegeven. Voorts werd in 138 dossiers tot het besluit gekomen dat de klacht zonder grond of niet bewezen was of dat er geen fout kon worden vastgesteld.
Indien we, naar analogie van de in het activiteitenverslag aangewende methodologie voor de beschrijving van de genomen beslissingen, de dossiers met een beslissing gegrond, *in casu* 27 dossiers, plaatsen tegenover de dossiers afgesloten wegens zonder grond, niet bewezen of geen fout, *in casu* 138 dossiers, dan kan worden gesteld dat **16,4 % van de dossiers** met vermelding racisme, xenofobie en discriminatie die **in de periode 2005-2008** zijn geopend, werd afgesloten met de conclusie dat het dossier **gegrond** was.
Dossiers met een inbreuk verwijzend naar pesterijen, belaging en stalking maken in de periode 2003-2008 jaarlijks ongeveer 3 % uit van alle dossiers waarvan het Comité P kennis kreeg. Bij de klachten die rechtstreeks bij het Comité P werden ingediend en waarbij het Comité P zich uitsprak over de gegrondheid ervan is 17,1 % van die klachten uit de periode 2003-2008 gegrond bevonden. Het aandeel dossiers met een inbreuk 'geweldmisdrijven tegen personen of eigendommen' is in de periode 2003-2007 constant te noemen en schommelt tussen 11 en 12 %.
Met een vermelding van deze inbreuk in 9,2 % van alle dossiers wijkt 2008 echter af. Van alle desbetreffende klachtendossiers die rechtstreeks aan het Comité P werden gemeld en waarbij het Comité P zich uitsprak over de gegrondheid, deed het dat in 13,4 % van alle klachten gemeld in de periode 2003-2008 bevestigend. In de dossiers die door de politiediensten, met inbegrip van de AIG, in de periode 2003-2008 werden geopend en behandeld, is 1 op 4 klachten gegrond en is 3 op 4 klachten zonder grond, niet bewezen of kon er geen fout worden vastgesteld. Bij de gerechtelijke onderzoeken die de Dienst Enquêtes P voerde nopens geweldmisdrijven tegen personen of eigendommen, is iets meer dan de helft van deze onderzoeken uit de periode 2003-2008 gegrond bevonden.

Klachten over een reeks administratieve procedures

In 2008 maakte het Vast Comité P ook een kwantitatieve analyse van de dossiers waarbij klachten werden geuit over een reeks administratieve procedures, zijnde (1) administratieve procedures (algemeen), (2) het overhandigen van een kopie van proces-verbaal, (3) Franchimont (andere), (4) het invullen van registers en (5) specifieke formaliteiten met betrekking tot verkeersaangelegenheden.

36 % van de dossiers geopend in 2008 waarbij problemen in deze procedures werden aangekaart, heeft betrekking op formaliteiten in verkeersaangelegenheden. 30 % betreft administratieve procedures waarbij we kunnen aangeven dat heel wat klachten, zowel in 2007 als in 2008, handelen over de administratieve formaliteiten verbonden aan de nieuwe wapenwetgeving en de eraan verbonden amnestieperiode. 19 % van de dossiers gaat over het overhandigen van een kopie van proces-verbaal.
Veel klachten in deze materie kunnen na onderzoek als **ongegrond of zonder fout** worden bestempeld en dit **vaak als gevolg van een aantal misvattingen bij de klagers over de precieze procedures ter zake**. Daarnaast stelt het Comité P ook vast dat een politieambtenaar die weigert een kopie aan betrokkene te overhandigen, dit niet altijd duidelijk motiveert. Merken we wel op dat er **ten opzichte van het grote aantal verhoren** dat jaarlijks plaatsvindt, **zeer weinig klachten** zijn ter zake.

In vergelijking met 2007 is vooral een **opmerkelijke stijging van het aandeel dossiers 'Franchimont (andere)'** vast te stellen. Bij analyse van deze dossiers blijken er problemen te zijn bij artikel 47*bis* 1b Sv., waarbij bepaalde opsporingshandelingen kunnen worden aangevraagd. Vaak verlangt de verhoorde persoon dat de politie de handelingen die hij/zij aanvraagt meteen uitvoert, terwijl de politieman hier enkel als taak heeft deze wens te noteren en over te brengen aan de betrokken magistraat. Ander probleem inzake Franchimont zijn de onderbrekingen en tussenkomsten van andere personen in het verhoor, die steeds duidelijk vermeld moeten worden. Ten derde zijn er de problemen die zich voordoen bij het lezen van het verhoor door betrokkene. Brengt de ene verbalisant de door de verhoorde gevraagde

wijzigingen aan in de tekst, zonder dat deze aanpassingen achteraf gezien kunnen worden, dan verkiest de andere verbalisant om de wijzigingen onderaan toe te voegen.
Wat de bepalingen van de wet-Franchimont betreft, waarbij de uitleg zich meestal beperkt tot de voorgedrukte vermeldingen op het verhoorblad, beveelt het Comité P aan om de te verhoren persoon een verklarende tekst hierover ter beschikking te stellen terwijl deze wacht. Dit zou niet alleen tijdwinst opleveren maar ook de uniforme uitleg ter zake bevorderen.

Wat het bijhouden van **registers van bestuurlijk of gerechtelijk aangehouden personen** betreft en waarop reeds uitgebreid inhoudelijk in deze tekst werd ingegaan, stelt het Comité P op basis van de hierover geuite klachten een verbetering vast van de toepassing van de voorhanden zijnde richtlijnen. Hoewel ook uit de klachten hierover blijkt dat men bij het invullen van het register niet steeds even minutieus te werk gaat en men zich vaak beperkt tot de gegevens van de personen die effectief in de cel worden gestoken (de andere personen die het voorwerp uitmaken van een aanhouding worden dan niet geregistreerd), kan ook hier worden gesteld dat de klachten hierover minimaal zijn. Zoals dit ook wordt gevraagd betreffende de regeling van de dokterskosten (*supra*), beveelt het Comité P aan de invulling en het beheer van deze registers zo snel mogelijk via een Koninklijk besluit nader te regelen en op uniforme wijze toe te passen.
Dit laatste teneinde een correct verloop van de vrijheidsberoving te garanderen en een snelle en doelmatige controle op de omstandigheden van de vrijheidsberoving toe te laten.

Bij de klachten van 2007-2008 die betrekking hebben op de **verkeersproblematiek**, inclusief één van de vele administratieve procedures die hiermee te maken hebben, handelt een derde over de wijze van tussenkomst van de interveniërende politieambtenaren. Meer in het bijzonder wordt hier de **houding** van deze personen aangekaart, die vaak als arrogant of niet gepast wordt omschreven. De klachten inzake het gebruik van geweld hierbij zijn duidelijk marginaal en klachten inzake racisme hierbij zijn in 2007-2008 zelfs volledig verdwenen. Eveneens een derde van de klachten over formaliteiten inzake verkeer gaat over het **contesteren van de vaststellingen**. Na analyse blijkt dit vaak nog te liggen aan de bijzondere bewijswaarde van de PV's inzake verkeersovertredingen, die een soort gevoel van onmacht opwekt bij de overtreder.

Gemeentelijke administratieve sancties - identiteitscontrole

Ten slotte gaan we dieper in op een aspect van **identiteitscontrole** dat door de uitbouw van de gemeentelijke administratieve sancties (GAS) aan belang wint en voor de burgers belangrijke gevolgen heeft. De wet van 17 juni 2004[91] wijzigt de Nieuwe Gemeentewet en verruimt de categorie bevoegde personen die inbreuken op de politiereglementen en -ordonnanties kunnen vaststellen. Er wordt hierbij een onderscheid gemaakt tussen enerzijds de inbreuken die enkel het voorwerp van een administratieve sanctie kunnen uitmaken en waarvoor, naast de politieambtenaren en agenten van politie, die hiervoor een proces-verbaal ter zake mogen opstellen, ook de gemeenteagenten en veiligheidsagenten van openbare vervoersmaatschappijen een vaststelling kunnen doen. Anderzijds zijn er de inbreuken die niet enkel het voorwerp van administratieve sanctie kunnen uitmaken en waarvoor enkel de politieambtenaren en agenten van politie bevoegd zijn. In de praktijk controleren de politieambtenaren de identiteit van personen die feiten plegen waarvoor een gemeentelijke administratieve sanctie kan worden opgelegd. De wettelijke basis daartoe is artikel 34 WPA. Alinea 1 van dit wetsartikel is slechts van toepassing in de veronderstelling dat de inbreuk niet enkel door een administratieve sanctie kan worden bestraft. Beschouwend dat de gemeentereglementen, in het bijzonder deze die voorzien in administratieve sancties, als finaliteit hebben de openbare orde te bewaren, mogen we hieruit afleiden dat een inbreuk op dergelijk reglement een constitutief element is voor de verstoring van de openbare orde. Dit betekent dat alinea 2 van artikel 34 WPA kan worden aangewend als wettelijke basis voor de identiteitscontroles bij deze inbreuken waarvoor een GAS kan worden opgelegd. Uit artikel 14, alinea 1 WPA blijkt overigens dat een inbreuk op de politiereglementen en -wetten een verstoring van de openbare orde inhoudt, aangezien de handhaving van de openbare orde net het respect voor deze wetten en reglementen impliceert. Artikel 34 van de WPA verbijzondert in die zin de algemene bevoegdheid van bewaking en controle, toegekend door artikel 14 WPA.

De **afbakening tussen de begrippen 'openbare verstoring' en 'verstoring van de openbare orde'** is allesbehalve duidelijk. Beide begrippen worden soms zelfs als synoniemen gebruikt. De openbare verstoring kan volgens de wetgever[92] bovendien niet steeds gekwalificeerd worden als openbare ordeverstoring. De wetgever had daarom de wil om de strijd tegen de openbare verstoring formeel te integreren in de bevoegdheden van de gemeenten om de openbare orde te handhaven. De gemeenten zijn

hoe dan ook formeel bevoegd in de strijd tegen de openbare verstoring. Toch blijft deze (theoretische) discussie actueel in het raam van de WPA omdat de notie openbare verstoring hierin nog niet was omschreven bij de voorbereiding van deze wet en omdat de WPA nog niet is aangepast aan de wetgeving betreffende de gemeentelijke administratieve sancties. In afwachting van uniforme richtlijnen moet de politie beslissingen nemen, zoals het al dan niet uitvoeren van een identiteitscontrole bij een administratieve inbreuk. Als besluit is het Comité P van oordeel dat de politieambtenaar die een administratieve inbreuk vaststelt waaraan een gemeentelijke administratieve sanctie is gekoppeld, een wettelijke basis heeft om een identiteitscontrole uit te voeren. De politionele tussenkomst dient hoe dan ook proportioneel te zijn, maar de politieambtenaren beschikken over een beoordelingsmarge terug te vinden in artikel 34 § 1, alinea 2 WPA.
Het komt het Comité P ook voor dat een wijziging van artikel 34 § 1, alinea 1 WPA of van artikel 119*bis* Nieuwe Gemeentewet ontegensprekelijk zou bijdragen tot een grotere rechtszekerheid.

14.3. RESULTATEN MEDEWERKERS

Wat deskundige en opgeleide medewerkers betreft, diende vastgesteld dat **in het dossier van de opsluitingen niet alle medewerkers de nieuwe bepalingen kenden van de artikelen 33*bis* tot *septies* WPA**. Dit heeft deels te maken met het feit dat de wijzigingen niet steeds mondeling of schriftelijk aan de medewerkers werden meegedeeld. Met betrekking tot de opsluiting van minderjarigen stelt het merendeel van de verantwoordelijken van zowel federale als lokale politie de bestaande richtlijnen te hebben geactualiseerd. Sommigen beperkten zich ertoe hierop louter de aandacht van de medewerkers te trekken. Niettemin lijken de medewerkers zich bewust van de noodzaak om de geldende benadering bij te stellen. De huidige infrastructuur laat, zoals hogerop aangehaald, evenwel op weinig plaatsen toe de voorschriften van het Koninklijk besluit ter zake te respecteren.

Als gevolg van een hoog aantal klachten tegen leden van de **SPC** betreffende onnodig en overdreven geweldgebruik, agressief en grof gedrag en willekeurige vrijheidsberovingen besliste de leiding in februari 2006 om een psychosociale vorming te organiseren in samenwerking met de Cel Gevaarsituaties van de federale politie en de Cel Gelijkheid van Kansen van de FOD Binnenlandse Zaken. In juni 2007 werd dit project geïmplementeerd, na eerst een voorafgaande vorming 'trainers SPC' te hebben ingericht. Halverwege 2008 blijken als gevolg hiervan 405 leden van de SPC een tweedaagse basisopleiding te hebben gevolgd. Momenteel wordt overwogen een bijkomende vorming aan te bieden betreffende arrestaties, fouilleringen en boeien.
Op 11 mei 2007 werd door SPC een kwalitatief goede nota aan de posten verspreid omtrent de dienstverlening in de treinen. In juli 2007 verspreidde de directie verder een nota aan alle secties en posten, met de meest recente aanpassingen aan de WPA. Op 23 november 2007 stuurde het Comité P de SPC desondanks een brief waarin een aantal lacunes werden gemeld in de kennis van het wettelijk kader en de regelgeving omtrent aanhoudingen en fouilleringen. Als gevolg daarvan nam de SPC vanaf 13 mei 2008 verscheidene maatregelen. Het betreft hier o.m. de organisatie van regelmatige briefings en van vorming alsook de afkondiging van specifieke weekthema's. Op diezelfde datum verspreidde de leiding een nota, waarin opnieuw een aantal punten omtrent de WPA en in het bijzonder betreffende aanhoudingen en fouilleringen werden besproken. Vermelden we nog dat voor de secties Brussel en SPC-Centrum de personeelsomkadering werd verbeterd en ze op 1 juli 2008 bijna 18 % van de reële operationele effectieven bedroeg.

Na de inbeschuldigingstelling van verscheidene medewerkers van SPC-Centrum, werd door DGA op 8 november 2007 een nieuwe dienstdoende chef aangesteld en dit met de verplichting aan DGA een tweemaandelijks rapport over de toestand over te maken. Ten slotte dient vermeld dat de leiding, in samenwerking met de medewerkers, een visie-missie-waarden heeft uitgewerkt.
Parallel hieraan werd een trajectanalyse uitgevoerd om te kunnen bepalen waar prioritair dient te worden geïnvesteerd in de verhoging van de kwaliteit van het aanbod, in de gedragslijnen en in de implementatie van de excellente politiezorg en de vertaling ervan in concrete acties en activiteiten. Met al deze inspanningen levert de leiding van SPC het bewijs dat ze de werking wil verbeteren.
Gezien de complexe structuur van de SPC is dit niet eenvoudig te organiseren en op te volgen. Het Comité P beveelt dan ook een vereenvoudiging van deze structuur aan, alsook de ontwikkeling van een opvolgingsinstrument.

15. AANGEMELDE KLACHTEN EN AARD VAN DE FEITEN

Hierna wordt een beeld geschetst van de dossiers en de daaraan gekoppelde feiten waarvan het Comité P in de loop van 2008 in kennis werd gesteld.

15.1. CIJFERANALYSE

In dit deel wordt een overzicht geboden van de klachten die in 2008 rechtstreeks bij het Comité P werden ingediend en van de gerechtelijke onderzoeken geopend in de loop van 2008 die door de Dienst Enquêtes P werden gevoerd. Enkele kaarten tonen aan hoe de dossiers geografisch zijn gespreid naar gerechtelijk arrondissement, naar jaarlijks aantal en type dossier, en naar politiezone voor de klachten die de lokale politie aanbelangen. Tot slot volgen enkele tabellen met de **schendingen, zoals gepercipieerd door de klager**, **aantijgingen dus**.

Tabel 3: Aantal klachten en aanmeldingen bij het Vast Comité P en de gerechtelijke onderzoeken gevoerd door de Dienst Enquêtes P, vergeleken naar jaar en met de evolutie 2007-2008

TYPOLOGIE	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Evolutie 2007-2008
Klachten rechtstreeks ingediend bij het Vast Comité P	1 689	1 853	2 216	2 100	2 219	2 339	+5,4 %
Gerechtelijke onderzoeken uitgevoerd door de Dienst Enquêtes P	575	568	592	444	281	279	-0,7 %
Totaal	2 264	2 421	2 808	2 544	2 500	2 618	+4,7 %

Grafiek 1: Evolutie van het aantal klachten en aanmeldingen bij het Vast Comité P en de gerechtelijke onderzoeken gevoerd door de Dienst Enquêtes P in de periode 2003-2008

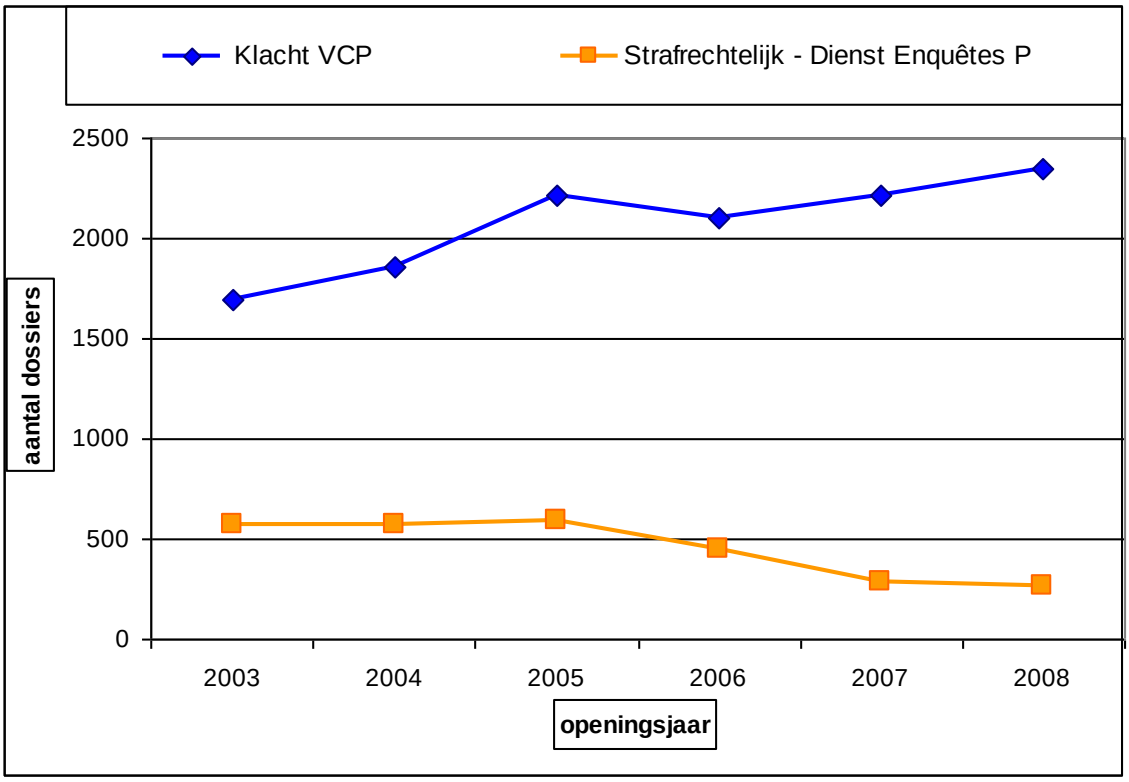

Ondanks de duidelijke wil van het Comité P om niet als een eerstelijnsklachtenbureau te worden beschouwd, stijgt het aantal klachten die rechtstreeks bij zijn diensten worden aangemeld de laatste jaren gestaag. Verderop in dit rapport, meer bepaald in het luik aangaande de beslissingen die het Vast Comité P nam bij de klachten die het aldus ontving, gaan we hier dieper op in.

Kaart 1: Aantal klachten rechtstreeks neergelegd bij het Vast Comité P per gerechtelijk arrondissement in de periode 2003-2008

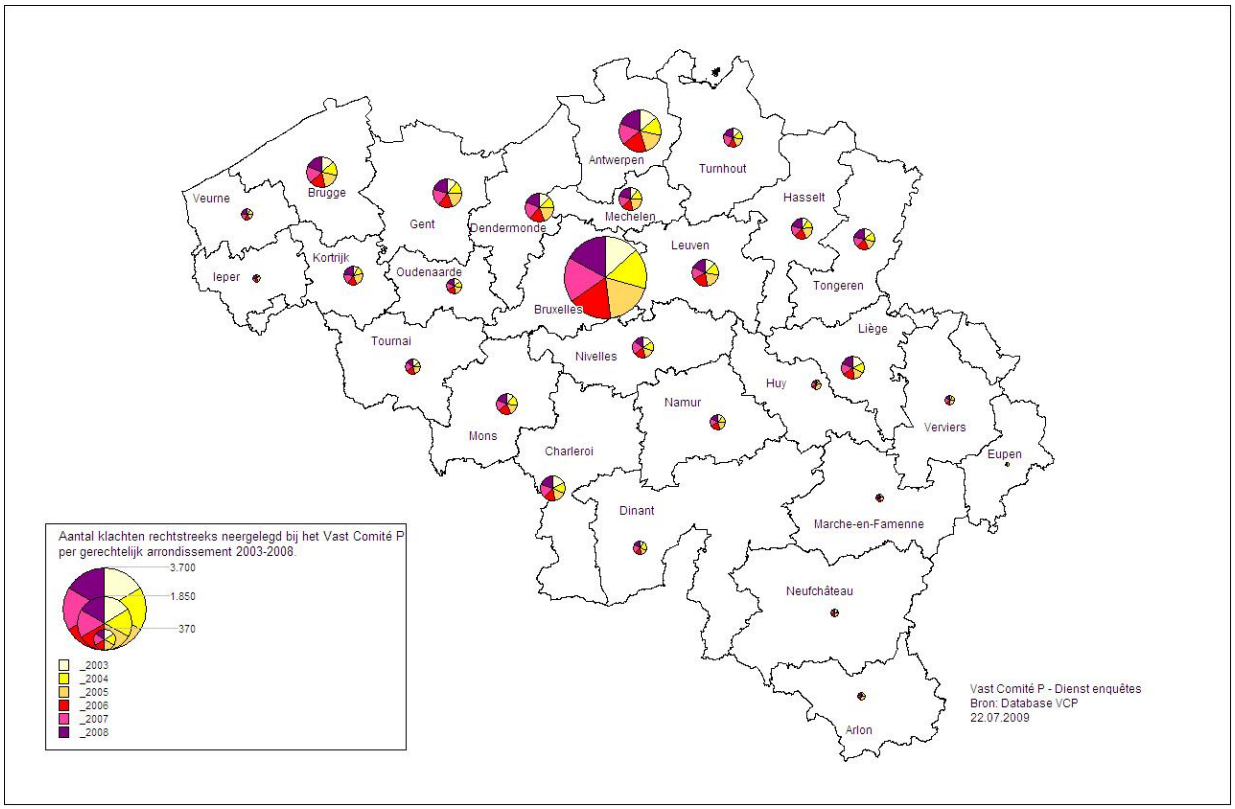

Kaart 2: Aantal gerechtelijke onderzoeken gevoerd door de Dienst Enquêtes P per gerechtelijk arrondissement in de periode 2003-2008

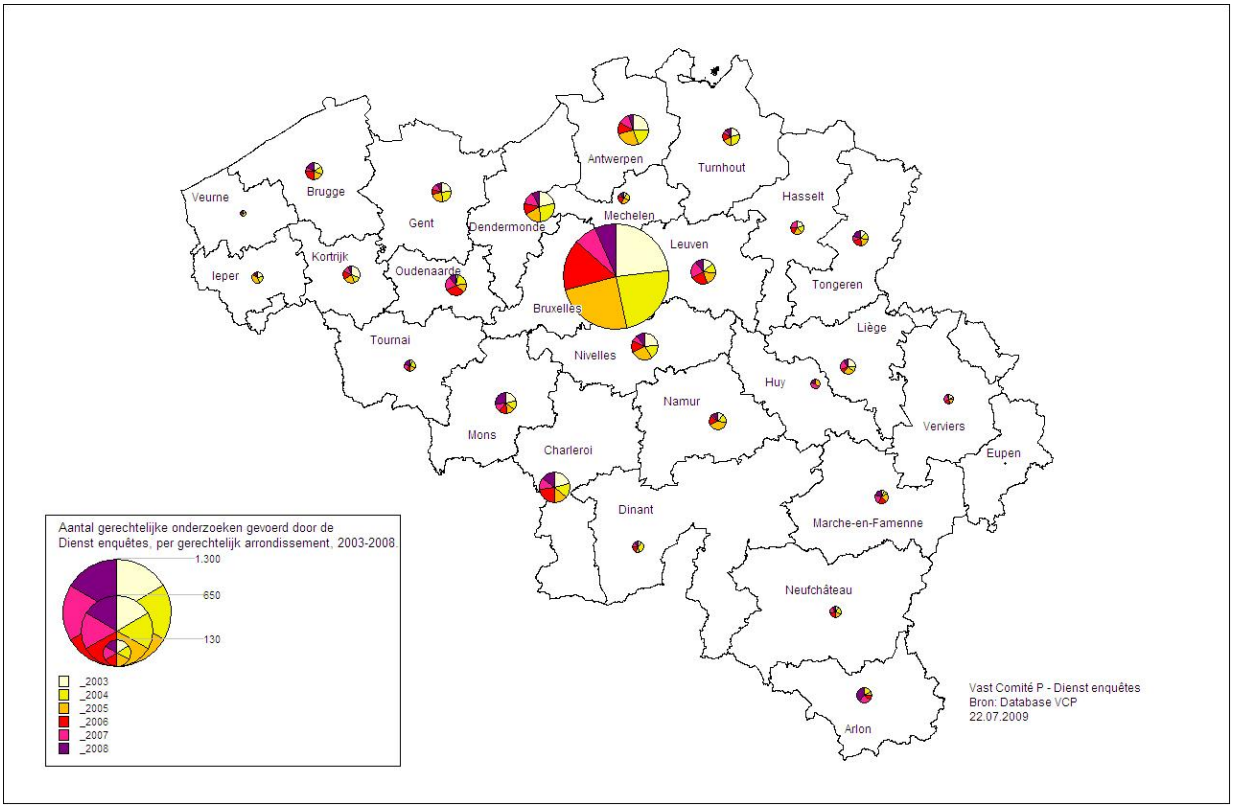

Kaart 3: Overzicht van het aantal klachten en aanmeldingen bij het Vast Comité P en de gerechtelijke onderzoeken gevoerd door de Dienst Enquêtes P betreffende een lokale politiedienst in 2008

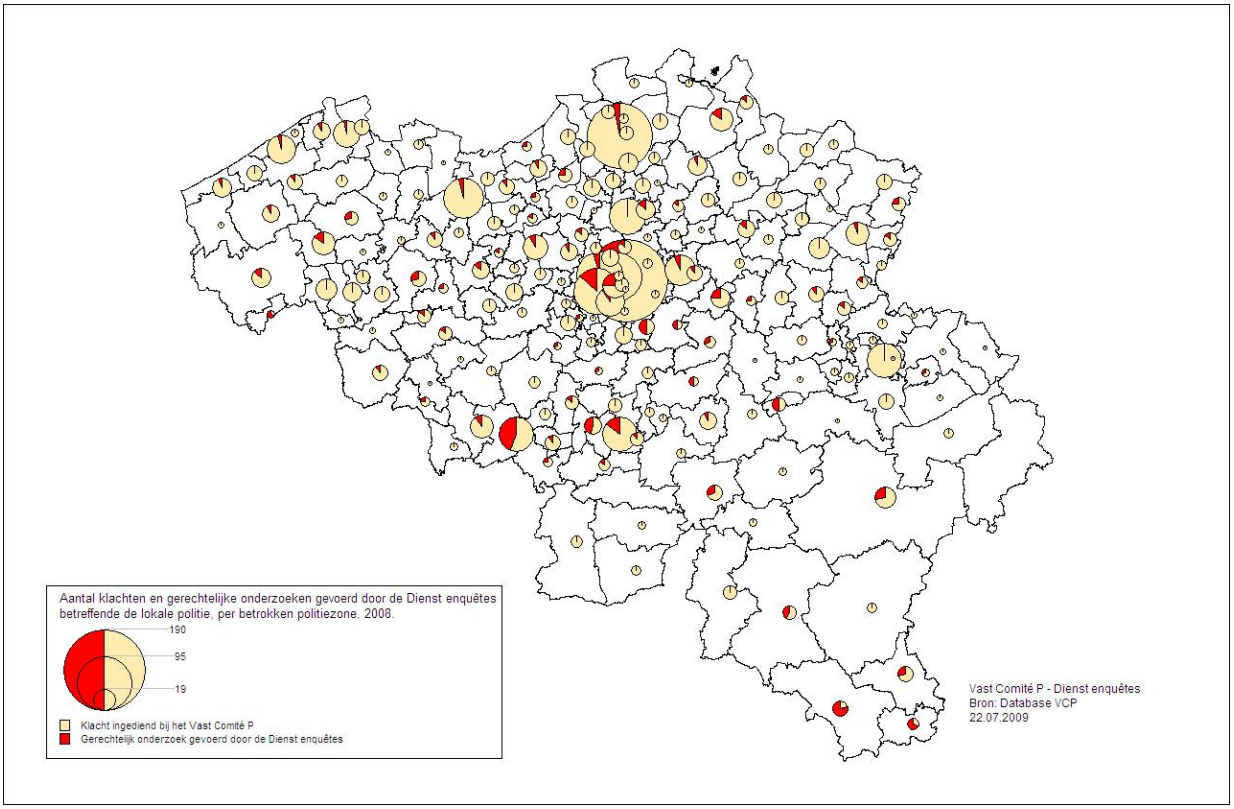

Van de feiten die in 2008 rechtstreeks door de klager werden gemeld bij het Vast Comité P vond 29 % plaats in het gerechtelijk arrondissement Brussel. Op de tweede plaats, zij het op redelijke afstand, volgt het gerechtelijk arrondissement Antwerpen met 9,4 % van de klachten. 50,6 % van de klachten betreft politiediensten uit het Vlaamse landsgedeelte, 29 % heeft betrekking op het gerechtelijk arrondissement Brussel en 20,3 % op Wallonië.

Bij de gerechtelijke onderzoeken die de Dienst Enquêtes P in 2008 voerde, is er een ander beeld: 31,3 % had betrekking op een dienst uit het gerechtelijk arrondissement Brussel, 28,5 % op een dienst uit het Vlaamse landsgedeelte en 40,2 % op een dienst uit Wallonië.

Op het totaal aantal ontvangen klachten waren er 4 lastens leden van de AIG, 12 klachten betroffen leden van de bijzondere inspectiediensten.
Lastens deze bijzondere inspectiediensten werden door de Dienst Enquêtes P tevens 6 gerechtelijke onderzoeken gevoerd.

15.2. ANALYSE VAN DE GEREGISTREERDE FEITEN GEKOPPELD AAN DE KLACHTEN GEMELD BIJ HET VAST COMITÉ P

In onderstaande tabel wordt een overzicht geboden van de schendingen die het Vast Comité P het vaakst registreerde bij de klachten die rechtstreeks bij zijn diensten werden aangemeld. Daarnaast wordt meegegeven hoe groot het aandeel van deze meest geregistreerde schendingen is en wat de evolutie in vergelijking met 2007 is. Per dossier kunnen meerdere feiten worden geregistreerd, d.w.z. **schendingen** die op het ogenblik van de feiten **als dusdanig door de klager** werden **gepercipieerd, aantijgingen dus**.

Tabel 4: Aantal bij het Vast Comité P vaakst voorkomende aangeklaagde feiten in 2007 en 2008, aandeel van deze feiten in het totaal aantal van de geregistreerde feiten en algemene evolutie 2007-2008

SCHENDINGEN	Aantal feiten 2007	Aantal feiten 2008	% bij klachten Vast Comité P 2008	Evolutie 2007-2008	
Onjuiste vaststellingen / onbevoegdheid	246	339	8,1 %	37,8 %	↗
Niet akteren	217	236	5,6 %	8,8 %	↗
Klantonvriendelijk (gebrek aan respect - beleefdheid, ongepast taalgebruik)	220	224	5,4 %	1,8 %	↗
Agressieve houding	179	222	5,3 %	24,0 %	↗
Ongelijke behandeling / niet eenvormig optreden	186	186	4,5 %	0,0 %	=
Lakse of negatieve houding bij taakuitvoering *s.l.*	143	156	3,7 %	9,1 %	↗
Niet optreden	128	153	3,7 %	19,5 %	↗
Gewelddaden tegen personen of goederen	178	134	3,2 %	-24,7 %	↘
Machtsoverschrijding	168	130	3,1 %	-22,6 %	↘
Intimiderende houding	110	127	3,0 %	15,5 %	↗
Gebrek aan respect	60	110	2,6 %	83,3 %	↗
Misbruik maken van zijn functie of gezag	63	99	2,4 %	57,1 %	↗
Overige feiten	1 898	2 059	49,4 %	-10,2 %	↘

Van de feiten die het Vast Comité P registreerde bij de klachten die het rechtstreeks ontving, betrof 8,1 % **onjuiste vaststellingen of onbevoegdheid** (in de juridische zin) **van de politieambtenaar**. Deze problematiek kent in vergelijking met 2007 een forse toename met ruim een derde. Het **niet akteren, klantonvriendelijkheid en agressieve houding** zijn schendingen die elk goed zijn voor iets meer dan 5 %. De agressieve houding van de politieambtenaar vertoont in 2008 een stijging met bijna een vierde en het aandeel van deze schending in het totaal aantal geregistreerde feiten is sinds 2006 verdubbeld van 2,6 % naar 5,3 %.

Wat de bijzondere inspectiediensten betreft, werden voornamelijk het geweld tegen personen of goederen en onjuiste vaststellingen aangebracht door de klagers.
Bij de klachten over de AIG vinden we in 2008 voor het eerst problemen inzake leiding en personeelsbeleid terug.

Tabel 5: Aantal bij het Vast Comité P aangeklaagde feiten opgedeeld in categorieën en evolutie 2007-2008

CATEGORIEËN	2007	2008	Evolutie 2007-2008	
Feiten in de uitvoering van hun ambt die de waardigheid van burgers aantasten	77	50	-35,1 %	↘
Feiten die rechtstreeks de rechten en vrijheden van burgers aantasten door willekeurig, gewelddadig, onrechtmatig of niet handelen door politieambtenaren in de uitvoering van hun ambt	265	233	-12,1 %	↘
Feiten die rechtstreeks de rechten en vrijheden van burgers aantasten door machtsmisbruik of valsheid in de uitvoering van hun ambt	112	95	-15,2 %	↘
Feiten gepleegd uit hoofde van de functie omschreven als corruptie	11	5	-54,5 %	↘
Misdaden en wanbedrijven gepleegd door politieambtenaren buiten hun ambt die de waardigheid van hun ambt aantasten	13	10	-23,1 %	↘
Andere strafrechtelijke of niet-strafrechtelijke feiten gepleegd in of buiten dienst	112	119	6,3 %	↗
Tekortkomingen door de houding, het gedrag of de handelingen die de waardigheid van het politieambt aantasten	1719	1884	9,6 %	↗
Tekortkomingen aan de beroepsplichten of misbruik van ambt en bevoegdheden	1419	1649	16,2 %	↗
Tekortkomingen inzake de doelmatigheid, de doeltreffendheid en de coördinatie van de politiediensten	142	130	-8,5 %	↘

De grootste categorie zijn de tekortkomingen door de houding, het gedrag of de handelingen die de waardigheid van het politieambt aantasten. Deze categorie maakt in 2008 45,1 % van alle geregistreerde feiten bij klachten uit. Tweede grootste categorie zijn de tekortkomingen aan de beroepsplichten of het misbruik van het ambt en de bevoegdheden, die met 39,5 % van alle feiten stijgt met 16,2 %. Het aandeel van 39,5 % ligt 3 % hoger dan in 2007.

15.3. ANALYSE VAN DE GEREGISTREERDE INBREUKEN GEKOPPELD AAN DE GERECHTELIJKE ONDERZOEKEN LASTENS POLITIE-AMBTENAREN GEVOERD DOOR DE DIENST ENQUÊTES VAN HET COMITÉ P

Hierna wordt een overzicht geboden van de inbreuken die geregistreerd werden bij de gerechtelijke onderzoeken lastens politieambtenaren die de Dienst Enquêtes P in de loop van 2007 en 2008 voerde.

Tabel 6: Verdeling van de door de Dienst Enquêtes P gevoerde gerechtelijke onderzoeken naar aard van de geregistreerde inbreuk, 2007-2008

INBREUKEN	2007	2008	Evolutie 2007-2008	
Gewelddaden tegen personen of goederen	80	47	-41,3 %	↘
Schending van het beroepsgeheim	47	43	-8,5 %	↘
Daden van willekeur	38	36	-5,3 %	↘
Aanslag op de persoonlijke levenssfeer (o.a. willekeurig optreden dat indruist tegen de grondwettelijke bescherming van de persoonlijke levenssfeer)	14	19	35,7 %	↗
Overschrijding of verkeerd aanwenden gezag	28	18	-35,7 %	↘
Leiding en hiërarchie	28	17	-39,3 %	↘
Valsheid gepleegd door een ambtenaar in de uitoefening van zijn functies	24	17	-29,2 %	↘
Opstellen PV	37	16	-56,8 %	↘
Algemene organisatie	15	16	6,7 %	↗
Bedreigingen	15	16	6,7 %	↗
Overige inbreuken	429	318	-25,9 %	↘

Nadat het aantal gerechtelijke onderzoeken dat de Dienst Enquêtes P in 2007 voerde met 36,7 % daalde in vergelijking met 2006, kent het cijfer in 2008 een minieme daling van 0,7 %. Er werden 109 verschillende soorten inbreuken geregistreerd bij deze gerechtelijke onderzoeken, waarbij de gewelddaden tegen personen en goederen, net als de voorgaande jaren, de vaakst voorkomende geregistreerde inbreuk zijn. Toch daalt het aandeel van deze inbreuk sinds 2006 gestaag van 14,9 % in 2006 naar 10,6 % in 2007 tot 8,3 % in 2008. Inbreuken die aan belang winnen, zijn de schending van het beroepsgeheim (7,6 %) en daden van willekeur (6,4 %).

15.4. BESPREKING

Aanvullend op deze cijfergegevens wenst het Comité P blijvend de aandacht te vestigen op het feit dat het klachten blijft ontvangen over de werking van de politiediensten en -ambtenaren in een aantal zeer duidelijk onderscheiden domeinen.

Het Comité P blijft klachten en aangiften ontvangen in het domein van het **gebruik van politionele informatie of politionele databanken** voor onterechte doeleinden, al dan niet privé. Positief is wel dat de gerechtelijke overheid meer aandacht besteedt aan dit betreurenswaardige en uiterst laakbare gedrag.

Een aantal klachten vloeit nog steeds voort uit problemen die te maken hebben met een gebrek aan professionalisme of kwaliteit op het vlak van het **opstellen van processen-verbaal**. Geregeld lopen er

ook klachten binnen over het gebruik van de talen door politieambtenaren, meer bepaald bij dringende noodoproepen (101, CIC, etc.) of bij het opstellen van processen-verbaal.

Het Comité P blijft vaststellen dat heel wat klachten betrekking hebben op het domein van de **politie over het wegverkeer**. Een groot deel van deze klachten houdt in feite een betwisting in van de vaststellingen gedaan door de politieambtenaren. Talrijke klachten handelen ook over de houding van de optredende politieambtenaren, hun uitspraken, hun gedrag, etc. in het kader van de uitoefening van de opdrachten van verkeerspolitie.
Verschillende klachten gaan ook over de vaststellingen naar aanleiding van een verkeersongeval of -incident waarbij een politieambtenaar betrokken is, al dan niet in dienst en al dan niet met een dienstvoertuig. Ook hier geeft de houding en het gedrag van de politiemensen aanleiding tot scherpe kritiek. Steeds vaker klaagt de burger ook over het feit dat politieambtenaren niet het 'voorbeeldgedrag' tonen dat men van hen mag verwachten, meer in het bijzonder in het verkeer.

Sinds enkele jaren wendt de burger zich ook tot het Comité P om **burengeschillen waarin politie-ambtenaren betrokken zijn**, aan te klagen. Anderen klagen over **relationele problemen met politie-ambtenaren**, onder meer in familiaal of relationeel verband, maar vaker nog na een relatiebreuk. Dat is een opmerkelijk verschijnsel dat de aandacht zou moeten trekken van de politieverantwoordelijken. Een groot aantal klachten die aan het Vast Comité P worden toegezonden, houdt ook verband met **buren-geschillen tussen personen, het optreden of niet optreden van de politiediensten in dit verband of nog de (schijnbare) partijdigheid**.

Opvallend is ook dat in verschillende domeinen, meer bepaald het wegverkeer of de recherche, de klacht gericht aan het Comité P meer betrekking heeft op de overheid van bestuurlijke of van gerechtelijke politie dan op de politiediensten of -ambtenaren. De klager is dus nog (te) vaak 'aan het verkeerde adres'.

Een reden waarom het Comité P dossiers klasseert in het domein van recherche of jeugd of 'familie', is dat de politieambtenaren hebben gehandeld overeenkomstig de richtlijnen van het parket of de onderzoeksrechter. In dergelijke gevallen is het Comité P uiteraard niet bevoegd, maar dat neemt niet weg dat er problemen zouden kunnen opduiken op het niveau van de genomen beslissing of de gegeven richtlijnen, meer bepaald inzake vrijheidsberoving of huiszoeking.

Net als soortgelijke instellingen heeft het Comité P zijn 'vaste klanten', die bovendien fel aandringen. Zulke klagers zijn veelal ook gekend bij de politiediensten zelf.

Meer en meer wenden politieambtenaren zich tot het Comité P **om inzage te krijgen in het onderzoeksdossier**, met de bedoeling een rechtsvordering in te stellen tegen de personen die klacht tegen hen hebben ingediend. Sommige klachten van burgers zijn immers erg licht, onduidelijk of onsamenhangend, soms zelfs overdreven. Het Comité P vindt dit een verontrustend fenomeen en zal met zijn parlementaire begeleidingscommissie overleg plegen om beter tegemoet te kunnen komen aan de verwachtingen en terechte kritiek van de politieambtenaren in dit verband.

16. VONNISSEN EN ARRESTEN

16.1. CIJFERS

164 beschikkingen, vonnissen en arresten uitgesproken in 2008, werden aan het Vast Comité P meegedeeld. Deze uitspraken, zowel strafrechtelijke als burgerrechtelijke, betroffen 219 politieambtenaren en agenten van politie.

Van die 164 uitspraken gingen er 21 uit van een onderzoeksgerecht. Van de 219 politieambtenaren en agenten van politie was er voor 44 onder hen een uitspraak door een onderzoeksgerecht.

Tabel 7: Verdeling van de beschikkingen, vonnissen en arresten per hof van beroep

	Gevangenis-straf / geldboete	Werkstraf	Internering	Schuldig-verklaring	Opschorting	Vrijspraak	Totaal
Antwerpen	7	1	0	0	5	2[93]	15
Brussel	26	0	0	1	8[94]	1[95]	36
Gent	29	0	0	1	1	4	35
Luik	8	2	0	0	12[96]	22[97]	44
Bergen	18	0	0	1	9[98]	6[99]	34
Totaal	88	3	0	3	35[100]	35[101]	164[102]

Tabel 8: Verdeling van de beschikkingen, vonnissen en arresten volgens rechtsmacht

	Gevangenis-straf / geldboete	Werkstraf	Internering	Schuldig-verklaring	Opschorting	Vrijspraak	Totaal
Politierechtbank	60	0	0	2	0	2	64
Correctionele raadkamer	-	-	0	0	2	15[103]	17
Correctionele rechtbank	19	1	0	1	27	8	56
Kamer van inbeschuldiging-stelling	-	-	0	0	2	2[104]	4
Hof van beroep	9	2	0	0	4	8	23
Totaal	88	3	0	3	35	35	164

Tabel 9: Verdeling van de uitspraken over de korpsen en graden

	Calog	AGP	INP	HINP	CP	HCP	Totaal
Lokale politie	3	8	124	23	24	5	187
Federale politie	0	0	17	11	4	0	32
Totaal	3	8	141	34	28	5	219

Tabel 10: Verdeling volgens de aard van de tenlastelegging – veroordeling met strafmaat

Tenlastelegging	Veroordeling met strafmaat
Huisdiefstal	1
Verduistering	3
Oplichting	1
Valsheid in geschrifte	3
Valsheid in informatica	1
Omkoping	2
Valsheden	8
Doodslag	1
Aanranding van de eerbaarheid	1
Slagen	10
Schuldig verzuim	1
Onopzettelijke doding	1
Bedreigingen	1
Onopzettelijke slagen en verwondingen	4
Laster	1
Eerroof	1
Schending van het beroepsgeheim	3
Lasterlijke aangifte	2
Kansspelen	1
Verdovende middelen	3
Verkeersinbreuken en -ongevallen met dronkenschap of intoxicatie	6
Verkeersinbreuken en -ongevallen met vluchtmisdrijf	4
In samenhang met verkeersinbreuken: dronkenschap – alcoholintoxicatie – weigering ademtest/bloedpoef	38
Verkeer andere	62

16.2. BESPREKING

16.2.1. Algemeen

Enkele vaststellingen gedaan in het jaarverslag 2006-2007 blijven hier onverkort geldig. Zo lijkt het erop dat de politie in het rechtsgebied Gent duidelijk het strengst benaderd wordt wat het aantal vervolgingen betreft; zeker wanneer we in rekening brengen dat in de rechtsgebieden Antwerpen en Brussel beduidend meer politieambtenaren zijn tewerkgesteld.

Het toen **vrij hoge aantal opschortingen** van de uitspraak – weliswaar verschillend per rechtsgebied – wordt ook nu bevestigd: van de 108 uitspraken door de bodemrechters (vrijspraken niet meegerekend) waren er 35 opschortingen, zijnde 32,4 %; nog net iets hoger dan in de vorige analyse (31,5 %).

De trend zet zich verder waarbij een belangrijk aantal uitspraken werd gedaan inzake verkeers-gerelateerde inbreuken (minstens 60 veroordelingen op een totaal van 88), gaande van overdreven snelheid over alcoholintoxicatie tot vluchtmisdrijf, waarbij deze zich opnieuw enkel voordeden in de privésfeer.

De rechters blijken vaak het argument in te roepen dat de politieambtenaar op professioneel vlak al te zeer zou lijden onder een strafrechtelijke veroordeling en dat een veroordeling nog bijkomend tot een tuchtstraf zou leiden. Omgekeerd is het ook zo dat het feit dat de beklaagde reeds tuchtrechtelijk gestraft is vóór de uitspraak, van aard is om een opschorting uit te spreken.

Opmerkelijk is dat van de 21 uitspraken door de onderzoeksgerechten er 15 door de Luikse onderzoeks-gerechten werden geveld (12 raadkamer, 3 kamer van inbeschuldigingstelling) waarbij tweemaal tot opschorting en 15 maal tot buitenvervolgingstelling werd besloten.

De verdeling over de graden lijkt de verdeling over deze graden binnen het politiewezen te volgen.

16.2.2. Geweldgebruik

Uitgangspunt inzake geweldgebruik is dat politieambtenaren in staat moeten zijn om zichzelf te beheersen, zelfs indien er misplaatste opmerkingen of handelingen worden gesteld door een aangehouden persoon; dit geldt des te meer wanneer de politieambtenaren in de numerieke meerderheid zijn.

Dat het leren omgaan met **vuurwapens** en het op peil houden van deze vaardigheid belangrijk blijft, leren ons twee trieste voorvallen.
In een zaak van onopzettelijk doden met vuurwapen motiveert de strafrechter de strafmaat door te stellen dat de maatschappij dient te worden beschermd tegen zulke *"professionele nonchalance van politie-ambtenaren"* (het dienstwapen was geladen en gewapend zonder dat de drager het wist). Naast een geld-boete werd betrokkene gestraft met 12 maanden gevangenisstraf met uitstel gedurende 3 jaar. In een even dramatisch geval – de politieambtenaar keert terug van een schietoefening, gaat langs bij zijn ouders en 'om te spelen' trekt hij zijn wapen, wapent, en plaatst het tegen het hoofd van een neefje en vuurt – stelt de rechtbank *"dat het verontrustend is vast te stellen dat de beklaagde, politieambtenaar in het bezit van een wapen, zich tijdens zijn eerste dienstmaanden gedraagt als een onverantwoordelijk joch, dat zich belangrijk voelt dankzij zijn dienstwapen"*[105]. De rechtbank besloot tot een straf van 1 jaar met uitstel gedurende 5 jaar (plus een geldboete).

Een aantal uitspraken betreft het **toedienen van een kaakslag door politieambtenaren**.

Zo werd geoordeeld dat het feit dat iemand opgewonden is, onvoldoende is opdat een politieambtenaar een kaakslag zou toedienen om hem te kalmeren, zonder dat betrokkene daarbij bedreigend of geweld-dadig is, noch tracht te vluchten. Met betrekking tot de *'gifle paternelle'* merkt de rechter op dat het artikel 257 Sw. dwangmaatregelen betreft, bestaande uit het gebruik van geweld, maar geenszins *'une mesure de correction corporelle'* zoals de *'gifle paternelle'*. Het recht van *'correction corporelle'* is immers geen attribuut van de politiefunctie. Ook in een andere zaak oordeelde de rechter dat een kaakslag teneinde de persoon te kalmeren niet kon en wel degelijk een strafbaar feit uitmaakt, zoals voorzien in artikel 563 Sw.

Een *"lichte nekslag is een daad bedoeld om het bevel kracht bij te zetten"*[106] volgens een andere rechter. Een lichte nekslag toegediend aan een persoon die aangemaand werd een campingterrein te verlaten

omdat hij door zijn houding en uitlatingen het 'pacificatiewerk' van de politie op die camping bemoeilijkte, is volgens een rechter te beschouwen als *"een daad bedoeld om het bevel kracht bij te zetten"*.

Dat het gebruik van geweld niet alleen wettig moet zijn, maar ook proportioneel werd geïllustreerd in een zaak waarbij een slecht uitgevoerde armklem resulteerde in een breuk van het opperarmbeen (eenvoudige schuldigverklaring).

Een politieambtenaar werd veroordeeld tot 5 maanden met uitstel gedurende 3 jaar, omdat hij trachtte een dronken persoon, die weggevoerd werd met de ambulance, te wurgen en dit terwijl hij zelf tijdens zijn dienst een alcoholgehalte van 2,354 g/l liet optekenen.

16.2.3. Jeugdige leeftijd/gebrek aan ervaring

De jeugdige leeftijd/gebrek aan ervaring wordt in een aantal gevallen als verzachtende omstandigheid ingeroepen. Zo vormde het feit nog maar 4 weken politieambtenaar te zijn een bijkomende verzachtende omstandigheid: *"dat de betrokkene 'gezondigd' heeft wegens gebrek aan ervaring"*.

Politieambtenaren die een opgesloten persoon – die eerder in een incident was verwikkeld met collega's – gingen opzoeken om wraak te nemen, kregen, wegens hun jonge leeftijd, opschorting.

In een zaak waarbij vergoedingen werden ontvangen wanneer een beroep werd gedaan op een bepaalde takeldienst, kregen bepaalde ambtenaren opschorting omdat zij door hun jonge leeftijd niet voldoende weerstand konden bieden tegen een algemeen aanvaarde wantoestand in het korps.

16.2.4. Opstellen van processen-verbaal – valsheden

Valsheden bij het opstellen van een proces-verbaal, nochtans het stuk bij uitstek waarop de bodemrechter zich baseert en dat dus ontdaan moet zijn van de minste twijfel, worden heel gevarieerd bestraft: met opschorting wegens volgend feit: op vraag van een collega zet een politieambtenaar als tweede verbalisant (vaststeller) zijn naam op het PV zonder dat hij enige vaststelling deed. Het niet correct weergeven op de inventaris van de inbeslagname van gelden werd bestraft tot 7 maanden en ontzetting uit de in artikel 31, 1° tot 4° en 6° Sw. opgesomde rechten. Ook werd veroordeeld het achterhouden van processen-verbaal die nadelig zijn voor een persoonlijke vriend en het ten onrechte vermelden de feiten zelf te hebben vastgesteld om medische kosten te kunnen recupereren.

In een andere zaak vermeldde de verbalisant ten onrechte dat de overtreder afwezig was en was het duidelijk dat het proces-verbaal was opgesteld uit wraak, doordat de overtreder een incident had met de echtgenote van de verbalisant. Deze zaak werd ook beslecht met opschorting.

Een werkstraf werd opgelegd voor de volgende feiten. Beklaagde (politieambtenaar) stelt vooreerst een proces-verbaal op in naam van een collega, in hetwelk hij zich voordeed als slachtoffer van een (fictief) verkeersongeval met vluchtmisdrijf veroorzaakt door een derde. Dit proces-verbaal werd doorgestuurd naar de verzekeraar, teneinde de materiële schade te laten vergoeden. Nadien wordt het proces-verbaal gewijzigd, zodanig dat de beklaagde nu als verbalisant naar voren treedt en zijn echtgenote klaagster wordt.

Het annuleren van processen-verbaal door een politieambtenaar leverde in één geval een ontzetting op gedurende 10 jaar van de in artikel 31, 1° tot 4° en 6° Sw. opgesomde rechten. De rechter motiveerde: *"Beklaagde is de karikatuur van de ouderwetse corrupte politieman, die processen-verbaal doet verdwijnen in ruil voor kleine en minder kleine persoonlijke profijtjes"*.

16.2.5. Drugsgebruik

Drugsgebruik en -bezit voor persoonlijk gebruik werden bestraft met een opschorting, een probatie-opschorting of een werkstraf.

17. CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

In dit hoofdstuk worden de voornaamste aandachtspunten, conclusies en aanbevelingen samengebracht die het Vast Comité van Toezicht op de politiediensten heeft geformuleerd in het verlengde van zijn activiteiten 2008. Sommige van de onderstaande conclusies gaan soms verder dan wat eerder in dit verslag werd behandeld, omdat ze gebaseerd zijn op de totaliteit van de onderzoeken die het Vast Comité P in de loop van 2008 heeft gevoerd.

17.1. WIJKWERKING

Hoewel iedereen het er nog altijd over eens is dat een performante wijkwerking, die focust op de bevolking, van het grootste belang is, wijzen diverse vaststellingen die het Vast Comité P heeft gedaan in zijn verschillende onderzoeken naar de wijkwerking, en meer in het bijzonder zijn jaarverslag 2006-2007, op moeilijkheden in verband met de doeltreffende uitvoering van deze functionaliteit. Andere instellingen hebben trouwens ook zulke vaststellingen gedaan. Daarmee wordt zonder meer het belang van deze functionaliteit aangegeven o.m. als hoeksteen van de gemeenschapsgerichte politiezorg die de leidraad moet zijn van de geïntegreerde politiezorg. Ook in de loop van 2008 voerde het Comité P onderzoek naar de wijkwerking in een aantal politiezones met in het bijzonder een *casestudy* van een **district in de politiezone Brussel-Elsene** en een andere van de **zone Mons-Quévy**. Verder werden daarmee verbonden thematieken onderzocht zoals de bijstand aan **gerechtsdeurwaarders** en de **controles van woonplaatsen**.

Waardering en tevredenheid van de burger zijn belangrijk voor het gehele politiewerk maar in het bijzonder voor de wijkwerking die dicht bij de bevolking dient te staan en een goede dienstverlening aan de ganse samenleving beoogt. Uit de enquête *'police 2007'* gehouden door de Union des Villes et Communes de Wallonie (UVCW) blijkt dat 61 % van de Waalse burgemeesters ontevreden is over de politionele dienstverlening in hun gemeente en dan in het bijzonder over de wijkwerking, die door 64 % van de respondenten als "slecht" tot "middelmatig" wordt bestempeld. Deze waarderingscijfers contrasteren met de scores die werden toegekend aan de andere functionaliteiten, zijnde tussen 63 en 80 % van de respondenten beoordeelde deze functionaliteiten positief, terwijl slechts 36,7 % de wijkwerking positief bevond.

Wat de waardering van de burgers betreft, kan, daarentegen, op basis van het aantal klachten dat bij het Comité P in 2008 over de wijkwerking binnenkwam, een belangrijke verbetering worden vastgesteld. Waar in 2007 beduidend meer burgers hun ontevredenheid over de wijkwerking lieten horen, **kon in 2008 een daling van 18 % in het aantal klachten en aangiften met betrekking tot de functionaliteit wijkwerking worden genoteerd.** Qua **verbeterpunten** kunnen we evenwel stellen dat deze klachten voor bijna een derde te maken hebben met een lakse of negatieve houding van de politieambtenaar. Andere genoteerde klachten hebben te maken met het verzuimen tussen te komen (12 gevallen in 2008), weigering te akteren (14 keer), machtsmisbruik (13 keer) of een gebrek aan neutraliteit of onpartijdigheid (34 keer). Een aantal klachten over deze laatste aspecten had kunnen worden vermeden indien de betrokken politieambtenaar in de geest van de gemeenschapsgerichte politiezorg aan de verschillende partijen beter rekenschap had afgelegd over zijn optreden en hen tevens had ingelicht over het verdere gevolg dat aan hun zaak zou worden gegeven. Dit laatste veronderstelt evenwel dat hij zelf deze informatie kreeg of ernaar op zoek ging. In twee vijfden van de dossiers uit 2008 werd melding gemaakt van een gebrek aan respect voor de opgelegde procedures, voornamelijk in het raam van de **controle van de woonplaats**.

Omtrent het voor de burger belangrijke thema van de woonplaats, en in het bijzonder de wijze waarop de politie dit controleert, toonde onderzoek van het Comité P aan dat geen van de bezochte zones zicht heeft op de omvang van de fictieve woonplaatsen en dat veel afhangt van het beleid van de gemeentelijke overheden. Uit fragmentaire gegevens bleek dat 11 à 12 % van de weigeringen tot inschrijving door de gemeentelijke overheid is ingeleid door negatieve verslagen die de politiediensten opstelde. In een aantal gevallen stelde het Comité P vast dat de politieambtenaar geen daadwerkelijke vaststelling van het werkelijke verblijf deed, maar zich per telefoon van deze taak kweet of de betrokken burgers naar het politiecommissariaat liet komen.

Een zijdelings aspect van de wijkwerking vormt het verlenen van de **sterke arm aan gerechts-deurwaarders**. Verscheidene jaren al vestigt het Comité P de aandacht op deontologische problemen

inzake de vergoeding die gerechtsdeurwaarders betalen aan politieambtenaren voor deze politionele bijstand. Het Comité P blijft aandringen op een wetswijziging om uit de impasse van dit belangenconflict te raken.

De uitkomsten van de *casestudy's* van zowel het 3de district van de politiezone Brussel-Elsene als van de politiezone Mons-Quévy onderstrepen verder het belang van de strategische oriëntatie en sturing, o.m. door een hoge betrokkenheid van de leiding van de politiezone (respectievelijk op niveau korps, district, divisie, e.a.) van de functionaliteit wijkwerking. Hoewel positief kan worden besloten dat het 3de district van de politiezone Brussel-Elsene de minimale norm behaalt, is er anderzijds nog duidelijk groeimarge in het verder concreet invullen van deze capaciteit. Ook de adequate allocatie van de medewerkers over de wijken verdient aandacht, aangezien er alsnog geen continue aanwezigheid kan worden gegarandeerd. Een deel van de verklaring hiervoor vormen de historische erfenis van de administratieve onderverdeling van de wijken waarin de wijkwerkers opereren, en die niet noodzakelijk bepaald werd in functie van socio-demografische kenmerken, en de hoeveelheid van vragen en behoeften (van in het bijzonder de inwoners) die hieruit voortvloeien. Alleszins vereist een goede wijkwerking meer dan het louter uitvoeren van administratieve handelingen. Het onderzoek wees uit dat er behoefte is aan een meer uitgesproken visie op wat gebiedsgericht werken inhoudt en in welk takenpakket dit zich vertaalt (gespecialiseerd of niet bijvoorbeeld). Contact met en kennis van de inwoners blijkt daarbij van groot belang. De Veiligheidsmonitor 2006 van de gemeente Elsene, waarvan het grondgebied grotendeels samenvalt met het 3de district van de zone Brussel-Elsene, geeft hier aan dat meer dan 60 % van de inwoners zegt zijn wijkagent eigenlijk niet te kennen. Misschien belangrijker nog is hierbij de vraag of de wijkagent zijn bevolking wel kent. Alleszins dient het district in kwestie te worden aangemoedigd om hierin verdere vooruitgang te boeken, want wederzijdse kennis verhoogt ongetwijfeld het vermogen van de wijkpolitie om de noden en behoeften van de burger beter te kennen en de dienstverlening hierop adequaat af te stemmen.

Om in hetzelfde perspectief de functionaliteit wijkwerking in het algemeen verder te optimaliseren, wenst het Comité P zowel de door de Commissie-De Ruyver in haar derde evaluatieverslag, gepubliceerd in juni 2007, geformuleerde **aanbevelingen** als zijn eigen eerder geformuleerde aanbevelingen te herhalen en er bij de korpschefs op aan te dringen deze alsnog te implementeren. Dit zijn onder meer:

- voor het uitbouwen van een goede en kwaliteitsvolle politionele wijkwerking moet een gemeenschappelijke visie worden goedgekeurd in de zonale veiligheidsraad;
- de functionaliteit wijkwerking moet worden ingevuld met doelstellingen die duidelijk en motiverend zijn voor de betrokken politiemensen;
- er kunnen kwaliteitsnormen aan de functionaliteit wijkwerking worden gekoppeld. De efficiëntie van de wijkwerking kan meetbaar worden gemaakt. Het aantal contacten in het kader van hercontactnames na misdrijven, tevredenheidspeilingen, het aantal uitgebrachte preventieve adviezen, de Veiligheids-monitor of een fijnmazige bevraging kunnen hierbij worden gehanteerd;
- een goede wijkwerking vereist dat structuur en functioneren van een lokaal politiekorps steunen op een sterke territoriale verankering waarin ruimte is voor verregaande deconcentratie. Niets sluit uit dat wijkagenten bij het aanvangen van de dienst vanuit een centrale locatie naar hun wijken of 'gedeconcentreerde antennes' vertrekken;
- een betere wijkwerking kan ook worden gerealiseerd door een adequate keuze van de uren waarop de wijkagent bereikbaar is (in functie van de doelgroep) en door de eventuele locatie van een wijkbureau;
- er moet wel worden verhinderd dat wijkdiensten een eiland binnen het politiekorps gaan vormen;
- een lokale politie, die dankzij een intense wijkwerking dicht bij de bevolking wil staan, heeft daar een toegankelijke en klantvriendelijke structuur voor nodig;
- in talrijke politiekorpsen kunnen bijgevolg bijkomende investeringen ten behoeve van de wijkwerking nodig zijn;
- enkele bestuurlijke en gerechtelijke taken kunnen perfect worden opgenomen vanuit de wijkfunctionaliteit maar moeten kaderen binnen de finaliteit van de politionele wijkwerking, meer bepaald een beter contact met de buurtbewoners en een betere kennis en opvolging van hun problemen;
- het korpsmanagement en de dagelijkse leiding van de wijkwerking (middenkaderfunctie) hebben als opdracht een goede omkadering en ondersteuning van de wijkagent te garanderen. Dit vertaalt zich in een aangepaste aansturing en coaching. Een duidelijk functieprofiel en een degelijk competentieprofiel zijn hierbij onontbeerlijk;

- de vernieuwde functionele opleiding voor wijkagent moet nog duidelijker gericht zijn op het aanreiken van de wijze waarop de dagelijkse taak wordt uitgevoerd. De functionele opleiding zou moeten worden aangevuld met modulair aangeboden voortgezette opleidingen met het oog op competentiebehoud of competentieverruiming.

Het belang van de wijkwerking werd ook aangetoond toen **in 2008 bijkomende middelen** werden gevonden **voor de wijkwerking**. Onder meer op aangeven van de Commissie-De Ruyver, alsook van het Comité P, werden aanvullende middelen vrijgemaakt voor de functionaliteit wijkwerking, teneinde statutaire wijzigingen te kunnen doorvoeren en dit met het oog op het verbeteren van de minimale dienstverlening aan de bevolking, alsook om enkele pecuniaire verschillen voor de medewerkers ten aanzien van collega's werkzaam in andere functionaliteiten af te vlakken. De bijkomende middelen die aan de functionaliteit wijkwerking worden toegekend, dienen onder meer te worden aangewend om te voorzien in een bepaald aantal uren te presteren tijdens weekeinden en op feestdagen.

17.2. GENEGOTIEERD BEHEER VAN DE PUBLIEKE RUIMTE

Genegotieerd beheer van de publieke ruimte kan worden begrepen als de operationalisering van de principes of pijlers van de gemeenschapsgerichte politiezorg binnen het domein dat voordien genoegzaam de (meer grootschalige) handhaving van de openbare orde werd genoemd. In 2008 werd in het bijzonder ingegaan op de inzet van politionele middelen en de toepassing van deze pijlers hierbij naar aanleiding van **voetbalwedstrijden en grootschalige gebeurtenissen**.

Zich steunend op enerzijds zijn eigen vaststellingen en analyses en, anderzijds, de conclusies van de wetenschappelijke studie over de politionele benadering van veiligheid naar aanleiding van **voetbalwedstrijden** in België, kan het Vast Comité P stellen dat er een positieve dynamiek op gang is gekomen om de doeltreffendheid en doelmatigheid van de strijd tegen geweld naar aanleiding van voetbalwedstrijden te verhogen. De drie voorbije voetbalseizoenen kenden een stijgende trend (20 %) inzake het aantal toeschouwers en een stelselmatige daling van het aantal geweldsincidenten in en rond de voetbalstadions. Toch waren er in 47 % van de wedstrijden van het seizoen 2007-2008 wel nog incidenten. Er is een trend van een vrij sterke daling van de politie-inzet vanaf het voetbalseizoen 2003-2004, met weliswaar een lichte stijging tijdens het seizoen 2007-2008. Ook positief is dat bij de overheden tevredenheid kon worden opgetekend over het feit dat een aantal politiediensten een participatieve en consequente houding aanneemt in de strijd tegen voetbalgerelateerde criminaliteit. Aldus lijken strategische keuzes adequaat vertaald in processen, uitgevoerd door gemotiveerde medewerkers, uit te monden in betere resultaten voor de samenleving zoals o.a. minder maatschappelijke kost qua inzet van personeel, meer participatie (en tevredenheid?) van de toeschouwers en minder hooliganisme.

Diverse **verbeterpunten** waarop het Vast Comité P meermaals de nadruk heeft gelegd, en die bovendien werden bevestigd door andere bronnen, hebben daarentegen tot op heden geen structurele en duurzame oplossing gekregen. Het aantal opgestelde processen-verbaal steeg sterk over de afgelopen jaren, maar kende voor het seizoen 2007-2008 een lichte daling. Maar vooral de kwaliteit van deze processen-verbaal, zowel deze afkomstig van sommige zones als deze van de bewijsteams van de federale politie, bleek soms ondermaats en voor verbetering vatbaar. Slechts een minderheid van de politionele vaststellingen kon worden ondersteund met geregistreerde beelden. Er blijft een grote behoefte bestaan aan een betere kennis van de voetbalwetgeving en de omzendbrief OOP 40 op het terrein. En de afwezigheid van concrete afspraken inzake de tolerantiegrenzen en het daaraan gekoppelde verbaliseringsbeleid zorgt ervoor dat de burgers op verschillende manieren worden geverbaliseerd, naargelang van de politieman of de plaats. De informatieflux is verbeterd, maar op dit vlak is ook nog progressie mogelijk.

Zoals al gezegd, beklemtoont het Vast Comité P dat de **aanbevelingen**, die zijn geformuleerd in zijn vorige activiteitenverslagen en hierboven herhaald, nog altijd actueel zijn (voor de verschillende componenten van de geïntegreerde politiedienst, gestructureerd op twee niveaus). Enkele assen die bijgevolg een nog meer praktische invulling verdienen, zijn:

- het verder optimaliseren van de samenwerking tussen de lokale en de federale politie, waarbij de expertise van beide niveaus maximaal benut moet kunnen worden;
- het verder uitbouwen van een hecht partnerschap met alle actoren in de veiligheidsketen, teneinde een concrete invulling te geven aan een integrale en geïntegreerde aanpak met oog voor de noodzakelijke preventieve, reactieve maatregelen en nazorg;

- het vertalen van voormelde principes gekoppeld aan een transparant en meetbaar beleid in de veiligheidsovereenkomsten;
- het geven van een maximale invulling aan de beleidslijnen afkomstig van de FOD Binnenlandse Zaken, die naar aanleiding van diverse fora naar voor worden gebracht, teneinde te komen tot een nog meer samenhangende aanpak van het fenomeen.

Bij **grootschalige gebeurtenissen** is het genegotieerd beheer van de publieke ruimte in principe een evenwichtsoefening tussen het maximaal toelaten van het samenkomen van grote groepen mensen en het maximaal garanderen van de veiligheid en het inperken van de overlast rond dit gebeuren. Van tel hierbij zijn het eerbiedigen van de mensenrechten en de toepassing van *community policing*-principes zoals o.m. externe oriëntering, probleemoplossend (in het bijzonder de-escalerend) werken, partnerschap en transparantie (*accountability*).

Op het terrein konden de afgelopen jaren enkele vaststellingen worden gedaan op het vlak van de **interactie met de menigte**. Binnen de vertaling van de ideaaltypische gemeenschapsgerichte politie-aanpak veronderstelt dit dat dezelfde politiemensen permanent en gemakkelijk in alle omstandigheden omschakelen van een toestand van integratie, onthaal en bescherming naar een toestand van desintegratie met een kordaat en vooral (eenzijdig) dwingend optreden, om dan terug te keren naar een toestand van relatieve integratie. Die omschakeling wordt daarom niet gevolgd door alle politiemensen binnen een optredende interventieformatie en zeker niet door alle partijen of aanwezigen binnen de conflictueuze toestand. De burger evolueert daarbij eerder naar een opponent van de politie dan dat hij gewoon en rustig de dwingende rechtzetting van de politie aanneemt.

Bij een aantal waarnemingen was het confronterend vast te stellen hoe **de politie zelf de menigte provoceert**, misschien niet altijd bewust. De provocatie gebeurt niet alleen door het in plaats stellen van volledig opgeschaalde politiemensen, maar vooral ook door degenen die zich in een zekere 'beschermde' positie bevinden, zoals in een voertuig, in een sproeiwagen, naast een hond of op een paard. Ze dagen uit door in te rijden op een menigte, *per se* door een menigte te willen manoeuvreren, herhaaldelijk kleine stootjes met de waterstraal te geven, de hond zonder muilband naar voor te duwen, etc.

Een andere vaststelling heeft betrekking op het partnerschap of de **samenwerking met de verschillende veiligheidspartners**. Positief is het voorafgaand overleg en het feit dat veiligheidspartners hun inzet en middelen afstemmen op basis van wat de politie aanziet als risico, maar anderzijds zouden ze op het terrein nog beter kunnen samenwerken. Zelden ziet men het 'overleg' voortduren tijdens en na afloop van de gebeurtenis. De installatie van een permanent overlegplatform*,* tijdens en vooral na het gebeuren, behoort nog niet tot de gebruiken. In elk geval heeft dit nieuwe concept in openbare orde als gevolg gehad dat de voorbereidingsstructuren en vooral de verantwoordelijkheden beter werden gedefinieerd.

Transparant zijn in het kader van gebeurtenissen is in de eerste plaats tolereren dat iedereen die het wenst, mag en kan toekijken, weliswaar vanuit het gegeven dat de veiligheid in elk geval gegarandeerd moet blijven. In de praktijk kwam het echter geregeld voor dat de politie helemaal niet opgezet was met het 'toekijken' op haar werking. In een extreem geval werden mensen van het Comité P zelfs expliciet geweerd toen ze vaststellingen van gebruik van excessief geweld wilden doen.
Wanneer de politie moet ingrijpen tegenover een groep personen, geeft ze luid en duidelijk de nodige waarschuwingen vooraleer te interveniëren om het provoceren, het gooien van projectielen, het gebruik van geweld en het vernielen te doen ophouden. We zien echter dat de politiemensen daarna zelf weinig tot niet communiceren wanneer ze dwang en/of geweld tegenover individuen moeten gebruiken.

Wat de **mensenrechten** betreft, kon soms worden vastgesteld hoe **schendingen** ervan intern de politie werden afgeschermd, bijvoorbeeld door het dragen van een bivakmuts, door politiemensen in politie-voertuigen onderling van plaats te doen wisselen, door beelden te wissen of nog door een politievoertuig onmiddellijk te doen vertrekken zodat er geen vaststellingen konden gebeuren.

In tegenstelling tot de inzet bij voetbalwedstrijden, had de nieuwe aanpak van de laatste jaren geen 'verminderde' **politie-inzet** tot gevolg. De totale inzet varieert bij alle geobserveerde betogingen, bij een aanwezigheid van maximum 750 deelnemers, gemiddeld rond de 20 à 25 % van de te verwachten menigte, wat in feite 30 à 40 % van het werkelijk aanwezige publiek inhoudt. Wanneer men enkele duizenden tot tienduizenden deelnemers verwacht, blijkt de totale politie-inzet rond de 10 % te schommelen. In dat laatste geval betekent dit wel een terreinbezetting van om en bij de 700 à

800 politiemensen, vele sproeiwagens, aanhoudingswagens, etc. en een bijkomende oriëntatie van bijzondere politie-eenheden. In 2 % van het totaal aantal waargenomen gebeurtenissen heeft de politie effectief ordehandhavend moeten optreden. Met andere woorden, waar op het vlak van het beheer van voetbalwedstrijden de tendens aangeeft dat investeringen resulteren in aantoonbare resultaten, kan dit voor het genegotieerd beheer in het algemeen nog niet in dezelfde mate worden aangetoond, in het bijzonder wat de totale inzet van capaciteit en het gedrag van sommige individuele personeelsleden hierbij betreft. Hoewel het beheer van zulke grootschalige gebeurtenissen een collectief politioneel gebeuren behelst, blijkt immers uit bovenstaande gegevens dat het streven naar optimalisering van de individuele medewerkers, alsook de inzet van de leiding hierbij, tot de belangrijkste aandachtspunten behoren.

Een bijkomend aantal onderzoeksvaststellingen had betrekking op de **informatie-inzameling** in dit verband. Het ontbreekt nog hier en daar aan concrete informatie ten gevolge van de vaststelling dat bijvoorbeeld RAR-formulieren nog steeds (te) fragmentarisch worden ingevuld en er geen eenduidige criteria, normen en standaarden in deze materie bestaan. De studie van de informatiebronnen en van de interacties tussen de partners toont (onder andere informatievergaring MFO 1) dat het informatiebeheer inzake de evaluatie van de dreiging vaak te beperkt is. Een globale of geïntegreerde aanpak is hierbij nog niet verwezenlijkt.

In een ander onderzoek naar de informatie-inzameling en -uitwisseling tussen de verschillende niveaus met betrekking tot het beheer van (onrust en wanorde in) de publieke ruimte op wijkniveau bleek dat hoe groter de lokale zone, hoe minder RAR's er volgens een aantal bevraagde bestuurlijke directeurs-coördinators (DirCo's) worden doorgespeeld aan het AIK. De schaalgrootte van de zone blijkt omgekeerd evenredig met het aantal doorgezonden informatierapporten. Als gevolg hiervan kan het AIK (zoals bleek in één bepaalde onderzoekssetting) ook minder informatie terug- en doorspelen aan de (andere) lokale korpsen, wat zijn impact leek te hebben op het vermogen om op het terrein snel, preventief en adequaat in te spelen op onrust en wanorde op wijkniveau. Mede debet hieraan is, volgens de bevraagde DirCo's, het vrij reactieve en incidentgestuurde karakter van de lokale informatie-inzameling, zodat snel en preventief op de bal spelen, minder kan worden gerealiseerd.
Vestigen we verder nog de aandacht op het feit dat de informatievergaring die het personeel van de FGP in de uitvoering van gespecialiseerde opdrachten van bestuurlijke politie moet uitvoeren, niet zo vanzelf-sprekend te noemen valt. De samenwerking ter zake tussen de DirCo en de DirJud verloopt niet overal optimaal. De structurele lokalisatie van de diensten belast met de gespecialiseerde opdrachten van bestuurlijke politie binnen de FGP's zou in het bijzonder de tendens naar 'vergerechtelijking' van de informatie van bestuurlijke politie versterken (focus op terrorisme, gerechtelijke procedures hebben de overhand, werken onder embargo, etc.).
Ten slotte wezen verschillende gesprekspartners ons regelmatig op het gebrek aan specifieke opleiding in verband met de doorstroming van informatie van bestuurlijke politie, een domein dat trouwens geen deel uitmaakt van het opleidingsaanbod.

17.3. ONTHAAL

De tevredenheid over een klantgerichte politiezorg wordt in grote mate bepaald door de **kwaliteit van het onthaal en de dienstverlening** hierbij vanwege de personeelsleden van de verschillende diensten van de geïntegreerde politie. Het onthaal beperkt zich niet tot het fysiek loket maar wordt ingevuld door iedere politiefunctionaris in interactie met de bevolking. Voor een aantal aspecten konden conclusies worden getrokken uit een onderzoek naar het functioneren van het 3de district van de politiezone Brussel-Elsene. Dat de bevolking in het algemeen gedrag, houding en voorkomen van politieambtenaren belangrijk vindt, blijkt ook uit de vele meldingen hieromtrent in de pers, op het internet e.a. Ook het Comité P ontving in 2008 weer foto's van politievoertuigen die de verkeersregels overtreden, die verkeerd geparkeerd staan, door het rode licht rijden, een enkele richting inrijden e.a.
Zoals de vorige jaren, kunnen ook nu de eerder gemaakte analyses behouden blijven. Uit bepaalde gedragingen, houdingen, uitlatingen of tekortkomingen die herhaaldelijk worden vastgesteld, kan het Vast Comité P immers concluderen dat nog te veel politie-entiteiten kampen met een steeds meer uitgesproken normvervaging en schending van de deontologische regels.

Wat het **voorkomen van de politie** betreft, blijkt ook het **uniform** nog niet geïntegreerd te zijn. Er werd onder meer waargenomen dat bij samengestelde diensten van federale en lokale politiediensten de eenvormigheid in het dragen van het uniform ver zoek is. De recente observaties van de gezamenlijke acties van de spoorwegpolitie (SPC) met andere politiediensten in het hoofdstuk democratische werking

bevestigen dit. Wijzen we verder op het soms onvolledige of verkeerd samengestelde uniform dat wordt gedragen. Bovendien werd vastgesteld dat nog steeds middelen of uniformstukken van voor de politiehervorming worden gebruikt, zoals oude insignes of voertuigen met oude **stripings**. Het Comité P stelt hierbij vast dat de politie hierdoor maatschappelijk bepaalde afspraken niet naleeft en de legitimiteit van haar gezagsfunctie ook ondergraaft. In 2008, zijnde 10 jaar nadat de wet ter hervorming van de politiediensten is aangenomen en 7 tot 8 jaar nadat de eerste structuren zijn opgezet, meent het Vast Comité P nogmaals de aandacht te moeten vestigen op deze problematiek en in het bijzonder, en tot zijn spijt, op aspecten als het dragen van het uniform en het hoofddeksel, de netheid en het voorkomen van sommige politieambtenaren, hun voorbeeldgedrag. Het gedrag, de houding en de beleefdheid van sommige politiemensen laten te wensen over, de burgers blijven erover klagen. Het wegwerken van disparaatheden hieromtrent zal dan ook ongetwijfeld het algemene imago van en de waardering voor de politionele dienstverlening ten goede komen. Ook het loslaten van de door sommigen nog geuite gehechtheid aan vergane glorie in de vorm van oude **aanspreektitels** zal de interne en externe identificatie als een geïntegreerde politiedienst, gestructureerd op twee niveaus, bevorderen.

17.4. INTERVENTIE – NOODHULP

'Politiehulp' of het snel, gemotiveerd en op maat (ter plaatse) bijstand leveren aan mensen in nood is een essentieel onderdeel van de functionaliteit interventie. De mate van waardering van burgers en overheden voor deze dienstverlening vormt een belangrijk resultaat voor deze functionaliteit. Een studie van klachten omtrent schuldig verzuim voor de periode 2003-2008 leert ons dat de helft van deze klachten kan worden teruggebracht tot de functionaliteit interventie, waarbij de klachten bijvoorbeeld handelen over: (1) het weigeren, niet of laattijdig verlenen van medische hulp, (2) de kwaliteit van de interventie, (3) het niet ter plaatse komen na een vraag tot interventie, (4) het ter plaatse komen maar niet optreden, *ex aequo* met (5) verwondingen door politiemensen, (6) het laattijdig komen en (7) het niet registreren van gegevens, het niet opstellen van een proces-verbaal of het plegen van valsheid in geschrifte. Een analyse van de klachten over de **interventietermijnen** toont tevens aan dat de ontevredenheid zich in meer dan 4 op 5 gevallen situeert in het politionele gerechtelijke domein (o.m. inbraak en diefstal) en dat de rest het domein verkeer behelst (verkeersongevallen en -misdrijven). In verband met de interventietermijnen werd onlangs een werkgroep opgericht, onder leiding van de FOD Binnenlandse Zaken, om na te gaan of het opportuun zou zijn om al dan niet interventietermijnen op te leggen. Deze opdracht was voorzien in het regeerakkoord.

De **redenen voor de geregistreerde ontevredenheid** en de evoluties erin kunnen o.a. in verband worden gebracht met de inplaatsstelling van de communicatie- en informatiecentra (CIC) over het grondgebied en het daaruit voortvloeiende interventiebeleid dat de politiezone opstelde ten behoeve van het CIC. Dit standaardiseert en beperkt de respons(mogelijkheden) van de dispatcher en de beleidsopties beantwoorden niet steeds aan de verwachtingen van de burger, waardoor deze dit kan ervaren als onwil of als het minimaliseren van zijn (hulp)vraag. Niettemin dient opgemerkt dat op 2 jaar (2007-2008) slechts 8 klachten werden geregistreerd over het onthaal bij het CIC. Mogelijke verschillen in interventiebeleid roepen verder onwillekeurig vragen op naar de politionele gelijkwaardige dienstverlening. Gemeenschapsgerichte politiezorg veronderstelt evenwel ook werk op maat van bepaalde groepen, wijken of fenomenen, op voorwaarde dat de noden en behoeften hieromtrent breed gedragen worden door de bevolking en eraan werden getoetst. Of men dan nog iedereen kan tevredenstellen, is daarbij nog maar de vraag. Hierbij wordt het consensuele karakter van de *community policing*-filosofie op de proef gesteld. Om eventuele ontevredenheid hieromtrent bij te sturen, dient in positieve zin opgemerkt dat het CIC per politiezone statistieken bijhoudt over de aanrij- en afhandelingstijden, waardoor de politiezone de mogelijkheid krijgt haar beleid bij te sturen, wat we alleen maar kunnen aanmoedigen.

Naast algemene cijfers over klachten kan de mate van tevredenheid over het geleverde interventiewerk ook worden getoetst op het terrein, aan de hand van een aantal *casestudy's*. In de politiezone Brussel-Elsene, en in het bijzonder wat het 3de district betreft, kwam het Comité P tot de conclusie dat vele betwistingen over **interventies met takelen** het gevolg zijn van tegengestelde visies van lokaal bestuur en politie in de gemeente Elsene op het gewenste verkeershandhavingsbeleid. Het beleid van het lokaal bestuur inzake het verkeershandhavingsbeleid wordt, door een aantal bevraagde politiemensen, als (te) chaotisch ervaren en dat van de politie wordt, volgens percepties van de politie zelf, door het bestuur wellicht beschouwd als zijnde gevoerd met (te) weinig onderscheidingsvermogen. De impact van zulke tegenstrijdige visies laat zich alleszins voelen in het politiewerk en in de wijze waarop dit wordt

gewaardeerd door de burger. Aldus werd in 2008 op een totaal van 584 takelingen in Elsene, na intern onderzoek, in niet minder dan 255 gevallen overgegaan tot terugbetaling van de takelkosten. Het onderzoek wees verder uit dat het 3de district van de politiezone Brussel-Elsene inspanningen zal moeten leveren om qua tevredenheid van de bevolking dezelfde waardering te bekomen, niet alleen als de andere districten van de zone Brussel-Elsene maar ook als de andere zones uit het Brusselse.

Uit andere *casestudy's* komt naar voor hoe de **tevredenheid van de burger** over de interventies op het terrein hoe dan ook subjectief is, maar bovendien soms ook op foutieve inschattingen van prestaties gebaseerd kan zijn. Het onderzoek naar de interventie naar aanleiding van een *homejacking* te Lot bijvoorbeeld toonde aan dat de reactie van de burgerslachtoffers in de pers, waarbij ze de optredende politie bestempelden als *"onprofessioneel, arrogant en nalatig"*, niet overeenstemde met de objectiveerbare, uitmuntende prestaties van de inspecteurs.

Punctuele doch ook specifieke conclusies konden worden getrokken uit een onderzoek dat betrekking had op de **interventie van de politie bij zelfmoord en pogingen** daartoe. Over het algemeen treden de politiediensten snel en correct op in geval van zelfmoorden en pogingen, en iets beter nog op het spoorwegnet gezien de specifieke partnerschappen en omgeving. Uit incidentele vaststellingen is gebleken dat diverse domeinen meer aandacht verdienen, vooral de uitwerking door de leiding van de SPC van het spreidingsplan in de gegevensbanken van CAD (ASTRID), het opnieuw verspreiden van de procedures voor interventie op het spoor (*checklists*) en van het protocolakkoord tussen de SPC en CSS (*Corporate Security Services*) aan de lokale korpsen want deze blijken door hen niet goed gekend te zijn. Wat de toekomst betreft, heeft de Directie van de politie van de verbindingswegen – Spoorwegpolitie – al laten weten dat ze initiatieven heeft genomen om haar diensten te herinneren aan hun wettelijke verplichting om een officier van gerechtelijke politie naar de plaats van de zelfmoord te sturen, wat de kwaliteit van de ter plaatse gestelde daden alleen maar kan verbeteren en waardoor de gemaakte opmerkingen kunnen worden gecounterd.

Qua **aanbevelingen** heeft het onderzoek uitgewezen dat de **Interventiegids Terrein** (IGT) op bovenstaande punten moet worden aangepast, maar ook dat hij (geregeld) moet worden geactualiseerd.
Er zou een nationale richtlijn moeten worden uitgevaardigd betreffende de **afstapping ter plaatse** met het doel de praktijken te standaardiseren en de in de analyse beschreven verbeterpunten bij te sturen. Daar de omzendbrief **GPI 58** een te beperkende definitie van slachtoffer (enkel in de gevallen van een strafrechtelijke inbreuk) geeft en daardoor de plegers van zelfmoord en hun omgeving uitsluit van zijn toepassingsgebied, zou dit begrip opnieuw en ruimer moeten worden gedefinieerd. In de praktijk wordt vastgesteld dat er toch **slachtofferzorg** wordt geboden bij de opvang van de suïcidale persoon en zijn naasten.

Ook in het geval van het noodlottige incident te Lot kon een zeer goede **samenwerking** worden vastgesteld **tussen de verschillende interveniërende geledingen van de politiestructuur** en naar aanleiding van een incident in een Sevesobedrijf in de gemeente Frasnes-Lez-Anvaing kwam tot uiting hoe de betrokken diensten en overheden tevreden waren over de werking van het ASTRID-netwerk, de coördinatie en de spontane en vanzelfsprekende samenwerking tussen de interventiediensten. Ook de doeltreffendheid en het professionalisme van het CIC werden algemeen erkend. De samenwerking met de hulpdiensten verloopt op het terrein goed tot zeer goed.

In deze onderzoeken van het Comité P kwam verder ook het belang van de **motivatie, deskundigheid en integriteit** aan bod. Dat jongere politiemensen niet noodzakelijk steken laten vallen, kwam tot uiting bij het schietincident te Lot, waar de inspecteurs hebben getuigd van een opmerkelijk inschattingsvermogen en zin voor initiatief en de prestaties van de pas afgestudeerde inspecteurs aantonen dat zij op de hoogte waren van de maatregelen die moesten worden getroffen en dat zij die taken zeer goed hebben uitgevoerd.

17.5. INTERNE KLACHTENAFHANDELING

Sommige feiten worden nog steeds aan het Vast Comité P gemeld om een lopende procedure te vertragen of te verstoren, indien het al niet duidelijk de bedoeling is om schade te berokkenen. Het Comité P is van mening dat er moet worden gezocht naar een evenwichtige oplossing om op te treden tegen misbruiken op dat vlak. Het Comité P benadrukt, eens te meer, dat de politieambtenaren beter beschermd zouden moeten worden tegen deze misbruiken.

In het algemeen kan worden vastgesteld dat de **klachtenafhandeling** op zich eerder **beperkt blijft tot het onderzoeken van de individuele 'schuldvraag' en het afhandelen via de tuchtprocedure**. Andere aspecten die niet zozeer in aanmerking komen voor tucht of structurele disfuncties krijgen minder aandacht. Diensten intern toezicht mogen bij de klachtenafhandeling niet enkel oog hebben voor de individuele disfuncties die aanleiding geven tot de klachten. Het Comité P beveelt aan dat ook organisatorische disfuncties die ten grondslag (kunnen) liggen aan klachten, worden geïdentificeerd en dat de nodige aanbevelingen om ze te verhelpen, worden gedaan en uitgevoerd.

In het bijzonder wat de **federale politie** betreft, bleef de DIT tot eind 2008 in de uitvoering exclusief een HRM-onderdeel hoofdzakelijk georiënteerd op tucht. Een proactieve werking is nog niet aan de orde en de klachten die rechtstreeks van de burger worden ontvangen, beperken zich blijkbaar tot een verwaarloosbaar klein aantal. Sinds 2003 laten de nodige materiële en personele middelen, de noodzakelijke opleidingen of het uitwerken van nieuwe procedures en richtlijnen aangepast aan de nieuwe taakstelling evenwel op zich wachten. Dit verklaart mede waarom de DIT voorlopig onvoldoende zicht heeft (of kan hebben) op de klachten die, verspreid over het land, op de verschillende diensten (centraal en gedeconcentreerd) rechtstreeks worden ontvangen en behandeld.

Voor de uitoefening van alle politiefunctionaliteiten zou het ongetwijfeld beter zijn een **meer regelmatige controle** (van conformiteit of kwaliteit) uit te voeren op een aantal opdrachten, taken of processen. Ook in deze materie hebben de middenkaders zonder meer een belangrijke rol te spelen, naast het officierenkader. In ieder geval is er binnen de verschillende componenten van de geïntegreerde politiedienst en op het vlak van de diverse tussenkomsten van de politiediensten nog steeds nood aan een betere omkadering van de intervenanten.
De **functie intern toezicht en inspectie** dient dus beter georganiseerd en erkend te worden binnen de geïntegreerde politiedienst in zijn geheel. In vergelijking met de eerdere instructies, zijn wij voorstander van een herevaluatie, aan de hand van ruimere regels en meer doorgedreven, ook op federaal niveau. Hierin kan specifiek aandacht worden besteed aan een kwaliteitsvolle klachtenbehandeling.
In dit verband kan men zich afvragen waarom de politie achterblijft. Het intern toezicht is vandaag duidelijk ingeburgerd, zowel op federaal als op gewestelijk niveau. Op lokaal niveau zijn er ook bijzondere ontwikkelingen merkbaar op het niveau van de gemeenten en OCMW's, die tegenwoordig allemaal aan intern toezicht doen. Een reden te meer om de politie aan te sporen om de achterstand die ze op dit vlak heeft opgelopen, in te halen.

Het Vast Comité P blijft bijgevolg vooral pleiten voor een procesbeschrijving en, indien nodig, **meer performante en beter omschreven diensten intern toezicht**. Concreet vraagt het Comité, eens te meer, dat de omzendbrief POL 48 wordt opgeheven en dat er een duidelijk kader wordt geschetst voor het intern toezicht en meer in het bijzonder voor de behandeling van klachten tegen politiediensten door de diensten intern toezicht, de diensten met vergelijkbare taken en de AIG. Voor het overige, is het Comité van oordeel dat de functie intern toezicht verder moet gaan dan loutere klachtenbehandeling en bestraffing, met name van individuele inbreuken, en ook moet gericht zijn op de evaluatie, controle en bijsturing van de politiepraktijken en van de werking van de politie, en dit vanuit een meer structurele en organisatorische benadering. Daarnaast moeten de politiediensten ook lerende organisaties zijn.

17.6. INFORMATIEHUISHOUDING

Informatiehuishouding kan o.m. worden begrepen als een specifieke vorm van (wederzijdse) politionele steun gericht op het boeken van resultaten in de diverse politionele functionaliteiten. Het is van groot belang dat deze infohuishouding *up-to-date*, accuraat en legitiem is. De kwaliteit van de gegevens dient daartoe nauw opgevolgd. Positief in dit verband is de vaststelling dat men een **duidelijke ventilatie-inspanning** heeft geleverd om een reeks persoonsgegevens te verwijderen die niet langer geregistreerd dienden te worden (ventilatie *one-shot*). In deze beweging werden 212 550 personen geschrapt. Maar er is nog steeds geen concrete uitvoering gestart rond de automatisering van het proces (zoals reeds gemeld sinds 2004). Het aanhoudende gebrek aan een uitvoeringsbesluit bij de wet op het politieambt blijft een uiterst netelige zaak. In de toekomst zal een verdere kwaliteitsverbetering mogelijk moeten zijn bij het realiseren van de toepassing 'fusie personen'. Hierdoor zouden de dubbele entiteiten kunnen worden samengevoegd.

Ondanks de geboekte vooruitgang, stelt het Comité P nog altijd vast dat de **algemene kwaliteit van de informatie** zonder twijfel nog beter kan, vooral op het niveau van de politiezones. Er moeten nog

inspanningen worden geleverd, zowel op het vlak van de informatie-inzameling als op het vlak van de registratie van gegevens en de weldoordachte en geïntegreerde exploitatie van de informatie ten behoeve van alle belanghebbende partijen bij de politie en de Belgische politieoverheden.
We herhalen dat de federale politie een andere invulling geeft aan het begrip 'kwaliteit', met name het streven naar het optimaal verloop van de informatiestroom en/of de voeding van de databanken. Kwaliteit in de gegevensstroom betekent voor haar dan ook vooral de kwantiteit van voeding naar volledigheid, zonder specifiek over de 'waarde' van de inhoud te oordelen. De waarde van de inhoud, onder meer of de gegevens wel met de werkelijke feiten op het terrein overeenstemmen, of ze (juridisch) correct werden ingevoerd, is een problematiek die pas in tweede instantie aan bod zou komen. Tot nu toe werd daar nog geen aanvang mee genomen. Dit baart zorgen, temeer daar deze conclusies reeds opgenomen werden in het jaarverslag 2006. De federale politie (CGO) is ook zelf controles gaan uitvoeren op de gegevens in de ANG. Alleen beperkten die zich nog steeds tot de techniciteit van de velden of van het elektronisch doorsturen van de informatie.
Uit verschillende onderzoeken is nog maar eens gebleken dat er nog heel wat vooruitgang moet worden geboekt in het domein van de opsporing en exploitatie van informatie, meer bepaald in het **domein van de bestuurlijke politie**. Men moet zich enerzijds blijven concentreren op de kwaliteit van de voeding van de ANG en anderzijds het gebruik van die databank blijven aanmoedigen en verbeteren. In dat verband is de goede werking van de AIK's en de CIC's ook van fundamenteel belang.

Het Comité P verheugt zich desondanks over de ontwikkeling van een aantal **verbeteringsinitiatieven**, o.a. inzake: het recherchemanagement, de verwerking van de vaststellingen met onbemande camera's in Vlaanderen, het uitwerken van een nieuw centraal wapenregister en de evolutie waarbij steeds meer informatie geïntegreerd kan worden opgezocht binnen de politionele 'Portal-omgeving'. Evenwel moeten we nogmaals vaststellen dat er heel wat capaciteit en geld verloren blijft gaan omdat bepaalde nieuwe modules tweemaal moeten worden ontwikkeld, eenmaal om met ISLP te kunnen werken en eenmaal om met FEEDIS te kunnen werken. Eenzelfde systeem voor de geïntegreerde politie om processen-verbaal op te stellen, blijft nog steeds achterwege en de laatste maanden werd hierin weinig vooruitgang geboekt. In de basisopleiding geeft men nog steeds les over ISLP, terwijl FEEDIS de standaardtoepassing is binnen de federale politie. Daardoor gaat een belangrijke vormingscapaciteit verloren bij de omscholing in de ene of de andere richting bij mobiliteit tussen lokale en federale politie. De opvolging en ondersteuning van de verschillende lesgevers inzake informatiebeheer zijn nog steeds onbestaande (cf. aanbevelingen jaarverslag 2006) en elkeen blijft zijn eigen cursus doceren.

Het Vast Comité P betreurt nog steeds de ***outsourcing*** **van te veel technische toepassingen**, meer bepaald in de informatica. Hoewel dit hoofdzakelijk gebeurt om begrijpelijke technische of budgettaire redenen, kan deze evolutie – op termijn – nefaste gevolgen hebben, namelijk indien er ergens *black boxes* zouden opduiken.

Het Comité P heeft in 2008 opnieuw vastgesteld dat het **misbruik van politionele gegevens** door sommige politiemensen **problematisch** blijft. Het Comité P pleit ervoor dat men strikt optreedt (op straf- en/of tuchtrechtelijk vlak) tegen het opvragen van gegevens zonder dat men hiervoor een concreet belang heeft, en dit onder meer gezien de noodzaak om de privacy van de burgers en de collega's te respecteren. Het komt de functionele beheerders toe, onder de verantwoordelijkeid van de korpschef, om hierop geregeld controles uit te voeren.
Eens te meer herinnert het Comité eraan dat waar de WPA "het niet ter kennis brengen van informatie" in artikel 44/11 strafbaar stelt, het mogelijks opportuun zou zijn ook een artikel in te lassen dat hetzelfde beoogt voor het oneigenlijke gebruik van de beschikbare politionele informatie.

Op het vlak van de veiligheid stellen we, zoals in het vorige jaarverslag, ons nog steeds vragen bij het idee om iedereen een extern e-mailadres en toegang tot internet te geven en dit van op hetzelfde fysieke netwerk waarop zich ook de operationele informatie bevindt. Een moderne organisatie heeft deze tools natuurlijk nodig, maar bij het uitwerken van oplossingen dient de veiligheid van het netwerk, en van de databanken in het bijzonder, absoluut te worden gegarandeerd.

We stellen ook vast dat men in sommige gevallen (wettelijke) toegangen voorziet tot de ANG voor externe diensten (Directie private veiligheid, Child Focus, Dienst Vreemdelingenzaken, etc.). Vaak krijgen zij maar toegang tot een beperkt aantal gegevens. Helaas kan er om technische redenen niet altijd een onderscheid worden gemaakt tussen wat deze diensten mogen en kunnen zien. We pleiten dan ook voor een strikte, actieve controle op de consultatie en het gebruik van de gegevens door deze diensten en het snel zoeken naar een passende technische afscherming.

17.7. GEÏNTEGREERDE WERKING EN STEUN

De werking van de CIC's, ASTRID en de AIK's maakte ook in 2008 het voorwerp uit van verder onderzoek. Voorts konden conclusies worden geformuleerd over de inzet van honden en de geïntegreerde werking Douane-federale politie.

17.7.1. CIC

In 2008 ontvingen de CIC's een **stijgend aantal oproepen** ten opzichte van de vorige jaren, met niet minder dan 2,8 miljoen oproepen tegenover 2,5 miljoen in 2007 en 2 miljoen in 2006. Alle CIC's zijn volledig geoperationaliseerd met uitzondering van het CIC Henegouwen, waar enkel nog de 101-centrale van de politiezone Charleroi (de telefoonzone 071) moet worden overgenomen. Dit is pas gepland tegen eind 2009.
Enkele CIC's (vooral Brussel en Henegouwen) kampen met een blijvend **personeelstekort**. Dit dreigt dramatisch te worden in die zin dat ze beweren hierdoor de minimale dienstverlening en bijgevolg ook de veiligheid van de burger niet langer te zullen kunnen garanderen. De investeringspolitiek op het vlak van personeelsaanwerving die de federale politie momenteel voert, zal zeker het probleem niet oplossen, integendeel. De uitstroom bij de CIC's is momenteel groter dan de instroom.
De behoefte aan het **multidisciplinair behandelen van niet-dringende hulpverlening** is duidelijk aanwezig. Er is sprake van een blauwe, rode, gele, … lijn, maar de noden en gedifferentieerde aanpak werden nog steeds niet grondig onderzocht of door studies onderbouwd. Vooral de politiezones vragen om deze problematiek te betrekken bij de keuze van het ideale dispatchingmodel.

Er werd in de onderzoeken op het terrein eveneens ingegaan op een aantal functioneringsaspecten binnen de **CIC's van Luik, Antwerpen, Henegouwen en Brussel**, waarbij o.a. tekortkomingen van technische aard en het tekort aan gekwalificeerd personeel naar voren kwamen. Een wijdverspreide vaststelling is ook het feit dat **sommige politiezones** ervoor blijven kiezen om hun **eigen dispatching** te blijven verzekeren. Zij hebben hiervoor een aantal valabele argumenten, al kan er niet naast worden gekeken dat door de aldus ontstane variatie in het interventiebeleid, er mogelijkerwijze verschillen ontstaan betreffende een gelijkwaardige dienstverlening aan de burger over de diverse politiezones en -diensten heen.

Meer in het bijzonder wat Brussel betreft, hebben de **Brusselse politiezones** van bij aanvang geopteerd voor het behoud van hun **eigen zonale dispatching**. Er zijn wel samenwerkingsakkoorden tussen de zes Brusselse zones die belangrijk zijn voor de functionering van de dispatchings. De politiezones blijven voor een eigen zonale dispatching pleiten. Evenwel sluiten enkele politiezones in de toekomst de dispatching van de interventieploegen door het CIC BRU niet uit. Ook de SPC Brussel opteert voor een eigen commandocentrum.
De *interface* tussen het CIC BRU en de zonale dispatchings verloopt goed, maar er wordt wel nog geklaagd over het feit dat de fiches opgemaakt door het CIC BRU soms "te summier" worden ingevuld. De meest terugkerende **verbeterpunten** van de Brusselse dispatchings zijn: (1) het gebrek aan (tweetalig) personeel; (2) de infrastructuur (te kleine behuizing) en middelen (telefooncentrale, Dispatch S) die nog ontbreken; (3) het beheer van de interventies; (4) de ondersteuning door de NV ASTRID.
Het behoort de verantwoordelijken in deze domeinen toe de nodige initiatieven te nemen om de problemen te verhelpen en de werking te verbeteren.

De structuur en de technologie van de CIC's bieden enorme mogelijkheden en zijn tegelijkertijd verenigbaar met het principe van gemeenschapsgerichte politiezorg. Het argument van sommige korpschefs uit grote politiezones die beweren dat het provinciaal communicatie- en informatiecentrum (CIC) de goede toepassing van *community policing* in de weg staat, lijkt ons niet erg geloofwaardig.

Het is nog steeds niet duidelijk wie nu de leiding neemt over een 'niet-aangekondigde gebeurtenis in beweging' (bijvoorbeeld een achtervolging) en welke tactische procedés hierbij van toepassing zijn, voor zover die al bestaan.
Voor zover ze niet bestaan, is evenmin duidelijk wie nu het voortouw moet nemen in het uitschrijven van deze tactische procedés en hoe in dergelijke materie moet worden gecoördineerd.

Goede praktijken konden worden gevonden in het **CIC te Antwerpen**, dat, sterk geëvolueerd naar een moderne meldkamer conform de ASTRID-filosofie, ook zijn meerwaarde bewijst door het opstarten van allerhande projecten die het mogelijk maken om het lokale beleid aan te sturen. Een van de probleempunten, o.m. voor het CIC Antwerpen, is het statuut van de neutrale calltakers (statuut FOD

Binnenlandse Zaken), dat niet altijd verenigbaar is met de operationele noodwendigheden van een CIC, met als gevolg dat de dienst hierdoor soms wordt ontregeld. Ook slaagt de FOD Binnenlandse Zaken er voorlopig niet in om tijdig voldoende neutrale calltakers ter beschikking te stellen van het CIC ANT. Er is slechts tweemaal per jaar een rekrutering en het CIC ANT had eind 2008 een tekort van 5 neutrale calltakers.

Over de **internationale grensoverschrijdende samenwerking** kan ten slotte het volgende worden gesteld.
De CIC's aan de Nederlandse grens werken op een geïntegreerde manier samen met zowel de politiezones als de meldkamers. Technisch gezien, worden hierbij de Belgische en Nederlandse netten met elkaar gekoppeld ('*combining of groups*') via het CIC. Wat Frankrijk betreft, is men een gelijkaardig systeem aan het uitwerken, maar wat Duitsland betreft, is er enkel nog maar contact met de meldkamer van Aken. Voor een optimale grensoverschrijdende communicatie is echter echte *roaming* noodzakelijk. Hiervoor is de techniek nog niet in plaats gesteld, aangezien geen enkel land momenteel bereid is enige bestelling te plaatsen.

17.7.2. ASTRID

De NV ASTRID is sinds 2006 overgegaan van de installatiefase naar de servicefase. Nog steeds is er een probleem met de onderaannemers van de NV waardoor zolang de technische keten niet volledig onder controle is, ook de operationele keten hieronder lijdt. De **radiodekking vordert goed**. Enkel in Wallonië zijn er nog problemen. Er zijn momenteel 500 masten geplaatst en ook de bijkomende 80 masten zijn, op enkele uitzonderingen na, geplaatst. Ook werden er ondertussen een paar nieuwe behoeften gedetecteerd. Zowel *'outdoor'* als *'indoor'* zijn er plaatsen waar geen of beperkte radiocommunicatie mogelijk is. Technisch gezien, zouden meer masten een grotere dekkingsgraad kunnen verzekeren, maar er is daarvoor blijkbaar geen budgettaire ruimte. Het stabiliteitsprobleem inzake de mobiele dataterminals werd opgelost in 2008. Meer en meer mobiele dataterminals werden in 2008 in gebruik genomen. De politiediensten willen meer toepassingen via dit systeem doch hiervoor is een breedbandnetwerk nodig.

17.7.3. AIK

Binnen de federale politie ontbreekt nog steeds een opvolging en gestructureerde ondersteuning naar de AIK's toe. Zoals vermeld in het vorige jaarverslag, stellen we ook nu vast dat er geen antwoord kan worden gegeven op vragen inzake de globale werking van de AIK's. Volgens de federale politie vindt evenwel zowat de helft van de AIK's dat ze optimaal functioneren. Het is niet duidelijk waarop deze bewering steunt. Sommige problemen van personeelsbezetting en bevoegdheid blijven echter bestaan en een zekere slechte wil van sommige zones is hier niet vreemd aan. De volle medewerking van de lokale politie blijft immers één van de gevoelige punten die te vaak onaangeroerd blijven. Voor een goede werking van de geïntegreerde politie zijn, volgens het Comité P, een harmonische werking van de AIK's en de CIC's en de inzet van bekwame personeelsleden immers doorslaggevend.

17.7.4. Inzet van honden door de politiediensten

Sinds 2001 heeft de geïntegreerde politie het hoofd moeten bieden aan verschillende visies inzake de inzet van politiehonden. **Uiteindelijk**, in 2008, werden de **principes voor de aanschaf en de voortgezette opleiding** van politiehonden in een **ministerieel besluit** gegoten dat verplicht van toepassing is op alle politiediensten en dus de toestand naar de toekomst toe zou moeten verbeteren.

Met betrekking tot de vorming, heeft het Comité P vastgesteld dat het **tekort aan beschikbare trainers** nog een belangrijk verbeterpunt vormt voor de opleidingen die door de politiescholen worden verstrekt. Ons onderzoek toonde verder aan dat de infrastructuur die ter beschikking wordt gesteld van honden-geleiders zeer verschillend is, net als hun specifieke uitrusting. Wat de medewerkers betreft, stemmen de verschillen, op statutair vlak bijvoorbeeld, inzake eigendom van de honden, en de gevolgen ervan tot nadenken.

Wat de inzet op het terrein betreft, blijkt er nog een **onduidelijkheid over het gebruik van de muilkorf** wanneer honden worden ingezet in het raam van het genegotieerd beheer van de publieke ruimte (zie ook *supra*). In het domein van de grootschalige gebeurtenissen bleek de inzet van de hond op geen enkel moment van de waarnemingen opportuun te zijn geweest, wel integendeel.
Hoe dan ook en in het verlengde van wat werd gedaan voor de andere opdrachten van de patrouille-

honden, moet deze kwestie absoluut worden opgehelderd. Er werd een gemengde werkgroep federale politie/lokale politie opgericht, gecoördineerd door DACH, die ter zake voorstellen dient te formuleren.

Het Comité P is in dat verband van mening dat een hond zou moeten worden beschouwd als een bijzonder middel of een specifiek dwangmiddel. Het lijkt ons bijgevolg goed een systeem in te voeren soortgelijk aan het systeem voor vuurwapengebruik (voorzien door het Koninklijk besluit van 3 juni 2007 en door de omzendbrieven GPI 48 en 62). Elk incident met een hondenteam zou moeten worden neergeschreven in een verklaring die wordt toegezonden aan DGS en waarvan een afschrift aan het Comité P wordt bezorgd.

17.7.5. Geïntegreerde werking Douane – federale politie

Het onderzoek naar de afwikkeling van een interceptie van een bestelwagen met 20 illegalen aan boord door de douanediensten te Bergen heeft een aantal **verbeterpunten** aan het licht gebracht, zowel op het vlak van de **samenwerking met de federale politie** als op het vlak van de **interne werking van de Douane**.

Uit dit onderzoek is naar voor gekomen dat, in tegenstelling tot het verleden en verschillend met de wijze waarop andere diensten van de Directie van de wegpolitie (DAH) gewoonlijk bijstand leveren aan de Douane, deze laatste haar vraag tot het integraal overnemen van de zaak ter plaatse geweigerd zag. De federale wegpolitie van Henegouwen stelde dat de Douane eveneens wettelijk bevoegd was en ze zelf dus bijgevolg enkel bijstand verleende voor het overbrengen van de aangehouden personen. Een en ander heeft er blijkbaar toe geleid dat de diensten van de **Douane geen aanvankelijke processen-verbaal hadden opgesteld over hun interventies, aanhouding en inbeslagname**. Dit heeft voor problemen gezorgd in de gerechtelijke procedure.
Het is vreemd dat de Administratie der Douane en Accijnzen niet beschikt over een adequate gerechtelijke dienst, terwijl haar gerechtelijke bevoegdheden duidelijk door de wet zijn bepaald. Er moeten ook belangrijke lacunes worden weggewerkt, zowel op materieel vlak als op het vlak van de richtlijnen of nog op het vlak van de opleiding.
De douaniers beschikten klaarblijkelijk niet over de documenten die, nochtans sinds vele jaren, gebruikt worden om de Dienst Vreemdelingenzaken in kennis te stellen van de ontdekking van illegaal in het land verblijvende personen. Ze wisten ook niet hoe ze die documenten moesten gebruiken.
De minister van Financiën erkende daaromtrent dat de douaniers daartoe **onvoldoende gevormd** waren.

Inzake informatie-uitwisseling en coördinatie is er blijvende behoefte aan de vervulling van goede **randvoorwaarden op structureel vlak** als het gaat over de bestrijding van mensenhandel. Zo is de Douane geen bestemmeling van de circulaires die dit onderwerp behandelen, noch is ze onderworpen aan de plicht tot informatie-uitwisseling zoals voorzien in de MFO-3 of een gelijkaardige richtlijn.

Dat douaniers clandestiene passagiers ontdekken naar aanleiding van een 'routinecontrole' is niet zo hypothetisch. Dat de overheid en de hiërarchie hier totaal niet op voorbereid zijn, is dan ook verbazingwekkend. Deze vaststelling is des te verontrustender daar de directeur-generaal van Douane en Accijnzen in zijn antwoordbrief van 5 februari 2008 geenszins lijkt in te zien dat het nodig is globale maatregelen te voorzien om dergelijke situaties in de toekomst beter te kunnen beheren. Binnen Douane en Accijnzen is er niets veranderd, er blijken geen lessen te zijn getrokken uit deze zaak noch uit de zaak van de clandestiene immigranten die dood werden aangetroffen in Dover.

De federale politie, van haar kant, betreurt het **uitblijven van een protocolakkoord**. Het Comité P treedt haar hierin bij en kan het afsluiten van een akkoord ten stelligste aanbevelen.

Ten slotte **contesteerde** de **Douane** andermaal de **bevoegdheid van het Comité P** ten aanzien van haar personeelsleden die geen officier van gerechtelijke politie zijn. De minister van Financiën zou zijn standpunt hierover nog kenbaar maken.

17.8. ASPECTEN VAN INTERNE WERKING

De onderzoeken van het Comité P hebben tot doel bij te dragen tot een verbeterde werking van de politie, in het bijzonder het boeken van resultaten in de externe functionaliteiten. Interne processen en activiteiten dienen hiertoe bij te dragen en hebben dus hun eigen relevantie. Vandaar dat het Comité P aspecten van deze interne werking onder de loep neemt en o.a. veel belang hecht aan de investeringen die de

geïntegreerde politie levert betreffende opleiding voor het personeel. We komen in deze conclusies ook nog eens terug op de genomen orde- en tuchtmaatregelen.

17.8.1. Rekrutering, selectie en opleiding

Het Vast Comité P dringt aan op een herevaluatie, uitbreiding en grotere coherentie van de mogelijkheden qua controle en **screening van de kandidaat-politieambtenaren**. Zowel tijdens de rekrutering en selectie als tijdens de opleiding, moeten de verantwoordelijken de mogelijkheid hebben om, volgens duidelijk bepaalde normen, een milieu- en antecedentenonderzoek te voeren.

Een structureel probleem, dat te wijten is aan een zekere discrepantie tussen de verschillende politiescholen en aan het verschil in werkingsmiddelen waarover ze beschikken, ligt aan de basis van een zeker gebrek aan coherentie en harmonisatie tussen de benaderingswijzen, de cursussen en de onderwezen materies en vooral ook het niveau van de kandidaten en hun bekwaamheid om een gelijkwaardige dienst te verlenen over het ganse grondgebied en voor alle burgers. Na vele aanbevelingen ter zake blijft het Comité overtuigd van de noodzaak om na afloop van de **opleidingen** per personeelscategorie een meer uniform examen te organiseren en om een echt kwaliteitsvolle en doeltreffende pedagogische inspectie van het geheel in te voeren.

Gezien de integrerende, innoverende en stuwende rol die de opleiding moet spelen in een omgeving zoals het politielandschap, dat nog steeds volop in verandering is, zou men hier ongetwijfeld nog meer aandacht aan moeten besteden en concrete initiatieven moeten nemen. Daarnaast zou men ook de coördinerende en innoverende initiatieven (die meer bepaald gericht zijn op een betere afstemming op het gewone onderwijs) beter moeten opvolgen en voortdurend moeten streven naar meer kwaliteit in dit domein.

17.8.2. Orde en tucht

Tucht- en ordemaatregelen worden doorgaans genomen als er sprake is van alcohol- en/of drugsgebruik in dienst, een fout of slechte uitvoering van de dienst, handelingen in of buiten de dienst die het imago van de dienst aantasten en interne functioneringsproblemen. Een eerste voorzichtige analyse wijst erop dat 'houdingen niet conform de interne procedures, reglementen en hun uitvoering' eerder worden gesanctioneerd met tuchtmaatregelen. Dit in tegenstelling tot de tekortkomingen naar externen toe, zoals slechte uitvoering van de taak, klantonvriendelijkheid, niet akteren of het hebben van een lakse houding, waarvoor andere maatregelen worden getroffen.

Het instellen van de **tuchtprocedure** is nog te complex, de straffen zijn te vaak belachelijk of te mild, de procedure duurt te lang en er worden te vaak fouten gemaakt. Dit alles zijn bijzondere problemen die, volgens ons, voortvloeien uit de hervorming van 1998-2001. Het Comité heeft dit herhaaldelijk benadrukt en is passende reglementaire en wetgevende initiatieven blijven aanbevelen. De buitengewoon lange duur van een procedure is bijzonder afmattend en frustrerend, zowel voor de politieambtenaar en het politiebestel als voor de eventuele slachtoffers of andere belanghebbende partijen. Het Vast Comité P beveelt in dit verband, eens te meer, aan dat de gerechtelijke of de tuchtrechtelijke zaken waarin politieambtenaren verwikkeld zijn, bij voorrang en zo snel mogelijk worden behandeld door het openbaar ministerie en de hoven en rechtbanken; dat nadien, zelfs in geval van klassering zonder gevolg of opschorting van de uitspraak van de veroordeling, de tuchtrechtelijke overheden niet nalaten, zoals ze nog te vaak doen, om de feiten op tuchtrechtelijk en deontologisch vlak te bekijken en dat ze er, tot slot, als lerende organisatie alle lessen uit trekken die nuttig kunnen zijn om de werking van de dienst te verbeteren. Te vaak wordt een klassering zonder gevolg op strafrechtelijk vlak systematisch gelijkgesteld met een klassering zonder meer.
Ook met betrekking tot tucht moeten er nog heel wat lessen worden getrokken. De vaststellingen die het Comité P heeft gedaan op grond van zijn analyses van klachten en gerechtelijke dossiers zouden de politionele en andere overheden en verantwoordelijken er ook toe moeten aanzetten zich vragen te stellen bij het niveau van integriteit van sommige politiediensten en -ambtenaren. Is er geen reden om nieuwe initiatieven ter zake te nemen, op het vlak van de opleiding, de informatieverstrekking en de communicatie, etc.?

17.9. INTEGRITEIT

Gesterkt door de algemene lessen die werden getrokken uit de feiten in enkele delicate dossiers die behandeld werden in 2008 en door een zekere terughoudendheid die het heeft gemerkt tijdens die

onderzoeken, zal het Comité zijn opdracht blijven vervullen in de grootste discretie en zich ook in de toekomst enkel uitspreken voor de Bijzondere commissie van de Kamer van volksvertegenwoordigers belast met de begeleiding van het Vast Comité P, die achter gesloten deuren vergadert. Het Vast Comité P is het aan zichzelf verplicht om deze commissie te informeren over zijn vaststelling dat de normen steeds meer vervagen, jammer genoeg ook in hoofde van de top van de politie, en dit niettegenstaande deze ambtenaren verondersteld worden een voorbeeld te zijn voor de politieambtenaren die ze leiden.

Het Comité P dient bovendien eens te meer te betreuren dat het officierenkader en, in mindere mate, het middenkader hoe langer hoe minder geïnteresseerd zijn in hun rol en hun verantwoordelijkheden als **begeleider** van politieambtenaren op het terrein of naar aanleiding van delicate en complexe operaties en onderzoeken. Al te vaak stelt het Comité vast dat tal van officieren nog louter 'beleidsofficieren' zijn, die zich niet meer bezighouden met de dagdagelijkse operationele werking van hun politiekorps.

17.10. DEMOCRATISCHE WERKING

Mensenrechten en het beschermen van de fundamentele vrijheden maken ook voor de Raad van Europa in zijn 'verklaring over de politie' (1979) een essentieel onderdeel uit van de professionele politionele ethiek. In het onderdeel over de democratische werking van de politie werd vooral ingegaan op de wijze waarop mensen worden geïdentificeerd, aangehouden en opgesloten.

17.10.1. Doorgangscellen en opsluitingsplaatsen

Een of andere uitzondering niet te na gesproken, zijn de bezochte cellen voldoende ruim en kan de aangehouden persoon er zich neerleggen. Er werd tevens vastgesteld dat er zeer weinig toezichtslokalen zijn (benaming gebruikt om een 'cel' voor minderjarigen aan te duiden).

Het model van **register van de vrijheidsberovingen** moet nog in een Koninklijk besluit worden gegoten. Hoewel dit besluit nog dient te verschijnen, moeten de bepalingen van de wet op het politieambt al worden nageleefd en moeten de sinds de wetswijziging verplichte vermeldingen ingeschreven worden in een voorlopig register. Dit is echter nog niet in alle omstandigheden noch overal het geval. Op sommige plaatsen in België zijn er nog problemen met de verstrekking van eten en drinken aan aangehouden personen.

De **omstandigheden waarin minderjarigen worden aangehouden en opgesloten** verschillen, in de overgrote meerderheid van de gevallen, van de omstandigheden van meerderjarigen die hetzelfde lot ondergaan. Hoewel de lokalen waarin ze worden opgesloten niet voldoen aan de voorziene normen, worden minderjarigen, behalve in enkele zones, op de meeste plaatsen onder toezicht geplaatst in een kantoor of een ingerichte kamer die niet lijkt op een cel.

Wat de **hygiëne** betreft, bevelen we aan dat de dekens die ter beschikking worden gesteld van de aangehouden en opgesloten personen regelmatiger worden gereinigd.
Het Comité P is van mening dat de politieverantwoordelijken moeten worden aangespoord om hun cellen(complexen) meer uit te rusten met een **camerabewakingssysteem**.
De aandacht van de politieverantwoordelijken wordt ook opnieuw gevestigd op de absolute noodzaak om geld te voorzien zodat de diverse diensthoofden kunnen instaan voor de **kosten voor de verstrekking van voedsel en zorgen aan aangehouden personen** door hun personeelsleden.

Ten slotte zou de AIG **systematische en geregelde inspecties moeten uitvoeren van de opsluitingsplaatsen** die door de politiediensten worden gebruikt. Dit is immers een typische inspectietaak.

17.10.2. *Cell boxes* gebruikt door de federale politie

De *cell box* biedt in de praktijk heel wat voordelen, maar heeft net zo goed nadelen. Er moet dus absoluut over worden gewaakt dat mensen er gedurende maximum drie uur in worden opgesloten. Deze opsluitingsmodaliteit werd opgevat als een tijdelijke modaliteit. Sommigen schijnen dit uit het oog te verliezen.

17.10.3. Opleiding en training inzake geweldsbeheersing

De Directie van de opleiding (DSE) en de cel gevaarssituaties van de federale politie hebben capaciteitsproblemen om het hoofd te bieden aan alle pedagogische comités (PCP) en het strategisch platform. Maar DSE is ook het slachtoffer van haar succes en moest drie bijkomende pedagogische comités in het leven roepen: PCP Cavalerie, PCP Individuele technieken inzake ordehandhaving en PCP Werk in burger.
Het Comité P beveelt aan dat het werk binnen de PCP's niet meer wordt afgeremd door een gebrek aan methodologie. Een van de eerste positieve resultaten van het ingevoerde systeem is het feit dat specialisten ter zake elkaar leren kennen en overleg beginnen te plegen.

De strikte toepassing van de omzendbrief GPI 48 wordt door sommige actoren als een moeilijk haalbare kaart beschouwd. Nochtans spreekt de analyse van DSE deze stelling tegen. Volgens die analyse heeft dit meer te maken met problemen met klein didactisch materieel dan met de werklast.

17.10.4. Gebruik van geweld

Het gebruik van (mogelijk) geweld is één van de belangrijkste kenmerken van de politiediensten en -ambtenaren. De afgelopen jaren ontving het Comité P zeer veel en erg uiteenlopende klachten in dit verband. Dit is dan ook een complexe en delicate materie. Sinds enkele jaren tracht het Comité P ook een beeld te schetsen van het gebruik van dwang door de politiediensten, op herhaaldelijke vraag van het Parlement en de minister van Binnenlandse Zaken. In dit verband heeft het Comité meermaals de nadruk gelegd op de absolute noodzaak om alle hiertoe benodigde informatie te ontvangen. Niettegenstaande er vooruitgang werd geboekt op het vlak van de **toezending van deze informatie**, moeten er nog altijd veel vorderingen worden gemaakt.
Hoewel er een vorm van registratie van het vuurwapengebruik bestaat, op het niveau van de geïntegreerde politiedienst, kan men niet stellen dat de politie op dit vlak een lerende organisatie is. Zelfs op het niveau van de gespecialiseerde diensten en eenheden, zoals CGSU, kunnen er geen lessen die naam waardig worden getrokken uit gevallen van vuurwapengebruik uit het verleden. De situatie is nog slechter wat het gebruik van andere middelen betreft die personen uitschakelen of van aard zijn om afbreuk te doen aan hun fysieke integriteit (sprays, etc.).
Men zou soms de indruk kunnen hebben dat politieoverheden en -chefs slechts druppelsgewijs de informatie ter zake willen distilleren.
Uit de laatste onderzoeken van het Comité is ook gebleken dat er problemen kunnen rijzen met betrekking tot de **inzet van honden** naar aanleiding van bepaalde politieoperaties of -interventies.
Eens te meer wil het Comité de nadruk leggen op het feit dat de overheden de **systematische overmaking van alle informatie** met betrekking tot bepaalde vormen van geweld **aan het Comité** verplicht zouden moeten maken. Het Comité zou hiervan dan het nodige beeld kunnen schetsen en de nodige lessen kunnen trekken, onverminderd de lessen die er intern uit zouden worden geleerd.

17.11. NAAR MEER *ACCOUNTABILITY* EN TRANSPARANTIE VAN HET POLITIEAPPARAAT

Nog niet iedereen lijkt te zijn doordrongen van de absolute nood aan transparantie en *accountability* in zijn optreden, zowel op lokaal als op federaal niveau, of tijdens de interne inspecties en controles. Dit geldt meer bepaald voor de AIG. De moeilijke onderzoeken die het Comité P heeft moeten voeren in 2008, hebben dit andermaal aangetoond tot op het hoogste niveau van de hiërarchie. In dit verband merkt het Comité P nog op dat het, het afgelopen jaar, tijdens de uitoefening van zijn activiteiten jammer genoeg nog enkele keren geconfronteerd werd met terughoudendheid tegenover zijn toezichtfunctie en soms zelfs met tegenstand, meer bepaald in de delicate onderzoeken die vorig jaar in de actualiteit waren. Dit uitte zich als volgt: achtergehouden informatie, stilzwijgen, verdwenen documenten die nadien, als bij mirakel, opnieuw opdoken in bepaalde daaropvolgende procedures of zelfs in de pers. Het is duidelijk dat verschillende actoren hierbij de voorschriften van de Deontologische code aan hun laars lapten.

Het was de wil van de wetgever om de diverse politieoverheden en -diensten, zelfs individuele politieambtenaren **de verplichting op te leggen om bepaalde informatie over te maken aan het Comité P**. Hoewel er in deze de afgelopen tien jaar vooruitgang is geboekt, moest het Comité, de afgelopen maanden, een aantal (nieuwe) lacunes vaststellen. Een zeker aantal inlichtingen wordt slechts laattijdig of onvolledig overgemaakt. Een aantal belangrijke zones doet er lang over om bepaalde

informatie te sturen of stuurt helemaal niets, om de meest uiteenlopende redenen. Op het niveau van het ressort van het gerechtelijk arrondissement Brussel zijn er nog een aantal problemen, ook al is de situatie de afgelopen jaren iets verbeterd: de volledigheid van de informatie, hun informatieve waarde, de overmakingstermijnen. Een loutere vergelijking van de beschikbare cijfers toont voldoende aan dat het Comité P verre van alle informatie ontvangt die het zou moeten ontvangen. Dit is nochtans een duidelijke wettelijke verplichting. En dat duurt al meer dan tien jaar, zonder echte verandering.

Het Comité pleit er eens te meer voor dat de duidelijke richtlijnen van de artikelen 9, 10, 14, 14*bis* en 26 van de wet van 18 juli 1991 tot regeling van het toezicht op politie- en inlichtingendiensten en op het Coördinatieorgaan voor de dreigingsanalyse in herinnering worden gebracht van alle betrokken partijen.

GEBRUIKTE AFKORTINGEN

ADCC	Algemene Directie Crisiscentrum
AGP	Agent van gerechtelijke politie
AIG	Algemene inspectie van de federale politie en van de lokale politie
AIK	Arrondissementeel informatiekruispunt van de federale politie
ANG	Algemene nationale gegevensbank
APO	Ambtshalve politioneel onderzoek
APSD	Algemene politiesteundienst
ASTRID	All-round Semi-cellular Trunking Radiocommunication Integrated Dispatchings
AVL	Automatische voertuiglokalisatie
BAA	Brigade anti-agression (anti-agressieploeg van de politiezone Brussel-Elsene)
BAM	Bijzondere administratieve methoden
BaMa	Bachelor-Master
BCO	Operationeel commandocentrum van de MIVB
BHG	Brussels Hoofdstedelijk Gewest
BIO	Bureau voor Informaties over Operaties (van administratieve aard)
BOB	Bewakings- en opsporingsbrigade
CAD	Computer Aided Dispatching
Calog	Burgerpersoneelslid bij de politie (logistiek en administratief kader)
CCTV	Cameratoezicht en camerabewaking
CGKR	Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding
CGL	Directie van de relaties met de lokale politie
CGO	Directie van de operationele politionele informatie
CGOO	Dienst operaties van de Directie van de operationele politionele informatie
CGSU	Directie van de speciale eenheden
CIC	Communicatie- en informatiecentra
CIK	Interventiekorps van de federale politie
COD	Comité operationele dispatching
CP	Commissaris van politie
CPRD	Netwerk contactpersonen diversiteit
CSD	Gedeconcentreerde coördinatie- en steundienst
CSS	Corporate Security Services
DACH	Dienst Hondensteun
DAH	Directie van de wegpolitie
DAO	Directie operaties van de bestuurlijke politie
DAR	Directie van de algemene reserve
DGA	Algemene directie van de bestuurlijke politie

DGJ	Algemene directie van de gerechtelijke politie
DGS	Algemene directie van de ondersteuning en het beheer
DirCo	Bestuurlijk directeur-coördinator op het niveau van het arrondissement
DirJud	Gerechtelijk directeur op het niveau van het arrondissement
DIT	Dienst intern toezicht
DIV	Dienst Inschrijving Voertuigen
DPMD	Directie van de mobiliteit en het loopbaanbeheer
DSE	Directie van de opleiding
DSID	Dienst gelijkheid en diversiteit van de federale politie
DSR	Directie van de rekrutering en van de selectie
EEI	Essentiële elementen van informatie
EFQM	European Foundation for Quality Management
FAQ	Frequently asked questions
FGP	Federale gerechtelijke politie
FOD	Federale overheidsdienst
GAS	Gemeentelijke administratieve sancties
HCP	Hoofdcommissaris van politie
HINP	Hoofdinspecteur van politie
HRM	Human resources management
Hycap	Gehypothekeerde capaciteit: samengestelde eenheden voor ordehandhaving bestaande uit politieambtenaren van verschillende politiezones
IGT	Interventiegids terrein
INP	Inspecteur van politie
IPOG	Informatisering Politionele Oproepingsgegevens
ISLP	Integrated System for Local Police voor de ANG
IVV	Integrale voetbalveiligheid (cel van de federale politie)
LPA	Luchtvaartpolitie
LRD	Lokale recherchedienst
MDT	Mobiele dataterminals
MIVB	Maatschappij voor Intercommunaal Vervoer te Brussel
MOC	Mobiele operationele cel
MTO	Medewerkerstevredenheidsonderzoek
NIK	Nationaal informatiekruispunt
NMBS	Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen
NVP	Nationaal Veiligheidsplan
OBP	Officier van bestuurlijke politie
OCMW	Openbaar centrum voor maatschappelijk werk

OGP	Officier van gerechtelijke politie
PCP	Pedagogisch comité – comité pédagogique
PV	Proces-verbaal
RAR	Rapport administratif – administratief rapport
RIR	Rapport d'information – informatierapport
OS	Operationele steun
POI	Project Operationele Informatie
RRCU	Regional Computer Crime Unit
RRN	Rijksregister – Registre National
SAPE	Service accueil, plaintes et environnement (dienst onthaal, klachten en milieu politiezone Des Trieux)
SCI	Sectie criminele informatie
Selor	Selectiebureau van de overheid
SIPL	Service d'intervention de première ligne (eerstelijnsinterventiedienst politiezone Des Trieux)
SLA	Service Level Agreements
SPC	Spoorwegpolitie
SPN	Scheepvaartpolitie
Sv.	Wetboek van Strafvordering
Sw.	Strafwetboek
TEC	Transport En Commun en Wallonie – Waalse tegenhanger van De Lijn
TWP	Technische en wetenschappelijke politie
UCVW	Union des Villes et Communes de Wallonie – Vereniging van Waalse Steden en Gemeenten
VCLP	Vaste Commissie van de lokale politie
VLIR	Vlaamse Interuniversitaire Raad
VLHORA	Vlaamse Hogescholenraad
VUB	Vrije Universiteit Brussel
WPA	Wet op het politieambt
WPR	Wegpolitie
ZVP	Zonale veiligheidsplannen
ZVR	Zonale veiligheidsraad

NOTEN

[1] EFQM is een model voor kwaliteitszorg dat op gestructureerde wijze de interne werkprocessen in kaart brengt, inbegrepen wat de organisatie aan inspanningen levert om deze processen te verbeteren. Het model gaat ervan uit dat inspanningen in de zogenaamde vijf basisvereisten van de organisatie – leiderschap, beleid & strategie, personeelsbeleid en beheer van middelen – noodzakelijk zijn om, via betere werkprocessen, prestaties en diensten te leveren die leiden tot betere resultaten. Deze resultaten worden geordend in vier velden, namelijk de samenleving, de burgers en overheden, de medewerkers in de (politie)organisatie en ten slotte de sleutelprestaties die worden geleverd om deze resultaten te bereiken.

[2] Originele versie: *« l'importance des soins policiers orientés sociétés, le besoin accru d'une police préventive présente dans les rues et les quartiers, le besoin encore d'une police encore plus accessible pour le citoyen, la promotion du rôle de l'agent de quartier ainsi que l'allègement de sa charge de travail en le libérant de tâches impropres qu'il se voit régulièrement confier par le parquet »*.

[3] Originele versie: *« une police de quartier renforcée avec l'implication de plus de moyens pour les activités de quartier, mais aussi et notamment pour une harmonisation de la rémunération des inspecteurs de quartier (...) »*.

[4] Ter verduidelijking: 9,4 % slecht - 12,2 % zwak - 41,5 % middelmatig - 33 % goed en 3,7 % uitstekend.

[5] Originele versie: *« si la réforme a réussi dans plusieurs domaines de l'action policière, tous les bourgmestres ou presque s'accordent à dire que la grande faiblesse de la police intégrée à ce jour, se remarque dans un aspect fondamental du travail policier qui était précisément un des objectifs majeurs de la réforme, à savoir la police de proximité. 61 % des bourgmestres wallons sont insatisfaits du service policier dans leur commune. Cette insatisfaction porte principalement sur le travail de quartier qui est jugé "mauvais" à "moyen" dans 64 % des cas. Ces données contrastent singulièrement avec les résultats des autres fonctionnalités qui oscillent entre 63 et 80 % d'appréciations positives contre seulement 36,7 % d'appréciations positives pour le travail de quartier »*.

[6] Artikel 17 van het Koninklijk besluit van 30 november 1976 tot vaststelling van het tarief voor akten van gerechtsdeurwaarders in burgerlijke en handelszaken en van het tarief van sommige toelagen (*B.S.* 8 februari 1977).

[7] Naar het principe van de gemeenschapsgerichte politiewerking.

[8] Deze vorm van ondersteuning staat ingeschreven in de Ministeriële richtlijn MFO-2 van 2 augustus 2005 betreffende het solidariteitsmechanisme tussen de politiezones inzake versterkingen voor opdrachten van bestuurlijke politie (*B.S.* 17 augustus 2005).

[9] Wet van 21 december 1998 betreffende de veiligheid bij voetbalwedstrijden, gewijzigd bij de wetten van 10 maart 2003, 27 december 2004 en 25 april 2007 (*B.S.* 3 februari 1999).

[10] Ministeriële omzendbrief OOP 40 van 14 december 2006 houdende richtlijnen aangaande kwetsende, racistische en discriminerende uitlatingen en spreekkoren naar aanleiding van voetbalwedstrijden (*B.S.* 2 juli 2007).

[11] Het RAR-formulier is een intern document van de geïntegreerde politie bedoeld om informatie inzake de opdrachten van bestuurlijke politie uit te wisselen.

[12] Gemeenschappelijke en dwingende richtlijn MFO 6 van de ministers van Justitie en Binnenlandse Zaken van 9 januari 2003 betreffende de werking en de organisatie van de arrondissementele informatiekruispunten (AIK) (*B.S*. 19 februari 2003).

[13] Het Verdrag van Prüm werd op 27 mei 2005 ondertekend door zeven EU-lidstaten en legde een juridisch raamwerk vast voor verdere samenwerking tussen de lidstaten bij de bestrijding van terrorisme, grensoverschrijdende misdaad en illegale immigratie. Meer in het bijzonder regelt het de uitwisseling tussen de Verdragsluitende partijen van gegevens inzake DNA, vingerafdrukken, kentekenregistratie en persoons- en niet-persoonsgebonden gegevens in het kader van grensoverschrijdende politiële samenwerking.

[14] Gemeenschappelijke richtlijn MFO-3 van 14 juni 2002 van de ministers van Justitie en van Binnenlandse Zaken betreffende het informatiebeheer inzake gerechtelijke en bestuurlijke politie (*B.S.* 18 juni 2002).

[15] Voor meer informatie verwijzen wij naar bijlage 1 bijvoegsel 1 van ons verslag 14092/2008 van 6 februari 2008 om kennis te nemen van dit advies in zijn geheel.

[16] Ministeriële omzendbrief PLP 37 van 20 december 2004 betreffende de samenwerking en het uitwisselen van inlichtingen met betrekking tot het fenomeen terrorisme en extremisme (*B.S.* 25 januari 2005).

[17] Wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen (*B.S.* 31 december 1980).

[18] Een commissaris van politie heeft ons gemeld dat hij verantwoordelijk is voor de bijzondere opvolging van een clublokaal van motorrijders dat gelegen is op het grondgebied van zijn zone. Hij zou geen specifieke opleiding hebben genoten noch zijn ingelicht en zou zich in een boekhandel een boek hebben aangeschaft dat handelt over de problematiek van motorbendes. Dit voorbeeld, hoe anekdotisch ook, illustreert dat het absoluut noodzakelijk is zich ervan te vergewissen dat de informatie doorsijpelt in de ganse politieorganisatie. Immers, de thematiek van de motorbendes maakt het voorwerp uit van een specifieke opvolging (programma Highsider) en hieromtrent bestaan diverse publicaties, meer bepaald politionele. Bovendien werd er een dienstnota opgesteld betreffende de specifieke richtlijnen inzake de vatting van informatie betreffende leden van motorbendes en de samenwerkingsregels tussen DAO/BIO en DGJ/Highsider.

[19] Ministeriële omzendbrief PLP 10 van 9 oktober 2001 inzake de organisatie- en werkingsnormen van de lokale politie met het oog op het waarborgen van een minimale gelijkwaardige dienstverlening aan de bevolking (*B.S.* 16 oktober 2001).

[20] Met uitzondering van enkele feiten waarvoor een vereenvoudigd proces-verbaal voldoende is.

[21] 1 314 aanvankelijke PV's APO, 760 navolgende PV's APO, 2 030 klassieke aanvankelijke PV's, 1 851 navolgende klassieke PV's, 4 880 aanvankelijke vereenvoudigde PV's en 149 navolgende vereenvoudigde PV's.

[22] Een Sevesobedrijf is een bedrijf dat activiteiten ontplooit op het vlak van de behandeling, de productie, het gebruik of de opslag van gevaarlijke stoffen (bijvoorbeeld raffinaderijen, petrochemische vestigingen, chemische fabrieken, aardoliedepots, opslagplaatsen voor explosieve stoffen).

[23] Waarvan momenteel niet kan worden uitgemaakt of de interventie ook was toegezegd aan de burger. Dit zal in de toekomst verder worden onderzocht.

[24] Het betreft de politiezone Brussel-Elsene, de politiezone West, de politiezone Ukkel – Watermaal-Bosvoorde – Oudergem, de politiezone Zuid en de politiezone Noord. Van de politiezone Montgomery werden geen gegevens bekomen.

[25] Dossier 2007/70107, 2007/98440, 2006/102701, 2007/27168, 2005/50909 en 2004/41657.

[26] Proces-verbaal LI.31.LA.000801/2007 van 3 januari 2007 en LI.31.LA.013115/2007 van 7 februari 2007.

[27] Omzendbrief GPI 58 van 4 mei 2007 betreffende politionele slachtofferbejegening in de geïntegreerde politie, gestructureerd op twee niveaus (*B.S.* 5 juni 2007).

[28] Hij maakt hiervoor gebruik van zijn discretionaire bevoegdheid.

[29] Open brief, gepubliceerd in de kranten van 8 februari 2008.

[30] Een soort 'zwarte doos' die registreert wie, waar en wanneer met een interventievoertuig op pad is.

[31] In geval van poging tot zelfmoord wordt de magistraat enkel in kennis gesteld wanneer de poging gepaard gaat met bijzondere omstandigheden (minderjarige, dreiging opnieuw een poging te ondernemen, etc.).

[32] Het laboratorium (TWP) van de FGP Tongeren.

[33] Dit probleem werd intussen geregeld door de procureur des Konings van het betrokken arrondissement.

[34] Artikel 81 van het Burgerlijk Wetboek voorziet dat indien er tekens of aanwijzingen van een gewelddadige dood (…) zijn, de teraardebestelling eerst mag geschieden nadat een officier van politie, bijgestaan door een doctor in de geneeskunde of de heelkunde, een proces-verbaal heeft opgemaakt van de staat van het lijk en van de daarop betrekking hebbende omstandigheden (…).

[35] Inzonderheid het artikel 422*ter* Sw.

[36] Dit concept bepaalt enkel dat de opdracht prioritair wordt toegekend aan de SPC en regelt de informatie-uitwisseling.

[37] In het bijzonder wanneer ze als eersten ter plaatse komen.

[38] CAD staat voor *Computer Aided Dispatching*. Het is een systeem waarmee op een computerondersteunende manier aan calltaking, distributie, dispatching en coördinatie wordt gedaan. CAD is een zeer complex gegeven omdat het samenhangt met vragen over de organisatie van *community oriented policing* en afhankelijk is van een in detail uitgeschreven interventiebeleid van de politiezones.

[39] De GPI 49 betreft de omzendbrief voor de GPI (Geïntegreerde Politie – Police Intégrée) over het dienstenplan van de CIC's.

[40] Dit is de verbinding tussen de CAD van het CIC (federale politie) en het systeem ISLP van de lokale politie. Deze link is momenteel enkel unidirectioneel, namelijk van de CAD naar ISLP (nog niet omgekeerd). De bedoeling is om de gegevens die gevat worden door het CIC over te brengen naar het systeem ISLP waardoor er slechts een eenmalige vatting nodig is. Met andere woorden, dit systeem moet toelaten dat de politieman de gegevens gevat door het CIC overneemt in zijn proces-verbaal. Dit vermijdt dan een dubbele vatting.

[41] Maakt de overmaking van gecodeerde gegevens op afstand mogelijk – werkt via het HILDE-netwerk.

[42] Dispatching op afstand via glasvezel.

[43] Dit is een systeem om te dispatchen op afstand (bv. in een politiezone). De Dispatch S, een van de meest complete oplossingen, is bedoeld voor permanente dispatching. De Dispatch S biedt dezelfde ruime functiemogelijkheden als de werkstations van de meldkamers, maar zonder toegang tot radiofuncties voor radiodispatching. De Dispatch S kan worden aangevuld met een vaste radio om radiocontact te onderhouden met de ploegen op het terrein. De Dispatch S bestaat uit een pc met twee beeldschermen.

[44] Dit zijn calltakers (nemen de 101-oproepen aan op het CIC) die niet van de politie komen maar van Belgacom, De Post, militairen, etc. en vier maanden opleiding krijgen om deze job te kunnen uitvoeren.

[45] Koninklijk besluit van 27 april 2007 houdende bepalingen voor het aanleveren van locatiegegevens voor noodoproepen uitgaande van mobiele netwerken aan de nooddiensten overeenkomstig artikel 107, § 3, van de wet van 13 juni 2005 betreffende de elektronische communicatie (*B.S.* 12 mei 2007).

[46] De basis van honden ingezet in de territoriale brigades was verdwenen, de materiële omstandigheden waren weinig adequaat en de interne crisis was duidelijker dan in de andere componenten van de geïntegreerde politie.

[47] Werkgroep waarin vertegenwoordigers en technici van de lokale politie en van de federale politie zetelen onder leiding van adjunct-directeur DGS Herman Emmanuel – juni 2001.

[48] Zie verslag nr. 64348/2003.

[49] Ministerieel besluit van 25 juni 2008 tot vaststelling van de voorwaarden voor de aanneming van een politiehond (*B.S.* 9 juli 2008).

[50] Permanente nota met referte DGS/DSJ-2008/34148/A van 29 augustus 2008.

[51] Gebruikte actiemiddelen volgens de nieuwe visie op de materie patrouilleren en fouilleren.

[52] Bijvoorbeeld Gewestelijke en intercommunale politieschool van Brussel.

[53] Voorzien door het Koninklijk besluit van 3 juni 2007 en door de omzendbrieven GPI 48 en 62.

[54] Ook al levert die in de praktijk minder grote resultaten op (zie verslagen nr. 95652/2004 en 53316/2005).

[55] Laterale steun met Nederland en Frankrijk en bovendien leert DACH uit de ervaringen van de Franse nationale politie en van gemeenschappelijke opleidingsinitiatieven zoals bloedhond en SOKKS.

[56] Identificatie van de hond aan de hand van elektronische chip of een tatoeage.

[57] Zie opmerking over de prijs van de politiehonden.

[58] *B.S.* 31 december 1980.

[59] Algemene wet inzake douane en accijnzen van 18 juli 1977 (*B.S.* 21 september 1977).

[60] Senaat, Zitting 2002-2003, DOC 2-982/1, p. 11.

[61] COL 10/2004 van het College van procureurs-generaal bij de Hoven van beroep – Opsporings- en vervolgingsbeleid betreffende mensenhandel – Aanpassing van de richtlijn van de Minister van Justitie (COL 12/99).

[62] VAN DEN BROECK, T. & BOURDOUX, Gil. L. (2008), '*Rekrutering en selectie bij de Belgische politie',* Brussel, Politeia, Cahiers Vast Comité P.

[63] Omzendbrief GPI 48 van 17 maart 2006 betreffende de opleiding en training in geweldbeheersing voor de personeelsleden van het operationeel kader van de politiediensten (*B.S.* 14 april 2006).

[64] Waarbij de test werd afgenomen in 2003 en 2005 bij de aspirant-inspecteurs en in 2004 en 2006/2007 bij de aspirant-commissarissen.

[65] Koninklijk besluit van 6 april 2008 betreffende de kwaliteitsstandaarden, de pedagogische en omkaderingsnormen van de politiescholen en het college van de directeurs van de politiescholen en tot wijziging van het Koninklijk besluit van 28 februari 2002 betreffende de terbeschikkingstelling van opleiders van de federale politie in de erkende politiescholen en betreffende de nadere regels voor de toekenning van een financiële tussenkomst voor de organisatie van selectieproeven en van beroepsopleidingen door de erkende politiescholen (*B.S.* 25 april 2008).

[66] De databank werd door ons geconsulteerd eind januari 2009.

[67] Zie noot 65.

[68] VERGAELEN, S. (2009), '*Naar een gemeenschapsgerichte politieopleiding?*', Brussel, VUB masterscriptie, p. 83.

[69] http://ec.europa.eu/education/policies/educ/bologna/bologna.pdf.

[70] DE PAUW, E.; DEKLERCK, J.; DE MEY, L.; PLEYSIER, S.; VAN DER VORST, L. (2007), *'Een opleiding voor veiligheid, integratie en standaardisatie van de opleidingen die voorbereiden op zowel private als openbare veiligheidsberoepen'*, Brussel, FOD Binnenlandse Zaken.

[71] Voor verdere duiding en discussie, o.m. over de rol en bijdrage van het politieonderwijs, zie het themanummer 'Geleerde veiligheid' (S. De Kimpe, ed.) van het tijdschrift 'Orde van de dag', Criminaliteit en samenleving, vol. 46, juni 2009.

[72] De verbetering van de interne communicatie binnen het korps is één van de prioriteiten die werden bepaald ingevolge de organisatorische positionering van de politiezone door CGL.

[73] Dit is een tweede prioriteit op het niveau van het politiekorps. Deze problematiek, die aan het licht was gekomen tijdens het toezichtsonderzoek naar de dienst SIPL, wordt dus aangepakt binnen het ruimer actieplan dat een betere werking van het volledige korps tot doel heeft.

[74] Van 2002 tot 2005: gemiddeld 70 dagen; in 2006: 209 dagen, doch grotendeels opgenomen door één INP die zijn hiel brak en tweeënhalve maand thuis was en twee maanden ziekteverlof van de korpschef; in 2007: 155 dagen, waarbij één INP vierenhalve maand ziekteverlof had ingevolge een ski-ongeval en één INP regelmatig diende thuis te blijven wegens last in de rug als gevolg van een arbeidsongeval in 2003.

[75] De *Regional Computer Crime Unit* is een dienst gespecialiseerd in de analyse van informatica- en telecommunicatiesystemen.

[76] De verbindingsofficier (meer bepaald door zijn rol als coördinator van de videoverhoren) en de operationele misdrijfanalist verlenen ook een niet onbelangrijke steun aan andere politiediensten.

[77] Het principe is dat men een kleine bijdrage levert aan de inspanning die van het federale niveau wordt gevraagd en tegelijkertijd voldoende middelen overhoudt om de reactieve hoofdopdrachten te vervullen.

[78] Ministeriële richtlijn tot regeling van de taakverdeling, de samenwerking, de coördinatie en de integratie tussen de lokale en de federale politie inzake de opdrachten van gerechtelijke politie.

[79] De gerechtelijke dossiers zouden, volgens de vergaarde informatie, als volgt verdeeld zijn tussen de LRD en de FGP: 80 % voor de LRD en 20 % voor de FGP voor de gerechtelijke dossiers die zich in de fase van het opsporingsonderzoek bevinden. Voor de dossiers in de fase van het gerechtelijk onderzoek zou de verdeling als volgt zijn: 85 % voor de LRD en 15 % voor de FGP.

[80] Binnen de politiewereld denken sommigen dat het gemakkelijker en realistischer zou zijn om te werken met langere berekeningsperiodes voor de prestaties waardoor, indien nodig, een echte onderzoeksstrategie op touw kan worden gezet met houdbare termijnen zonder dat men voortdurend wordt opgejaagd door de strakke budgettaire beperkingen.

[81] Dankzij dit systeem kan de Algemene directie van de gerechtelijke politie vergelijkingen maken tussen de verschillende FGP's.

[82] Deze aanpassingen waren onder meer het gevolg van een studie uitgevoerd door de universiteit van Gent waarvan de resultaten dateren van het einde van de "zittingsperiode Verwilghen". De conclusies van deze studie gingen over het algemeen in de richting van een vermindering van het personeelsbestand in Vlaanderen, een toename in Wallonië en een stagnatie in Brussel. Bovendien nam het personeelsbestand van de FGP's in de kleine arrondissementen af, steeg het in de grote arrondissementen en bleef het stabiel in de middelgrote arrondissementen.

[83] Dossier 2007/68544.

[84] Dossier 2007/100938.

[85] Dossier 2008/124977.

[86] Dossier 2008/130027.

[87] Dossier 2008/135398.

[88] Website http://www.coe.int/t/e/human_rights/police/5._reference_documents/b._Resolution_690_(1979)_on_Decl_police.asp; geraadpleegd op 7 juli 2009.

[89] Geïnspireerd door FOQUE, R. & 'T HART (1990), '*Instrumentaliteit en rechtsbescherming'*, Arnhem, Gouda Quint.

[90] Koninklijk besluit van 14 september 2007 betreffende de minimumnormen, de inplanting en de aanwending van de door de politiediensten gebruikte opsluitingsplaatsen (*B.S.* 16 oktober 2007).

[91] Wet van 17 juni 2004 tot wijziging van de Nieuwe Gemeentewet (*B.S.* 23 juli 2004).

[92] Wet van 13 mei 1999 tot invoering van gemeentelijke administratieve sancties (*B.S.* 10 juni 1999).

[93] Waarvan 1 buitenvervolgingstelling door een onderzoeksgerecht.

[94] Waarvan 1 opschorting door een onderzoeksgerecht.

[95] Waarvan 1 buitenvervolgingstelling door een onderzoeksgerecht.

[96] Waarvan 2 opschortingen door een onderzoeksgerecht.

[97] Waarvan 12 buitenvervolgingstellingen door een onderzoeksgerecht.

[98] Waarvan 1 opschorting door een onderzoeksgerecht.

[99] Waarvan 3 buitenvervolgingstellingen door een onderzoeksgerecht.

[100] Waarvan 2 op niveau van de raadkamer en 2 op niveau van de kamer van inbeschuldigingstelling.

[101] Inbegrepen de 15 buitenvervolgingstellingen op niveau van de raadkamer en de 2 op niveau van de kamer van inbeschuldigingstelling.

[102] Waarvan 21 uitspraken door een onderzoeksgerecht.

[103] Buitenvervolgingstelling.

[104] Buitenvervolgingstelling.

[105] Originele versie: « *qu'il est inquiétant de constater que le prévenu, policier muni d'une arme, s'est comporté dans ses premiers mois de service comme un gamin irresponsable, se sentant exister grâce à son pistolet de service* ».

[106] Originele versie: « *légère tape dans la nuque est un geste destiné à appuyer l'injonction* ».